Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, *Κυριακή 6 Οκτωβρίου 2024 • Ετος 16ο • Αρ. φύλλου 841* | Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα | www.kathimerini.com.cy | €2,90

Ωρα μηδέν στη Μέση Ανατολή

Προς έναν τρίτο πόλεμο του Κόλπου μοιάζει να διολισθαίνει η κατάσταση σε ολόκληρη την περιοχή

Εάν στη Μέση Ανατολή τα πράγματα αφεθούν να οδηγηθούν τελικά σε ακραία μονοπάτια, οι επιπτώσεις μπορεί να είναι «Αποκαλυπτικού» μεγέθους για την περιοχή, και όχι μόνον. Σε πρώτο χρόνο, θα υπάρξει μεγάλη αιματοχυσία, ασφαλώς στο Ιράν, στον Λίβανο, ίσως και στο Ιράκ, στη Συρία, αλλά και στο Ισραήλ. Το Ιράν και ο Λίβανος πολύ πιθανό να ζήσουν εμφυλίους πολέμους απρόβλεπτης διάρκειας και κατάληξης και να μετατραπούν σε μαύρες τρύπες, από πλευράς ασφαλείας, για την ευρύτερη περιοχή, στην οποία περιλαμβάνονται άμεσα η Κύπρος και η Τουρκία και εμμέσως η Ελλάδα. **Σελ. 5, 18, 19**

Κώστας Κουμής

Πιθανό πάγωμα κρατήσεων

Οικονομική, σελ. 4

Μάκης Κεραυνός

Ανησυχία και προβληματισμός

Σελ. 4

Κυβέρνηση

Ψυχραιμία και υψηλή ετοιμότητα

Σελ. 4

ΚΥΠΕ

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΚΑΛΠΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟΣ

Οι «βραχυκυκλωμένες» ΗΠΑ λόγω εκλογών

Η μόνη δύναμη που θα μπορούσε να εκμαιεύσει μια ανακωχή από τους αντιμαχόμενους, οι Ηνωμένες Πολιτείες, βρίσκεται σε προεκλογική περίοδο. Ενώ ο Νετανιάχου απειλεί με συντριπτικό χτύπημα το Ιράν, η κυβέρνηση Μπάιντεν έχει ως προτεραιότητα να μην τραυματίσει τις προοπτικές επικράτησης της Κάμαλα Χάρις. **Σελ. 20**

ΑΠΟΞΕΝΩΣΗ ΣΑΜΑΡΑ - ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ

Επεστράφη το προσκλητήριο

Η «Κ» ξετυλίγει το χρονικό της αποξένωσης των δύο «πρώην» με τον νυν πρόεδρο του κόμματος, που φαίνεται να είχε αρχίσει στο παρασκήνιο ήδη από το 2022. **Σελ. 21**

ΒΙΑ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

Οι αγέλες των εφήβων

Ερευνα που παρουσιάζει η «Κ» δείχνει ότι τα περιστατικά εφηβικής βίας διαπράττονται από ολοένα και νεότερους δράστες, είναι πιο άγρια και πρωταγωνιστούν συχνότερα κορίτσια. **Σελ. 22-23**

ΓΙΑ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ

Ερχεται νέο σχέδιο επιδότησης επιτοκίου

Νέο Σχέδιο Επιδότησης Επιτοκίου για Στεγαστικά Δάνεια αναμένεται να ανακοινωθεί το αμέσως επόμενο διάστημα. Τις πρόνοιες του σχεδίου επεξεργάζονταν τους τελευταίους μήνες κράτος και τράπεζες. Το μέτρο έτυχε ευρείας αποδοχής τόσο από δανειολήπτες όσο και από τραπεζικά ιδρύματα την περίοδο της πανδημικής εποχής. **Οικονομική σελ. 3**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Οι Αγνοημένες» μυρίζουν γιασεμί

Ο Μάριος Ιωάννου σκηνοθετεί την παράσταση «Οι Αγνοημένες» της Κατερίνας Νικολάου και μιλάει γι' αυτές τις γυναίκες που έγιναν το πρόσωπο του Κυπριακού χωρίς ποτέ να γίνουν η φωνή του. **Τέχνες, σελ. 5**

ΙΣΤΟΡΙΑ

Back to school... το 1900 περίπου

Τα απαραίτητα εφόδια μαθητού και εκπαιδευτικού από τα βιβλιοπωλεία. Διατίθεντο γραφική ύλη, βιβλία και φυσικά σχέδια εργοχείρων για τις μαθήτριες. Βέβαια για όποιον είχε τη δυνατότητα. **Τέχνες, σελ. 3**

ΑΝΔΡ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Συνεργασία με Νομική Υπηρεσία για τις διαφωνίες

Την ετοιμότητά του να αναπτύξει συνεργασία με τη Νομική Υπηρεσία και να βάλουν, με τον γενικό εισαγγελέα, ένα πλαίσιο διαχείρισης των διαφωνιών τους, εκφράζει στην «Κ» ο νέος γενικός ελεγκτής Ανδρέας Παπακωνσταντίνου. Τονίζει ότι η Υπηρεσία πρέπει να εκπέμπει δυναμισμό, αλλά και σεβασμό στον ελεγχόμενο. **Σελ. 7**

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΥΡΩΝ

Αναψε «κόκκινο» το Δικαστήριο Ε.Ε.

Κόκκινο στην προσπάθεια για επιστροφή Σύρων προσφύγων στη Συρία, άναψε το Δικαστήριο της Ε.Ε. Απορρίπτει τον διαχωρισμό τρίτης χώρας σε ασφαλείς και μη ασφαλείς περιοχές. **Σελ. 6**

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΔΗΣ

Εξονυχιστική ακρόαση

Ο Κώστας Καδής αναμένεται να περάσει από τους ευρωβουλευτές από εξονυχιστική εξέταση. Αναμένεται να ερωτηθεί και για την περίπτωση της ΟΕΔΑ Πεντακώμου. **Σελ. 10**

ΝΙΚΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ

Μία λαβωμένη εικόνα

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης έκανε την επανεκκίνησή του με την καρατόμηση της ηγεσίας της Αστυνομίας και την αντικατάσταση του Οδυσσέα Μιχαηλίδη. Αυτό τον χρόνο όμως έχει να αντιμετωπίσει την απώλεια συμμάχων, την αύξηση των αντιπάλων και κυρίως μία εικόνα που έχει πληγεί. **Σελ. 8**

Συγκυβερνώντες σε ρόλο θεατή

Σελ. 9

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ετοιμότητα

Η Μέση Ανατολή φλέγεται για ακόμη μία φορά, και η γεωγραφία δεν αλλάζει. Μπορεί, λοιπόν, η Κύπρος να είναι μακριά από τις πραγματικές πολεμικές συγκρούσεις που σημειώνονται, οφείλει όμως να είναι προετοιμασμένη για να αντιμετωπίσει κάθε είδους γεωπολιτική πρόκληση. Διότι όσο μακριά είναι από τα πυρά του πολέμου, άλλο τόσο κοντά βρίσκεται σε ό,τι ο πόλεμος φέρνει. Η Κυπριακή Δημοκρατία είναι η εσχατιά της Ευρωπαϊκής Ενωσης και παρόλο το δικό της πρόβλημα, μπορεί να λειτουργήσει ως πόλος σταθερότητας στην περιοχή και να συνδράμει κατά τις δυνάμεις της τόσο σε πολιτικό όσο και σε ανθρωπιστικό επίπεδο.

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / *Γράφει ο* **ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Απειλές από το μέλλον

«Από πού να το πάρουμε αλήθεια; Από το ότι ο Νίκος Πελετιέ απευθύνθηκε μέσω TikTok στον Έλληνα πρωθυπουργό, ζητώντας του να τον πάρει τηλέφωνο; Ότι δηλώνει έτοιμος να βοηθήσει την Ελλάδα με το "υπέρλαμπρο" μυαλό του, ή ότι ΑΚΟΜΑ δεν αποφάσισε αν θα εμπλακεί στην πολιτική ζωή της Κύπρου;». «Ας ξεκινήσουμε με κάτι πιο απλό» διέκοψε την Ιουλία η φωνή της λογικής Ευγενία Καλαμαρού. «Ποιος είναι ο Νίκος Πελετιέ, μάνα μου;». «Δεν γνωρίζεις τον Νίκο Πελετιέ;». «Ντρέπομαι να το παραδεχτώ, αλλά δεν γνωρίζω τον Νίκο Πελετιέ». «Α, είναι απίστευτο ότι δεν ξέρεις τον Νίκο Πελετιέ!». «Μη με κρατάς άλλο σε αγωνία, να χαρείς, Ιουλία».

Ο διάλογος θα μπορούσε να είναι βγαλμένος από επεισόδιο της «Λάμψης» του Φώσκολου, καθότι όπως καλά πλέον γνωρίζουμε, η ζωή δεν μιμείται την τέχνη αλλά την κακή τηλεόραση. («Βίρνα, θέλεις να πεις ότι έχεις εραστή;». «Ναι, Γιάγκο, αυτό θέλω να σου πω, ότι έχω εραστή». «Δηλαδή εννοείς ότι έχεις εραστή;». «Γιάγκο, δεν μπορώ να στο κρύβω άλλο, έχω εραστή». «Πώς είναι δυνατόν, Βίρνα, να έχεις εραστή;»). Ο Νίκος Πελετιέ, τον οποίο περιέργως δεν γνώριζε η Καλαμαρού, είναι ο νέος ανθός των Κυπρίων celebrities. Γνωστός για τον μισογυνισμό του, κατάφερε να γοητεύσει το πανελλαδικό τηλεοπτικό κοινό και ν' αναδειχθεί ο μεγάλος νικητής του Power Of Love.

«Οπότε, έχουμε και λέμε: Το πολύπαθο 2026 ο Χριστόφορος Τορναρίτης, άλλως Νέβερσαρεντερ, σίγουρα θα κατέλθει με δικό του κόμμα στις εκλογές, ο Φειδίας δεν είναι βέβαιο αν θα πριμοδοτήσει κάποιους με το πολιτικό του κεφάλαιο (sic), η TikToker Νανά δεν έχει ανοίξει ακόμα τα χαρτιά της, ο Μαυρίκιος Μαυρικίου εκδήλωσε ήδη ενδιαφέρον να είναι υποψήφιος βουλευτής, ενώ ο Νίκος Πελετιέ δεν αποφάσισε ΑΚΟΜΑ αν θα μας κάνει τη χάρη να καταλάβει μία έδρα στη Βουλή. Εκ παραλλήλου δεν πρέπει να ξεχνάμε βεβαίως τον "ανάρμοστο" Νίκο Λοΐζιδη με το λαϊκό ταπεραμέντο και τον σύγχρονο Ρομπέν, Αρχηγό Των Ανάρμοστων, Οδυσσέα Μιχαηλίδη, οι οποίοι δεν είπαν τον τελευταίο τους λόγο», ανακοίνωσε η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον κι ύστερα ζήτησε από τη Ρωσίδα να μοιράσει στις κυρίες υπογλώσσια για να προλάβουν τα χειρότερα.

Επειδή προφανώς δεν τα έχουμε δει ακόμα όλα, το πολιτικό μας μέλλον προβλέπεται εκτός από δυσοίωνο και περιπετειώδες.

Μία από τις πιο ένοχες απολαύσεις του καρέ, αυτό τον καιρό, είναι οι αναρτήσεις του Τόρνου που αφορούν στον Φειδία. Άλλοτε λειτουργεί όπως ένα πικαρισμένο παιδί που δεν το παίζουν πια κι άλλοτε καταφεύγει σε νουθεσίες προς τον πρώην προστατευόμενό του, όπως: «Όπου υπάρχουν ανηφόρες, υπάρχουν και κατηφόρες. Δεν υπάρχει χρόνος για να αναβάλεις τη ζωή! Με Αγάπη, Νέβερσαρεντερ». «Ένα πάντως είναι σίγουρο: αν ο Χριστόφορος Τορναρίτης υλοποιήσει την απειλή του και πολιτευτεί δεν πρόκειται να πλήξουμε ποτέ», ομοφώνησαν οι κυρίες.

Τα νέα από το δυσοίωνο μέλλον δεν εξαντλούνται μόνο στην πολιτική. Η απόφαση για την καθαίρεση των κληρικών της Ιεράς Μονής Οσίου Αββακούμ άνοιξε τον ασκό του Αιόλου, με τους τρεις τους να απειλούν ότι θα κυκλοφορήσουν βιβλίο με τίτλο: «Εκκλησία - Το κράτος μαφία της Κύπρου». «Αυτό με το Κράτος Μαφία πάντως φαίνεται εγγυημένο σουξέ. Όπως μας βλέπω θα καταλήξουμε με σειρά best seller τύπου Πολυάννα», είπε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού. «Πού τα θυμήθηκες αυτά, βρε θηρίο;». «Μα εμείς, της αγγλόφωνης Αριστεράς, με Ελέανορ Πόρτερ και Πώς Δενότανε Το Ατσάλι μεγαλώσαμε, μάνα μου». «Αυτό ξαναπές το».

Το καρέ, εκτός από ευρυμαθές, είναι και «αθκιασερό» για να χρησιμοποιήσω μια αγαπημένη λέξη της κυπριακής διαλέκτου. Γι' αυτό αφιέρωσαν 1 ώρα και 44 λεπτά και 56 δευτερόλεπτα από τη ζωή τους για να παρακολουθήσουν το podcast «Basement Talks» με φιλοξενούμενους τους πρωταγωνιστές της υπόθεσης Αββακούμ. «Τι μάθαμε από τη συνέντευξη - Μπεν Χουρ;» έθεσε το ακανθώδες ερώτημα η Ιουλία. «Πρώτον ότι η δημοσιογραφία, όπως την ξέραμε, αποτελεί πλέον παρελθόν. Όσο πιο άνευρη είναι η συνέντευξη, με κυπριακά του καφενέ και ερωτήσεις-αγιογραφία, τόσο πιο καλά για τους επίδοξους podcasters. Δεύτερον, ακούγοντας επί σχεδόν δύο ώρες τους ανεκδιήγητους παπάδες, επιβεβαιώσαμε το απόσταγμα σοφίας του Ναπολέοντα: Με το θράσος μπορεί κανείς να κυριεύσει τα πάντα. Τρίτον, αν και είναι ακόμα νωρίς, μπορούμε να δώσουμε στον Νεκτάριο το βραβείο για την Ατάκα Της Χρονιάς: "Είμαστε Χριστομανείς". Θεούλης!».

«Μέχρι τώρα γνωρίζαμε για τελειομανείς, πυρομανείς, σεξομανείς, μεγαλομανείς, επιδειξιομανείς... Πάρτε τώρα και ένα Χριστομανείς, για να έχετε να πορεύεστε στα γεράματα» είπε η Ιουλία. «Και μια που είμαστε στα εκκλησιαστικά νέα, σας ενημερώνω ότι η Μητρόπολη Κιτίου έδωσε λάμψη στην εορτή του Αγίου Κυριακού με προσκεκλημένη την Έφη Θώδη!». «Ποιότητα!» υπερθεμάτισε η Ευγενία η Καλαμαρού, καθότι γνωστή Θωδημανής, όταν πιει κάνα ποτηράκι παραπάνω.

Με τούτα και με κείνα πέρασε η ώρα κι ας γκρινιάζουν οι κυρίες ότι με τη σιγή ασυρμάτου που επέβαλε ο Πρόεδρος στους υπουργούς του δεν υπάρχουν πια πικάντικα παραπολιτικά νέα. «Ενώ επί Νίκαρου, κάθε μέρα ήτανε σαν πάρτι. Ωραία χρόνια!». «Επί Χαρτσιώτη πάντως είχαμε την πιο κουλή απόδραση ever. Ο δραπέτης σουλάτσαρε στον παραλιακό ανέμελος, χωρίς να προνοήσει ούτε για τα βασικά: ένα ξύρισμα, ένα κούρεμα, ένα ντεκαπάζ! Και μετά σου λέει κομμωτής». «Χάσανε οι λέξεις το βαθύτερο νόημά τους», είπε βαθυστόχαστα η Ιουλία και η αύρα του σπουδαγμένου στο πανεπιστήμιο της ζωής Νέβερσαρεντερ τύλιξε το καρέ.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»

6.10.1934

ΒΟΜΒΑ: Αγγέλλεται εκ Μαδρίτης ότι σύγχυσις και κατάπληξις επικρατεί εκεί εκ του επεκτεινομένου επαναστατικού κινήματος καθ' όλην την Ισπανία. Η πληροφορία όμως καθ' ην η Καταλωνία ανεκηρύχθη ανεξάρτητος αποσπασθείσα της λοιπής Ισπανίας εξερράγη ως αληθής βόμβα. [...] Η ανακήρυξις της τρίτης Ισπανικής Δημοκρατίας εν Βαρκελώνη θεωρείται ως επικειμένη με τον πρώην πρωθυπουργόν Αθάνα [φωτ.] ως αρχηγόν του κινήματος.

ΕΠΙΔΕΙΞΗ: Δεν υπάρχει πλέον καμμία αμφιβολία: η Μόσχα υιοθετεί αποφασιστικώς τας «αδυναμίας» του δυτικού πολιτισμού. Προς την νέαν ταύτην κατεύθυνσιν προχωρεί από τινος με σταθερόν βήμα. Πράγματι κατά πληροφορίας εκ της σοβιετικής πρωτευούσης διεξήχθη εκεί προ ημερών η πρώτη επίδειξις μοντέλων, την οποίαν παρηκολούθησαν με ζωηρότατον ενδιαφέρον πολυάριθμοι συντρόφισσαι και σύντροφοι.

ΑΝΥΠΟΜΟΝΗΣΙΑ: Την προσεχή εβδομάδα –κατά πάσαν πιθανότητα την προσεχή Πέμπτην– ανοίγει τας πύλας του ένας από τους καλυτέρους κινηματογράφους της πρωτευούσης. Πρόκειται περί του «Πανθέου», του γνωστού αριστοκρατικού κινηματοθεάτρου της λεωφόρου Πανεπιστημίου, την έναρξιν των παραστάσεων του οποίου αναμένουν με ανυπομονησίαν οι φίλοι της οθόνης.

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / *Γράφει ο* **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Ο Μυστικός Δείπνος και Μόνο Αγάπη

Ο Χριστοδουλίδης επιμένει πως σύντομα θα έχουμε «κάποιες εξελίξεις στο Κυπριακό». Να δείτε που εκεί που δεν το περιμένουμε, κάποια στιγμή θα έχουμε κάποιες εξελίξεις, με τον Πρόεδρο να δικαιώνεται πανηγυρικά και να αποκτά ίσως και τον τίτλο του μετά Χριστόν προφήτη. Διότι δεν γίνεται, κάποτε θα έχουμε κάποια εξέλιξη, έστω και ένα ρομαντικό δείπνο με κεράκια, βρε αδερφέ. Ας είναι και χωρίς μπακλαβά για επιδόρπιο.

Ο αρχηγός του Ρεπουμπλικανικού Τουρκικού Κόμματος Τουφάν Ερχιουρμάν δήλωσε πάντως πως δεν έχει ψηλές προσδοκίες για το άτυπο δείπνο που προγραμματίζεται για Χριστοδουλίδη και Τατάρ στη Νέα Υόρκη. Αμάν, φαίνεται πως θα τους πάρουν σε φτηνιάρικο εστιατόριο – μάλλον Turkish kebab house– να μην τους μείνουν και τα έξοδα δηλαδή. Let's see.

Ψίθυροι λένε πως στον ισοβίτη –όχι αυτόν του Αρκά, τον δικό μας, τον Κομμωτή– δινόντουσαν έξοδοι πριν κλείσει τη δεκαετία στη φυλακή όπως προνοούν οι κανονισμοί. Ένα πουλάκι μού ψιθύρισε πώς υψηλά ιστάμενο πρόσωπο είχε πιέσει για να επιτευχθεί αυτή η εξαίρεση του κανονισμού. Μπήκε «μέσο» με λίγα λόγια. Αθάνατη Κύπρος, έχεις κάνει μικρογραφία σου ακόμη και τις φυλακές σου.

Ο εθνικός μας πρίγκιπας είναι σφόδρα ενοχλημένος από τη συμπεριφορά του εθνικού μας λαϊκιστή (λαϊκιστής είναι αυτός που του αρέσουν τα λάικς) και τους επόμενους μήνες η συμβίωσή τους στο ίδιο κόμμα θα είναι δύσκολη. Ο Νικόλας εξάλλου είναι ξεκάθαρο πως ακόμη δεν είναι έτοιμος για τη Μεγάλη Έξοδο.

Θα φάμε, θα πιούμε και νηστικοί θα κοιμηθούμε.

Ξηλώνεται και ο περιβόητος φράκτης συρματοπλέγματος στη Νεκρά Ζώνη, γνωστός και σαν ττέλλιν του Νουρή. Δεν τον λες βέβαια και Σινικό Τείχος, ούτε φαντάζομαι πως φαίνεται από το διάστημα, αλλά καταγράφεται σαν μια ακόμη μεγάλη και αχρείαστη σπατάλη, όπου πληρώσαμε να τον φτιάξουμε και τώρα πληρώνουμε να τον ξηλώσουμε. Ευτυχώς λεφτά υπάρχουν. Or maybe not?

Πρώην υπουργός της Σιγκαπούρης παραπέμφθηκε σε δίκη διότι δέχθηκε κατά τη θητεία του σαν δώρα κάποια εισιτήρια για αγώνες φόρμουλας, ένα ποδήλατο και ένα ταξίδι με ιδιωτικό τζετ. Τι μου θυμίζει αυτό το ταξίδι με ιδιωτικό τζετ, τι μου θυμίζει... ευτυχώς εμείς δεν είμαστε Σιγκαπούρη.

«Εκκλησία κράτος μαφίας» ο τίτλος του βιβλίου που ανέφεραν πως θα γράψουν οι πρώην μοναχοί της μονής Αββακούμ. Είμαι δυστυχώς σίγουρος πως δεν θα δυσκολευτούν να βρουν αρκετούς απατεώνες για να εμπλουτίσουν το βιβλίο τους και μάλιστα δεν θα χρειαστεί να ψάξουν μακριά. Ειδικά αν βρίσκονται σε χώρο με καθρέφτες.

Μετά τις επιτυχημένες εντός χρονοδιαγραμμάτων και προϋπολογισμών παραδόσεις του περιφερειακού Λευκωσίας και της ανάπλασης του ΓΣΠ, ο εθνικός εργολάβος μας ανέλαβε και τη 2η φάση της Τσερίου, μετά που (δεν) παρέδωσε την πρώτη φάση. Ζωή σε λόγου μας.

Η κυπριακή Αστυνομία χρειάζεται στήριξη και εκ βάθρων εκσυγχρονισμό, δήλωσε η βουλεύτρια του Δημοκρατικού Συναγερμού Φωτεινή Τσιρίδου. Δεν είμαι σίγουρος γι' αυτό. Εγώ παρακολουθώ καθημερινά στην τηλεόραση τον κύριο Λοΐζιδη και εξ όσων κατάλαβα από όσα λέει, το μόνο που χρειάζεται η Αστυνομία μας είναι περισσότερες υπερωρίες. Μετά όλα θα στρώσουν.

Ο Χριστόφορος Τορναρίτης χαρακτήρισε τον Φειδία «ένα αππωμένο και αχάριστο κοπελλούιν» και ο Φειδίας ανταπάντησε με το σλόγκαν «μόνο αγάπη». Δυστυχώς, ο φιλοσοφημένος πρώην μέντορας δεν φαίνεται πρόθυμος να συγχωρέσει τον νεαρό youtuber και το ότι έβαλε ανάμεσά τους τον... Λουκάνικο. Η ρήξη ανάμεσά τους φαίνεται πως είναι μεγαλύτερη ακόμη και από αυτήν μεταξύ Αβέρωφ και Χριστοδουλίδη, με λίγα λόγια αγεφύρωτη. Not a happy end in this love story.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: Δημητρης Λοττιδης • Διευθύντρια: Μαρινα Οικονομιδου • Σύμβουλος Εκδοσης: Αλκης Ανδρεου
Υπεύθυνος Υλης: Αποστολος Κουρουπακης • Υπεύθυνος Ατελιέ: Παντελης Δαμιανου

Νικόλαου Σαριπόλου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: Αλεξης Παπαχελας • Διεύθυνση συντάξεως: Κωστης Φαφουτης - Νοτης Παπαδοπουλος

digital agenda

CYPRUS SUMMIT

OCTOBER 09, 2024
NICOSIA MUNICIPAL THEATRE

TICKETS NOW

ON SALE AT **agenda.cy**

TAAVI ROIVAS
Former Prime Minister of Estonia

DAVID ROWAN
Former Editor, WIRED UK, FUTURIST

BETH DAVIES
Former Director of Learning & Development at Tesla, Gap, Apple & Microsoft executive

JASON BEVAN
WARNER BROS. STUDIOS VP Creative Director EMEA

CALUM CHACE
Best-selling writer and sought-after speaker on artificial intelligence

NIKOS CHRISTODOULIDES
President of the Republic of Cyprus

PETR VALOV
CEO of EXNESS Group

SIMON HANEMAAIJER
Owner of Media Hologram

EVGENIOS EVGENIOU
Chairman of Invest Cyprus

PIERIS CHOURIDES
Dean of the School of Business Administration at the European University Cyprus

NICODEMOS DAMIANOU
Deputy Minister Of Research, Innovation And Digital Policy

CHARALAMBOS PROUNTZOS
Mayor of Nicosia

ROBBIE STAMP
Executive Chair of Bioss International

ANDREAS NEOCLEOUS
CEO Of CYTA

DEMETRIS LOTTIDES
Digital Agenda Cyprus Summit Founder

GEORGE TZIORTZIS
Digital Economy and Transformation Advisor to BoC

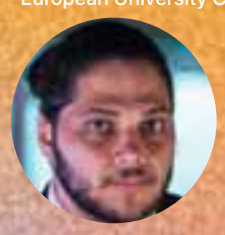

MINAS KYRIAKOU
Co-founder & joint CEO of Ascanio

CONSTANTINOS LOIZOU
Ceo-Founder of EMBIO Diagnostics

MARIANNA PROKOPI-DEMETRIADES
Co-founder of Promed Bioscience

MARIA TERZI
Co-founder and CEO of MallocPrivacy

KYRIAKOS KOKKINOS
Ex-Deputy Minister to the President for Research, Innovation and Digital Policy

POWERED BY Bank of Cyprus | cyta

SUPPORTERS

EY Building a better working world | Drives with safety Char. Pilakoutas Ltd. | LLPO LAW FIRM | greenenergy | invest Cyprus | JCC smart

OFFICIAL CARRIER

AEGEAN A STAR ALLIANCE MEMBER

PARTNERS

UNIVERSITY of NICOSIA | THE CYPRUS INSTITUTE OF NEUROLOGY & GENETICS | European University Cyprus | Frederick University

A PROJECT ENDORSED BY

REPUBLIC OF CYPRUS PRESIDENCY PRESIDENTIAL PALACE | Δήμος Λευκωσίας Nicosia Municipality

Υψηλή ετοιμότητα χωρίς ανησυχία

Επηρεάζεται αλλά παραμένει και έτοιμη η Κύπρος λόγω της κλιμάκωσης

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Χωρίς ιδιαίτερη ανησυχία, αλλά σε υψηλή ετοιμότητα, για πολλαπλά σενάρια διαχείρισης κρίσεων παραμένει η Λευκωσία, με αφορμή την πρωτοφανή κλιμάκωση στην αναμέτρηση Ιράν-Ισραήλ, αλλά και το ενδεχόμενο ενός πολέμου μεγάλης κλίμακας του Ισραήλ με την Χεζμπολάχ στον Λίβανο. Η προσβολή, την περασμένη εβδομάδα, στόχων εντός της ισραηλινής επικράτειας από το Ιράν με τη χρήση βαλλιστικών πυραύλων όχι μόνο υπενθυμίζει τη σοβαρή κλιμάκωση στην περιοχή, αλλά το γεγονός πως η κατάρριψη των κατέστη εμφανής και από περιοχές της Κύπρου αποτελεί και δείκτη επηρεασμού της Κύπρου, του εγγύτερου, γεωγραφικά, κράτους της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο ταραγμένο υποσύστημα της Μέσης Ανατολής.

Ο ΥΠΕΞ Κωνσταντίνος Κόμπος, μετά τη συνεδρία του ΣΕΑ την περασμένη Τετάρτη, αναφέρθηκε σε «υποβολιμαία fake news», δίνοντας μια διάσταση που χρήζει προσοχής.

ΕΠΠ

Η Λευκωσία παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις στην περιοχή. Την περασμένη Τετάρτη ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, μάλιστα, συγκάλεσε το Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας, για τον συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων, υπουργείων και διαφόρων υπηρεσιών προκειμένου, αν κληθεί, να διαχειριστεί με φόντο τη Μέση Ανατολή μια κρίση ή πολλαπλές κρίσεις.

Ψυχραιμία και ετοιμότητα

Όπως αναφέρουν στην «Κ» καλά ενημερωμένες πηγές, η Λευκωσία παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις στην περιοχή παραμένοντας ψύχραιμη και παράλληλα έτοιμη σε επίπεδο στενού συντονισμού των εμπλεκόμενων φορέων, υπουργείων και διαφόρων υπηρεσιών προκειμένου, αν κληθεί, να διαχειριστεί με φόντο τη Μέση Ανατολή μια κρίση ή πολλαπλές κρίσεις. Στο Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας που συνεδρίασε την Τετάρτη, την επομένη των πυραυλικών επιθέσεων του Ιράν στο Ισραήλ, οι άξονες προετοιμασίας εδράζονται σε τέσσερις άξονες:

• **Στην πλήρη** ενεργοποίηση του Ειδικού Εθνικού Σχεδίου «ΕΣΤΙΑ» προκειμένου μέσω Κύπρου, αν κριθεί απαραίτητο, να εκκενωθούν από τον Λίβανο Ελληνοκύπριοι πολίτες, πολίτες της Ε.Ε. και τρίτων χωρών, πτυχή για την οποία η Κύπρος έχει ρόλο να διαδραματίσει όπως διαφάνηκε στο παρελθόν – ξανά με τον Λίβανο– αλλά και πρόσφατα με την κρίση στο Σουδάν.

• **Στον στενό** συντονισμό μεταξύ της Υπουργικής Ομάδας Διαχείρισης Κρίσεων που εμπλέκει πολλαπλά υπουργεία και άλλους θεσμούς της Κ.Δ.

• **Στη διαχείριση** μιας πιθανής αύξησης –διά θαλάσσης– προσφυγικών ροών προς την Κύπρο από τις ακτές του Λιβάνου, συμπεριλαμβανομένης της διάστασης της παράτυπης μετανάστευσης. Πτυχή που ωστόσο προϋποθέτει το ξεδίπλωμα ενός πολέμου μεγάλης ισχύος μεταξύ Ισραήλ και Χεζμπολάχ στον Λίβανο που θα επηρεάσει, κατεξοχήν, περιοχές όπως τη Βηρυτό και τις βόρειες, μεσογειακές, ακτές της χώρας και, τέλος

• **Σε επιμέρους** ζητήματα ασφάλειας που θα μπορούσαν να προκύψουν σε επίπεδο προκλήσεων για την Κυπριακή Δημοκρατία λόγω της γειτνίασής της με τη Μέση Ανατολή.

Δεν κινδυνεύει άμεσα

Το βράδυ της Τρίτης η πυραυλική επίθεση του Ιράν στο Ισραήλ, με τη χρήση βαλλιστικών πυραύλων, ήταν εμφανής από σημεία της κυπριακής επικράτειας, με μικρά βιντεάκια να γίνονται γρήγορα viral μέσα από τις σελίδες των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης προκαλώντας, εύλογα μάλιστα, ανησυχία μεταξύ πολιτών για το αν η Κύπρος κινδυνεύει από αυτά τα χτυπήματα. Φυσικά η αναφορά στο συμβάν του 2019, όταν ένας πύραυλος της συριακής αεράμυνας τύπου S-200 κατέληξε στον… Πενταδάκτυλο αποτέλεσε σημείο ανησυχίας σε αυτές τις διαδικτυακές συζητήσεις. Ωστόσο, όπως αναφέρουν στην «Κ» καλά ενημερωμένες πηγές αλλά και από την ανάλυση των τεχνικών χαρακτηριστικών της πτήσης (υψόμετρο πτήσης, ταχύτητα, τροχιά, κ.λπ.) και της κατάρριψης των βαλλιστικών πυραύλων (συνήθως σε εξωατμοσφαιρικό επίπεδο) διαφαίνεται πως δεν πρέπει να υπάρχει μεγάλη ανησυχία εκ μέρους της κοινής γνώμης. Η απόσταση εξάλλου και το υψόμετρο εμπλοκής από την ισραηλινή αεράμυνα των ιρανικών πυραύλων απομακρύνει σημαντικά το ενδεχόμενο ένας τέτοιος πύραυλος ή τα συντρίμμια κατάρριψής του (debris) να καταλήξουν στην Κύπρο. Επιπλέον και η Ε.Φ. σε επίπεδο δυνατοτήτων βρίσκεται, το τελευταίο διάστημα, σε υψηλή ετοιμότητα λόγω της αυξημένης στρατιωτικής δραστηριότητας στην περιοχή.

Άλλες προκλήσεις

Ακόμη μια πτυχή η οποία δημιουργεί συζητήσεις στα ΜΚΔ αλλά και σε πολιτικό επίπεδο και επανέρχεται για δεκαετίες με αφορμή τις κρίσεις και τους πολέμους στη Μέση Ανατολή, είναι αυτή της χρήσης των βρετανικών βάσεων στην Κύπρο και κατά πόσο αυτό «εμπλέκει» την Κ.Δ. στον πόλεμο. Φυσικά η ανησυχία της στόχευσης των βρετανικών βάσεων επανέρχεται σε συζητήσεις που εκφράζουν ανησυχίες πολιτών, ωστόσο μια ακόμη, σημαντικότερη, πτυχή προκύπτει: Αυτή της παραπληροφόρησης που στοχευμένα ή μη επιδιώκει να εμπλέξει την Κύπρο σε όσα τεκταίνονται στην περιοχή. Το παράδειγμα με τις ψευδείς ειδήσεις για απαγωγή του Ισραηλινού πρέσβη στη Λευκωσία είναι χαρακτηριστικό, ενώ δημοσιεύματα του βρετανικού Τύπου και δη ιστοσελίδων που αναπαράγουν αντιδυτικά αφηγήματα για λόγους πολιτικής ή ιδεολογικής σκοπιμότητας όπως το πάγιο αφήγημα, μετά τις 7 Οκτωβρίου, για «μεταφορά όπλων των ΗΠΑ στο Ισραήλ μέσω Κύπρου» είναι επίσης χαρακτηριστικά.

Τη Δευτέρα, πάντως, λίγες ώρες πριν από τη βαλλιστική επίθεση του Ιράν στο Ισραήλ, αμερικανική πτήση μεταγωγικού αεροσκάφους C-17 που συνδέεται διαχρονικά με τη μεταφορά πυρομαχικών αναχορηγίας του ΑΑ συστήματος «Iron Dome», από τις ΗΠΑ προς το Ισραήλ, προσγειώθηκε στο Τελ Αβίβ σε απευθείας πτήση από αμερικανική βάση της Πολιτείας Φλόριντα, όπως επισήμαναν σειρά αναλυτών ανοικτών πηγών (OSINT) και όπως καταγράφεται σε σχετικές εφαρμογές παρακολούθησης πτήσεων, ανοικτού κώδικα (open source). Ενδεικτικό του πώς η Κύπρος και δη ως προς τη διάσταση των βρετανικών βάσεων εμπλέκεται στον πόλεμο παραπληροφόρησης που συμβαίνει στη Μέση Ανατολή παράλληλα με τις επιχειρήσεις επί του εδάφους.

Ο ΥΠΕΞ Κωνσταντίνος Κόμπος, μετά τη συνεδρία του ΣΕΑ την περασμένη Τετάρτη, αναφέρθηκε σε «υποβολιμαία fake news», δίνοντας μια διάσταση που χρήζει προσοχής, την οποία η Λευκωσία αντιλαμβάνεται πλήρως και που αποτελεί, πλέον, πραγματικότητα στην περιοχή μας αλλά και διεθνώς στο πλαίσιο συγκρούσεων. Τέλος, Λονδίνο και Λευκωσία βρίσκονται σε πολύ στενό συντονισμό σε σχέση με όσα λαμβάνουν χώρα στην περιοχή, όπως αποδείχθηκε και από την πρόσφατη επίσκεψη του Βρετανού υπουργού Άμυνας, John Healy, στην Κύπρο όπου είχε εκτενείς συναντήσεις τόσο με τον Κύπριο ομόλογό του, Βασίλη Πάλμα, όσο και με επιτελείς της Ε.Φ.

Η Κύπρος είναι πυλώνας σταθερότητας

Πώς οι πολεμικές επιχειρήσεις στη Μ. Ανατολή επηρεάζουν τις αγορές, την επιχειρηματική και επενδυτική δραστηριότητα

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Οπως τονίζουν οι οικονομολόγοι διεθνώς, η κλιμάκωση της σύγκρουσης μεταξύ Ισραήλ και Ιράν θα μπορούσε να επηρεάσει την παγκόσμια οικονομία μέσω των αλυσίδων εφοδιασμού ενέργειας, με την Κύπρο να μη μένει φυσικά ανεπηρέαστη. Ένα από τα δυσοίωνα σενάρια είναι να υπάρξουν προβλήματα στην ιρανική παραγωγή πετρελαίου, ή να επιβληθούν περιορισμοί στη μετακίνηση πετρελαϊκών προϊόντων, από το Ιράν, με τον κίνδυνο να υπάρξουν νέες αυξήσεις στις τιμές της ενέργειας. Στην έκθεση δημοσιονομικών κινδύνων που συνοδεύει τον προϋπολογισμό του 2025 υπάρχει συγκεκριμένο κομμάτι για τους εξωγενείς κινδύνους και τους κινδύνους που προκύπτουν από το εξωτερικό περιβάλλον.

Σύμφωνα με την έκθεση αυτή, είναι υπαρκτός ο κίνδυνος επαναφοράς των πληθωριστικών πιέσεων λόγω της συνεχιζόμενης σύρραξης μεταξύ Ουκρανίας και Ρωσίας, αλλά και των εχθροπραξιών στη Μέση Ανατολή. Στην έκθεση καταγράφεται επίσης πως άλλες αρνητικές εξελίξεις στις οικονομίες άλλων χωρών με επιπτώσεις σε βασικούς παραγωγικούς τομείς της κυπριακής οικονομίας, θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε χαμηλότερο από τον προβλεπόμενο ρυθμό ανάπτυξης και επιδείνωση των δημοσιονομικών δεικτών, καθώς και του επιπέδου ανεργίας.

Ο υπουργός Οικονομικών Μάκης Κεραυνός ανέφερε στην «Κ» πως υπάρχει ανησυχία για τις εξελίξεις, γι' αυτό και η κυβέρνηση τις παρακολουθεί συνεχώς. Τόνισε, μάλιστα, πως πρέπει γι' αυτό τον λόγο να διατηρούνται πλεονασματικοί προϋπολογισμοί στο κράτος. Όπως σημείωσε ο υπουργός Οικονομικών, υπάρχει κίνδυνος μεταναστευτικών ροών και σίγουρα η κλιμάκωση μπορεί να επιφέρει αύξηση στα εισαγόμενα πετρελαιοειδή. Την ίδια ώρα, συμπλήρωσε πως η Κύπρος, ως τουριστικός προορισμός, είναι πιθανόν να επηρεαστεί αρνητικά, αν συνεχιστεί ο πόλεμος. Επίσης, σύμφωνα με τον κ. Κεραυνό, μια νέα γεωπολιτική αρχιτεκτονική, αν προκύψει, από μόνη της δημιουργεί κάποιο αίσθημα αβεβαιότητας. Καταλήγοντας, ο κ. Κεραυνός τόνισε ότι η Κύπρος αναγνωρίζεται ως πυλώνας σταθερότητας και αυτό αμβλύνει τις όποιες ανησυχίες.

Σύμφωνα με την έκθεση δημοσιονομικών κινδύνων, που κατατέθηκε την Πέμπτη στη Βουλή, είναι υπαρκτός ο κίνδυνος επαναφοράς των πληθωριστικών πιέσεων λόγω των πολεμικών αναταράξεων σε Ουκρανία και Μέση Ανατολή.

ΚΥΠΕ

Ο υπουργός Οικονομικών Μάκης Κεραυνός τόνισε πως πρέπει να διατηρούνται πλεονασματικοί προϋπολογισμοί στο κράτος, προκειμένου να αντιμετωπίζονται έκτακτες καταστάσεις.

Επενδυτική δραστηριότητα

Ο διοικητικός σύμβουλος και επικεφαλής των Υπηρεσιών Διαχείρισης Παγκόσμιας Συμμόρφωσης της KPMG Κύπρου, κ. Τάσος Γιασεμίδης, μιλώντας στην «Κ» ανέφερε πως οποιεσδήποτε γεωπολιτικές εντάσεις και ειδικότερα στρατιωτικές, ενισχύουν τη μεταβλητότητα στις αγορές και επηρεάζουν αρνητικά την επιχειρηματική και επενδυτική δραστηριότητα. Εξήγησε δε, ότι το μέγεθος των συνεπειών εξαρτάται από την ένταση και την έκταση των αντιπαραθέσεων και από το ποιοι είναι εμπλεκόμενοι. Σύμφωνα με τον κ. Γιασεμίδη, γίνεται αντιληπτό ότι το σενάριο ενός περιφερειακού πολέμου με την εμπλοκή χωρών με σημαντική πετρελαϊκή παραγωγή ενδεχομένως να οδηγήσει την παγκόσμια οικονομία σε δύσκολα μονοπάτια. Μάλιστα, ο κ. Γιασεμίδης είπε ότι αύξηση των προϊόντων ενέργειας θα οδηγήσει σε αύξηση του πληθωρισμού, του κόστους μεταφοράς και παραγωγής αγαθών και σημείωσε πως σε ό,τι αφορά τις τιμές πετρελαίου, ιδιαίτερης σημασίας είναι και οι αποφάσεις του ΟΠΕΚ.

Την ίδια στιγμή, ο κ. Τάσος Γιασεμίδης υπέδειξε ότι η ενίσχυση της έντασης σε περιφερειακό επίπεδο θα δημιουργήσει προβλήματα στις θαλάσσιες μεταφορές, με το κόστος μεταφοράς και ασφάλισης να αυξάνεται. «Ενδεχομένως να υπάρξουν και φαινόμενα καθυστέρησης στην παραλαβή προϊόντων», συμπλήρωσε. Ο κ. Γιασεμίδης υπογράμμισε πως η εγγύτητα της Κύπρου στην περιοχή όπου διεξάγονται ο εχθροπραξίες ενδεχομένως να επηρεάσει την επενδυτική και επιχειρηματική δραστηριότητα, ενώ όσον αφορά στον τουρισμό, σημείωσε πως η κατάσταση θα είναι διαχειρίσιμη εφόσον δεν βρισκόμαστε σε περίοδο τουριστικής αιχμής. «Όσον αφορά στις επενδύσεις από το Ισραήλ, ο Οκτώβριος λόγω των αργιών και των εορτών στη χώρα είναι μήνας χαμηλής επενδυτικής δραστηριότητας. Το πόσο θα επηρεαστούν η οικονομία της περιοχής αλλά και ευρύτερα, καθώς και η κυπριακή οικονομία θα εξαρτηθεί από την πορεία των εχθροπραξιών, με τις αγορές προς το παρόν να παρουσιάζονται νευρικές, διατηρώντας ωστόσο στάση αναμονής», κατέληξε.

Συνετή πολιτική

Τα πρόσφατα γεγονότα –όπως καταγράφεται στην Έκθεση δημοσιονομικών κινδύνων του Προϋπολογισμού που κατατέθηκε την περασμένη Πέμπτη στη Βουλή των Αντιπροσώπων– έχουν αναδείξει την ανάγκη για τη διαρθρωτική στήριξη των τομέων παραγωγής, με σκοπό τη δημιουργία μιας ανταγωνιστικής και αυτάρκους οικονομίας. «Λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους που έχουν αναφερθεί, παραμένει η ανάγκη για τη διατήρηση μιας συνετής και υπεύθυνης οικονομικής πολιτικής για αντιμετώπιση των πληθωριστικών πιέσεων και παράλληλα την προώθηση στοχευμένων μεταρρυθμιστικών και επενδυτικών δράσεων. Οι στοχεύσεις θα ενισχύσουν την ανθεκτικότητα και ευελιξία της κυπριακής οικονομίας και θα δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας υψηλής προστιθέμενης αξίας, ώστε να αντιμετωπίζονται οι προκλήσεις τόσο στο εξωτερικό, όσο και στο εσωτερικό περιβάλλον με αποτελεσματικότητα και συνέπεια», σημειώνεται στην έκθεση.

ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ
ΤΑ ΜΕΤΩΠΑ

Μάχες στον Νότιο Λίβανο

Τα χτυπήματα από Ιράν, Χεζμπολάχ και Ισραήλ

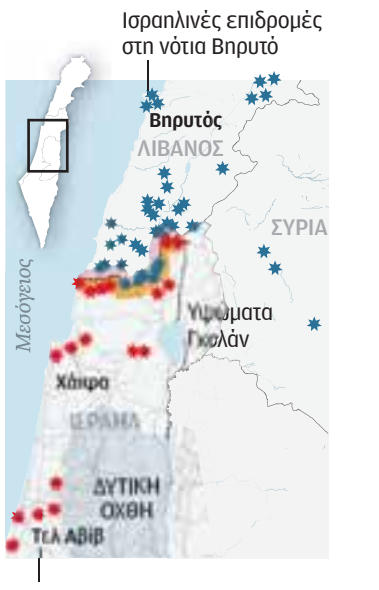

Ιρανικές πυρηνικές εγκαταστάσεις

A.P. PHOTO/HASSAN AMMAR

Ανδρας τρέχει να καλυφθεί λίγο μετά την έκρηξη που προκάλεσε επιδρομή της ισραηλινής αεροπορίας στη συνοικία Νταχίγια της Βηρυτού. Η Μέση Ανατολή βαδίζει ξανά στο μονοπάτι του πολέμου.

Ο εφιάλτης των 30 ημερών

Με τις ΗΠΑ «βραχυκυκλωμένες» λόγω εκλογών, η Μέση Ανατολή διολισθαίνει προς τον τρίτο πόλεμο του Κόλπου

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Εντεκα ημέρες μετά τις φονικές επιδρομές της Χαμάς στο νότιο Ισραήλ, ο Τζο Μπάιντεν βρέθηκε στο Τελ Αβίβ, όπου συναντήθηκε με τον Μπέντζαμιν Νετανιάχου. «Καταλαβαίνουμε την οργή σας, αλλά μην την αφήσετε να σας καταπιεί», ήταν η συμβουλή του Αμερικανού προέδρου, που αναγνώρισε τα τραγικά λάθη της δικής του χώρας μετά την 11η Σεπτεμβρίου του 2001. Δεν επεκτάθηκε, αλλά ο συνομιλητής του ασφαλώς θυμόταν τον Τζορτζ Μπους να πανηγυρίζει, Πρωτομαγιά του 2003, πάνω στο κατάστρωμα του αεροπλανοφόρου «Αβραάμ Λίνκολν» για το τσάκισμα των Ταλιμπάν και την ανατροπή του Σαντάμ Χουσεΐν, έχοντας πίσω του ένα τεράστιο πανό που έγραφε «Αποστολή Εξετελέσθη». Αλλά με τι τίμημα; Οι ΗΠΑ αποτελματώθηκαν σε δύο μακρόχρονους πολέμους φθοράς, στη θέση του αποδυναμωμένου Ιράκ αναδύθηκε ένα ισχυρότατο Ιράν, τη θέση της Αλ Κάιντα πήρε το Ισλαμικό Κράτος, ενώ οι Ταλιμπάν επανήλθαν θριαμβευτικά στην Καμπούλ, γελοιοποιώντας την Αμερική, τον Αύγουστο του 2021.

Αλλαγή του χάρτη

Επί ένα χρόνο, ο Ισραηλινός πρωθυπουργός έγραφε στα παλαιότερα των υποδημάτων του τη συνετή σύσταση του Αμερικανού προέδρου, τορπιλίζοντας κάθε προσπάθεια για εκεχειρία στη Γάζα και φέρνοντας ολοένα και πιο κοντά το φάσμα ενός γενικευμένου περιφερειακού πολέμου.

Την περασμένη Κυριακή, δύο ημέρες μετά τη δολοφονία του ηγέτη της Χεζμπολάχ, Χασάν Νασράλα, και λίγες ώρες προτού αρχίσει η τρίτη ισραηλινή εισβολή στον Λίβανο με την εύγλωττη κωδική ονομασία «Νέα Τάξη», έλεγε στους ομοεθνείς του: «Ζούμε ιστορικές στιγμές. Αλλάζουμε τη στρατηγική πραγματικότητα στη Μέση Ανατολή».

Μεθυσμένος από τον αποδεκατισμό της ηγεσίας της Χεζμπολάχ, τις προηγούμενες ημέρες, ονειρευόταν ότι σύντομα θα κατάφερνε όχι μόνο να συντρίψει όλες τις πολιτοφυλακές που αντιμάχονται το Ισραήλ σε Παλαιστίνη, Λίβανο, Ιράκ, Συρία και Υεμένη, αλλά και να ανατρέψει το καθεστώς του Ιράν –από εδώ και το προκλητικό μήνυμά του προς τον ιρανικό λαό– εδραιώνοντας την περιφερειακή ηγεμονία του εβραϊκού κράτους για δεκαετίες.

Δύο ημέρες αργότερα, ο εκτυφλωτικός ήλιος της αλαζονείας σκιάστηκε από τα πρώτα σύννεφα. Διαψεύδοντας όσους το λοιδορούσαν ότι δεν εννοεί να πολεμήσει μέχρι τον τελευταίο μαχητή της Χαμάς και της Χεζμπολάχ, το Ιράν εξαπέλυσε πάνω από 180 βαλλιστικούς πυραύλους εναντίον αεροπορικών βάσεων και μυστικών υπηρεσιών του Ισραήλ.

Αν και δεν υπήρξαν θύματα και οι ζημιές ήταν μάλλον περιορισμένες, το γεγονός ότι πολλοί πύραυλοι πέρασαν από την όχι άτρωτη, όπως αποδείχθηκε, αντιπυραυλική ασπίδα του Ισραήλ, προκάλεσε μεγάλο ψυχολογικό σοκ. Για μια βραδιά, το «Σοκ και Δέος» άλλαξε στρατόπεδο. Τις επόμενες ώρες, στις πρώτες χερσαίες επιχειρήσεις του στον Λίβανο, ο ισραηλινός στρατός συναντούσε ισχυρή αντίσταση από τη Χεζμπολάχ και έχανε πάνω από 10 αξιωματικούς και στρατιώτες.

Οταν γράφονταν αυτές οι γραμμές, δεν είχε εκδηλωθεί ακόμη η απάντηση του Ισραήλ στα ιρανικά πλήγματα, αλλά δεν υπάρχει καμία αμφιβολία πως θα είναι σφοδρή και δεν θα περιοριστεί σε στρατιωτικές βάσεις.

Το μπούμερανγκ

Ο Νετανιάχου θα ήθελε να πνίξει με βόμβες το πυρηνικό πρόγραμμα της Τεχεράνης, αλλά οι πιο σοβαροί Αμερικανοί και Ισραηλινοί αναλυτές θεωρούν ότι κάτι τέτοιο είναι ανέφικτο και θα εξελισσόταν σε μπούμερανγκ: οι Ιρανοί θα αποφάσιζαν, με καλά επιχειρήματα, να εγκαταλείψουν τη Συνθήκη Μη Διάδοσης των Πυρηνικών Οπλων και να αποκτήσουν σε ένα ή δύο χρόνια ατομική βόμβα. Πολύ πιθανότερο, επομένως, είναι να βομβαρδίσει το Ισραήλ πετρελαϊκές εγκαταστάσεις του Ιράν, ενδεχόμενο για το οποίο ήδη προετοίμασε τη διεθνή κοινή γνώμη ο Μπάιντεν με μια δήλωση στο πόδι, που εκτόξευσε ακαριαία τις διεθνείς τιμές του «μαύρου χρυσού».

Η κλιμάκωση των εχθροπραξιών ανάμεσα σε Τεχεράνη και Τελ Αβίβ εκτιμάται πως θα αναγκάσει, αργά ή γρήγορα, την Ουάσιγκτον να εμπλακεί.

Μια γενικευμένη σύρραξη στη Μέση Ανατολή θα προκαλέσει αύξηση των προσφυγικών ροών προς την Ευρώπη και άνοδο των διεθνών τιμών των καυσίμων.

Αν όμως εξελιχθούν έτσι τα πράγματα, είναι βέβαιο ότι το Ιράν θα ανταπαντήσει με νέο γύρο βαλλιστικών πυραύλων, αυτή τη φορά και εναντίον πολιτικών υποδομών του Ισραήλ. Πιθανότατα, ο Νετανιάχου όχι μόνο δεν φοβάται κάτι τέτοιο, αλλά το εύχεται, υπολογίζοντας ότι, στις τέσσερις εβδομάδες που μένουν μέχρι τις αμερικανικές εκλογές, ο Τζο Μπάιντεν θα αναγκαστεί, εκών άκων, να συρθεί πίσω του.

Σε διαφορετική περίπτωση, θα κινδυνέψει να χαντακώσει την Κάμαλα Χάρις, καθώς το ισχυρότατο ισραηλινό λόμπι θα αντιδράσει δυναμικά και ο Τραμπ θα πλειοδοτεί σε αντιιρανικές τοποθετήσεις. Αυτό θα σημάνει, όμως, την εμπλοκή της Αμερικής σε έναν τρίτο πόλεμο του Κόλπου, μετά εκείνους του 1991 και του 2003, ο οποίος μάλιστα, αυτή τη φορά, δεν θα προέρχεται από δική της απόφαση, αλλά από επιλογή του ελάσσονος εταίρου της.

Εάν οδηγηθούν τα πράγματα σε αυτό το ακραίο μονοπάτι, οι επιπτώσεις μπορεί να είναι «Αποκαλυπτικού» μεγέθους για την περιοχή, και όχι μόνον. Σε πρώτο χρόνο, θα υπάρξει μεγάλη αιματοχυσία, ασφαλώς στο Ιράν, στον Λίβανο, ίσως και στο Ιράκ, στη Συρία, αλλά και στο Ισραήλ.

Προσφυγικό και ακρίβεια

Η Ευρώπη θα υποφέρει από ένα νέο μεταναστευτικό κύμα και από την άνοδο των καυσίμων και των ενεργειακών τιμολογίων – ειδικά από τη στιγμή που θα κλείσουν οι Ιρανοί τα Στενά του Ορμούζ. Δηλαδή, από τον παροξυσμό των δύο μεγάλων προβλημάτων που αποσταθεροποιούν κυβερνήσεις και θρέφουν την Ακροδεξιά σε όλη την ήπειρο.

Οσο για την Αμερική, μπορεί να βρίσκεται πιο μακριά και να έχει μεγαλύτερη ενεργειακή επάρκεια, αλλά οι καταναλωτές και ψηφοφόροι της θα υποστούν και αυτοί συνέπειες. Στην αμερικανική πολιτική ιδιόλεκτο, υπάρχει η έκφραση «έκπληξη του Οκτωβρίου» – ένα αναπάντεχο γεγονός στην τελική ευθεία του προεκλογικού αγώνα, που αλλάζει εντελώς την εικόνα της αναμέτρησης. Η Κάμαλα Χάρις δεν έχει κανένα λόγο να είναι ήσυχη ότι η φετινή έκπληξη του Οκτωβρίου θα αποδεχθεί ευχάριστη για την ίδια.

Μεσοπρόθεσμα, η συνδυασμένη ισχύς του Ισραήλ και των ΗΠΑ ασφαλώς και μπορεί να υπερισχύσει της πολύ ασθενέστερης πολεμικής μηχανής του Ιράν. Το αντίτιμο θα είναι, όμως, να κηλιδωθούν οι Αμερικανοί για τις εκατόμβες που θα προκαλέσουν και για την απόλυτη ταύτισή τους με την πιο επιθετική και ακροδεξιά κυβέρνηση που γνώρισε ποτέ το εβραϊκό κράτος.

«Μαύρες τρύπες»

Επιπλέον, το Ιράν και ο Λίβανος πολύ πιθανό να ζήσουν εμφυλίους πολέμους απρόβλεπτης διάρκειας και κατάληξης και να μετατραπούν σε μαύρες τρύπες, από πλευράς ασφαλείας, για την ευρύτερη περιοχή, στην οποία περιλαμβάνονται άμεσα η Κύπρος και η Τουρκία και εμμέσως η Ελλάδα. Τα αντιισραηλινά και αντιδυτικά συναισθήματα θα γιγαντωθούν σε ένα μεγάλο γεωγραφικό τόξο, όπως έδειξαν οι ξέφρενοι πανηγυρισμοί σε Γάζα, Δυτική Οχθη, αλλά και σε Ιορδανία, Ιράκ, Λίβανο και σειρά άλλων χωρών για τους πυραύλους που έπεφταν στο Τελ Αβίβ. Ηδη η σφαγή της Γάζας είχε οδηγήσει τους Ιορδανούς ψηφοφόρους να χαρίσουν τις 31 από τις 41 έδρες του κοινοβουλίου, που προβλέπονταν για τα πολιτικά κόμματα, στους Αδελφούς Μουσουλμάνους.

Στις 22 Ιουλίου του 2006, όταν βρισκόταν σε εξέλιξη η προηγούμενη ισραηλινή εισβολή στον Λίβανο εναντίον της Χεζμπολάχ, η τότε υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, Κοντολίζα Ράις, δήλωνε ότι, μέσα από τον αχό των ισραηλινών βομβαρδισμών, μπορούσε να διακρίνει «ωδίνες τοκετού μιας νέας Μέσης Ανατολής». Οδύνες ολέθρου είδαμε, ωδίνες τοκετού όχι. Γιατί, όπως έλεγε ο Ταλεϋράνδος, μπορεί κανείς να πετύχει πολλά πράγματα με τις ξιφολόγχες, αλλά όχι να καθίσει πάνω τους.

«Οχι» από το Δικαστήριο της Ε.Ε.

Απορρίπτει διαχωρισμό τρίτης χώρας σε ασφαλείς και μη ασφαλείς ζώνες – Συνέπειες για Λευκωσία και προσφυγικό

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Κάθετο «όχι», σε κάθε σκέψη για κατακερματισμό μιας τρίτης χώρας σε «ασφαλείς» και «μη ασφαλείς» περιοχές, αντανακλά απόφαση που έλαβε το Δικαστήριο της Ε.Ε., υψώνοντας νομικό εμπόδιο, σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, στην προσπάθεια που καταβάλλουν –χωριστά επί του παρόντος– το Βερολίνο και η Λευκωσία, για επιστροφή Σύρων προσφύγων στη Συρία. Η απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε., σε διευρυμένη μάλιστα σύνθεση, είναι απολύτως δεσμευτική για όλα τα κράτη-μέλη και αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον υπό το φως του πολέμου στη Μέση Ανατολή και της εισβολής του Ισραήλ στον Λίβανο, κάτι που ενδέχεται να δημιουργήσει νέες μεταναστευτικές ροές, καθώς η χώρα φιλοξενεί τεράστιο αριθμό Σύρων προσφύγων που εκτιμάται ότι ξεπερνούν το 1,5 εκατομμύριο (επίσημη καταγραφή UNHCR 815.000). Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «το Δικαστήριο κρίνει ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν επιτρέπει σε κράτος-μέλος να χαρακτηρίσει τρίτη χώρα ως ασφαλή χώρα καταγωγής μόνον ως προς τμήμα του εδάφους της». Αν και η απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε. αφορά προδικαστικό ερώτημα σε άλλη υπόθεση (Μολδαβία), η θέση που διατυπώνει, περιλαμβανομένης της ερμηνείας του άρθρου 37 της οδηγίας 2013/32, δημιουργεί ένα «πολύ ενδιαφέρον προηγούμενο. Το οποίο εκτείνεται σε όλες τις περιπτώσεις χαρακτηρισμού μιας τρίτης χώρας ως «ασφαλούς», με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την προσπάθεια της Κυπριακής Δημοκρατίας (και άλλων χωρών), με στόχο τον διαχωρισμό της Συρίας σε ασφαλείς και μη ασφαλείς περιοχές, ώστε να παρέχεται δυνατότητα απελάσεων ή και επιστροφών Σύρων προσφύγων.

> *Η απόφαση είναι απολύτως δεσμευτική για όλα τα κράτη-μέλη και αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον υπό το φως του πολέμου στη Μέση Ανατολή, που ενδέχεται να δημιουργήσει νέες μεταναστευτικές ροές.*

Στην απόφασή του το Δικαστήριο υπογραμμίζει ότι το άρθρο 37 της οδηγίας 2013/32 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στον χαρακτηρισμό τρίτης χώρας ως ασφαλούς χώρας καταγωγής όταν τμήματα του εδάφους της δεν πληρούν τις ουσιαστικές προϋποθέσεις του χαρακτηρισμού αυτού.

Στην απόφασή του, το Δικαστήριο της Ε.Ε. υπογραμμίζει ότι το άρθρο 37 της οδηγίας 2013/32 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στον χαρακτηρισμό τρίτης χώρας ως ασφαλούς χώρας καταγωγής, όταν ορισμένα τμήματα του εδάφους της δεν πληρούν τις ουσιαστικές προϋποθέσεις του χαρακτηρισμού αυτού. Εξηγεί μάλιστα ότι ούτε το ανάποδο μπορεί να συμβαίνει, σημειώνοντας χαρακτηριστικά ότι το γράμμα του εν λόγω άρθρου 37 και τα κριτήρια του παραρτήματος αυτού δεν παρέχουν καμία ένδειξη ότι τα κράτη-μέλη μπορούν να χαρακτηρίζουν ως ασφαλή χώρα καταγωγής μόνον το τμήμα του εδάφους της οικείας τρίτης χώρας στο οποίο πληρούνται τα κριτήρια αυτά. Παράλληλα, υπογραμμίζει ότι το γράμμα του άρθρου 37 της οδηγίας 2013/32, για τον χαρακτηρισμό μιας χώρας ως ασφαλούς, «δεν μπορεί να νοηθεί ότι αφορά μόνον ένα τμήμα του εδάφους της οικείας τρίτης χώρας».

Με πολύ απλά λόγια, το Δικαστήριο της Ε.Ε. θεωρεί ότι κανένα κράτος-μέλος δεν μπορεί να χαρακτηρίσει ως ασφαλές αποκλειστικά και μόνον ένα τμήμα μιας τρίτης χώρας. Στην απόφασή του, μάλιστα, το Δικαστήριο της Ε.Ε. επικαλείται και υιοθετεί τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα του Δικαστηρίου, Νίκου Αιμιλίου, τις οποίες είχε αναδείξει η «Κ» (τον περασμένο Ιούνιο) και σύμφωνα με τις οποίες ένα κράτος δεν μπορεί να χαρακτηρίζεται εν μέρει και αποσπασματικά ασφαλής χώρα, σε κάποιες από τις περιοχές του, ενώ την ίδια ώρα, κάποιες άλλες περιοχές του, να θεωρούνται ως μη ασφαλείς. Επί του προκειμένου, το Δικαστήριο αναφέρει στην απόφασή του, ότι όπως παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας, η χρήση των όρων «γενικά και ομοιόμορφα», καθιστά σαφές ότι οι προϋποθέσεις του άρθρου 37 της οδηγίας 2013/32 πρέπει να πληρούνται στο σύνολο του εδάφους της οικείας τρίτης χώρας προκειμένου αυτή να μπορεί να χαρακτηριστεί ως ασφαλής χώρα καταγωγής.

Οι προεκτάσεις

Σε νομικό επίπεδο, η απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε. τείνει να λειτουργήσει ανατρεπτικά σε απόφαση του Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου στη Ρηνανία-Βεστφαλία (Μούνστερ), το οποίο, όπως δημοσίευσε η «Κ», προχώρησε σε διαχωρισμό περιοχών της Συρίας, θεωρώντας ότι κάποιες από αυτές, μεταξύ των οποίων και η περιοχή Χασάκα στα σύνορα με την Τουρκία, είναι «ασφαλείς». Και ως εκ τούτου, σύμφωνα με τη θέση αυτή του γερμανικού Δικαστηρίου, θα μπορούσαν να επιστρέψουν ή και να απελαθούν Σύροι στις εν λόγω «ασφαλείς» περιοχές. Ομοίως, σε πολιτικό επίπεδο, η απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε. τείνει να προκαλέσει σημαντικές συνέπειες και στις θέσεις που διατυπώνει η ηγεσία της Γερμανίας. Τόσο η Καγκελαρία, όσο και η αξιωματική αντιπολίτευση, των Χριστιανοδημοκρατών, προσβλέπουν σε απελάσεις και επιστροφές Σύρων προσφύγων, ενώ έσπευσαν να χαιρετίσουν την απόφαση του Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου της χώρας, θεωρώντας ότι άνοιξε ο δρόμος για τον καθορισμό κάποιων περιοχών της εν λόγω χώρας, ως ασφαλών.

Σε κάθε περίπτωση, η απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε. δημιουργεί νέα δεδομένα, τα οποία υπό κανονικές συνθήκες θα αποτελέσουν πυξίδα για τη Γερμανία, η οποία είθισται να συμμορφώνεται με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ε.Ε. Ωστόσο, τα νέα αυτά δεδομένα που δημιουργεί η απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε. δεν είναι βέβαιο εάν θα οδηγήσουν σε απόλυτη προσαρμογή τη Γερμανία, καθώς το προσφυγικό/μεταναστευτικό κυριαρχεί στην εκλογική ατζέντα, ενόψει των ομοσπονδιακών εκλογών του 2025, κάτι που ενδέχεται να αποτελέσει καθοριστικό παράγοντα, για τον τρόπο με τον οποίο θα επιλέξει να πορευθεί το Βερολίνο.

Κύκλοι στις Βρυξέλλες χαρακτήριζαν «άκρως ενδιαφέρουσα» την απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε., σημειώνοντας, όμως, ότι «η Γερμανία δείχνει να έχει κάνει τις πολιτικές της επιλογές, σκληραίνοντας τη στάση της στο προσφυγικό/μεταναστευτικό, σε αντίθεση με προηγούμενες πολιτικές και νομικές θέσεις που είχε επικαλεστεί και επιστρατεύσει. Συνεπώς», σύμφωνα με τους ίδιους κοινοτικούς κύκλους, «ενδέχεται η Γερμανία να κοιτάξει το εθνικό της συμφέρον, στη βάση της εθνικής της ατζέντας και των εθνικών εκλογών. Εάν το ζήτημα αυτό θα έχει συνέχεια στο Δικαστήριο της Ε.Ε. είναι κάτι που θα διαφανεί στο προσεχές μέλλον, αναλόγως του θορύβου που θα προκληθεί (σ.σ. ενδεχόμενων αντιδράσεων) αλλά και της στάσης που θα τηρήσουν οι Βρυξέλλες, οι οποίες έχουν υποχρέωση να διασφαλίσουν την εφαρμογή τόσο της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, όσο και των αποφάσεων του Δικαστηρίου της Ε.Ε.», ανέφεραν οι ίδιοι κύκλοι

Σε ό,τι αφορά στη Λευκωσία, η απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε. τη βρίσκει να στοιχίζεται πίσω από το Βερολίνο και να προσδοκά ότι η εκλογική ατζέντα της Γερμανίας θα εξυπηρετήσει και τα κυπριακά συμφέροντα που ταυτίζονται στο ζήτημα του χαρακτηρισμού κάποιων περιοχών της Συρίας ως ασφαλών, ώστε να δημιουργηθεί και επισήμως η δυνατότητα επιστροφών Σύρων προσφύγων από το έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Το «προηγούμενο» της Μολδαβίας

Το Δικαστήριο της Ε.Ε. κλήθηκε να αποφασίσει επί προδικαστικού ερωτήματος δικαστηρίου της Τσεχίας, αναφορικά με τη δυνατότητα της κυβέρνησης της Πράγας να χαρακτηρίσει τη Μολδαβία ως ασφαλή χώρα. Αλλά, όχι και την Υπερδνειστερία, που νομικά και πολιτικά αποτελεί τμήμα της μολδαβικής επικράτειας, αλλά έχει αυτοανακηρυχθεί «ανεξάρτητη» και ελέγχεται από παραστρατιωτικές οργανώσεις που στηρίζονται από τη Ρωσία. Το Δικαστήριο της Ε.Ε., με την απόφασή του, διατυπώνει αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητα ενός τέτοιου μερικού χαρακτηρισμού. Προβαίνοντας σε ερμηνεία του άρθρου 37 της οδηγίας 2013/32, το Δικαστήριο της Ε.Ε., με διευρυμένη σύνθεση, σημειώνει ότι οι όροι του χαρακτηρισμού μιας τρίτης χώρας ως ασφαλούς καταγωγής, δεν μπορούν να νοηθούν ως αφορώντες μόνον ένα τμήμα του εδάφους της οικείας τρίτης χώρας. Σε άλλο σημείο, το Δικαστήριο της Ε.Ε. προβαίνει το ίδιο σε προέκταση της απόφασής του σε ζητήματα που αφορούν στους πρόσφυγες και στο άσυλο, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Τονίζει στην απόφασή του, ότι ενδεχόμενος χαρακτηρισμός τρίτων χωρών ως ασφαλών χωρών καταγωγής, με εξαίρεση ορισμένα τμήματα του εδάφους τους, δεν βρίσκει κανένα έρεισμα στο γράμμα του άρθρου 37 ούτε, γενικότερα, στην οδηγία 2013/32. Προσθέτει δε ότι το άρθρο 37 και τα κριτήρια του παραρτήματος αυτού δεν παρέχουν καμία ένδειξη ότι τα κράτη-μέλη μπορούν να χαρακτηρίζουν ως ασφαλή χώρα καταγωγής μόνον το τμήμα του εδάφους της οικείας τρίτης χώρας στο οποίο πληρούνται τα κριτήρια αυτά. Εν κατακλείδι, το Δικαστήριο της Ε.Ε. απαντά στο προδικαστικό ερώτημα του δικαστηρίου της Τσεχίας, σημειώνοντας ότι το άρθρο 37 της οδηγίας 2013/32 αντιτίθεται στον χαρακτηρισμό τρίτης χώρας ως ασφαλούς χώρας καταγωγής, όταν ορισμένα τμήματα του εδάφους της δεν πληρούν τις ουσιαστικές προϋποθέσεις του χαρακτηρισμού αυτού.

Τριμερής μετά δείπνου και... βλέπουμε

Τα λένε στη Νέα Υόρκη οι δύο ηγέτες στις 15 Οκτωβρίου, με δύσκολη τη συνέχεια στο Κυπριακό

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Στη σύγκληση, αύριο, του Εθνικού Συμβουλίου το reality check ενόψει της μετάβασης του προέδρου Χριστοδουλίδη στη Νέα Υόρκη για την τριμερή συνάντηση με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη, Ερσίν Τατάρ, θεωρείται από έμπειρους παρατηρητές του Κυπριακού προφανές. Κι αυτό διότι το δείπνο της 15ης Οκτωβρίου των δύο ηγετών ενώπιον του γενικού γραμματέα Αντόνιο Γκουτέρες –επτά χρόνια και τρεις μήνες μετά το ναυάγιο των συνομιλιών στο Κραν Μοντανά της Ελβετίας το καλοκαίρι του 2017– μπορεί μεν να είναι η σημαντικότερη εξέλιξη σε σχέση με την πλήρη στασιμότητα στο Κυπριακό, αλλά δεν αποτελεί απαραίτητα και εγγύηση «ξεκλειδώματος» της διαδικασίας.

Πώς φτάσαμε στην Τριμερή

Το πώς κλείδωσε η 15η Οκτωβρίου για την κοινή συνάντηση των δύο ηγετών κορυφώθηκε στη Νέα Υόρκη και στο περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ με τον γ.γ. του Οργανισμού Αντόνιο Γκουτέρες να εξετάζει τον Οκτώβριο, αμέσως μετά δηλαδή από το τέλος της 79ης Γ.Σ., έχοντας ενώπιόν του τόσο την άμεση απόκριση της ελληνοκυπριακής πλευράς όσο και ενδείξεις πως η Άγκυρα ανάβει το πράσινο φως για μια τέτοια διαδικασία – παρά την εμμονή Τατάρ όλο το προηγούμενο διάστημα με άρνηση να παρευρεθεί ακόμη και σε μια κοινωνικού τύπου συνάντηση κατά τη διάρκεια της παραμονής, στην Κύπρο, της προσωπικής απεσταλμένης του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών, Μαρία-Άνχελα Ολγκίν Κουεγιάρ. Καλά ενημερωμένες πηγές αναφέρουν πως ο γ.γ. στάθμισε δύο δεδομένα, πρώτο τη συνέχιση της διαδικασίας για χάριν αυτής και δεύτερο την πραγματοποίηση Τριμερούς, ως απαραίτητης προϋπόθεσης, προκειμένου να διαπιστωθεί αν ρεαλιστικά υφίσταται πιθανότητα οι δύο πλευρές να επιστρέψουν, σταδιακά με κάποιο τρόπο, στο τραπέζι των συνομιλιών.

Ο ανακόλουθος Τατάρ

Ο Ερσίν Τατάρ ήταν αυτός που προ εβδομάδων όχι μόνο διέρρεε πως δεν υπάρχει ημερομηνία για Τριμερή, αλλά προκαταλάμβανε και την απόρριψή της «όταν ποτέ προσκληθεί σε μια τέτοια». Ωστόσο, τόσο ενώπιον του τουρκοκυπριακού Τύπου όσο και σε σχέση με τα τουρκοκυπριακά κόμματα, ανέφερε πως «δεν θα αρνούνταν πρόσκληση του γενικού γραμματέα». Ασχέτως της σπουδής του να αποδώσει στην κοινή συνάντηση άτυπο χαρακτήρα γεύματος, αλλά και να επαναλάβει πως θα προσέλθει για να θέσει ζήτημα δύο κρατών και κυριαρχικής ισότητας, ο κ. Τατάρ σε αυτό το επίπεδο τακτικά και δεν μπορούσε να αρνηθεί μια πρόσκληση από τον επικεφαλής των Ηνωμένων Εθνών, αλλά και στο πλαίσιο της σχέσης εξάρτησης που διατηρεί με την Άγκυρα προσέρχεται σε αυτή τη συνάντηση «χωρίς να μπορεί να την αποφύγει». Σε κάθε περίπτωση πάντως αυτό που εκτιμάται από πολλούς κύκλους είναι πως ο Τατάρ μεταβαίνει στη Νέα Υόρκη όντας σε πλήρη συντονισμό με την Άγκυρα.

> *Αυτό που εκτιμάται από πολλούς κύκλους είναι πως ο Τατάρ μεταβαίνει στη Νέα Υόρκη όντας σε πλήρη συντονισμό με την Αγκυρα.*

Προσερχόμενος το πρωί της Παρασκευής στο Cyprus Forum 2024, στη Λευκωσία, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης απαντώντας σε ερωτήσεις δημοσιογράφων είπε ότι η τριμερής συνάντηση δεν είναι ανοικτής ατζέντας. «Δεν υπάρχει οτιδήποτε που είναι ανοιχτής ατζέντας. Η συζήτηση γίνεται με έναν και μόνο σκοπό: να δούμε αν υπάρχουν οι προοπτικές για επανέναρξη των συνομιλιών και θεωρώ ιδιαίτερα σημαντική την πρωτοβουλία του γενικού γραμματέα». Ο Πρόεδρος σχολίασε πως «είναι θετικό ότι γίνεται αυτό το δείπνο. Από εκεί και πέρα, δεν θέλω να πω πολλά, επικεντρώνομαι στη συζήτηση, στο αποτέλεσμα. Να υπάρξει αποτέλεσμα, αυτό με ενδιαφέρει», επεσήμανε.

Αυτό που φαίνεται να διαμορφώνεται ως μεγάλη εικόνα είναι πως η Τριμερής θα κρίνει σε μεγάλο βαθμό:

- Αν όντως η θέση της Άγκυρας και της τουρκοκυπριακής πλευράς είναι αμετακίνητη ως προς το ζήτημα της κυριαρχικής ισότητας αλλά, παράλληλα, ευέλικτη τακτικά προκειμένου να «περάσει» στο δείπνο θέσεις που θα μπορούσαν διαπραγματευτικά να της εξασφαλίσουν οφέλη σε περίπτωση επανέναρξης των συνομιλιών
- Τη μεθοδολογία που θα ακολουθήσει ο γ.γ. του ΟΗΕ προκειμένου να δει αν υπάρχει, όντως, χώρος στις δύο εκ διαμέτρου αντίθετες αφετηριακές θέσεις των δύο πλευρών για επάνοδο στο φάσμα του διαλόγου και τέλος
- Τη συνέχεια ως προς το αν θα υπάρξει συντήρηση της διαδικασίας με κάποιο τρόπο ή κήρυξη αδιεξόδου με τρόπο που εμφατικά να διαφαίνεται, πλέον, η παγίωση των δυσκολιών για επάνοδο στο τραπέζι του διαλόγου.

Αυτό που καθίσταται σαφές είναι πως η 15η Οκτωβρίου κρίνει, σε πολύ μεγάλο βαθμό, τη συνέχεια των εξελίξεων, με όλους τους έμπειρους παρατηρητές να επισημαίνουν πως ο δρόμος για την άρση του αδιεξόδου των συνομιλιών στο Κυπριακό δεν είναι εύκολος.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, *γενικός ελεγκτής*

Να υπάρχει δυναμισμός αλλά και σεβασμός στον ελεγχόμενο

Δεν θεωρώ ότι η απόφαση του Δικαστηρίου θέτει περιορισμούς, όρια ή φραγμούς στο πώς θέλω να εργαστώ

Συνέντευξη στον
ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ

«Με απασχολεί η εικόνα που βγάζει η Υπηρεσία. Θέλω να εκπέμπει δυναμισμό αλλά παράλληλα και σεβασμό προς τον ελεγχόμενο», δηλώνει σε συνέντευξη στην «Κ» ο νέος γενικός ελεγκτής Ανδρέας Παπακωνσταντίνου. Σχολιάζοντας πτυχές της απόφασης του Δικαστηρίου, αναφέρει πως δεν θεωρεί ότι θέτει περιορισμούς, όρια ή φραγμούς στο πώς θέλει να εργαστεί. Θα επιδιώξει, τονίζει, να αναπτύξει συνεργασία με τη Νομική Υπηρεσία και να βάλουν, όπως είπε, με τον γενικό εισαγγελέα ένα πλαίσιο διαχείρισης των διαφωνιών τους. Ερωτηθείς αν τέθηκε ως προϋπόθεση η αποδοχή από μέρους του των αλλαγών που προωθεί η κυβέρνηση στην Ελεγκτική Υπηρεσία για να διοριστεί, είπε ότι δεν τέθηκε τέτοιο θέμα και επισήμανε ότι θα ήταν ανεύθυνο εκ μέρους του να ταχθεί θετικά σε κάτι που ακόμη είναι προς διαμόρφωση. «Όταν ενημερωθώ πλήρως για τη μεταρρύθμιση, τότε με ειλικρίνεια θα πω τις απόψεις μου», τόνισε ο κ. Παπακωνσταντίνου.

–Πώς αισθάνεστε που αναλαμβάνετε υπό αυτές τις συνθήκες;

–Μεγάλη ευθύνη για να μπορέσω να ανταποκριθώ σε αυτόν τον πολύ σημαντικό ρόλο. Και προς τον πρόεδρο της Δημοκρατίας που μου εμπιστεύθηκε αυτή τη θέση αλλά ιδιαίτερα προς την κοινωνία που δικαίως έχει απαιτήσεις. Ομολογώ ότι λαμβάνω αρκετά μηνύματα από μερίδα του κόσμου που μου εκφράζει την άποψή του για το πώς πρέπει να πορευθεί η Ελεγκτική Υπηρεσία.

–Πιστεύετε ότι αυτή η στάση του κόσμου έχει να κάνει και με το έργο που επιτελέστηκε από την Ελεγκτική Υπηρεσία επί των ημερών του Οδυσσέα Μιχαηλίδη;

–Αυτό θεωρώ ότι δεν μπορεί να το αμφισβητήσει κάποιος. Έγινε μια πολύ καλή δουλειά, οπότε οι προσδοκίες αυξήθηκαν. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης.

–Έχετε κάτι υπόψη που θεωρείτε ότι πρέπει να βελτιωθεί;

–Αυτό θα το δούμε, αφού πρώτα ενημερωθώ διεξοδικά. Όμως με απασχολεί και η εικόνα που εκπέμπει η Υπηρεσία.

–Τι εννοείτε;

–Θέλω η Υπηρεσία να εκπέμπει δυναμισμό αλλά παράλληλα και σεβασμό προς τον ελεγχόμενο.

–Θεωρείτε ότι απουσίαζε ο σεβασμός προς τον ελεγχόμενο;

–Εδώ ελλοχεύει ο κίνδυνος η όποια μου αναφορά να θεωρηθεί μομφή προς τον προκάτοχό μου και αυτό σε καμία περίπτωση δεν ισχύει. Δεν με απασχολεί το παρελθόν. Βλέπω μπροστά. Επικοινώνησα με τον κ. Μιχαηλίδη και του ζήτησα συνάντηση την οποία αποδέχθηκε με πολλή προθυμία. Με ενημέρωσε εκτενώς για διάφορα θέματα και τον ευχαριστώ και δημοσίως. Ο εκσυγχρονισμός αποτελεί απαραίτητο στοιχείο και ο εντοπισμός λαθών είναι κάτι το πολύ υγιές. Αλίμονο να φτάσουμε στο σημείο που να θεωρούμε ότι η Ελεγκτική Υπηρεσία δεν επιδέχεται καμιά βελτίωση.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ

Ο Πρόεδρος μού είπε «σε σκέφτομαι για τη θέση του γενικού ελεγκτή και θέλω να ξέρω αν ενδιαφέρεσαι» κι εγώ του απάντησα «Πρόεδρε, εσύ αποφάσισε κι εγώ είμαι στη διάθεσή σου», λέει στην «Κ» ο νέος γενικός ελεγκτής Ανδρέας Παπακωνσταντίνου.

> *Θα επιδιώξω με τον γενικό εισαγγελέα, μεταξύ άλλων, να βάλουμε ένα πλαίσιο διαχείρισης των διαφωνιών μας.*

–Μπορείτε να μας πείτε κάτι περισσότερο για όσα συζητήσατε;

–Αφιερώσαμε τρεις ώρες. Δώσαμε περισσότερο έμφαση στο πώς λειτουργεί εσωτερικά η Υπηρεσία. Κάποια θα τα κρατήσω μόνο για τους δύο μας.

–Η απόφαση του Δικαστηρίου σάς προβληματίζει για το πώς θα κάνετε κάποια πράγματα ως γενικός ελεγκτής;

–Μπορεί να φαίνεται κάπως παράξενο, όμως δεν με προβληματίζει. Δεν θεωρώ ότι η απόφαση θέτει περιορισμούς, όρια ή φραγμούς στο πώς θέλω να εργαστώ. Ούτως ή άλλως σε μια δημοκρατία, όλοι οι αξιωματούχοι έχουν όρια και φραγμούς. Ακόμη και ο ίδιος ο πρόεδρος της Δημοκρατίας. Το στοιχήμα είναι να φέρουμε εις πέρας την αποστολή μας εντός των ορίων που καθορίζει το Σύνταγμα και η Νομοθεσία.

–Δεν θεωρείτε ότι τίθεται πλέον ένα πλαίσιο σχετικά με τις παρεμβάσεις σας στα μέσα ενημέρωσης, την έκδοση ανακοινώσεων ή ακόμη και με αναρτήσεις σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης;

–Πιστεύω ότι το ύφος που θέλω να δώσουμε στο πώς επικοινωνούμε το έργο μας είναι στο πλαίσιο που έθεσε η απόφαση. Δεν περίμενα τη συγκεκριμένη απόφαση για να γνωρίζω τα όρια. Βέβαια αρκετές φορές η διαχωριστική γραμμή του τι επιτρέπεται ή όχι μπορεί να μην είναι τόσο πολύ ξεκάθαρη. Εδώ το στοίχημα είναι να αποφύγεις να βρίσκεσαι συνεχώς στην αμφισβητούμενη ζώνη. Κάποιες φορές θα κινηθείς σε αυτή, αλλά να μη βρίσκεσαι εκεί συνεχώς.

–Θα συνεχίσει να είναι εξωστρεφής η Ελεγκτική Υπηρεσία;

–Η εξωστρέφεια είναι απαραίτητη για να συνεχιστεί η σχέση εμπιστοσύνης που υπάρχει ανάμεσα στην κοινωνία και την Ελεγκτική Υπηρεσία. Άλλωστε αρκετοί έλεγχοι της Υπηρεσίας γίνονται μετά από καταγγελίες πολιτών.

–Θα διατηρήσετε τη θέση του εκπροσώπου Τύπου;

–Ναι, θα διατηρηθεί η θέση αλλά μπορεί να δημιουργηθεί μια ομάδα και να μην είναι μόνο ένα άτομο. Μίλησα με τον Μάριο Πετρίδη που ήταν ο εκπρόσωπος Τύπου της Υπηρεσίας και θα συζητήσουμε για το αν και πώς θα συνεχίσει στην ομάδα.

–Θα συνεχίσετε να εκδίδετε εκθέσεις ξεχωριστά για κάθε έρευνα ή θα επιστρέψετε στην πρακτική της μιας ετήσιας έκθεσης;

–Αυτό δεν είναι καν προς συζήτηση. Θα εκδίδεται ειδική έκθεση για κάθε έρευνα. Όσες καλές πρακτικές εφάρμοσε ο προκάτοχός μου, φυσικά και θα τις διατηρήσω.

–Ως πολίτης ποια ήταν η αντίδρασή σας στην ανακοίνωση της απόφασης του Δικαστηρίου;

–Ήταν μια υπόθεση που ταλαιπώρησε την κοινωνία, αλλά ήταν και μια ευκαιρία να προβληματιστούμε για ένα δύσκολο θέμα. Πρέπει να αξιολογηθεί αυτή η εμπειρία με πιο ήρεμο τρόπο, να αντιληφθούμε τι πήγε λάθος, χωρίς να υποτιμούμε είτε το πρόσωπο είτε τη δουλειά που έχει γίνει τα τελευταία δέκα χρόνια. Επίσης, ο σεβασμός της κοινωνίας έναντι της δικαστικής εξουσίας, ιδιαίτερα όταν μιλάμε για το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να χαθεί.

–Η κοινωνία ανησυχεί για το θέμα της διαφθοράς. Όμως, τα τελευταία χρόνια παρακολουθεί την έντονη σύγκρουση μεταξύ των επικεφαλής της Ελεγκτικής και της Νομικής Υπηρεσίας που είναι οι δύο πιο σημαντικοί θεσμοί στην προσπάθεια περιορισμού αυτού του φαινομένου. Πώς θα θέλατε να είναι η συνεργασία σας με τη Νομική Υπηρεσία;

–Ο στόχος είναι η πάταξη της διαφθοράς. Για να περιοριστεί η διαφθορά δεν αρκεί η δουλειά μιας υπηρεσίας και μόνο. Υπάρχει η εκτελεστική, νομοθετική και δικαστική εξουσία και οι ανεξάρτητοι θεσμοί. Εάν ένα κομμάτι δεν δουλεύει καλά, τότε η προσπάθεια γίνεται πιο δύσκολη. Γι' αυτό πρώτιστο μέλημά μου είναι να αναπτύξω συνεργασίες, ιδιαίτερα με τη Νομική Υπηρεσία. Αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει οπωσδήποτε και πάντοτε να συμφωνούμε. Όμως, άλλο η διαφωνία και άλλο η διασάλευση των σχέσεων συνεργασίας και αλληλοκατανόησης.

–Μιλήσατε με τον γενικό εισαγγελέα;

–Επικοινώνησε ο ίδιος μαζί μου και συμφωνήσαμε ότι σύντομα θα συναντηθούμε. Θα επιδιώξω με τον κ. Σαββίδη, μεταξύ άλλων, να βάλουμε ένα πλαίσιο διαχείρισης των διαφωνιών μας. Πρέπει να υπάρχει αλληλοσεβασμός. Άλλωστε η Νομική Υπηρεσία είναι ο νομικός σύμβουλος και της Ελεγκτικής Υπηρεσίας.

Οταν ενημερωθώ πλήρως για τη μεταρρύθμιση θα εκφράσω την άποψή μου

–Πότε επικοινώνησε μαζί σας ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης για να σας προτείνει να αναλάβετε τη θέση;

–Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας επικοινώνησε μαζί μου την Κυριακή το απόγευμα όταν ήταν στη Νέα Υόρκη. Με πήρε τηλέφωνο και μου είπε απλώς «σε σκέφτομαι για τη θέση του γενικού ελεγκτή και θέλω να ξέρω αν ενδιαφέρεσαι». Εγώ του απάντησα «Πρόεδρε, εσύ αποφάσισε κι εγώ είμαι στη διάθεσή σου». Δευτέρα μεσημέρι με κάλεσαν στο Προεδρικό για να με ενημερώσουν για την τελική απόφαση του Προέδρου.

–Η κυβέρνηση προωθεί αλλαγές στην Ελεγκτική Υπηρεσία. Σας τέθηκε ως προϋπόθεση ότι πρέπει να τις αποδεχθείτε για να διοριστείτε;

–Ο Πρόεδρος δεν έθεσε καμία προϋπόθεση. Ούτε έγινε κάποια νύξη από μέρους του γι' αυτό το θέμα.

–Δεν σας τέθηκε αυτό το ζήτημα;

–Η υφυπουργός παρά τω Προέδρω κα Πικά και ο διευθυντής του γραφείου του προέδρου της Δημοκρατίας κ. Χαραλάμπους μού ανάφεραν ότι είναι σε εξέλιξη η μεταρρύθμιση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, μού παρέθεσαν κάποιες απόψεις μου. Μίλησα με τον υπουργό Δικαιοσύνης κ. Χαρτσιώτη και θα συναντηθούμε το συντομότερο για να συζητήσουμε το θέμα. Από κει και πέρα, ο τελικός λόγος είναι στη Βουλή.

> *Στην προεκλογική περίοδο προσεγγίστηκα από το επιτελείο του κ. Χριστοδουλίδη να βοηθήσω να εμπλουτιστεί το πρόγραμμά του για την υγεία.*

–Ο Οδυσσέας Μιχαηλίδης υποστήριξε ότι η εισαγωγή Ελεγκτικού Συμβουλίου αποτελεί ουσιαστικά προσπάθεια φίμωσης της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, διότι ο εκάστοτε πρόεδρος της Δημοκρατίας θα διορίζει τρία δικά του άτομα που θα έχουν την πλειοψηφία και θα ελέγχουν τις εκθέσεις της Υπηρεσίας.

–Επαναλαμβάνω, πως, όταν ενημερωθώ πλήρως για τις αλλαγές που προωθούνται, θα εκφράσω την άποψή μου. Οι θέσεις μου θα αποσκοπούν στην ενδυνάμωση της ανεξαρτησίας της Υπηρεσίας. Πιστεύω ακράδαντα ότι και ο πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει την ίδια αντίληψη για την προστασία του θεσμού, οπότε όταν θα είμαι έτοιμος θα ζητήσω να του μιλήσω απευθείας.

–Η σχέση σας με τον πρόεδρο της Δημοκρατίας ποια είναι;

–Τον πρόεδρο της Δημοκρατίας τον έχω συναντήσει, αν θυμάμαι καλά, τέσσερις φορές. Κατά την προεκλογική περίοδο προσεγγίστηκα από το επιτελείο του να βοηθήσω με τις γνώσεις μου για να εμπλουτιστεί το προεκλογικό του πρόγραμμα για την υγεία με βέλτιστες ρεαλιστικές πρακτικές. Με προθυμία κατέθεσα τις θέσεις μου. Το ίδιο θα έκανα για όποιον άλλο υποψήφιο ζητούσε τις απόψεις μου. Από κει και πέρα, δεν είχα καμία ανάμιξη στην προεκλογική του κ. Χριστοδουλίδη. Η τελευταία φορά που συναντηθήκαμε ήταν όταν πριν λίγους μήνες ανέλαβα τα καθήκοντα γενικού διευθυντή του ΟΑΥ, οπότε θεώρησα σωστό να ζητήσω συνάντηση μαζί του για να ακούσω και να αντιληφθώ τις δικές του ανησυχίες.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ

Το πτυχίο ποιμαντικής και κοινωνικής θεολογίας προέκυψε από ερεθίσματα που είχα από τον πνευματικό μου. Ηταν μια προσωπική αναζήτηση, λέει ο κ. Παπακωνσταντίνου.

–Ως μέλος του Οργανισμού Ασφάλισης Υγείας ήσασταν ελεγχόμενος, ενώ τώρα θα είστε ελεγκτής. Σας προβληματίζει καθόλου αυτή η πτυχή;

–Υπάρχουν οδηγίες για το πώς διασφαλίζεται ο σωστός έλεγχος ενός οργανισμού με τον οποίο θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι υπάρχει κάποια ιδιαίτερη σχέση. Από την άλλη, οι γνώσεις μου στον τομέα θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για τη διεξαγωγή ενός καλύτερου και πιο στοχευμένου ελέγχου.

–Παραμένει η ανησυχία για τα οικονομικά του ΓεΣΥ. Μετά από τόσα χρόνια στον Οργανισμό Ασφάλισης Υγείας, ποιο είναι το μήνυμά σας προς τον κόσμο;

–Είναι καλό να υπάρχει ανησυχία, διότι η οικονομία κάνει κύκλους. Αν υπάρξει ύφεση στην οικονομία θα επηρεαστούν άμεσα τα οικονομικά του ΓεΣΥ. Σήμερα υπάρχει πλεόνασμα γύρω στα 500 εκατομμύρια, αλλά χρειάζεται συνεχής επαγρύπνηση για να μην υπάρξουν προβλήματα στο μέλλον.

–Ο σφαιρικός προϋπολογισμός του ΓεΣΥ δεν αποτελεί δικλίδα ασφαλείας σχετικά με τα σκαμπανεβάσματα της οικονομίας;

–Αυτή τη στιγμή τα αναμενόμενα έσοδα του ΓεΣΥ είναι περίπου 1,7 δισ. όσα περίπου είναι και οι δαπάνες, όμως αν υπάρξει μια μεγάλη ύφεση στην οικονομία τότε τα έσοδα μπορεί να μειωθούν στο 1,5 δισ. και άρα να προκύψει έλλειμμα. Και εκεί θα πρέπει άμεσα να προσαρμοστούν οι δαπάνες. Γι' αυτό χρειάζονται γρήγορα αντανακλαστικά.

–Πώς προέκυψε στη ζωή σας το πτυχίο ποιμαντικής και κοινωνικής θεολογίας;

–Το έκανα μετά που ολοκλήρωσα τις άλλες μου σπουδές. Είχα πνευματικά ερεθίσματα κυρίως από τον πνευματικό μου. Ήταν μια προσωπική αναζήτηση. Όμως, η πνευματική ζωή δεν αποκτάται με σπουδές αλλά διά του βίου μας. Ο καθένας κάνει τον δικό του αγώνα και σηκώνει τον δικό του σταυρό.

Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας είχε εκλεγεί από τη βάση, όμως 19 μήνες αργότερα παρουσιάζεται χωρίς συμμάχους και στηρίγματα.

Πρόεδρος, σε ασκήσεις αποσυμπίεσης

Πώς ο Νίκος Χριστοδουλίδης επιχειρεί να αποδομήσει την αίσθηση που επικρατεί, ότι δεν μπορεί να κυβερνήσει

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Ενόσω ο πρόεδρος της Δημοκρατίας βρισκόταν πρώτα στην Αθήνα και στη συνέχεια στη Νέα Υόρκη για τη γενική συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, παρακολουθούσε από απόσταση ένα χάος να εκτυλίσσεται στο εσωτερικό. Οι μετασεισμοί της παύσης του γενικού ελεγκτή που ενδεχομένως να ενισχύθηκαν από την απουσία της όποιας προεδρικής αντίδρασης, με τις απειλές Ζαχαρία Κουλία, τις μετέπειτα πρωτοβουλίες Αννίτας Δημητρίου που τις προσέδωσαν πολιτικούς πόντους, σε συνδυασμό με την ταραχώδη απόδραση του ισοβίτη Θεοφάνους, έστειλαν το μήνυμα της πλήρους ακυβερνησίας.

Σε αυτό το κλίμα, λοιπόν, άνοιξε και το θέμα της εικόνας του Προέδρου. Το άλλοτε μεγάλο ατού του Νίκου Χριστοδουλίδη τέθηκε εν αμφιβόλω όταν διαδικτυακές μεν αλλά έρευνες και κυρίως αναλύσεις δημοσκόπων παρουσίαζαν τον Πρόεδρο να έχει χειρότερη εικόνα αυτή τη στιγμή από ό,τι ο Δημήτρης Χριστόφιας μετά το Μαρί, στο δεύτερο έτος της διακυβέρνησής του. Αυτά τα δεδομένα δεν άφησαν αδιάφορο τον Πρόεδρο, ο οποίος πρώτα ανακοίνωσε γενικό ελεγκτή και με την επιστροφή του φρόντισε να καρατομήσει συνοπτικά την ηγεσία της Αστυνομίας. Το ερώτημα είναι αν αυτά ήταν αρκετά για να εκτονώσουν τις συνεχόμενες κρίσεις ή αν τα παραπάνω επιβεβαιώνουν μία πορεία καθοδική, που δύσκολα μπορεί να αναστραφεί.

Τα τρία εμπόδια

Η απάντηση, ίσως να βρίσκεται κάπου στη μέση, με δεδομένο ότι για την ολοκλήρωση της θητείας του Νίκου Χριστοδουλίδη υπάρχουν ακόμη τρία χρόνια, που μπορούν να αλλάξουν –βελτιώνοντας ή επιδεινώνοντας– την κατάσταση. Το σίγουρο είναι πως ο Πρόεδρος θα πρέπει να κινηθεί λαμβάνοντας υπόψη τρεις άξονες:

• Την αίσθηση της ακυβερνησίας και της αδυναμίας του να λάβει δύσκολες αποφάσεις.

• Την απουσία συμμάχων και την ενίσχυση των αντιπάλων.

• Την εικόνα του που αναπόφευκτα έχει φθαρεί.

Το ζήτημα της ακυβερνησίας και η δυσκολία λήψης αποφάσεων είναι βεβαίως κάτι που ακολουθεί τον Πρόεδρο από τις αρχές της διακυβέρνησής του, όμως εντείνεται το τελευταίο διάστημα. Για κάποιους, για παράδειγμα, ήταν ανεπίτρεπτο το να συνεχίσει τις διακοπές του κατά τη διάρκεια των μεγάλων πυρκαγιών το καλοκαίρι του 2023. Ήταν στη συνέχεια η δυσκολία του να προχωρήσει σε ανασχηματισμό, ενώ οι επιλεκτικές διαρροές και οι δηλώσεις του περί αδύναμων κρίκων, οδήγησαν στην παραίτηση του τέως υφυπουργού Καινοτομίας. Αναγκάζοντας έτσι τον Πρόεδρο να προχωρήσει σε ανασχηματισμό. Ο Πρόεδρος επικρίνεται μάλιστα από στελέχη της συγκυβέρνησης για την ατολμία του στο ενεργειακό. Που ενώ οι κακοί χειρισμοί έγιναν επί προηγούμενης διακυβέρνησης και τους κληρονόμησε, θεωρήθηκε ότι τόσο στην περίπτωση του τερματικού, όσο και στην περίπτωση του καλωδίου δυσκολεύτηκε να λάβει δύσκολες αποφάσεις. Οι σοβαρές επικρίσεις, ωστόσο, ξεκίνησαν με την παύση του Οδυσσέα Μιχαηλίδη και την απόδραση του ισοβίτη.

Στο Προεδρικό απορρίπτουν βεβαίως ότι ο Πρόεδρος παρακολουθούσε αμήχανος και εκ του μακρόθεν τις τελευταίες κρίσεις που εκκολάφθηκαν. Πέραν της γραμμής υπεράσπισης, ότι ο ίδιος δεν θα έπρεπε να παρέμβει είτε αποτρέποντας το αίτημα για παύση του Οδυσσέα Μιχαηλίδη, είτε μετά με τις εξελίξεις, σημειώνουν πως έλαβε εγκαίρως αποφάσεις αντικατάστασής του. Η αλήθεια είναι πως η πρόταση προς τον νέο γενικό ελεγκτή Ανδρέα Παπακωνσταντίνου έγινε την περασμένη Κυριακή, με τον τελευταίο να μεταβαίνει στο Προεδρικό την επόμενη μέρα –ενόσω δηλαδή ο Ζαχαρίας Κουλίας απειλούσε για θεσμική εκτροπή και έβρισκε πρόθυμο αντικαταστάτη– για να συζητήσουν τα διαδικαστικά με την υφυπουργό παρά τω Προέδρω, Ειρήνη Πική.

Η αντικατάσταση προωθείται

Στην περίπτωση της απόδρασης του Θεοφάνους επανήλθε στη συζήτηση η δυσκολία του να αντικαταστήσει τον αρχηγό της Αστυνομίας, τη στιγμή που το θέμα επάρκειας Παπαθεοδώρου άνοιξε από τα πογκρόμ σε Χλώρακα και Λεμεσό. Στο Προεδρικό σημειώνουν πως ο Πρόεδρος, παρά τη ρήξη θέλησε να του δώσει μία ευκαιρία, έστω κι αν είναι γνωστό πως έψαχνε αντικαταστάτη εδώ και καιρό. Η κρίση όμως που προκλήθηκε με την απόδραση ήταν το τελειωτικό κτύπημα. Πλέον, το ερώτημα που εγείρεται από κύκλους είναι για ποιο λόγο ο πολιτικός του προϊστάμενος Μάριος Χαρτσιώτης παρέμεινε στη θέση του μετά από όλο αυτό. Όπως λέγεται στο παρασκήνιο, πέραν του ότι ο υπουργός Δικαιοσύνης έχει κερδίσει την εμπιστοσύνη του Προέδρου, θεωρήθηκε πως από τη στιγμή που ανέλαβε καθήκοντα τον περασμένο Ιανουάριο θα πρέπει να του δοθεί περίοδος χάριτος.

Γέρνοντας λαϊκά

Όσο βεβαίως κι αν υπάρχει γραμμή άμυνας, στο Προεδρικό είναι πλέον αντιληπτό και στο εσωτερικό το πρόβλημα που έχει προκληθεί. Ένα πρόβλημα που δεν είναι επικοινωνιακό αλλά καθαρά θέμα ουσίας, που πηγάζει από πολιτικές αδυναμίες. Πέραν των τελευταίων κινήσεων του Προέδρου, θεωρείται πως και κάποια υπουργεία θα πρέπει να δείξουν περαιτέρω έργο και να χειριστούν επαρκώς τις νέες προκλήσεις. Η κύρια σκέψη είναι ότι αυτός ο χρόνος –που είναι μακριά από προεκλογικές μάχες– αποτελεί την κατάλληλη ευκαιρία της κυβέρνησης να ανατρέψει το παιχνίδι και να περάσει το μήνυμα σε ένα καχύποπτο πλέον ακροατήριο πως μπορεί να κυβερνήσει.

Η κατάλληλη ευκαιρία, καθώς ο Πρόεδρος δεν θα έχει την πίεση των συγκυβερνώντων για ανταλλάγματα, ούτε βεβαίως την έντονη κριτική της αντιπολίτευσης. Σε αυτό το πλαίσιο εντός του μήνα θα γίνει η δεύτερη παρουσίαση των παραδοτέων του κάθε υπουργείου. Υπενθυμίζεται ότι η τελευταία παρουσίαση υλοποίησης του προγράμματος διακυβέρνησης έγινε τον περασμένο Απρίλιο, με το ποσοστό υλοποίησης βάσει προγράμματος να φτάνει το 63%.

Το ποσοστό υλοποίησης για κάθε υπουργείο δεν αποτελεί βεβαίως απόδειξη της επιτυχίας του, ούτε και το αντίθετο βεβαίως, καθώς το τεχνοκρατικό κομμάτι δεν συνδέεται πάντοτε με τη μεγαλύτερη εικόνα.

Στόχος του Προέδρου είναι να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση σε λαϊκές πολιτικές, κυρίως στον τομέα της υγείας και στην κοινωνική πρόνοια, όπου αναμένεται να πιέσει τα δύο υπουργεία για να υλοποιήσουν πολιτικές και δράσεις.

Ενα σπασμένο τηλέφωνο

Το ζήτημα βεβαίως που θα κληθεί να απαντήσει η κυβέρνηση είναι ποιοι ακριβώς θα προωθήσουν το κυβερνητικό πρόγραμμα και τις πολιτικές δράσεις. Και ποιοι θα στηρίξουν επικοινωνιακά τόσο τον Πρόεδρο όσο και το κυβερνητικό έργο, τη στιγμή που ο Πρόεδρος παρουσιάζεται χωρίς συμμάχους, με τους επικριτές του συνεχώς να αυξάνονται. Η έλλειψη επικοινωνίας με τους συγκυβερνώντες επιβεβαιώθηκε στην περίπτωση Κουλία, καθώς ο Πρόεδρος δεν μπήκε στη διαδικασία να ενημερώσει τα συγκυβερνώντα κόμματα για τις σκέψεις του.

Ούτε εκείνοι με τη σειρά τους επεδίωξαν ενημέρωση για να εκτονώσουν ίσως την κρίση. Αυτό οφείλεται σε μία συνεχή δυσφορία των κομμάτων της συγκυβέρνησης για τον τρόπο με τον οποίο ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας τους φέρεται: αγνοώντας τους πλήρως και εν μέρει απαξιώνοντάς τους. Όμως και από την πλευρά του ο Πρόεδρος φέρεται να θεωρεί πως δεν είναι αξιόπιστοι. Κάποια μέλη δεν συμμετέχουν για παράδειγμα στην κατά τα άλλα θεσμοθετημένη ομάδα διαβούλευσης του Προεδρικού με τους συγκυβερνώντες. Ενώ, δεν είναι λίγες οι φορές που βουλευτές τον άφησαν εκτεθειμένο στη Βουλή καθώς οι πολιτικές της κυβέρνησης δεν εξυπηρετούσαν τη δική τους ατζέντα. Αυτή η πολιτική, της προσωπικής ατζέντας έναντι των κομματικών θέσεων, αναμένεται πως θα επιδεινωθεί, μετά τη μεγάλη νίκη του Φειδία Παναγιώτου και θα επηρεάσει αναπόφευκτα και την κυβέρνηση.

Μία επιδερμική επισκόπηση του πώς λειτουργεί το πολιτικό προσωπικό μετά την 9η Ιουνίου, επιβεβαιώνει πως στελέχη απομακρύνονται από τα κόμματά τους, παίζουν το δικό τους παιχνίδι επανεκλογής και στήνουν την ατζέντα τους βάσει των δικών τους συμφερόντων. Όλο αυτό σίγουρα δεν θα ωφελήσει τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, έστω κι αν ο ίδιος φάνηκε αρχικά να αξιολογεί πως αυτή η νίκη επιβραβεύει τον ίδιο.

Βλέποντας το 2028

Αυτήν ακριβώς την απουσία συμμάχων προσπαθεί ο Πρόεδρος να χειριστεί μέσω των προσωπικών επιλογών και των διορισμών του. Πέραν του Προεδρικού, που θεωρείται ότι περιβάλλεται από έναν πολύ στενό –και οικογενειακό– κύκλο, σχεδόν όλοι οι διορισμοί που κάνει ή επιχειρεί να κάνει αποτελούνται από δικά του πρόσωπα. Ακόμα και η περίπτωση του νέου γενικού ελεγκτή, ο οποίος δούλεψε άτυπα για τον προεκλογικό του. Εκτιμάται πως είναι απόδειξη της ανασφάλειάς του, όμως παράλληλα εκτιμάται πως επιχειρεί να ελέγξει πλήρως το παιχνίδι. Να δημιουργήσει τη δική του άτυπη ομάδα που θα τον στηρίξει καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας του, ενδεχομένως και στη συνέχεια, αν επιθυμεί επανεκλογή. Οι επιλογές του βεβαίως προκαλούν την αντίδραση των συγκυβερνώντων για τη μη επιλογή δικών τους προσώπων αλλά και του ΔΗΣΥ, επιλέγοντας πρόσωπα που –έστω κι αν δεν είναι στελέχη– θεωρούνται συναγερμικογενή.

Σε αυτό το πλαίσιο εντείνεται και η αντιπαλότητά του με την πρόεδρο του ΔΗΣΥ Αννίτα Δημητρίου, καθώς θεωρείται πως ψαρεύουν από το ίδιο ακροατήριο. Οι δύο δεν έχουν καμία επικοινωνία, ενώ ο Πρόεδρος φαίνεται να δυσφόρησε από την πρωτοβουλία της κας Δημητρίου να ακυρώσει το ταξίδι στη Μάλτα. Δεν είναι μόνο το γεγονός ότι κέρδισε πολιτικούς πόντους, αλλά και γιατί η ίδια δεν φρόντισε να διαβουλευθεί μαζί του προτού λάβει την απόφαση να μείνει στην Κύπρο. Όπως εξηγούν κυβερνητικοί κύκλοι, αυτός που προεδρεύει οφείλει να ενημερώσει τον Πρόεδρο και όχι το αντίθετο, όπως διέρρεε η πρόεδρος του ΔΗΣΥ. Μάλιστα, οι ίδιοι κύκλοι ανέφεραν πως η κα Δημητρίου φρόντισε να δικαιολογηθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο για την παράλειψή της να ενημερώσει τον Πρόεδρο, καθώς όπως είπε δεν ήθελε να τον ξυπνήσει. Στο Προεδρικό έχει εμπεδωθεί πως η Αννίτα Δημητρίου έχει συγκεκριμένες φιλοδοξίες για το 2028. Το άφησε να εννοηθεί βεβαίως σε πρόσφατη συνέντευξή της στο ΣΙΓΜΑ, όταν έκοψε δημοσίως τις φιλοδοξίες του προκατόχου της και ανέφερε με νόημα πως εκείνη έχει τον πρώτο λόγο βάσει καταστατικού. Το αντιλαμβάνονται και από τις παρόμοιες τακτικές που ακολουθεί με τον Πρόεδρο, όσο βεβαίως ο ίδιος ήταν κυβερνητικός εκπρόσωπος και υπουργός Εξωτερικών. Ενδεικτική η περίπτωση της Μάλτας, όταν η ίδια προσωπικά διέρρευσε στα ΜΜΕ την απόφασή της να ακυρώσει το ταξίδι.

Η αντιπαλότητα των δύο με ορίζοντα το 2028, αλλά και η αίσθηση που προκαλείται πως ο Πρόεδρος επιχειρεί να διεμβολίσει τον ΔΗΣΥ αναμένεται να δυσκολέψει την κατάσταση.

Από το περιβάλλον του Προέδρου, πάντως, απορρίπτουν το ότι επιχειρείται κάτι τέτοιο και ξεκαθαρίζουν πως οι όποιες κινήσεις επιχειρούνται από άλλοτε συναγερμικά στελέχη για τη δημιουργία κόμματος, δεν τον αφορούν και ούτε πρόκειται να εμπλακεί σε κάτι τέτοιο. Όχι μόνο γιατί δεν θα έχει επιτυχία, αλλά και γιατί αντιλαμβάνεται πως με αυτό τον τρόπο θα θεωρηθεί και επίσημα διασπαστής.

Η εικόνα και η κατάρρευση

Το 2023, ο Νίκος Χριστοδουλίδης εξελέγη απέναντι από τον κομματικό μηχανισμό δύο μεγάλων κομμάτων, με το σύνθημα ότι αποτελεί το πρόσωπο της αλλαγής. Δεκαεννέα μήνες μετά, οι πιέσεις είναι συνεχείς στέλνοντας ευρέως το μήνυμα μιας εικόνας που καταρρέει. Η δυσκολία του να λάβει εγκαίρως κρίσιμες αποφάσεις, οι κακές επιλογές σε διορισμούς, η ημετεροκρατία και το κεφάλαιο των επιδομάτων, έπληξαν το άλλοτε άφθαρτο προφίλ του. Το ερώτημα είναι αν θα καταφέρει τον εναπομείναντα χρόνο να διορθώσει την καθοδική του δημοσκοπική πορεία. Σε αυτό ρόλο αναμένεται να παίξει, όχι μόνο η κοινωνική πολιτική που όπως λέει θα ακολουθήσει, αλλά το πώς θα κινηθεί στα μεγάλα ζητήματα που ακολουθούν, όπως το Κυπριακό, το ενεργειακό και τα ζητήματα πάταξης της διαφθοράς.

Ηδη, έχει ξεκινήσει η αντιπαλότητα με την πρόεδρο του ΔΗΣΥ Αννίτα Δημητρίου με ορίζοντα το 2028.

Χωρίς ρόλο τα κόμματα της συγκυβέρνησης

Όλοι ζητούν βελτίωση της συνεργασίας τους με το Προεδρικό, τη στιγμή που θέτουν θέμα πολιτικής αγένειας από τον Πρόεδρο

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Η ΔΗΠΑ θέλει να εξηγήσει στον Νίκο Χριστοδουλίδη πως θα πρέπει να τεθούν συγκεκριμένοι όροι για να υπάρχει μία συνεργασία που να ικανοποιεί και τις δύο πλευρές.

Χωρίς plan B φαίνεται να είναι αυτή την ώρα τα κόμματα της συγκυβέρνησης, αν και οι διαφωνίες με ενέργειες και αποφάσεις του προέδρου Χριστοδουλίδη εντείνονται. Το σενάριο να αποσύρουν τη στήριξή τους στην κυβέρνηση τέθηκε το τελευταίο εξάμηνο επιτακτικά από στελέχη και των τριών κομμάτων, ωστόσο η πλειονότητα κυρίως των ηγετικών στελεχών κρίνουν πως μία τέτοια ενέργεια θα συρρίκνωνε ακόμη περισσότερο τα ποσοστά τους, με βάση και τα αποτελέσματα των εκλογών του Ιουνίου. Αυτή την ώρα εστιάζουν στην όσο το δυνατό μεγαλύτερη εμπλοκή τους σε μέτρα που εξαγγέλλονται, όπως και στη συμπερίληψη προτάσεών τους σε νομοσχέδια που κατατίθενται, αν και η κυβέρνηση δεν φαίνεται να διευκολύνει το έργο τους.

Μάλιστα, το γεγονός ότι τα κόμματα της συγκυβέρνησης ενημερώθηκαν για τον διορισμό του νέου γενικού ελεγκτή, και τις εξελίξεις στην Αστυνομία και τις κεντρικές φυλακές από τα ΜΜΕ όπως και οι υπόλοιποι πολίτες, προκάλεσε περαιτέρω εκνευρισμό. Προηγήθηκε η επιλογή Κώστα Καδή για τη θέση του επιτρόπου, χωρίς επίσης οποιαδήποτε διαβούλευση, ενώ το μουρμουρητό είχε ήδη ξεκινήσει με την αποδοχή συμμετοχής του Τούρκου υπουργού Εξωτερικών Χακάν Φιντάν στο άτυπο συμβούλιο ΥΠΕΞ στις Βρυξέλλες.

> *Στελέχη του ΔΗΚΟ διαμηνύουν ότι αυτό που ενοχλεί δεν είναι μόνο η μη συμμετοχή τους στη λήψη αποφάσεων, αλλά η πολιτική αγένεια την οποία επανειλημμένα επιδεικνύει ο πρόεδρος της Δημοκρατίας.*

Πλέον, η επαναξιολόγηση της συνεργασίας με στόχο τη βελτίωσή της κρίνεται ως επιτακτική ανάγκη, αν και τα μέχρι τώρα δείγματα δεν συμβάλλουν προς αυτή την κατεύθυνση. Άλλωστε, αν ανατρέξει κανείς στο παρελθόν, προβλήματα συντονισμού και συνεργασίας είχαν καταγραφεί ήδη από την προεκλογική περίοδο μεταξύ των επιτελείων των κομμάτων και των επιτελείων του υποψήφιου Προέδρου. Ωστόσο, τότε υπήρχε αγαστή συνεργασία μεταξύ των ηγεσιών των κομμάτων με τον Νίκο Χριστοδουλίδη, κάτι που αυτή την ώρα δεν φαίνεται να ισχύει. Βέβαια, τα κόμματα θα παρουσιάζονταν ενδυναμωμένα αν από κοινού κατάφερναν να θέσουν θέσεις και αιτήματα προς τον Πρόεδρο που στηρίζουν, ένα σενάριο ωστόσο που χαρακτηρίζεται σχεδόν απίθανο, μιας και το γενικότερο καλό δεν φαίνεται να μπορεί να υπερβαίνει προσωπικές αντιπαλότητες και φιλοδοξίες.

Απαιτήσεις των κομμάτων

Στελέχη του ΔΗΚΟ διαμηνύουν, πάντως, ότι αυτό που ενοχλεί δεν είναι μόνο η μη συμμετοχή τους στη λήψη αποφάσεων, αλλά η πολιτική αγένεια την οποία επανειλημμένα επιδεικνύει ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, αποφεύγοντας να τους ενημερώσει για ουσιώδη ζητήματα. Ενόχληση υπάρχει και σε σχέση με εξαγγελίες στις οποίες προχωρά η κυβέρνηση και οι οποίες δεν εντάσσονται στο προεκλογικό πρόγραμμα, όχι βέβαια γιατί τις απορρίπτουν αλλά για το γεγονός ότι δεν προηγήθηκε μία υποτυπώδης συζήτηση πριν δημοσιοποιηθούν.

Πάντως, η ηγεσία του ΔΗΚΟ έχει ήδη αποστείλει αίτημα για να ανηφορίσει για άλλη μία φορά τον λόφο του Προεδρικού μήπως και βγει άσπρος καπνός, κάτι που διαφαίνεται δύσκολο λαμβάνοντας κανείς υπόψη το γεγονός ότι οι σχέσεις Νικόλα Παπαδόπουλου με Νίκο Χριστοδουλίδη δεν διανύουν και την καλύτερή τους περίοδο. Η συνάντηση βέβαια δεν φαίνεται να μπορεί να οριστεί πριν από το τελευταίο δεκαήμερο Οκτωβρίου, αν συνυπολογίσει κανείς την αναχώρηση του Νικόλα Παπαδόπουλου για την Κίνα και στη συνέχεια του προέδρου της Δημοκρατίας για Νέα Υόρκη και Βρυξέλλες, χωρίς να αποκλείεται σε αυτή τη χρονική περίοδο να μεγαλώσει το χάσμα, αν ληφθεί υπόψη ότι ήδη ξεκίνησαν συζητήσεις για θέματα που το ΔΗΚΟ δεν φαίνεται να βλέπει θετικά, όπως το δικαίωμα ψήφου από τα 17 έτη.

Βέβαια, ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ γνωρίζει καλά πως δεν υπάρχει διέξοδος και θα πρέπει να βρεθούν τρόποι συνεργασίας με όσο το δυνατόν περισσότερα οφέλη για το κόμμα ενόψει και των βουλευτικών του 2026. Τα στελέχη του κόμματος, όπως διαφάνηκε και μέσα από τα συλλογικά όργανα, ζητούν επαναξιολόγηση της συνεργασίας αλλά και βελτίωση της επαφής με τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου. Μάλιστα, γίνεται και μία συζήτηση στις επιτροπές μελετών του κόμματος ώστε να δοθούν συγκεκριμένες προτάσεις.

Το κόμμα, άλλωστε, οδηγείται σε καταστατικό συνέδριο τον ερχόμενο Φεβρουάριο και θα προηγηθούν τουλάχιστον δύο συνεδρίες του εκτελεστικού γραφείου όπου θα επανεξεταστεί η μέχρι τώρα παρουσία στην κυβέρνηση. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος, αν και δεν έχει ανοίξει τα χαρτιά του σε σχέση με το τι προτίθεται ο ίδιος να κάνει ενόψει των βουλευτικών εκλογών του 2026, οφείλει, όπως σημειώνουν στελέχη του κόμματος, να διεκδικήσει τον ρόλο που αξίζει να έχει στην κυβέρνηση το μεγαλύτερο κόμμα που την στηρίζει. Βέβαια, στελέχη όπως ο Ζαχαρίας Κουλίας και ο Χρίστος Ορφανίδης δεν φαίνεται να του διευκολύνουν τη ζωή, όμως ο ίδιος δεν μπαίνει σε προσωπική αντιπαράθεση μαζί τους, θέλοντας να κρατά ισορροπίες. Άλλωστε και εσωκομματικά αυτό που διαφαίνεται είναι πως αυτή την ώρα δεν υπάρχει διάδοχη κατάσταση, γι' αυτό και στελέχη μπορεί να διαρρέουν τη δυσαρέσκειά τους ή να προβαίνουν σε επαναστατικές δηλώσεις, ωστόσο εσωκομματικά επαναλαμβάνουν τη στήριξή τους στον πρόεδρο του κόμματος.

Ένταση σε σχέση με τη μη ενημέρωση φαίνεται να υπάρχει και τους κόλπους της ΔΗΠΑ. Μπορεί οι ενοχλήσεις που εκφράζονταν για ενέργειες της κυβέρνησης το προηγούμενο χρονικό διάστημα να ήταν μεμονωμένες και από κάποιους να χαρακτηρίζονταν ως λαϊκισμός, ωστόσο αυτή την ώρα κρίθηκε αναγκαίο να ζητηθεί μία νέα συνάντηση με τον πρόεδρο της Δημοκρατίας. Το κόμμα θέλει να εξηγήσει στον Νίκο Χριστοδουλίδη πως θα πρέπει να τεθούν συγκεκριμένοι όροι για να υπάρχει μία συνεργασία που να ικανοποιεί και τις δύο πλευρές. Η κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος εντός των ημερών αναμένεται να κλειδώσει και συγκεκριμένες προτάσεις, τις οποίες θα παραδώσει με στόχο να ενταχθούν εντός του κρατικού προϋπολογισμού, αν και οι πληροφορίες από το υπουργείο Οικονομικών καταδεικνύουν πως τα περιθώρια που υπάρχουν για προσθαφαιρέσεις είναι μικρά.

Πάντως, αυτό που ξεκαθαρίζεται από τη ΔΗΠΑ είναι πως δεν θέτουν τελεσίγραφα ούτε και ζητούν από τον Πρόεδρο να είναι υποτακτικός, αλλά να υπάρχει μία ουσιαστική συζήτηση όπου η κάθε πλευρά θα τοποθετηθεί ξεκάθαρα με στόχο να καταλήξουν με γνώμονα πάντα το καλό του τόπου. Μάλιστα, στελέχη δεν παρέλειψαν να αναφερθούν και στο ενδεχόμενο μελλοντικά, αν δεν υπάρξει βελτίωση των σχέσεων Προεδρικού με τα κόμματα της συγκυβέρνησης, να γίνουμε μάρτυρες τραγελαφικών καταστάσεων όπου τα τελευταία θα καταψηφίζουν νομοσχέδιο, μιας και δεν θα το γνωρίζουν ή δεν τους δόθηκε η ευχέρεια να βάλουν και τη δική τους πινελιά. Οι πιο ψύχραιμοι επισημαίνουν, πάντως, ότι η πολιτική χρειάζεται υπομονή και γερά νεύρα και σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να κινηθούν τη συγκεκριμένη περίοδο. Σε ό,τι αφορά την ΕΔΕΚ, τα στελέχη δεν μπορούν να κρύψουν τη δυσαρέσκειά τους για τη μη εφαρμογή των ελαχίστων, όπως σημείωσαν, που ζήτησαν σε ό,τι αφορά τη συνεννόηση μεταξύ κόμματος και κυβέρνησης. Στη συνάντηση που είχαν με τον πρόεδρο της Δημοκρατίας τον περασμένο μήνα οι πλείστοι ήταν ιδιαίτερα έντονοι, εξηγώντας ότι ενημερώνονται από τα ΜΜΕ και όχι από την κυβέρνηση για τα όσα αποφασίζονται.

Βέβαια, οι εξελίξεις που ακολούθησαν φαίνεται πως επί της ουσίας δεν διαφοροποίησαν τα δεδομένα, με στελέχη της ΕΔΕΚ να σημειώνουν ότι ο καθένας είναι υπεύθυνος των πράξεών του. Μάλιστα το ότι δεν ενημερώθηκαν για συγκεκριμένους διορισμούς δεν θεωρείται κατ' ανάγκην κακό, μιας και θα εξέφραζαν όπως λέχθηκε τη διαφωνία τους χωρίς ωστόσο αυτή να ληφθεί υπόψη.

Την ίδια ώρα σημειώνεται ότι πιθανώς να υπάρχει και θέμα επικοινωνίας αφού και συγκεκριμένες προτάσεις της ΕΔΕΚ που προώθησε η παρούσα κυβέρνηση δεν φαίνεται να έλαβαν την αντίστοιχη δημοσιοποίηση, ενώ τονίστηκε και η βελτίωση που θα πρέπει να υπάρξει σε σχέση με την επικοινωνία με τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου. Διαμηνύεται δε πως ορισμένα στελέχη της κυβέρνησης βρίσκονται πάντα στη διάθεση των κομμάτων της συγκυβέρνησης ώστε να δώσουν διευκρινίσεις που ζητούνται για συγκεκριμένα θέματα, ωστόσο υπάρχουν και αυτά τα οποία αποφεύγουν την όποια επικοινωνία δημιουργώντας περαιτέρω εκνευρισμό.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ**

«Ολική νίκη» και τα κόμματα του Θεού

Ο **«νόμος** του εργαλείου» είναι μία από τις γνωσιακές προκαταλήψεις που αντιμετωπίζουν οι λήπτες αποφάσεων. Τον διατύπωσαν αλληγορικά, με ελαφρώς διαφορετική φρασεολογία ο καθένας, ο φιλόσοφος Αβραάμ Κάπλαν (1964) και ο ψυχολόγος Αβραάμ Μάσλοου (1966): «είναι δελεαστικό, αν το μόνο εργαλείο που έχεις είναι ένα σφυρί, να αντιμετωπίζεις τα πάντα σαν να είναι καρφί» (η διατύπωση είναι του Μάσλοου).

Στην περίπτωση του Ισραήλ, το «σφυρί» είναι η πανίσχυρη στρατιωτική μηχανή του. Το «καρφί» είναι η πολεμική σχέση του Ισραήλ με τους αντιπάλους του στη Μέση Ανατολή. Αν έχεις έναν πανίσχυρο στρατό, με αξιοσημείωτες επιτυχίες, είναι δελεαστικό να θεωρείς τη σχέση σου με τους αντιπάλους, κυρίως, πολεμική.

Η υπερ-εξάρτηση από ένα εργαλείο είναι δυνητικώς επιζήμια, καθότι στερεί από τον χρήστη του ευρύτητα σκέψης και απομειώνει τη στρατηγική ευφυία του. Όντας στρατιωτικά ισχυρό και έχοντας τη διαρκή στρατιωτική υποστήριξη των ΗΠΑ, το Ισραήλ, με λίγες εξαιρέσεις, ιστορικά αντιμετωπίζει με πρωτίστως στρατοκρατικούς όρους τον πυρήνα του προβλήματος στη Μέση Ανατολή – την προβληματική σχέση του με τους Παλαιστινίους και τις αραβικές χώρες. Δεν θωρακίζεται μόνο αμυντικά, αλλά ενεργεί και βίαια, ελπίζοντας ότι θα επιβληθεί με τη στρατιωτική ισχύ.

Υπήρξαν φάσεις που το στρατιωτικό στοιχείο εύλογα κυριάρχησε στη συμπεριφορά του: όταν οι γείτονές σου σε απειλούν ευθέως στρατιωτικά (1948, 1967, 1973, 2023), θα αντιπαρατεθείς στρατιωτικά. Εδώ και τριάντα περίπου χρόνια, ωστόσο, η κατάσταση έχει αρχίσει να διαφοροποιείται: αρκετές αραβικές χώρες και η Παλαιστινιακή Αρχή αποδέχονται, κατ' αρχήν, έστω διστακτικά, το δικαίωμα ύπαρξης του Ισραήλ, ζητώντας του, συγχρόνως, να αποδεχθεί τη δημιουργία παλαιστινιακού κράτους (το ζήτησε, εν πολλοίς, και η Συνέλευση του ΟΗΕ τον περασμένο Μάιο).

Όταν ένα εξαιρετικό εργαλείο πέφτει στα χέρια φανατικών ιδεολόγων και/ή καιροσκόπων εξουσιομανών, θα χρησιμοποιηθεί αντιστοίχως. Η περίπτωση του πρωθυπουργού Νετανιάχου και της ακροδεξιάς απόχρωσης κυβέρνησής του είναι χαρακτηριστική. Διεξάγοντας έναν, κατ' αρχήν, δικαιολογημένο αλλά, τελικά, κτηνώδη πόλεμο στη Γάζα, με έντονη την οσμή γενοκτονίας, τι έχουν κατά νου, πέρα από την εκδίκηση; Πώς θα διαχειριστούν την επόμενη μέρα στη Γάζα; Τι θα κάνουν με την κατεχόμενη Δυτική Όχθη, εκτός από το να ενθαρρύνουν ή να ανέχονται τη βία των εποίκων και τις δολοφονίες αμάχων Παλαιστινίων (σχεδόν 700 οι νεκροί, μετά τις 7/1/23); Σκοτώνοντας εμβληματικά στελέχη της Χαμάς και της Χεζμπολάχ, σε αλλοδαπό έδαφος, σε τι αποσκοπούν; Με λίγα λόγια, ποια είναι η στρατηγική του Ισραήλ; Τι πολιτικό σκοπό υπηρετούν οι στρατιωτικές δράσεις του;

Δεν είναι φανερό, εκτός από την επιδίωξη «ολικής νίκης» (δηλώσεις Νετανιάχου). Η «ολική νίκη», όμως, αν δεν πάρει τη μορφή ναζιστικού τύπου «τελικής λύσης», όπως έχουν προτείνει διάφοροι ακροδεξιοί στο Ισραήλ, είναι μια στρατοκρατική φαντασίωση. Πώς μπορεί μια δημοκρατία να επικρατήσει «ολικά» επί των 7 εκατομμυρίων Παλαιστίνιων που ζουν στο εσωτερικό της χώρας (1,8 εκατ.) και σε ελεγχόμενα από το Ισραήλ εδάφη (5,2 εκατ.); Πόσο ρεαλιστική είναι η «ολική» νίκη έναντι των ισχυρών ισλαμιστών αντιπάλων του –Χεζμπολάχ και Ιράν– χωρίς μαζική εξόντωση και/ή κατάκτηση των εδαφών τους; Το εμμονικά ακολουθούμενο δόγμα «βία στη βία» παράγει περισσότερη βία – η ειδεχθής τρομοκρατική επίθεση της Χαμάς πριν από ένα χρόνο και η γενοκτονική συμπεριφορά του Ισραήλ έκτοτε, το επιβεβαιώνουν.

Το πρόβλημα στη Μέση Ανατολή θα διαιωνίζεται όσο θα κυριαρχούν τα «κόμματα του Θεού». Στο Ισραήλ έχει επικρατήσει η θρησκευτική Δεξιά, υπό την ηγεσία ενός εξουσιομανούς και υπόδικου για διαφθορά πρωθυπουργού. Το γεγονός και μόνο ότι ο υπουργός Ασφαλείας (ο Ιταμαρ Μπεν Γκβιρ) είναι ένας καταδικασμένος έποικος, θαυμαστής τρομοκρατών, ο οποίος συστηματικά επιδεικνύει ρατσιστική συμπεριφορά έναντι των Παλαιστινίων, εικονογραφεί το πολιτικό αδιέξοδο της χώρας.

Για τη θρησκευτική Δεξιά, τα σύνορα του Ισραήλ έχουν καθοριστεί από τη Βίβλο, όχι από συνθήκες και τη γεωπολιτική πραγματικότητα. Η αντίπαλη ισλαμιστική πλευρά (Χεζμπολάχ σημαίνει «κόμμα του Θεού» στα αραβικά), ακολουθώντας τη δική της μυθολογία, αντιστρέφει τους όρους, επιζητώντας να εξαλείψει, παντοιοτρόπως, το «σιωνιστικό κράτος». Στο μέτρο που αμφότεροι οι ακραίοι ορίζουν τη σύγκρουση ως παίγνιο μηδενικού αθροίσματος, η πολεμική ένταση και κλιμάκωση είναι αναπόφευκτη.

Οι «φρόνιμοι», όπως ο πρώην πρωθυπουργός του Ισραήλ Εχούντ Ολμέρτ, γνωρίζουν τι πρέπει να γίνει. Η στρατηγική του Ισραήλ, συμβουλεύουν, πρέπει να είναι η απομόνωση του σιιτικού Ιράν και των συμμάχων του από τις σουνιτικές αραβικές χώρες (η απόκρουση των ιρανικών πυραύλων τον περασμένο Απρίλιο επιτεύχθηκε και χάρη στην αραβική συνδρομή στο Ισραήλ). Η ενδυνάμωση της συνεργασίας με τις αραβικές χώρες (ιδιαίτερα τη Σαουδική Αραβία) προϋποθέτει διπλωματία και πολιτική στρατηγική – πρωτίστως, την αναγνώριση παλαιστινιακού κράτους από το Ισραήλ.

Για τη θρησκευτική Δεξιά, όμως, αυτό είναι ανάθεμα – αντιβαίνει στη Βίβλο! Ο Νετανιάχου ήταν ανέκαθεν αντίθετος, ενώ στον νέο ρόλο του πολεμικού εθνάρχη που επιφυλάσσει για τον εαυτό του, έχει συμφέρον να κλιμακώσει τη σύγκρουση. Αυτό κάνει. Τη συμπεριφορά του Ισραήλ δεν υπαγορεύει, δυστυχώς, η πραγματιστική πολιτική στρατηγική, αλλά ο «νόμος του στρατιωτικού εργαλείου» και τα κόμματα του Θεού. Τα χειρότερα έπονται.

Ο κ. Χαρίδημος Τσούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και αντεπιστέλλον μέλος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών.
www.htsoukas.com

Από τα πεπραγμένα στην υγεία των ωκεανών

Πρόκληση για Καδή η εξισορρόπηση ανάπτυξης της αλιείας και προστασίας των ωκεανών – Εξονυχιστική η εξέτασή του

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

ΚΥΠΕ

Ο Κώστας Καδής δεν τοποθετήθηκε για το δημοσίευμα του Politico, καθώς, όπως μαθαίνει η «Κ» από κοινοτικές πηγές, η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν έχει συστήσει στους υποψήφιους να είναι φειδωλοί με τα ΜΜΕ ενόψει ακροάσεων.

Ενώ η ηγεσία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αποφάσιζε την Τετάρτη για το πρόγραμμα των ακροάσεων των υποψήφιων Επιτρόπων, στον τρίτο όροφο του κτηρίου του Κοινοβουλίου στις Βρυξέλλες ειδικοί και ακτιβιστές για την υγεία της θάλασσας και των οικοσυστημάτων της διοργάνωναν εκδήλωση με τίτλο «Ocean Lab», με αποδέκτες το οικοσύστημα των ευρωβουλευτών. Ήταν μέρος των εκδηλώσεων του Ocean Week στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μία από τις οποίες είχε επισκεφθεί την Τρίτη και ο Κύπριος υποψήφιος Επίτροπος Αλιείας και Ωκεανών, Κώστας Καδής, καθώς βρίσκεται σε διαδικασία ταχείας εξοικείωσης με τις τελευταίες εξελίξεις σε έναν πολύπλοκο τομέα.

Πέρα από το αντικείμενο του χαρτοφυλακίου του, ο κ. Καδής αναμένεται πως στην ακρόασή του τον Νοέμβριο θα ερωτηθεί και για την περίπτωση της ΟΕΔΑ Πεντακώμου (που απασχόλησε τα ΜΜΕ στις Βρυξέλλες) και τις ανοικτές παραβάσεις κατά της Κύπρου για τις περιοχές Natura (μία εκ των οποίων παραπέμφθηκε στο Δικαστήριο της Ε.Ε.), στο πλαίσιο της αποτίμησης χειρισμών και πολιτικών αποφάσεών του ως υπουργού Περιβάλλοντος.

Ο κ. Καδής δεν τοποθετήθηκε για το δημοσίευμα του Politico, καθώς, όπως μαθαίνει η «Κ» από κοινοτικές πηγές, η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν έχει συστήσει στους υποψήφιους να είναι φειδωλοί με τα ΜΜΕ ενόψει ακροάσεων.

Το σενάριο ο κ. Καδής να αποτελέσει παράπλευρη απώλεια σε περίπτωση «σύρραξης» μεταξύ πολιτικών ομάδων δεν είναι στη σφαίρα του αδύνατου, όμως θα πρέπει να συγκλίνουν πολλές διαφορετικές περιστάσεις για να γίνει πραγματικότητα.

Την ίδια στιγμή, η «Κ» μαθαίνει από κοινοτικές πηγές πως ο κ. Καδής ήταν ένας από τους υποψηφίους για τους οποίους έχει ξεκαθαρίσει πως δεν χρειάζονται περαιτέρω διευκρινίσεις για τα οικονομικά τους στοιχεία, με τις ίδιες πηγές να διαψεύδουν αντίθετη αναφορά σε δημοσίευμα του Politico. Όμως, το βιογραφικό του κ. Καδή είναι μόνο ένας από τους τομείς για τους οποίους θα πρέπει να προετοιμαστεί. Την Τετάρτη, μιλώντας εκ μέρους μιας εκ των οργανώσεων που διοργάνωσαν την «Ocean Lab», ο υπεύθυνος θαλάσσιας πολιτικής του συνδέσμου ΜΚΟ Seas At Risk, Τομπάιας Τρολ, αναφέρθηκε στην «Κ» στις προσδοκίες του από τον κ. Καδή λόγω και του επιστημονικού του υπόβαθρου. Το Σύμφωνο για τους Ωκεανούς, το οποίο έχει αναθέσει στον κ. Καδή η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, τόνισε, «πρέπει να αντιμετωπίσει τη βαθιά διπλή κρίση των ωκεανών, η οποία είναι ταυτόχρονα περιβαλλοντική αλλά και κοινωνική». Κι αυτό γιατί ο κ. Καδής θα κληθεί να ισορροπήσει τις ανάγκες των αλιευτικών κοινοτήτων της Ε.Ε. με τα συμφέροντα μεγάλων εταιρειών και την προστασία της βιοποικιλότητας και του περιβάλλοντος.

Γι' αυτό την Τετάρτη στην εκδήλωση, η ευρωβουλεύτρια Ισαμπέλα Λοβίν (Πράσινοι, Σουηδία), μέλος της κοινοβουλευτικής επιτροπής Αλιείας (PECH) εξέφρασε ανησυχία για το ότι το χαρτοφυλάκιο του κ. Καδή, παρά την περιβαλλοντική του διάσταση, δεν θα υπάγεται στην αντιπρόεδρο για θέματα Πράσινης Πολιτικής, Τερέζα Ριμπέιρα, αλλά στον αντιπρόεδρο για τη Συνοχή, Ραφαέλε Φίτο.

Πεπραγμένα

Το δημοσίευμα του Politico, στο οποίο καταγράφονταν ερωτήματα για τους χειρισμούς γύρω από την ΟΕΔΑ Πεντακώμου, δεν αποκάλυψε μεν νέα στοιχεία για τους λόγους για τους οποίους η μονάδα δεν εκπληρώνει τον στόχο της επεξεργασίας λυμάτων και παραγωγής καυσίμου, και για τη μόλυνση στην περιοχή, ήταν όμως ενδεικτικό του πώς το κάθε στοιχείο στο βιογραφικό ενός υποψήφιου Επιτρόπου μπορεί να τύχει εξονυχιστικού ελέγχου στις Βρυξέλλες. Όπως αντιλαμβάνεται η «Κ», η κυπριακή απάντηση στο θέμα της ΟΕΔΑ Πεντακώμου συνοψίζεται στην ανακοίνωση του υπουργείου Γεωργίας πως εκκρεμεί υπόθεση ενώπιον της Δικαιοσύνης, καθώς και στο ότι δεν υπήρχε χρόνος για συγκεκριμένες ενέργειες από την παράδοση της έκθεσης τον Φεβρουάριο του 2023 μέχρι τις εκλογές. Το ίδιο το δημοσίευμα δεν συνδέει τον ίδιο τον κ. Καδή με την ουσία του σκανδάλου.

Ο κ. Καδής αναμένεται να δεχθεί επικρίσεις για την πρόοδο που έγινε ή δεν έγινε και για τη διαχείριση των χώρων Natura2000, την προστασία της βιοποικιλότητας ή τη διαχείριση αποβλήτων, με τον ίδιο να αναμένεται να αντιπαραβάλει τα βήματα στα οποία προχώρησε ή τα σημεία στα οποία δεν είχε αρμοδιότητα. Μιλώντας στην «Κ», η γ.γ. της ΜΚΟ Οικολογική Κίνηση Κύπρου, Έφη Ξάνθου, επεσήμανε πως είναι σημαντικό για την αξιολόγηση της θητείας του κ. Καδή από το Κοινοβούλιο και το πώς χειρίστηκε θέματα θαλάσσιας πολιτικής ως υπουργός Γεωργίας και Περιβάλλοντος. «Θα πρέπει να είναι έτοιμος να τα βάλει με πολύ ισχυρά συμφέροντα και ο πρότερός του βίος στην Κύπρο δείχνει πως δεν ήταν έτοιμος να το κάνει», πρόσθεσε.

Ακρόαση και ισορροπίες

Οι ακροάσεις για τους υποψήφιους Επίτροπους της επόμενης πενταετίας θα πραγματοποιηθούν τελικά την πρώτη εργάσιμη εβδομάδα (και κάτι) του Νοεμβρίου, από τις 4 μέχρι τις 12 του μήνα, καθώς το Κοινοβούλιο αποφάσισε να αξιοποιήσει τον διαθέσιμο χρόνο για προετοιμασία. Στο καλύτερο σενάριο, η νέα Κομισιόν θα αναλάβει καθήκοντα την 1η Δεκεμβρίου, ένα μήνα μετά από ό,τι είχε προγραμματιστεί. Οι ακριβείς ημερομηνίες για κάθε υποψήφιο δεν έχουν αποφασιστεί, έχουν αποφασιστεί όμως ποιες κοινοβουλευτικές επιτροπές θα εξετάσουν τον καθένα. Ο κ. Καδής θα παρουσιαστεί ενώπιον της κοινοβουλευτικής επιτροπής Αλιείας (PECH), με την επιτροπή Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Ασφάλειας Τροφίμων (ENVI) να είναι τελικά «προσκεκλημένη» στην ακρόαση, κάτι που σημαίνει πως θα μπορεί να θέσει μια ερώτηση αλλά τα μέλη της δεν θα μπορούν να ψηφίσουν υπέρ ή κατά.

Αν και η μη συμμετοχή της ENVI δεν αποτελεί έκπληξη, καθώς οι υποψήφιοι (Βέλα και Σινκεβίτσιους) στων οποίων τις ακροάσεις συμμετείχε το 2014 και το 2019 είχαν στο χαρτοφυλάκιό τους και το Περιβάλλον, αυτό δεν σημαίνει πως ήταν προδιαγεγραμμένη. Σύμφωνα με ρεπορτάζ του Euractiv, το ΕΛΚ μπλόκαρε μαζί με τις ακροδεξιές ομάδες Πατριώτες για την Ευρώπη (PfE) και Ευρώπη των Κυρίαρχων Εθνών (ESN) τη συμμετοχή της ENVI στις ακροάσεις για τον κ. Καδή και για τον Λουξεμβούργιο υποψήφιο Επίτροπο για θέματα Γεωργίας, Κρίστοφ Χάνσεν, ο οποίος ανήκει στο ΕΛΚ.

Όσον αφορά τις προοπτικές έγκρισης του κ. Καδή από την αρμόδια Επιτροπή, πηγές στο Κοινοβούλιο εκτίμησαν πως ο υποψήφιος –ως εμμέσως εκπρόσωπος της Κύπρου– δεν αποτελεί στόχο για τους ευρωβουλευτές και θεωρείται πως το βιογραφικό του είναι θετικό για τον ρόλο, δεν συνδέεται προσωπικά με σκάνδαλα, και δεν προέρχεται από χώρα με κακή σχέση με το Κοινοβούλιο (όπως η Ουγγαρία) ή από ακραία πολιτική ομάδα (όπως ο υποψήφιος της Ιταλίας).

Η γ.γ. της ΜΚΟ Οικολογική Κίνηση Κύπρου, Έφη Ξάνθου, επεσήμανε πως ο κ. Καδής θα πρέπει να είναι έτοιμος να τα βάλει με πολύ ισχυρά συμφέροντα και ο πρότερός του βίος στην Κύπρο δείχνει πως δεν ήταν έτοιμος να το κάνει.

Το σενάριο ο κ. Καδής να αποτελέσει παράπλευρη απώλεια σε περίπτωση «σύρραξης» μεταξύ πολιτικών ομάδων (θεωρείται ανεξάρτητος αλλά επιλογή κυβέρνησης που είναι κοντά στο ΕΛΚ), όπως για παράδειγμα μεταξύ ΕΛΚ και Σοσιαλδημοκρατών σε περίπτωση απόρριψης υποψηφίου του S&D, δεν είναι στη σφαίρα του αδύνατου, όμως θα πρέπει να συγκλίνουν πολλές διαφορετικές περιστάσεις για να γίνει πραγματικότητα.

Το παζλ της αλιείας

Ο κ. Τρολ σημείωσε πως θεωρεί ότι ο κ. Καδής «όντας βιολόγος, κατανοεί ότι δεν υπάρχει οικονομία χωρίς παραγωγικά οικοσυστήματα.

Μιλώντας στην «Κ» στο περιθώριο της εκδήλωσης Ocean Lab, ο Τομπάιας Τρολ, υπεύθυνος για θέματα θαλάσσιας πολιτικής στον πανευρωπαϊκό σύνδεσμο ΜΚΟ Seas At Risk, εξέφρασε την ελπίδα πως ο κ. Καδής θα προχωρήσει στη σύναψη ενός φιλόδοξου Συμφώνου για τους Ωκεανούς, το οποίο θα καθορίζει τη θαλάσσια πολιτική της Ε.Ε. Το Σύμφωνο, πρόσθεσε, θα πρέπει να αντιμετωπίσει την περιβαλλοντική κρίση καθώς όπως είπε «ο ωκεανός υποβαθμίζεται», αλλά και την κοινωνική διάσταση καθώς «οι παράκτιες κοινότητές μας, η παράκτια αλιεία μας δέχονται μεγάλη πίεση», και να προωθήσει «μια γαλάζια οικονομία που να βασίζεται στην επάρκεια και την ευημερία για τους ανθρώπους και τον πλανήτη».

Ερωτηθείς για τα μεγάλα συμφέροντα που θα έχει να αντιμετωπίσει ο νέος Επίτροπος, ο κ. Τρολ σημείωσε πως θεωρεί ότι ο κ. Καδής «όντας βιολόγος, κατανοεί ότι δεν υπάρχει οικονομία χωρίς παραγωγικά οικοσυστήματα, ειδικά όταν πρόκειται για βιολογικούς πόρους όπως τα ψάρια».

«Δεν έχουμε την πολυτέλεια να υποβαθμίσουμε περαιτέρω τους ωκεανούς» πρόσθεσε, επισημαίνοντας πως η διατήρηση της φύσης ωφελεί και τον τουρισμό. «Γι' αυτό πρέπει να αλλάξουμε πορεία. Η βιομηχανία πρέπει να είναι στο τραπέζι αλλά αυτό δεν χρειάζεται να συμβεί πίσω από κλειστές πόρτες. Πρέπει να αναζητήσουμε λύσεις από κοινού και να καταλήξουμε σε ένα μοντέλο που σέβεται τόσο τα όρια του πλανήτη όσο και τα κοινωνικά θεμέλια, ώστε να μπορούμε να έχουμε ακμάζουσες θάλασσες και παράκτιες κοινότητες», σημείωσε.

Digital Agenda Summit 2024

Συνέδριο αιχμής για τον ψηφιακό κόσμο

Συμμετέχουν προσωπικότητες που έχουν αποδείξει πως ο κόσμος μπορεί να αλλάξει προς το καλύτερο

Του **ΕΚΤΟΡΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ**

Το Digital Agenda Summit 2024, που θα πραγματοποιηθεί στη Λευκωσία την ερχόμενη Τετάρτη (9/10), στο Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας, αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά συνέδρια στον τομέα της τεχνολογίας και του ψηφιακού μετασχηματισμού για την ευρύτερη περιοχή. Με τη συμμετοχή κορυφαίων στελεχών, κυβερνητικών αξιωματούχων και εξειδικευμένων επαγγελματιών από τον κλάδο της τεχνολογίας, το συνέδριο στοχεύει να αναδείξει τις τελευταίες εξελίξεις και προκλήσεις στον ψηφιακό κόσμο. Στην εποχή της ψηφιοποίησης που ζούμε, οι τεχνολογικές αναπτύξεις έχουν αλλάξει ριζικά κάθε πτυχή της ανθρώπινης ύπαρξης,

Το Digital Agenda Summit 2024 επιστρέφει με τις πιο πρόσφατες καινοτομίες και στρατηγικές στον τομέα της τεχνολογίας και της ψηφιοποίησης.

και με την τεχνολογία να επιφέρει συνεχώς αλλαγές στις οικονομίες και κοινωνίες ανά το παγκόσμιο, το Digital Agenda Summit τα τελευταία επτά χρόνια έχει καταστεί σημαντικό βήμα για τη συζήτηση ζητημάτων, όπως η ψηφιακή δημοκρατία, η ψηφιοποίηση, η καινοτομία και άλλα συναφή ζητήματα. Για το 2024 η θεματολογία του συνεδρίου θα αναπτυχθεί κάτω από την ομπρέλα «Digital Democracy, digitalisation, innovation, participation».

Υπό αυτή την ομπρέλα θα παρουσιαστούν και θα αναπτυχθούν θέματα που περιστρέφονται γύρω από τη συμμετοχική δημοκρατία, την ψηφιοποίηση επιχειρήσεων και κράτους, την προσέλευση και έμπνευση νέων ταλέντων στις επιχειρήσεις, τη νέα επικοινωνία στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης αλλά και τη σύμπλευση τεχνολογίας και ιατρικής για την επίλυση άλυτων μέχρι σήμερα παθήσεων. Ζητήματα που θα συζητηθούν στην κύρια σκηνή (Main Stage) του συνεδρίου. Στη δεύτερη σκηνή, την Alpha Stage, θα συμμετάσχουν ομιλητές, οι οποίοι θα επικεντρωθούν σε startups από την Κύπρο και το εξωτερικό.

Διευθύνοντες σύμβουλοι μεγάλων εταιρειών, πρώην πρωθυπουργοί και υφυπουργοί είναι μερικοί από τους ομιλητές που θα ανέλθουν στο βήμα των δύο σκηνών και μεταξύ αυτών ξεχωρίζουν ο David Rowan ιδρυτής και πρώτος διευθυντής του φημισμένου περιοδικού Wired (UK). Σήμερα είναι τακτικός αρθρογράφος στους Times και Sunday Times, ενώ είναι τακτικός συνεργάτης στο World Economic Forum, μάλιστα, έχει επενδύσει σε δεκάδες start-ups και δύο από αυτές έγιναν εταιρείες του ενός δισεκατομμυρίου, ο Robbie Stamp, εκτελεστικός πρόεδρος της Bioss International, με εκτενή εμπειρία στη λήψη αποφάσεων, την ανθρώπινη κρίση και την τεχνητή νοημοσύνη. Μεταξύ των ομιλητών θα είναι και η Beth Davies, με 25 χρόνια εργασιακή πείρα σε ανώτερους ηγετικούς ρόλους σε καινοτόμες εταιρείες γνωστές σε όλο τον κόσμο – Tesla, Apple, Microsoft και Gap.

Με τη συμμετοχή κορυφαίων στελεχών, κυβερνητικών αξιωματούχων και εξειδικευμένων επαγγελματιών από τον κλάδο της τεχνολογίας, το συνέδριο στοχεύει να αναδείξει τις τελευταίες εξελίξεις και προκλήσεις στον ψηφιακό κόσμο.

Ψηφιοποίηση του κράτους

Το Digital Agenda Cyprus αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι από την πλευρά του για την ψηφιακή μετάβαση της Κύπρου, θέτοντας τις βάσεις για ένα μέλλον όπου η τεχνολογία και η καινοτομία διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στις ζωές των πολιτών. Μιλώντας στην εκπομπή «Διασπορά Ειδήσεων» ο κύριος Λοττίδης τόνισε ότι μετά από επτά χρόνια ανάπτυξης αυτού του θεσμού έχουμε πετύχει να μπει η Κύπρος στον χάρτη των σοβαρών μεγάλων συνεδρίων της νέας εποχής. Σημείωσε δε, πως για το 2024 το συνέδριο επικεντρώνεται σε ένα καυτό θέμα για τη χώρα, που είναι η ψηφιοποίηση του κράτους. Γενικά, επί του ζητήματος της ψηφιοποίησης του κράτους και της ψηφιακής δημοκρατίας έχουμε κάνει μόνο επιφανειακά βήματα, και χρειάζεται να κάνουμε πολλά παραπάνω, ώστε να συμβαδίζουμε με τη ραγδαία εξελισσόμενη εποχή μας. Πάνω σε αυτό το μείζον θέμα, ενδεικτική είναι η ομιλία του πρώην πρωθυπουργού της Εσθονίας Taavi Roivas, από το 2014 μέχρι το 2016, ο οποίος ηγήθηκε της ψηφιακής μεταμόρφωσης της χώρας, γνωστής και ως e-Esthonia. Στην Κύπρο η Δημόσια Υπηρεσία και η πολιτική ηγεσία βλέπουν την ψηφιοποίηση του κράτους επιφανειακά και γι' αυτό είναι χρήσιμες εμπεριστατωμένες γνώμες και καλές πρακτικές άλλων χωρών, όπως του Εσθονού πρωθυπουργού.

Σχετικά με την πιο πάνω θεματική μεγάλο ενδιαφέρον έχει και η παρουσία στο συνέδριο του προέδρου της Δημοκρατίας Νίκου Χριστοδουλίδη, ο οποίος θα αναπτύξει τη στρατηγική της κυβέρνησης για την ψηφιοποίηση του κράτους.

Συνέδριο νέας εποχής

Το Digital Agenda Cyprus δεν είναι απλώς ένα συνέδριο τεχνολογίας, αλλά ένα συνέδριο νέας εποχής, στο οποίο ακτινογραφείται το μέλλον της ανθρωπότητας. Στο Digital Agenda σε όλες τις εκδόσεις του, από την πρώτη δηλαδή χρονιά, συμμετέχουν εξέχουσες προσωπικότητες και σημαντικά μυαλά της εποχής, από το εξωτερικό, και δεν γίνεται ανακύκλωση ιδεών. Φυσικά, σε καμία περίπτωση δεν υποτιμάται η εγχώρια συζήτηση και οι φορείς της, και γι' αυτόν τον λόγο κάθε χρόνο στο συνέδριο λαμβάνουν μέρος προσωπικότητες που έχουν εξέχοντα ρόλο και λόγο στις θεματικές που διαλαμβάνει το Digital Agenda.

Το συνέδριο είναι υπό την αιγίδα της Κυπριακής Προεδρίας με κύριους χορηγούς-υποστηρικτές την Τράπεζα Κύπρου και τη CYTA.

Για περισσότερες πληροφορίες και αγορά εισιτηρίων στο www.agenda.cy

---

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / *Γράφει ο* **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**

Simply the best!

Ανέλαβε ο νέος αρχηγός της Αστυνομίας Θεμιστός Αρναούτης και κατά την τελετή στο Προεδρικό και μία από τις πρώτες του δηλώσεις ήταν το, για τη στήλη τουλάχιστον, επικό: «Όραμά μου να καταστεί η Αστυνομία Κύπρου μία από τις καλύτερες στην Ευρώπη». Εντάξει, είναι καλό να έχει ο νέος αρχηγός μεγαλεπήβολα σχέδια, αλλά θα ήταν πιο φρόνιμο να αποφεύγει τις μεγαλοστομίες, γιατί θα έρθει η πραγματικότητα να τον προσγειώσει. Αυτό που κατά τη στήλη θα είναι χρήσιμο να κάνει ο κ. Αρναούτης είναι να δει επισταμένως, με τη βοήθεια νουνεχών αξιωματικών του Σώματος, πού πάσχει η δύναμη ώστε να βρει τρόπους να λύσει χρόνια προβλήματα και να δει πώς θα εκσυγχρονιστεί.

Για ένα πανό...

Βέβαια, τα πρώτα δείγματα, αν λογίζεται ως τέτοιο, της σύλληψης των Γιώργου Τάττη και Οζ Καραχάν κατά την παρέλαση για την 1η Οκτωβρίου, με αφορμή ένα πανό, δεν είναι καλά. Εξύβριση, πρόκληση ανησυχίας και αντίσταση κατά τη σύλληψη, μερικά από τα αδικήματα τα οποία βαραίνουν τους δύο κατηγορηθέντες... Πάντως, κατά τη συνήθειά της η Αστυνομία ελέγχει τα πανό, τα φωτογραφίζει και αναλόγως πράττει... έτσι και τώρα... Νομίζω πως θα έπρεπε το θέμα να είχε λήξει τη στιγμή που ξεκίνησε και όχι να δημιουργούνται στην κοινωνία περίεργα συναισθήματα. Σαφώς και αν οι δύο έχουν διαπράξει αυτά για τα οποία κατηγορούνται να τιμωρηθούν, αλλά λέω μήπως οι αστυνομικοί λειτούργησαν με περισσό ζήλο;

Θα πρέπει πολλά να γίνουν στην Αστυνομία, από τα πιο απλά έως τα πιο σοβαρά... Η φωτογραφία λίγο καιρό πριν αναλάβει η νέα ηγεσία... Περιμένουμε καλύτερες μέρες, όμως.

Φταίει ο Χατζηπετρής

Πάντως, καλά την έχει βγάλει ώς τώρα ο υπουργός Δικαιοσύνης, Μάριος Χαρτσιώτης. Δεν έχει ευθύνη για τίποτε. Για όλα φταίνε οι άλλοι, καμιά φορά ο Χατζηπετρής, και ποτέ ο ίδιος. Άλλωστε, δεν κατέχει και καμία θέση ευθύνης, να πει κανείς πως θα πρέπει να αναλάβει ευθύνες. Εντάξει, ίσως αν αφήσει αναμμένο το φως ή τον κλιματισμό στο γραφείο του, να φταίει και εκεί να πέσει βαρύς ο πέλεκης, αλλά επειδή γινόταν ο κακός χαμός στην Αστυνομία, επειδή το έσκασε ένας ισοβίτης, επειδή στις φυλακές τα πράγματα ολοένα και χειροτερεύουν να φταίξει ο υπουργός Δικαιοσύνης; Η στήλη πιστεύει πως για όλα φταίει η υποστελέχωση της Αστυνομίας και των Φυλακών.

Η Κυριάκου Οδύσσεια!

Ωραίος ο βοηθός γενικός ελεγκτής, Κυριάκος Κυριάκου, ο οποίος περίμενε στωικά δέκα χρόνια να βγει να τα πει, να του φύγει ένα βάρος, βρε αδελφέ... Είπε λοιπόν σε συνέντευξή του στον «Πολίτη»: «Δύσκολα ήταν τα τελευταία δέκα χρόνια από τον διορισμό του Οδυσσέα Μιχαηλίδη, ο οποίος από την αρχή για λόγους που δεν γνωρίζω, προσπάθησε με κάθε τρόπο να με περιθωριοποιήσει και να με φιμώσει.

Δυστυχώς τα κατάφερε με την ανοχή τουλάχιστον άλλων πολιτειακών αξιωματούχων, οι οποίοι μπορούσαν να παρέμβουν αλλά δεν έπραξαν απολύτως τίποτε». Και εκείνος υπέμενε και υπέμενε, ώσπου επληρώθη το ρηθέν: «Δρυός πεσούσης, πας ανήρ ξυλεύεται». Και δίνει ο Θεός σε αυτόν που έχει υπομονή.

Μια μαφία όλα

Οι μοναχοί της μονής Αββακούμ απασφάλισαν μετά την απόφαση του Συνοδικού Δικαστηρίου. Τα είπαν έξω από τα δόντια. Η Εκκλησία της Κύπρου τούς διώκει, σκοτεινά συμφέροντα πολεμούν και γι' αυτό αποφάσισαν να σταθούν μπροστά από κάθε Χριστομάχο, όποθεν και αν προέρχεται αυτός. Θα γράψουν και βιβλίο, με τον τίτλο: «Εκκλησία - Το κράτος μαφία της Κύπρου».

Βέβαια, πριν από το ξεσπάθωμά τους μπροστά από την Αρχιεπισκοπή, σε μια σχεδόν κατατονική κατάσταση τα είπαν και στο podcast «basement talks» όπου εκεί δήλωσαν πως είναι «χριστομανείς» και πως έσφαλαν ως άνθρωποι... Πάντως, για την ώρα έχουμε κράτος μαφία, Εκκλησία μαφία, σε λίγο θα βγει κάποιος και θα πει πως έχουμε και ποδόσφαιρο μαφία, και τότε θα έχουμε πετύχει χατ τρικ.

Περί αναμόρφωσης

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Οταν πριν από τρία χρόνια συνάντησα τον κ. Στεφάνου για συνέντευξη, η πρώτη μου ερώτηση βασιζόταν σε μια δική του δήλωση: «Για να αλλάξουμε την πραγματικότητα», είχε πει, «πρέπει πρώτα να αναμορφώσουμε τους εαυτούς μας». Τι προϋποθέτει αυτή η αναμόρφωση, τον ρώτησα. «Ενδοσκόπηση, αυτοαξιολόγηση και αυτοκριτική και κυρίως συνειδητοποίηση ότι εκείνο που απαιτείς από τους άλλους θα πρέπει πρώτα να το απαιτείς από τον εαυτό σου», απάντησε. Γιατί επαναφέρω αυτό τον διάλογο στη σημερινή στήλη; Ο λόγος είναι η συνέντευξη που έδωσε ο κ. Λουκαΐδης την περασμένη Κυριακή στην «Κ».

Διαβάζοντας τις απαντήσεις του σχετικά με το θέμα της παύσης του γενικού ελεγκτή διερωτήθηκα κατά πόσο τα ηγετικά στελέχη του ΑΚΕΛ αυτό εννοούν ως αναμόρφωση: Έναν πολιτικό λόγο στείρο σε επιχειρήματα εποικοδομητικού προβληματισμού και πάμπτωχο σε λέξεις που απεγκλωβίζουν την πολιτική σκέψη από το επίπεδο των διαδικτυακών καφενείων. Και για να μην παρερμηνευθώ, η απορία μου δεν έχει να κάνει με το αν ο κ. Λουκαΐδης και το υπόλοιπο ΑΚΕΛ διαφωνούν με την απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου, αλλά με το πώς θεμελιώνουν αυτή τη διαφωνία ώστε να διασφαλίσουν –ως οφείλουν πολιτικοί που προσδοκούν σε αναμόρφωση της πραγματικότητας– τη μη πυροδότηση του λαϊκισμού και ειδικά την ώρα που οι συνθήκες τον ευνοούν.

Ας γίνω πιο συγκεκριμένη. Σε ερώτηση του κ. Κημήτρη γιατί το ΑΚΕΛ διοργάνωσε την εκδήλωση διαμαρτυρίας έξω από το Προεδρικό, ο κ. Λουκαΐδης είπε μεταξύ άλλων πως «ο κ. Χριστοδουλίδης ήθελε να βγάλει από τη μέση τον γενικό ελεγκτή επειδή δεν του άρεσαν αυτά που έγραφε και έλεγε η υπηρεσία για τον ίδιο και την κυβέρνησή του». Τη φράση «να τον βγάλει από τη μέση» θα μπορούσε κανείς να τη διαβάσει στα σόσιαλ μίντια όπου δίνουν και παίρνουν τα λαϊκά δικαστήρια, αλλά όταν την εκφέρει ένας πολιτικός, ο οποίος έχει καθήκον να αναβαθμίζει τον πολιτικό λόγο και κατ' επέκταση την πολιτική σκέψη και πόσο μάλλον όταν ανήκει σε ένα κόμμα που προσβλέπει στην αναμόρφωση τη δική του και των υπολοίπων μας, τότε σε τι ακριβώς διαφέρει από εκείνο το οποίο δαχτυλοδείχνει ως λαϊκισμό; Όταν σε άλλη απάντηση ο κ. Λουκαΐδης λέει ότι το σύστημα εξουσίας Αναστασιάδη-Χριστοδουλίδη-ΔΗΣΥ μεθόδευσε το «φάγωμα» του γενικού ελεγκτή, εννοεί ότι και οι δικαστές του Ανωτάτου ανήκουν σ' αυτό το σύστημα εξουσίας που ήθελε το «φάγωμα»; Κι αν είναι αυτό που εννοεί ή υπονοεί, τότε γιατί στην ερώτηση του δημοσιογράφου κατά πόσο «θεωρεί ότι μέρος αυτού του συστήματος είναι και οι δικαστές» απαντά ότι «δεν έχουμε ποτέ πει τέτοιο πράγμα». Είναι αυτή απάντηση πολιτικού που θέλει να αναμορφωθεί προς το καλύτερο; Απάντηση με την οποία υποτιμά τη νοημοσύνη μας; Διότι όταν υποστηρίζεις πως το συγκεκριμένο σύστημα εξουσίας «έβγαλε από τη μέση» τον γενικό ελεγκτή, τότε φυσικά και εννοείς πως μέσα σ' αυτό ανήκουν και οι δικαστές, διαφορετικά το «φάγωμα» δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί. Άρα; Τι κάνει νιάου-νιάου στα κεραμίδια; Και όταν ο δημοσιογράφος σού θυμίζει πως και εσύ ο ίδιος είχες πει στο παρελθόν ότι ο κ. Μιχαηλίδης κινείται εκτός αρμοδιοτήτων, τότε πώς γίνεται να απαντάς πως «είναι ένα πράγμα να ασκείς κριτική σε επιμέρους πράξεις ή παραλείψεις και άλλο επειδή δεν σου αρέσουν αυτά που λέει ένας ανεξάρτητος αξιωματούχος να τον οδηγείς σε φίμωση και τιμωρία»; Οι δικαστές δεν είναι επιμέρους πράξεις ή παραλείψεις που είχαν ενώπιόν τους; Και πώς γίνεται να τον οδήγησαν σε φίμωση και τιμωρία αν δεν ήταν κι αυτοί μέρος του «φαγώματος»; Με άλλα λόγια, πώς γίνεται να προσδοκά στην αναμόρφωση ένας πολιτικός που δίνει απαντήσεις οι οποίες πυροδοτούν τον λαϊκισμό; Αυτό οραματιζόταν ο κ. Στεφάνου λέγοντας πως «η αναμόρφωση προϋποθέτει ενδοσκόπηση, αυτοκριτική και συνειδητοποίηση ότι εκείνο που απαιτείς από τους άλλους πρέπει πρώτα να το απαιτείς από τον εαυτό σου»;

elenixenou11@gmail.com

EPA/MOHAMMED SABER

Παιδιά περνάνε από κατεστραμμένο κτήριο μετά από ισραηλινή αεροπορική επιδρομή στο Deir Al Balah, στην κεντρική Λωρίδα της Γάζας. Σύμφωνα με το Παλαιστινιακό Υπουργείο Υγείας στη Γάζα, τουλάχιστον τέσσερις Παλαιστίνιοι σκοτώθηκαν από τους βομβαρδισμούς.

Η τέχνη του να ξέρεις πότε φεύγεις

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Οταν με την επιστροφή του στην Κύπρο ο Νίκος Χριστοδουλίδης καρατομούσε με συνοπτικές διαδικασίες την ηγεσία της Αστυνομίας και τον αναπληρωτή διευθυντή των κρατικών φυλακών, υπήρξαν αμέσως εκ των έσω αντιδράσεις. Οι δεσμοφύλακες της ΠΑΣΥΔΥ και της Ισότητας έκαναν διαμαρτυρία έξω από τις φυλακές, εκφράζοντας έτσι τη διαφωνία τους με την απομάκρυνση του επικεφαλής τους. Αδιαφορώντας προφανώς για το γεγονός ότι το εν λόγω συμβάν έπληττε τον επαγγελματισμό και την αξιοπιστία τους. Ενώ ο υπαρχηγός της Αστυνομίας, Δημήτρης Δημητρίου, γυρίζοντας τα ΜΜΕ, εξέφραζε τη λύπη του για την παύση του. Εξεπλάγην, όπως εξηγούσε, γιατί ο ίδιος βρισκόταν στο εξωτερικό, όταν έγιναν τα επεισόδια και κατ' επέκταση δεν είχε, όπως άφηνε να εννοηθεί, ευθύνη για το αποτέλεσμα.

Μόνο που τα προβλήματα στην Αστυνομία δεν είχαν ξεκινήσει με την απόδραση του Θεοφάνους και ενόσω ο κ. Δημητρίου βρισκόταν σε υπηρεσιακό ταξίδι. Το φιάσκο της απόδρασης αποτέλεσε απλώς το τελικό ρήγμα σε ένα σύστημα που εδώ και καιρό είχε διαβρωθεί. Αυτού του συστήματος ηγείτο τόσο ο τέως υπαρχηγός όσο και ο παυθείς αρχηγός, αποτελώντας στην ουσία μέρος του προβλήματος.

Μία διαβρωμένη κατάσταση, όχι μόνο για τα όσα εκτυλίχθηκαν το τελευταίο διάστημα με τα επεισόδια στα γήπεδα, τα πογκρόμ σε Χλώρακα και Λεμεσό, τη δράση του οργανωμένου εγκλήματος και τις απόπειρες δολοφονίας μέρα μεσημέρι. Μία κατάσταση η οποία προφανώς δεν ήταν άσχετη με το γεγονός ότι για καιρό τώρα ο αρχηγός της Αστυνομίας βρισκόταν σε παρατεταμένη διαδικασία παύσης, ενισχύοντας την αίσθηση της διάλυσης στο Σώμα. Την αλλαγή στην ηγεσία της Αστυνομίας όφειλε να κάνει ο ίδιος ο Πρόεδρος, όταν ξεκίνησαν τα προβλήματα. Να προχωρήσει εγκαίρως σε τομές στο Σώμα αντί να παρακολουθεί ένα χρόνο μετά από τη Νέα Υόρκη τον διασυρμό του κράτους.

Όσο όμως κι αν ο Πρόεδρος έχει την πολιτική ευθύνη για όσα εκτυλίσσονται, τη δική της σημασία έχει η στάση που τήρησε όλο αυτό το διάστημα ο αρχηγός της Αστυνομίας. Ο Στέλιος Παπαθεοδώρου όλο το προηγούμενο διάστημα, παρακολουθούσε τον Πρόεδρο να κτυπά το χέρι του στο τραπέζι για όσα εκτυλίχθηκαν στη Χλώρακα και τη Λεμεσό και να τον αδειάζει σε δημόσια θέα. Γνώριζε καλά τις προθέσεις του Προέδρου να τον παύσει. Εντούτοις, γαντζώθηκε στην καρέκλα του, χάνοντας κάθε ψήγμα αξιοπρέπειας. Κάθε ψήγμα ευθιξίας που θα έπρεπε να κουβαλά μαζί με τη θέση ευθύνης που είχε.

Η περίπτωση Παπαθεοδώρου, Δημητρίου αλλά και των αστυνομικών που θέλησαν να υπεραμυνθούν της ανεπάρκειας των συναδέλφων τους, είναι μία μικρής κλίμακας ένδειξη της παθογένειας που επικρατεί στον τόπο. Η έλλειψη λογοδοσίας και η απουσία της όποιας πολιτικής ευθιξίας που θα έπρεπε να συνοδεύει θέσεις ευθύνης.

Είναι, ωστόσο, οι τελευταίοι στην πυραμίδα των ευθυνών. Γιατί, για να μπορεί να περάσει η κουλτούρα της ευθιξίας και της ανάληψης ευθυνών στη δημόσια υπηρεσία ή ακόμα και στην ηγεσία της Αστυνομίας θα έπρεπε να είχε καλλιεργηθεί πρώτα στο υφιστάμενο πολιτικό σύστημα. Για ποιο λόγο να νιώθει την ανάγκη παραίτησης για παράδειγμα ο Δημήτρης Δημητρίου, όταν βλέπει τον πολιτικό του προϊστάμενο Μάριο Χαρτσιώτη να κρύβεται εδώ και μία βδομάδα πίσω από ασυνάρτητες δηλώσεις για να αποφύγει την όποια ευθύνη; Και πώς μπορεί να εμπεδωθεί στο κάθε πρόσωπο με θέση ευθύνης, όταν ο ίδιος ο Πρόεδρος αποφεύγει να αναλάβει την ευθύνη για το χάος που επικράτησε.

Το να ξέρεις πότε πρέπει να φύγεις από μία θέση εξουσίας, χρειάζεται αναμφίβολα σθένος. Σθένος και πολιτικό ήθος. Αυτά τα δύο στοιχεία θα έπρεπε να καθοδηγούσαν κάθε πολιτικό πρόσωπο από τη στιγμή που αναλαμβάνει θέση ευθύνης. Θα ήμασταν ωστόσο άδικοι αν απαιτούσαμε από τη δημόσια υπηρεσία να διακατέχεται από ευθιξία, όταν αυτή εκλείπει από ολόκληρο το πολιτικό σύστημα οριζοντίως.

Γιατί αν κάτι επιβεβαιώθηκε στις τελευταίες εκλογές, αυτό είναι η απουσία της όποιας πολιτικής ευθιξίας μπροστά στις συνεχόμενες ήττες κομμάτων. Μία εκλογική αναμέτρηση που απέδειξε πως το υπάρχον πολιτικό σύστημα δεν μπορεί να συνεχίσει ως τέτοιο και άνοιξε διάπλατα την πόρτα του λαϊκισμού. Πολιτικοί αρχηγοί που είδαν τα ποσοστά τους να συρρικνώνονται επικίνδυνα, που αντιμετωπίζουν εκ των έσω αμφισβήτηση και που παρακολουθούν τη φωνή τους να αποδυναμώνεται, εξακολουθούν να αρνούνται και το αποτέλεσμα και την ευθύνη τους γι' αυτό. Γαντζωμένοι λοιπόν στη θέση τους βλέπουν τα κόμματά τους να καταρρέουν μέχρι και την πολιτική αφυπηρέτησή τους. Επιβεβαιώνοντας έτσι και την πορεία που ακολουθεί το σύστημα, αλλά και τις προοπτικές του.

economidoum@kathimerini.com.cy

Ποια πατρίδα;

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Είπε κάτι ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης που ήχησε κάπως αλλόκοτα ανάμεσα στις ξύλινες δηλώσεις για την επέτειο της Ανεξαρτησίας: «Αυτή η Δημοκρατία δεν αγαπήθηκε όσο έπρεπε να αγαπηθεί». Έπειτα από δεκαετίες θεσμικών παλινδρομήσεων, προδοσίας και αιματηρών συγκρούσεων, τούτη η παραδοχή είναι ένα πρώτο βήμα. Εκείνο όμως που θα το καθιστούσε ένα αληθινά γενναίο βήμα, θα ήταν εάν υπερέβαινε τις αοριστολογίες κι αν έξυνε τον σκουριασμένο φλοιό της συνείδησής μας. Γιατί εάν θέλουμε να ακριβολογούμε, δεν είναι μόνο η Δημοκρατία που δεν αγαπήθηκε όσο της έπρεπε ν' αγαπηθεί, αλλά κάτι βαθύτερο. Θα τολμούσα να πω υπαρξιακό, καθώς το θύμα αυτής της συναισθηματικής αναπηρίας είναι η έννοια της πατρίδας.

Για ποια πατρίδα αλήθεια μιλάμε; Να ένα ερώτημα που πρέπει να απαντήσουμε 64 χρόνια μετά την Ανεξαρτησία και μισό αιώνα μετά την καταστροφή που έφερε το πραξικόπημα και η εισβολή. Ο Μιχάλης Πασιαρδής, απ' το 1976 κιόλας, δεν φοβήθηκε τις αιχμηρές λέξεις: «Εσύ δεν λες τίποτα / μα εγώ θα σου πω γι' αυτό το νησί / που ήταν όνειρο χτες και θυμάρι κι αμίαντο / και σήμερα ποτάμι οδύνης». Ήρθε η ώρα μάλλον να μιλήσουμε γι' αυτό το νησί. Και να αποφασίσουμε εάν εννοούμε το ίδιο πράγμα, όταν μιλάμε για τη δική μας πατρίδα. Τη γη μας και τους ανθρώπους μας. Δίχως εθνικές ταμπέλες. Και κυρίως δίχως δεσμά που μας κρατάνε εγκλωβισμένους στο παρελθόν.

Με αυτά κατά νου, θέτω δύο ερωτήματα τα οποία ο πλέον αρμόδιος να απαντήσει είναι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας. Το πρώτο, με όλο τον σεβασμό στην κυρία Σακελλαροπούλου, είναι τι εξυπηρετούσε η παρουσία της προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας στην παρέλαση της 1ης Οκτωβρίου; Είναι δυνατόν να μην αντιλαμβάνονται οι κυβερνώντες ότι δημιουργείται η εικόνα ενός κράτους υπό κηδεμονία; Ποια είναι η διαφορά δηλαδή από τους αντίστοιχους πανηγυρισμούς στα Κατεχόμενα στην παρουσία του Ερντογάν; Υποθέτω η απάντηση είναι ότι εμείς είμαστε ένα αναγνωρισμένο ανεξάρτητο κράτος. Σε αυτή την περίπτωση δεν θα ήταν καθόλου κακή ιδέα εάν αρχίζαμε επιτέλους να συμπεριφερόμαστε ως τέτοιο. Όσοι διαβλέπουν δε «αριστερό δάχτυλο» σε όλα αυτά, δεν έχουν παρά να θυμηθούν τη θαρραλέα δήλωση του Νίκου Αναστασιάδη το 2015: «… κάποια στιγμή, όπως μετά την καταστροφή του '74, έχουμε απεξαρτητοποιηθεί και ανεξαρτητοποιηθεί και λειτουργούμε επιτέλους ως κράτος. Κατά τον ίδιο τρόπο να επιτευχθεί και η αποκοπή του ομφάλιου λώρου με την όποια άλλη πατρίδα. Βεβαίως σεβόμαστε την εθνική μας καταγωγή, αλλά τουλάχιστον θα εργαζόμαστε μαζί ως συμπολίτες, ως κάτοικοι αυτής της νήσου που ο Θεός μας ευλόγησε να ζούμε εδώ».

Το δεύτερο ερώτημα αφορά στη σύλληψη των ακτιβιστών Γιώργου Τάττη και Οζ Καραχάν με αφορμή την ανάρτηση του συνθήματος: «Κυπριακή Δημοκρατία: Η μόνη λύση». Από πού κι ώς πού είναι μεμπτή η αντίληψη ενός ελεύθερα σκεπτόμενου πολίτη για την πατρίδα του; Και τι δουλειά έχουν οι ζαπτιέδες πάνω από τα κεφάλια μας, εν έτει 2024, όταν διαδηλώνουμε για τα πιστεύω μας; Αν θέλουμε αυτή η Δημοκρατία να αγαπηθεί όσο της πρέπει, τότε οφείλουμε να ξεκινήσουμε από την άλφα-βήτα: το δικαίωμα να εκφραζόμαστε και να αυτοπροσδιοριζόμαστε ελεύθερα. Γιατί η δημοκρατία δεν είναι αλά καρτ. Και αν κάποιος θέλει να σηκώσει πανό για τη διζωνική ομοσπονδία ή για το ενιαίο κράτος έχει δικαίωμα να το κάνει χωρίς την άδεια των αστυνομικών αρχών.

Κάπως τα έχουμε μπερδέψει νομίζω ή δεν θέλουμε να τα ξεμπερδέψουμε γιατί πολλοί βολεύονται μ' αυτό… Και ανεξάρτητο κράτος και ν' ανεμίζουν οι ελληνικές σημαίες στους δρόμους. Και κοσμικό κράτος και να επιδίδει η εκτελεστική εξουσία διαπιστευτήρια στην Εκκλησία. Δεν γίνεται όμως να τα θέλουμε όλα. Και δεν γίνεται να μην ξέρουμε για ποια πατρίδα μιλάμε όταν –όπως σκληρά γράφει ο Φικρέτ Ντεμιράγ– «σάμπως να πέρασε από πάνω μας / ένα άγριο ποτάμι / κι άφησε μες στο μυαλό μας / το βουητό και τα σημάδια του / ενώ τρέχει ακόμη / με τα νερά του γεμάτα αίμα».

stavros.christodoulou@gmail.com

Το εκτόπισμα ενός «λεκέ»

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Είναι ίσως η σκληρότερη επίθεση που έχει καταγραφεί εναντίον του γενικού γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, Αντόνιο Γκουτέρες. Δεν είναι μόνο η κήρυξή του ως «ανεπιθύμητου προσώπου», persona non grata από το Ισραήλ και η απαγόρευση εισόδου στη χώρα, αλλά είναι και οι χαρακτηρισμοί που χρησιμοποίησε ο Ισραηλινός ΥΠΕΞ Ίσραελ Κατς κατά του γ.γ. ΟΗΕ. Σύμφωνα λοιπόν με το Ισραήλ, το ατόπημα του Αντόνιο Γκουτέρες είναι ότι στην πρώτη τοποθέτησή του μετά την αποτρόπαια επίθεση του Ιράν κατά του Ισραήλ, δεν είπε λέξη για την Τεχεράνη και συνεπώς δεν καταδίκασε το ιρανικό καθεστώς, ενώ είχε αρκεστεί να ζητήσει «εκεχειρία».

Και όντως έκανε μέγα λάθος, αλλά η αντίδραση που ακολούθησε είναι μνημειώδης: «Οποιοσδήποτε δεν μπορεί να καταδικάσει κατηγορηματικά την αποτρόπαια επίθεση του Ιράν κατά του Ισραήλ δεν αξίζει να πατήσει το πόδι του στο ισραηλινό έδαφος», είπε ο ΥΠΕΞ του Ισραήλ, προσθέτοντας ότι «έχουμε να κάνουμε με έναν αντιισραηλινό γενικό γραμματέα που υποστηρίζει τους τρομοκράτες, τους βιαστές και τους δολοφόνους». Ο κ. Κατς υποστήριξε ακόμη ότι «πρόκειται για έναν γενικό γραμματέα που δεν έχει ακόμη καταδικάσει τη σφαγή και τις σεξουαλικές φρικαλεότητες που διέπραξαν οι δολοφόνοι της Χαμάς στις 7 Οκτωβρίου, ούτε έχει ηγηθεί οποιασδήποτε προσπάθειας για την ανακήρυξή της σε τρομοκρατική οργάνωση. Ενας γενικός γραμματέας που παρέχει υποστήριξη σε τρομοκράτες, βιαστές και δολοφόνους της Χαμάς, της Χεζμπολάχ, των Χούθι και τώρα του Ιράν θα μείνει στην ιστορία του ΟΗΕ ως λεκές/κηλίδα (stain)», κατέληξε ο ΥΠΕΞ του Ισραήλ. Δεν θα ήταν υπερβολή να λεχθεί ότι ο Ίσραελ Κατς «πέρασε με τις ερπύστριες» πάνω από τον γ.γ. ΟΗΕ, ο οποίος ένα εικοσιτετράωρο αργότερα, αναγκάστηκε να διορθώσει και να προσαρμοστεί. Ο κ. Γκουτέρες τοποθέτησε την Τεχεράνη στις καταδικαστικές του αναφορές, σημειώνοντας ότι «καταδικάζω, εκ νέου, σθεναρά, τη μαζική πυραυλική επίθεση από το Ιράν εναντίον του Ισραήλ». Μιλώντας ενώπιον του Συμβουλίου Ασφαλείας, ο γ.γ. ΟΗΕ ανέφερε μάλιστα ότι αυτές οι επιθέσεις του Ιράν «κατά παράδοξο τρόπο δεν φαίνονται να στηρίζουν την υπόθεση του παλαιστινιακού λαού, ούτε να περιορίζουν να δεινά του». Την ίδια ώρα, παρά την τάση προσαρμογής στις ισραηλινές υποδείξεις, ο κ. Γκουτέρες, για προφανείς λόγους διασφάλισης της εικόνας του, χαρακτήρισε την επίθεση του Ισραήλ στη Γάζα «την πιο θανατηφόρα και καταστροφική στρατιωτική επιχείρηση στα χρόνια μου, ως γενικού γραμματέα». Ανεξαρτήτως της ουσίας της διένεξης Ισραήλ-Γκουτέρες, προκύπτουν αβίαστα δύο συμπεράσματα: Το πρώτο είναι ότι το Ισραήλ δεν διστάζει να ισοπεδώσει οποιονδήποτε δεν προσαρμόζεται στις απαιτήσεις του, με τέτοια μάλιστα ένταση, όση περίπου χρησιμοποιεί και στη Γάζα. Χωρίς διακρίσεις. Ακόμη κι αν αυτός είναι ο γενικός γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών.

Το δεύτερο συμπέρασμα είναι ότι ο Αντόνιο Γκουτέρες, που είναι επιρρεπής στα λάθη, στην περίπτωση αυτή έδειξε άμεση τάση προσαρμογής και μετατόπισης του κέντρου βάρους των θέσεών του, προς την κατεύθυνση, μερικής έστω ικανοποίησης του Ισραήλ. Κάτι πάντως που δεν φαίνεται ικανό να απαλείψει τον «λεκέ» που του αποδόθηκε, παρά μόνο να τον «απλώσει» και σε άλλο σημείο του πολιτικού του ενδύματος.

Σε κάθε περίπτωση, η ηγεσία του Ισραήλ θα συνεχίσει να είναι αυτή που είναι. Και να χρησιμοποιεί τα ίδια μέσα εξόντωσης κατά όσων δεν υιοθετούν τις θέσεις της και δεν στηρίζουν την τακτική της. Αδυνατώντας να διαχωρίσει το δολοφονικό καθεστώς του Ιράν και τις τρομοκρατικές-κτηνώδεις επιθέσεις της Χεζμπολάχ και της Χαμάς, από τις διεθνείς υποδείξεις για κατάπαυση του πυρός, εκεχειρία και τερματισμό των φρικτών ισραηλινών επιθέσεων στη Γάζα, που έχουν υπερβεί το όποιο δικαίωμα της αυτοάμυνας, οδηγώντας στον θάνατο χιλιάδες άμαχους, περιλαμβανομένων παιδιών. Και ο Αντόνιο Γκουτέρες θα συνεχίσει να χορεύει στους ίδιους ευέλικτους ρυθμούς, μέχρι την ολοκλήρωση της θητείας του, στις 31 Δεκεμβρίου 2026. Καταδεικνύοντας ότι ο γενικός γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών, μπορεί να είναι «πολιτικά μικρός» και ευπροσάρμοστος, όταν έχει να κάνει με ισχυρούς. Και «πολιτικά μεγάλος», όταν έχει να κάνει με ανίσχυρους, που κρέμονται από τη σύγκληση μιας τριμερούς και μιας νέας διαδικασίας διαπραγμάτευσης, στην οποία η μόνη πραγματική δέσμευση που έχει αναλάβει, είναι να τετραγωνίσει τον κύκλο, υπαναχωρώντας από τους δικούς του όρους εντολής και τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας. Εν προκειμένω, χωρίς να διορθώνει και χωρίς να αισθάνεται κηλιδωμένος.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Διαφωνίες και καπρίτσια

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Ούτε η κεντροδεξιά παράταξη ούτε, πολύ περισσότερο, η χώρα αντέχει άλλον ένα καβγά Μητσοτάκη - Σαμαρά, που θα οδηγήσει στην πολιτική αποσταθεροποίηση της χώρας. Δεν αντέχει επίσης μια ρήξη μητσοτακικών - καραμανλικών. Και τα δύο τα έχει ζήσει στο παρελθόν. Οι πρωταγωνιστές είχαν τα ίδια επώνυμα, σε δύο περιπτώσεις αλλάξαμε απλώς γενιά...

Ο ελληνικός λαός ταλαιπωρήθηκε για παραπάνω από μία δεκαετία. Πλήρωσε ακριβά τη φαυλότητα και τη σπατάλη του πολιτικού του συστήματος, που οδήγησαν στη χρεοκοπία και στα μνημόνια. Στη συνέχεια, δε, πλήρωσε επίσης πανάκριβα τους τυχοδιωκτικούς πειραματισμούς του ΣΥΡΙΖΑ. Για πρώτη φορά ύστερα από πολλά χρόνια, βιώνει μια περίοδο πολιτικής σταθερότητας. Ένα μεγάλο κομμάτι της κοινωνίας πιέζεται ασφυκτικά, όμως δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ανασφάλεια για το τι θα μας ξημερώσει έχει φύγει. Η χώρα κέρδισε την αξιοπιστία της στο εξωτερικό με πολύ κόπο. Θα είναι πραγματικό έγκλημα εάν η χώρα φύγει από τις ράγες.

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης εξελέγη αρχηγός της Ν.Δ. και κέρδισε δύο εκλογές με πολύ καθαρή πλειοψηφία. Οι δύο πρώην πρωθυπουργοί ένιωσαν άβολα, καθώς τους «πήρε το μαγαζί» η επόμενη γενιά και όχι η ηγεσία της επιλογής τους.

Εχουν ασφαλώς και τα θεμιτά παράπονά τους. Ο πρωθυπουργός θα μπορούσε να σήκωνε το τηλέφωνο μια φορά κάθε τόσο για να τους δει ή να ρωτήσει τη γνώμη τους για κάποιο σοβαρό θέμα. Δεν το έκανε. Τα πρώτα χρόνια της διακυβέρνησής του, υπήρξαν φαινόμενα αλαζονικής συμπεριφοράς εκ μέρους του Μαξίμου απέναντι στα κορυφαία στελέχη της παράταξης, ενώ ποτέ δεν λειτούργησε μια ουσιαστική κυβερνητική επιτροπή. Οι υποκλοπές κλόνισαν πολλούς και προκάλεσαν βαθιές ρωγμές σε σχέσεις εμπιστοσύνης. Υπήρξαν ακόμη λάθη στη δοσολογία της πολιτικής συνταγής που προσπαθούσε να κρατήσει και το Κέντρο ικανοποιημένο και τη Δεξιά της Ν.Δ. χαρούμενη, με αποκορύφωμα όχι την ίδια την ψήφιση, αλλά τους μεθεόρτιους πανηγυρισμούς για τον γάμο των ομοφύλων.

Υπάρχει όμως και μια υποθετική διαφωνία που αφορά τα ελληνοτουρκικά. Υποθετική, γιατί κανείς δεν ξέρει (α) για ποιο πράγμα μιλάμε και (β) αν και πότε θα καταλήξει σε κάποια απτή συμφωνία. Δημιουργείται η εντύπωση πως το τι υπάρχει στο τραπέζι το γνωρίζουν μόνον οι κ. Γεραπετρίτης και Φιντάν και οι ηγέτες των δύο χωρών. Οι δύο πρώην πρωθυπουργοί έχουν στείλει το μήνυμα ότι θα βρεθούν απέναντι σε μια κακή συμφωνία, που θα ξεκινάει π.χ. τον καθορισμό των θαλασσίων ζωνών από τα έξι μίλια παντού. Καλώς το πράττουν, αν και υπάρχει το ερώτημα γιατί δεν επεκτάθηκαν τα ελληνικά χωρικά ύδατα επί των ημερών τους, όταν ήταν στρατηγικά πιο εύκολο. Δεν θα είναι, πάντως, μόνοι απέναντι σε μια κακή συμφωνία. Δεν θα περνάει από τη Βουλή και θα βρει απέναντι όσους γνωρίζουν τα θέματα και την προϊστορία τους σε βάθος.

Σε μια ώριμη χώρα και σε μια ώριμη παράταξη, κανείς δεν μπορεί να κυβερνά εντελώς μόνος του, κανείς δεν μπορεί να απαιτεί να συγκυβερνά από το πίσω κάθισμα και –το κυριότερο– κανείς δεν δικαιούται να αποσταθεροποιήσει τη χώρα για ένα καπρίτσιο.

Η Ακροδεξιά

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Υπήρξε ο Σεπτέμβριος μήνας σκληρός για την Κεντροδεξιά και το πολιτικό κατεστημένο της Ε.Ε. Την 1η του μηνός αυτού στη Θουριγγία της Γερμανίας, το «ταυτοτικό» ή «ακροδεξιό» κόμμα AfD αναδεικνυόταν πρώτο στις εκλογές. Πάσα συνεργασία έχει αποκλεισθεί από τα άλλα κόμματα.

Ηταν ό,τι καλύτερο μπορούσε να ελπίζει ο ηγέτης του, Μπιορν Χέκε, ο οποίος θα μπορεί να διακηρύττει πως είναι η «πραγματική φωνή» της Γερμανίας και, φυσικά, να καταγγέλλει «συνωμοσία για να τον αποκλείσουν από την εξουσία», έγραφε συντηρητικό περιοδικό της Βρετανίας.

Πριν κλείσει ο μήνας –στις 29 Σεπτεμβρίου– οι εκλογές που διεξήχθησαν στην Αυστρία ανέδειξαν στην πρώτη θέση το Κόμμα Ελευθερίας, με ποσοστό περίπου 29% και διαφορά τριών εκατοστιαίων μονάδων από το συντηρητικό Λαϊκό Κόμμα.

Μόνο που η Αυστρία δεν είναι Γερμανία και δεν πανικοβάλλεται. Οχι διότι οι Αυστριακοί είναι «δόλιοι» –όπως υποστηρίζουν διάφοροι–, γιατί κατάφεραν να πείσουν τον κόσμο ότι ο Αδόλφος Χίτλερ ήταν Γερμανός και όχι Αυστριακός. Αλλά επειδή αυτή η χώρα επιδεικνύει αξιοθαύμαστη πολιτική ευελιξία.

Το 1970, οι Σοσιαλιστές υπό τον Μπρούνο Κράισκι αναδείχθηκαν πρώτο κόμμα, αλλά για δύο έδρες δεν εξασφάλισαν απόλυτη πλειοψηφία. Και ήταν τότε που το Κόμμα Ελευθερίας, υπό τον Φρίντριχ Πέτερ, στήριξε την κυβέρνηση του Εβραίου σοσιαλιστή ηγέτη δίχως να συμμετάσχει σε αυτήν. Στις εκλογές, που διεξήχθησαν έναν χρόνο αργότερα, ο Κράισκι εξασφάλισε απόλυτη πλειοψηφία.

Το ενδιαφέρον είναι πως όταν μετά τις εκλογές του 1975, ο Σίμον Βίζενταλ, ως επικεφαλής του Κέντρου Εβραϊκής Ιστορικής Τεκμηριώσεως, δημοσίευσε μελέτη για το ναζιστικό παρελθόν του Φρίντριχ Πέτερ, ο Κράισκι, που είχε διωχθεί από τους ναζί, όχι απλώς υποστήριξε τον ηγέτη του Κόμματος Ελευθερίας αλλά κατηγόρησε τον Βίζενταλ για χρήση μεθόδων της μαφίας και για συνεργασία με την Γκεστάπο.

Η ιστορία επαναλήφθηκε, όταν στις εκλογές του 1999 ο Βόλφγκανγκ Σούσελ του Αυστριακού Λαϊκού Κόμματος, που είχε καταλάβει την τρίτη θέση στη Βουλή, σχημάτισε κυβέρνηση με το Κόμμα Ελευθερίας του Γεργκ Χάιντερ, που με πλειοψηφία πεντακοσίων ψήφων μόνον είχε αναδειχθεί δεύτερο κόμμα.

Η ανορθόδοξη εκείνη συμμαχία συγκλόνισε το ευρωπαϊκό κατεστημένο. Ο Γάλλος πρόεδρος Ζακ Σιράκ, ο Γερμανός καγκελάριος Γκέρχαρντ Σρέντερ επέβαλαν με κάποιους άλλους «ανεπίσημες κυρώσεις» στην Αυστρία, που ήρθησαν όμως σιωπηρώς έπειτα από λίγους μήνες.

Σήμερα η αύξηση της δυνάμεως των «ταυτοτικών» ή «ακροδεξιών» κομμάτων αντιμετωπίζεται ως αναβίωση ενός πράγματι εφιαλτικού παρελθόντος. Μόνο που η επικράτηση του ναζισμού, του φασισμού και των μπολσεβίκων ήταν συνέπεια της χρεοκοπίας του «παλαιού καθεστώτος» της Ευρώπης.

Κάτι αντίστοιχο αρχίζει να συμβαίνει σήμερα. Τίποτε δεν έχει κριθεί ακόμη. Η μάχη των μαχών θα δοθεί στις προεδρικές εκλογές της Γαλλίας. Αλλά, όπως έλεγε ο Γατόπαρδος στην ομώνυμη ταινία του Βισκόντι, «για να μείνουν τα πράγματα όπως είναι θα πρέπει να αλλάξουν όλα». Και αυτό αφορά τη σημερινή ευρωπαϊκή ηγεσία.

Πώς αντιμετωπίζεις τον φανατισμό;

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Αύριο συμπληρώνεται ένας χρόνος από την τρομοκρατική επίθεση της Χαμάς στο Ισραήλ. Δολοφονίες ανυποψίαστων αμάχων, απαγωγές ομήρων, βιασμοί, λεηλασίες. Στο όνομα ποιων αξιών; Τι προσέφερε με όλη αυτή την αγριότητα η Χαμάς στους Παλαιστινίους της Γάζας τους οποίους υποτίθεται ότι φροντίζει; Τίποτε περισσότερο απ' αυτό που τους προσέφερε από τότε που με την ψήφο τους την εξέλεξαν για να διαχειριστεί τις τύχες τους. Δεκαετίες τώρα η οικονομική βοήθεια της Ε.Ε. αντί να χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή υποδομών όπως σχολεία και νοσοκομεία, χρησιμοποιήθηκε για την κατασκευή υπόγειων σηράγγων εξοπλισμένων με πυραύλους. Στόχος ήταν ο αφανισμός του Ισραήλ, η δημιουργία μιας επικράτειας υπό τη Χαμάς που εκτεινόταν από τη θάλασσα ώς τον ποταμό, κοινώς από τη Μεσόγειο ώς τον Ιορδάνη.

Εναν χρόνο μετά μετράμε δεκάδες χιλιάδες νεκρών, την εξασθένηση της Χαμάς όπως και της Χεζμπολάχ, όμως αυτό που δεν μπορούμε να μετρήσουμε είναι η έξοδος από τον κύκλο της βίας που έχει γίνει ανεξέλεγκτος. Τις προάλλες οι Φρουροί της Επανάστασης του Ιράν εξαπέλυσαν περίπου διακόσιους πυραύλους κατά του Ισραήλ. Και προχθές ο αγιατολάχ Χαμενεΐ καθησύχασε όσους υποστήριζαν ότι δεν ταυτίζεται με την επίσημη κρατική πολιτική του Ιράν. Στην τηλεόραση, κρατώντας όπλο, νομιμοποίησε την επίθεση της Χαμάς κατά του Ισραήλ: Ενας είναι ο εχθρός...

Οταν πιστεύει ότι ο θάνατός του είναι ευλογία Θεού, και οι αγιατολάδες που τον ναρκώνουν τον έχουν πείσει ότι τον περιμένει ο παράδεισος, πώς να τον πείσεις για την αξία της ζωής;

Φτάσαμε στο σημείο όπου το Ισραήλ, αλλά και ολόκληρη η Δύση βρίσκονται αντιμέτωποι με ένα ουσιαστικό οιονεί υπαρξιακό πρόβλημα. Πώς θα αντιμετωπίσουν όχι τον ισλαμικό ριζοσπαστισμό όπως τον αποκαλούμε κατ' ευφημισμόν, αλλά τον ισλαμικό φανατισμό. Πώς να αντιμετωπίσεις τον φανατισμό; Τα πολιτισμικά μας εργαλεία αναδεικνύονται ανίσχυρα. Η πειθώ; Πώς να πείσεις και τι να πεις στους αγαθάγγελους του αγώνα των Παλαιστινίων που θεωρούν ότι καλά έπαθε ο άτυχος Ιωνάς Καρούσης, αφού είχε υπηρετήσει στον ισραηλινό στρατό; Να τους χαρακτηρίσεις ανθρωπόμορφα τέρατα; Θα τους κολακεύσεις γιατί θεωρούν ότι εκπροσωπούν τον θεό τους. Να υπενθυμίσω ότι ζουν στην Ελλάδα και απολαμβάνουν την προστασία της πολιτείας. Σιγά μην τους απελάσουν. Η δύναμη; Συνέχεια της πειθούς; Οταν πιστεύει ότι ο θάνατός του είναι ευλογία Θεού, και οι αγιατολάδες που τον ναρκώνουν τον έχουν πείσει ότι τον περιμένει ο παράδεισος με τις 72 παρθένες –αλίμονό του εδώ που τα λέμε– πώς να τον πείσεις για την αξία της ζωής;

Ο φανατισμός είναι μια παρεκτροπή του ανθρώπινου νου, διόλου σπάνια, εξίσου διαδεδομένη με την κατάθλιψη. Ο φανατισμός είτε ιδεολογικός είτε θρησκευτικός περιορίζει την ανθρώπινη σκέψη και την εμποδίζει να πάρει τις αποστάσεις της από την πραγματικότητα. Ετσι ερμηνεύω αυτό που έγραψε ο Αμος Οζ ότι ο φανατικός δεν έχει χιούμορ. Μην μπερδευτείτε. Μπορεί να γελάσει χαιρέκακα μπροστά στο θύμα του. Ομως αυτό δεν είναι χιούμορ, ούτε ειρωνεία. Κοινώς η δυνατότητα του ανθρώπινου νου, να αποστασιοποιηθεί και να οργανώσει αυτή την πλάγια ειρωνική ματιά που του επιτρέπει να κρίνει. Αυτή τη στιγμή το Ισραήλ αμύνεται για λογαριασμό του δυτικού κόσμου, απέναντι σε μια κοινότητα φανατικών.

Δεν ξέρω αν είναι προϊδεασμός για το μέλλον μας. Εκείνο που έχω να πω είναι ότι ο φανατισμός είναι ο βασικός αντίπαλος του πολιτισμού μας. Είτε προέρχεται από το Ισλάμ, είτε από τους υποστηρικτές του από τον δυτικό κόσμο, ακόμα και από τους λαϊκιστές αντιπάλους του. Δεν είναι ούτε λίγοι, ούτε αμελητέοι.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Η κολυμβήθρα του Σιλωάμ

Του **ΗΛΙΑ ΝΤΙΝΑ**

Οι κοινοβουλευτικές εκλογές της Αυστρίας ήταν το τελευταίο επεισόδιο στη μακρά πια σειρά εκλογών στην Ευρώπη που συνδυάζονται με νίκη της Ακροδεξιάς. Αυτή τη φορά, το κόμμα που φέρεται να κέρδισε τις εκλογές ήταν το Κόμμα της Ελευθερίας (FPÖ), που έγινε γνωστό ως ένα από τα πρώτα επιτυχημένα ακροδεξιά κόμματα στην Ευρώπη τη δεκαετία του 1990, με αρχηγό τον Γεργκ Χάιντερ. Με ποσοστό 29%, το FPÖ κατέλαβε την πρώτη θέση στις εκλογές και έτσι άρχισε η συζήτηση για το αν και κατά πόσον θα καταφέρει να σχηματίσει κυβέρνηση. Για να το κάνει αυτό, θα πρέπει να βρει είτε στήριξη είτε ανοχή από άλλα κόμματα εντός της αυστριακής Βουλής. Για την ώρα, αυτό το ενδεχόμενο μοιάζει μάλλον απίθανο.

Υπό μία έννοια, το FPÖ πληρώνει το τίμημα της επιτυχίας του. Ο κύριος λόγος που τα υπόλοιπα κόμματα και κυρίως το κεντροδεξιό Λαϊκό Κόμμα (ÖVP) δήλωσαν άμεσα την άρνησή τους να συνεργαστούν με το FPÖ για τον σχηματισμό κυβέρνησης είναι πως το FPÖ θα ήταν το μεγαλύτερο κόμμα ενός ενδεχόμενου κυβερνητικού συνασπισμού, συνθήκη που μοιάζει αναγκαία και ικανή ώστε να είναι και αυτό που θα επιλέξει τον καγκελάριο της κυβέρνησης. Μολονότι υπάρχουν εξαιρέσεις, ένας άγραφος αλλά σχεδόν απαράβατος νόμος στις κυβερνήσεις συνεργασίας είναι πως ο πρόεδρος της κυβέρνησης προέρχεται από το κόμμα που έλαβε τις περισσότερες ψήφους. Αν το FPÖ είχε έρθει δεύτερο, με πρώτο το ÖVP, δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι δεν θα είχαν ήδη ξεκινήσει διαπραγματεύσεις για τον σχηματισμό κυβέρνησης μεταξύ των δύο κομμάτων.

Μπορεί τα ίδια τα ακροδεξιά κόμματα να χάνουν μακροπρόθεσμα από τη συμμετοχή τους σε κυβερνήσεις συνεργασίας, οι ιδέες τους όμως βγαίνουν κερδισμένες.

Και εδώ κάπου μπαίνει πάλι το ερώτημα: πώς πρέπει να αντιμετωπίζονται αυτά τα κόμματα από το υπόλοιπο κομματικό σύστημα; Η απάντηση δεν είναι ξεκάθαρη. Αρκεί να αντιπαραβάλει κανείς στην αυστριακή περίπτωση το παράδειγμα της Μελόνι στην Ιταλία. Εκεί, η Ακροδεξιά βρήκε γρήγορα πρόθυμους συνεργάτες στο δεξί άκρο του ιδεολογικού φάσματος, ενώ ο εναγκαλισμός της από την πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έφερε την ίδια και το κόμμα της από το περιθώριο στον πυρήνα αποφάσεων εντός της Ευρωπαϊκής Ενωσης. Πότε άραγε κινδυνεύουμε περισσότερο; Οταν εξοστρακίζουμε αυτά τα κόμματα από το πεδίο λήψης αποφάσεων ή όταν τους ανοίγουμε την πόρτα της εξουσίας;

Με μια πρώτη, κυνική, ματιά, η απάντηση φαίνεται να είναι πως η καλύτερη λύση είναι η δεύτερη. Δεν υπάρχει πιο σίγουρη συνταγή αποτυχίας για τα ακροδεξιά κόμματα από την ανάληψη κυβερνητικών καθηκόντων. Πολλές συγκριτικές μελέτες δείχνουν ότι εκεί όπου αυτά τα κόμματα πήραν κυβερνητικά πόστα είδαν και τα μετέπειτα εκλογικά ποσοστά τους να κατρακυλούν, κλυδωνίζοντας πολλές φορές την ίδια τους την ύπαρξη. Υπό μία έννοια, μια τέτοια εξέλιξη φαντάζει λογική: όταν έχεις στηρίξει την υπόστασή σου ως ένα κόμμα που αντιμάχεται το σύστημα και τις ελίτ, η ανάληψη κυβερνητικών θώκων αλλοιώνει τόσο το αφήγημα όσο και την εικόνα σου. Το παράδειγμα των ΑΝΕΛ είναι μόνον ένα από τα πολλά τέτοια παραδείγματα στην Ευρώπη.

Αυτή, όμως, είναι η μία όψη του νομίσματος. Η άλλη όψη μάς λέει ότι η θεσμική ενσωμάτωση αυτών των κομμάτων οδηγεί και στην κανονικοποίηση των θέσεών τους, αρχικά εντός των ελίτ και μετέπειτα εντός της κοινωνίας. Προσοχή: όχι υιοθέτηση – αυτή μπορεί κάλλιστα να προϋπάρχει εντός της κοινωνίας. Αυτό που εδώ έχει σημασία είναι η αποστιγματοποίηση αυτών των θέσεων, η κοινή πεποίθηση πως η δημόσια και ανερυθρίαστη έκφρασή τους όχι απλώς δεν κάνει μια συζήτηση άβολη, αλλά είναι πια ο κανόνας. Η αλυσίδα συνήθως λειτουργεί ως εξής: η Ακροδεξιά φέρνει στο τραπέζι μια στάση για κάποιο θέμα, για παράδειγμα το μεταναστευτικό. Η στάση αυτή διακατέχεται από στερεοτυπικές έως ακραιφνώς ρατσιστικές αναφορές, σε βαθμό που έρχεται σε αντιπαλότητα με βασικές νόρμες που διέπουν τις σύγχρονες δημοκρατίες. Ετσι, η δημόσια υποστήριξη των θέσεων αυτών παραμένει στο περιθώριο. Η σύναψη συνεργασιών συνεπάγεται άμεση ή έμμεση επικρότηση αυτών των θέσεων από τους υπόλοιπους εταίρους, τουλάχιστον κάποιοι εκ των οποίων δρουν εντός του συνταγματικού τόξου. Η συμμετοχή των ακροδεξιών κομμάτων σε κυβερνήσεις συνεργασίας λειτουργεί έτσι σαν την κολυμβήθρα του Σιλωάμ για τις απόψεις τους. Και κάπως έτσι μπορεί τα ίδια τα ακροδεξιά κόμματα να χάνουν μακροπρόθεσμα από τη συμμετοχή τους στα κέντρα εξουσίας, οι ιδέες τους όμως βγαίνουν κερδισμένες.

Ο κ. Ηλίας Ντίνας είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης και κάτοχος της ελβετικής έδρας στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο της Φλωρεντίας.

Μια μεγάλη ευκαιρία για την Κύπρο

Του **ΘΟΔΩΡΗ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Στο τέλος του Σεπτέμβρη, καθώς οι Ισραηλινοί σφυροκοπούσαν τον νότιο Λίβανο, οι μάχες στη Γάζα συνεχίζονταν και το Ιράν προετοίμαζε την απάντησή του, σε μια άλλη γωνιά της Μεσογείου (αλλά γεωγραφικά πολύ κοντά στις εχθροπραξίες) κάτι εντελώς διαφορετικό συνέβαινε. Ενα παραθαλάσσιο ξενοδοχείο της Λάρνακας φιλοξενούσε ένα διεθνές επιστημονικό συνέδριο με τίτλο «Η κλιματική κρίση στην Ανατολική Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή». Δεν ήταν ένα απλό επιστημονικό συνέδριο.

Οι εξαιρετικά υψηλού επιπέδου ομιλητές και οι ομιλήτριες, που ήταν κυρίως επιστήμονες αλλά και πρώην και νυν πολιτικοί, προέρχονταν από 22 διαφορετικές χώρες. Και κυρίως, εκτός από τους συνήθεις καλεσμένους από τις ΗΠΑ και την Ευρώπη, ήταν ομιλητές και ομιλήτριες από τις χώρες της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής: την Κύπρο, φυσικά, αλλά και την Ιορδανία, τον Λίβανο, το Ισραήλ, τη Σαουδική Αραβία, το Ομάν, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, την Αίγυπτο και το Ιράκ. Το συνέδριο οργάνωσε το Ινστιτούτο Κύπρου με τη συνεργασία της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών και δεν θα σας το ανέφερα (τόσα συνέδρια γίνονται στον κόσμο μας) αν από το συγκεκριμένο δεν έπαιρνα ένα ενδιαφέρον και χρήσιμο μάθημα και δεν μου γινόταν ξεκάθαρη μια μοναδική και μεγάλη ευκαιρία. Το μάθημα είναι το εξής: Η Μέση Ανατολή είναι πολύ πιο περίπλοκο μέρος από ό,τι νομίζουμε. Κι αυτό είναι κάτι που όλες και όλοι πρέπει να χωνέψουμε, ειδικά αυτές τις ημέρες της βίας και της καταστροφής. Στο δικό μου πάνελ μιλούσε και ο διευθυντής μιας ισραηλινής ΜΚΟ που κάνει έρευνα και δράσεις για την κλιματική αλλαγή.

Ο οποίος είναι Παλαιστίνιος. Που έχει θητεύσει ως επιστημονικός σύμβουλος στο υπουργείο Επιστήμης και Τεχνολογίας του Ισραήλ. Και ο οποίος παρουσίασε τις δράσεις του (ισραηλινού, θυμίζω) οργανισμού του για την υποστήριξη των πληγέντων στη Γάζα. Μίλησε, ακόμα, ο διευθυντής μιας άλλης ΜΚΟ, που προσπαθεί να προωθήσει λύσεις για τις κλιματικές προκλήσεις της περιοχής και διοικείται από ένα συμβούλιο με τέσσερις Ισραηλινούς, τέσσερις Παλαιστινίους και τέσσερις Ιορδανούς. Μίλησε πρώην υπουργός Περιβάλλοντος και Πολιτικής Προστασίας του Ισραήλ, που όμως προέρχεται από ένα πράσινο, ακτιβιστικό κόμμα που υπερασπίζεται διαχρονικά δικαιώματα μειονοτήτων και τη λύση δύο κρατών στο Παλαιστινιακό. Ενα άλλο, παράπλευρο μάθημα είναι ότι οι άνθρωποι, γενικά, μπορούν να συνυπάρξουν και να δουλέψουν για έναν κοινό στόχο, ακόμα και σε ακραίες συνθήκες.

Και μόνο το ότι όλοι αυτοί οι άνθρωποι βρίσκονταν στο ίδιο δωμάτιο ήταν ένα θαύμα. Οπως μου εξήγησαν, εκπρόσωποι από αυτές τις χώρες συνυπάρχουν μόνο σε εκδηλώσεις όπου η παρουσία τους είναι υποχρεωτική, όπως οι σύνοδοι του ΟΗΕ ή οι COP. Στην Κύπρο είχαν έρθει εθελοντικά, για πρώτη φορά. Ηταν η συνύπαρξή τους ιδανική και ανέφελη; Οχι.

Χάνονταν η μία στις αγκαλιές του άλλου, υμνώντας την ειρήνη και τη συναδέλφωση των λαών; Πάλι όχι. Στο τέλος, όμως, όλες και όλοι για το ίδιο θέμα μιλούσαν. Οταν ερχόταν η ώρα για το πάνελ, για την προσαρμογή στις δυσχερείς επιπτώσεις της αλλαγής του κλίματος κουβέντιαζαν. Για την ενεργειακή μετάβαση, για τα έργα αφαλάτωσης και τις ΑΠΕ, για την αντιμετώπιση της ξηρασίας σε μια γωνιά του πλανήτη που φιλοξενεί τις 14 από τις 17 φτωχότερες σε νερό χώρες του κόσμου. Σε κάποια ομιλία κάποιος έδειξε ένα χάρτη με τις λεκάνες απορροής στην περιοχή, χωρίς να φαίνονται τα σύνορα. Από την εικόνα καταλάβαινε κανείς ότι οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής δεν έχουν σύνορα, ούτε εκεί ούτε πουθενά. Και γινόταν προφανές ότι οι όποιες λύσεις θα πρέπει να είναι συλλογικές. Δεν γίνεται αλλιώς. Στο τέλος, το συνέδριο σχολιάστηκε ως μια μεγάλη επιτυχία και ως μια πολύ καλή αρχή. Και ερχόμαστε στο θέμα της ευκαιρίας. Το συνέδριο αυτό διοργανώθηκε στην Κύπρο, μια από τις μικρότερες χώρες της περιοχής, με μικρή επιρροή. Αλλά διοργανώθηκε εκεί, και πήγαν σχεδόν όλοι. Γιατί εκεί; Επειδή δεν θα μπορούσε να έχει γίνει πουθενά αλλού.

Η Κύπρος δεν έχει πετρέλαια, δεν έχει σύνορα με όλες αυτές τις χώρες, δεν έχει μεγάλη οικονομία, αλλά δεν έχει και πόλεμο, δεν έχει άλλες έχθρες πλην της προφανούς, είναι μια σύγχρονη χώρα της Ευρωπαϊκής Ενωσης, έχει ανθρώπους, θεσμούς και φορείς που έχουν τις απαραίτητες προσβάσεις, τις γνωριμίες και την εμπειρία και μπορεί να λειτουργήσει ως κόμβος σε αυτά τα θέματα, τα μοναδικά τα οποία σε αυτή την ιστορική συγκυρία μπορούν να φέρουν τους ανθρώπους από αυτές τις χώρες στο ίδιο τραπέζι. Στη Λάρνακα ακούστηκαν ιδέες όπως νέες συμφωνίες για τον διαμοιρασμό των υδάτων ή η ίδρυση μιας αναπτυξιακής επενδυτικής τράπεζας για να χρηματοδοτεί έργα υποδομών και προσαρμογής στις κλιματικές συνθήκες σε όλα τα κράτη της περιοχής.

Αυτά μπορεί να έμοιαζαν με επιστημονική φαντασία την ώρα που οι βομβητές και τα γουόκι τόκι στον Λίβανο ανατινάζονταν, αλλά ακούγονταν. Η συζήτηση, που σε έναν εξωτερικό παρατηρητή όπως εγώ έμοιαζε αδιανόητη, γινόταν. Και γινόταν στην Κύπρο. Ισως το μόνο μέρος στον κόσμο όπου κάτι τέτοιο θα μπορούσε να συμβεί.

EPA/STR

Εργαζόμενοι στο αεροδρόμιο της Βηρυτού μεταφέρουν φάρμακα και ιατρικές προμήθειες, που παρέχονται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας. Ο υπουργός Υγείας του Λιβάνου, Firas Abiad, ανακοίνωσε ότι 1.974 άνθρωποι έχουν σκοτωθεί, μεταξύ των οποίων 127 παιδιά και 261 γυναίκες.

Ο γνωστός κύριος Τζο

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Μπορεί πολλοί να μην έκαναν ό,τι τους αναλογούσε. Αλλά ένας είναι ο μεγάλος ένοχος για τις καταστροφικές εξελίξεις σε ολόκληρη τη Μέση Ανατολή, ο γνωστός Μπάιντεν. Δεν χρειάζονται πολλά: το Ισραήλ είναι η πιο ισχυρή πολεμική δύναμη στην περιοχή, θεωρεί ότι μπορεί να κάνει ό,τι θέλει και όποτε θέλει. Η υποταγή Μπάιντεν στον Νετανιάχου, η αδυναμία επιβολής ακόμα και της δικής του πρότασης για εκεχειρία, έφεραν τη μία εξέλιξη μετά την άλλη. Όχι, το μέλλον της περιοχής δεν βρίσκεται στους φανατικούς, στους μισαλλόδοξους, στους εγκληματίες σε όποιαν περιοχή ή χώρα και να βρίσκονται. Το μέλλον βρίσκεται στις πολιτικές δυνάμεις που γνωρίζουν πού βρίσκονται και τι αναζητούν με στόχο την αλλαγή σελίδας.

Είναι οι πολλές δυνάμεις της ισραηλινής αντιπολίτευσης (Γ. Λαπίντ, κυρίως), σήμερα όμως η αντιπολίτευση δεν κατάφερε να περάσει τα δικά της μηνύματα, ο συνασπισμός υπό τον Νετανιάχου από 64 πήγε σε 68 ψήφους στην από 120 βουλευτές Κνέσετ.

Είναι οι μετριοπαθείς δυνάμεις της Παλαιστινιακής Αρχής, που ενδιαφέρονται και στηρίζουν τη λύση των δύο κρατών, Ισραήλ, Παλαιστίνη, δίπλα-δίπλα σε συνθήκες ασφαλείας.

Είναι ο νέος ηγέτης του Ιράν Μασούντ Πεζεσκιάν που τείνει χέρι συνεργασίας στις έξι μεγάλες δυνάμεις για να αλλάξει σελίδα η χώρα του, περιορισμός του πυρηνικού της προγράμματος έναντι ειρήνης/συνεργασίας με αναβίωση της συμφωνίας του 2015.

Είναι η κυβέρνηση του Λιβάνου που ενδιαφέρεται να επανακτήσει τον έλεγχο της νότιας χώρας (ποταμός Λιτάνιν) και να εφαρμόσει το ψήφισμα 1701 των Η.Ε. σε συνεργασία με τις ειρηνευτικές δυνάμεις της UNIFIL.

Εδώ δεν είναι το θέμα «πρώτα η κότα ή το αβγό», εδώ πρόκειται για τρομακτικές απώλειες σε ανθρώπινες ζωές. Μόνο η κατ' αρχήν δεσμευτική δήλωση του Σ.Α. των Η.Ε. για τη δημιουργία ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους θα αλλάξει τον ρου της καταστροφής, κάτι που προφανώς δεν θα γίνει γιατί

Η μόνη επιλογή που αλλάζει άρδην τα δεδομένα, ό,τι ονομάζεται game changer είναι η συμφωνία για την ανεξάρτητη Παλαιστίνη όπως προνοούσαν οι προτάσεις του τότε Αμερικανού ΥΠΕΞ Τ. Κέρι το 2015

θα ασκήσουν βέτο οι ΗΠΑ, ενώ θα κάνουν αποχή Γαλλία και Μεγάλη Βρετανία. Ασφαλώς αυτό ενδιαφέρει και την ισραηλινή αντιπολίτευση: ούτε το πυρηνικό οπλοστάσιο της χώρας, ούτε η στρατιωτική υπεροχή θα φέρουν κάποια στιγμή τη λήξη των πολέμων. Είναι αδύνατο το Ισραήλ να εξοντώσει 2 ή 4 εκατομμύρια, είναι αδύνατο το Ισραήλ να ζει για πάντα σαν σε στρατόπεδο. Η μόνη επιλογή που αλλάζει άρδην τα δεδομένα, ό,τι ονομάζεται game changer είναι η συμφωνία για την ανεξάρτητη Παλαιστίνη όπως προνοούσαν οι προτάσεις του τότε Αμερικανού ΥΠΕΞ Τ. Κέρι το 2015, κάτι σαν το Πλαίσιο Γκουτέρες στο Κυπριακό δύο χρόνια πιο ύστερα. Είναι η μόνη επιλογή που θα καταστήσει ανενεργές τις εκτός τόπου και χρόνου δυνάμεις της Χαμάς.

Ο νέος κύκλος συγκρούσεων με την ιρανική επίθεση στο Ισραήλ δείχνει το ανεξέλεγκτο του πράγματος. Αλλά μόνο οι ΗΠΑ έχουν την ισχύ να γυρίσουν τον διακόπτη. Όσο επιλέγουν να τα δίνουν όλα στο Ισραήλ, όσο αποφεύγουν ακόμα και το ελάχιστο, λ.χ. κυρώσεις κατά των δύο υπουργών του Νετανιάχου (Μπεζαλέλ Σμότριτς, Ιταμάρ Μπεν-Γκβίρ) που προωθούν τις επιθέσεις σε παλαιστινιακά χωριά στη Δυτική Όχθη, όσο ο Μπάιντεν θα οργίζεται με τον Νετανιάχου ιδιωτικά και θα τον στηρίζει δημόσια, αυτά θα έχουμε και μερικά άλλα πρωτοφανή: ο Ισραηλινός Υπεξ Ίσραελ Κατς, ανακοίνωσε (2/10) ότι ο γ.γ. του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες, κηρύχθηκε «persona non grata» στο Ισραήλ. Είπε: «Οποιοσδήποτε δεν μπορεί να καταδικάσει κατηγορηματικά/ανεπιφύλακτα την αποτρόπαια επίθεση του Ιράν κατά του Ισραήλ δεν αξίζει να πατήσει το πόδι του στο ισραηλινό έδαφος. Έχουμε να κάνουμε με έναν αντιισραηλινό γ.γ. που υποστηρίζει τους τρομοκράτες, τους βιαστές και τους δολοφόνους».

Ο γ.γ. Α. Γκουτέρες εξέδωσε ανακοίνωση (1/10) με την οποία «καταδίκασε την πυραυλική επίθεση και την κλιμάκωση της σύγκρουσης στη Μέση Ανατολή, κλιμάκωση μετά την άλλη κλιμάκωση» και έκανε «έκκληση για κατάπαυση του πυρός».

Πίσω στον Κατς: «Πρόκειται για έναν γ.γ. που δεν έχει ακόμη καταδικάσει τη σφαγή και τις σεξουαλικές φρικαλεότητες που διέπραξαν οι δολοφόνοι της Χαμάς στις 7 Οκτωβρίου» (2/10).

Ο ισραηλινός ΥΠΕΞ παραπλανεί με τον πιο αυθάδη τρόπο. Στις 24/10/23 ο Α. Γκουτέρες μιλώντας στο Σ.Α. υπογράμμισε πως «τα παράπονα των Παλαιστινίων σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να δικαιολογήσουν τις αποκρουστικές επιθέσεις της Χαμάς και, αντίστροφα, οι επιθέσεις της Χαμάς δεν μπορούν να δικαιολογήσουν μια συλλογική τιμωρία του παλαιστινιακού λαού από τις ισραηλινές δυνάμεις».

Η ουσία: ο Κατς επιχειρεί να ασκήσει πίεση στον γ.γ. για να αλλάξει προσέγγιση, θεωρώντας ότι είναι η ώρα να αυξηθεί το μίγμα των επιθέτων πάνω σε όποιον δεν υποτάσσεται στο πλάνο Νετανιάχου. Επιθετική αλαζονεία και σε αυτήν περιλαμβάνονται και οι συνεπείς υποστηρικτές της διάκρισης των εξουσιών στο Ισραήλ, γι' αυτό και η γενική εισαγγελέας Γκάλι Μπαχαράβ-Μιάρα δέχεται απίστευτο όγκο από εκβιασμούς!

Το Reuters (3/10) έχει την καλύτερη απάντηση στον αυθάδη κύριο Κατς: «Ο γ.γ. των Η.Ε. Α. Γκουτέρες, το Γραφείο των Η.Ε. για τους Παλαιστίνιους Πρόσφυγες (UNRWA) και το Διεθνές Δικαστήριο Δικαιοσύνης (ICJ) είναι μεταξύ των φαβορί για το φετινό Νόμπελ Ειρήνης». Στις 29/11/23 ο Α. Γκουτέρες έδειξε την πυξίδα για την περιοχή: «Έχει φτάσει η ώρα να προχωρήσουμε με αποφασιστικό τρόπο προς μια λύση δύο κρατών, με βάση τα ψηφίσματα των Η.Ε. και το διεθνές δίκαιο. Το Ισραήλ και η Παλαιστίνη να ζουν δίπλα-δίπλα σε ειρήνη και ασφάλεια, με την Ιερουσαλήμ ως πρωτεύουσα και των δύο κρατών».

Οι ακροάσεις είναι δύσκολες, κι έτσι πρέπει

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Το ότι ένας υποψήφιος Επίτροπος περνά από σαράντα κύματα από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο πλαίσιο της διαδικασίας ακρόασης, και ότι τα ΜΜΕ θα εξετάσουν κάθε παράμετρο του βιογραφικού και των πεπραγμένων του στις προηγούμενες του πολιτικές και διοικητικές αρμοδιότητες, δεν πρέπει να μας εκπλήσσει.

Δεν πρέπει να αποτελεί λόγο εορτασμού και χαιρεκακίας για όσους έχουν (επιφανειακά) οπαδικές ή (θεμιτά) πολιτικές διαφωνίες με τον κ. Καδή και την κυβέρνηση που τον πρότεινε. Ούτε πρέπει να μηδενίζεται ή να δαιμονοποιείται η διαδικασία ως κυνήγι μαγισσών από όσους είναι είτε οπαδοί της κυβέρνησης είτε επικροτούν την ουσία της πολιτικής πορείας του υποψηφίου. Ο έλεγχος από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, που φέρνει και τον προβολέα των ΜΜΕ επί του πολιτικού βίου ενός προσώπου που κατευθύνεται για μια σημαντική θέση με παγκόσμιο αντίκτυπο, είναι και θεμιτός και αναπόφευκτος. Θα ακουστούν πολλά, κάποια άδικα, και κάποια δίκαια. Το επιτελείο του κ. Καδή καθώς χτίζεται και καθώς θα αρχίσει να λειτουργεί, θα πρέπει να μάθει να διαχωρίζει τα μεν από τα δε, και να απαντά εκεί όπου υπάρχει ουσία. Η επιστροφή στην επικαιρότητα του θέματος της ΟΕΔΑ Πεντακώμου από το Politico δεν είναι απαραίτητα στοχοποίηση, καθώς αφορά ένα ζήτημα το οποίο ο κ. Καδής μπορούσε να διαχειριστεί στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του. Η ποιότητα του δημοσιεύματος ελέγχεται από τις δημόσιες απαντήσεις που θα δοθούν και από τις πράξεις.

Υπάρχουν δύο είδη κριτικής για έναν αξιωματούχο. Το ένα είδος είναι η απόδοση κινήτρων διαφθοράς ή η κατηγορία συμμετοχής σε σκάνδαλο. Το δεύτερο είδος είναι η πολιτική κριτική για χειρισμούς που έγιναν ή δεν έγιναν. Και τα δύο είδη είναι θεμιτά είδη κριτικής. Το δημοσίευμα του Politico εμπίπτει στο δεύτερο είδος κριτικής.

Αυτό φαίνεται και στο είδος των δοκιμασιών που ο υποψήφιος περνά και θα περάσει ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου πριν τον επίσημο διορισμό του. Οι ευρωβουλευτές εξετάζουν αν υπάρχει κάποια σύγκρουση συμφέροντος, κοιτάζουν το βιογραφικό του κ. Καδή για συνάφεια με το αντικείμενο το οποίο θα αναλάβει, και αναλύουν τα χαρακτηριστικά του ως πολιτικού προσώπου που θα είναι προϊστάμενος ενός τμήματος των εργασιών της Κομισιόν, ενώ θα προωθεί τις πολιτικές προτεραιότητες της προϊστάμενής του, της κ. Φον ντερ Λάιεν.

Μέχρι στιγμής οι ευρωβουλευτές δεν βρίσκουν κάποια σύγκρουση συμφέροντος, το βιογραφικό του Κώστα Καδή ικανοποιεί, και απομένει να διαφανεί πώς θα περάσει το τεστ των πολύ συγκεκριμένων ερωτήσεων για θέματα πολιτικής, οι οποίες θα καταδείξουν στους ευρωβουλευτές το αν είναι έτοιμος να αναλάβει την εργασία που του ανατίθεται.

Η διαδικασία επιλογής, ανάθεσης χαρτοφυλακίου, ελέγχου και έγκρισης των μελών της Επιτροπής δεν είναι τέλεια και χρήζει βελτιώσεων – και αυτό ισχύει ιδιαίτερα και για το πώς επιλέγεται η/ο Πρόεδρος του σώματος. Όμως, ως πολίτες ενός κράτους με διάτρητο σύνταγμα, όπου δεν υπάρχει συνταγματικός έλεγχος και ισορροπίες στις υπερεξουσίες του προέδρου της Δημοκρατίας, του γενικού εισαγγελέα και του γενικού ελεγκτή, θα πρέπει να βλέπουμε και να μαθαίνουμε από το πόσο έντονη και απαιτητική είναι η διαδικασία της ανάδειξης της ηγεσίας της ΕΕ.

Το κύριο πρόβλημα με τη διαδικασία των ακροάσεων είναι πως είναι η μόνη διαδικασία –εκτός από τις ίδιες τις ευρωεκλογές– όπου γίνεται μια προσπάθεια αντιμετώπισης του δημοκρατικού ελλείμματος της ΕΕ. Από εκεί και πέρα, όμως, είναι μια εξαιρετικά χρήσιμη άσκηση γιατί μπορεί να προλάβει πολλά κακά, και είναι ένα πρώτο δύσκολο τεστ για άτομα που ακόμα και με τις καλύτερες προθέσεις έχουν να αναλάβουν πολύ δύσκολες θέσεις.

Πριν λοιπόν εργαλειοποιήσουμε τη διαδικασία των ακροάσεων για να πούμε τα δικά μας μικροπολιτικά και οπαδικά, και πριν επιστρέψουμε στα θεμιτά και πολύ σοβαρά προβλήματα διαφάνειας που έχουν ενισχυθεί ειδικά με το συγκεντρωτικό στιλ της Προεδρίας της κας Φον ντερ Λάιεν, η επόμενη περίοδος είναι ευκαιρία να δούμε πως οι θρόνοι, όσο πιο ισχυροί και σημαντικοί είναι, τόσο πιο άβολοι και δύσκολοι θα πρέπει να είναι για όσους κάθονται σε αυτούς.

ykakouris@gmail.com

Ψυχοπλάκωμα στο Δημόσιο

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

«Ρε, τι έπαθα και έμαθα. Δεν το πιστεύω ακόμη. Πήγα για ένα χαρτί σε δημόσια υπηρεσία και γνώρισα αυτό το οποίο καλείται ψυχοπλακωμένη δημόσια υπηρεσία…» έλεγε αγανακτισμένος νεαρός σε καφετέρια της Λευκωσίας. Κυρία αρκετών δεκαετιών, δημόσιος υπάλληλος σε υπηρεσία, η οποία εξυπηρετεί πολίτες, καθόταν πίσω από το γκισέ και είχε το κεφάλι σκυμμένο μπρος τα εμπρός. Στα διπλανά γκισέ, οι νεαρότερες κοπέλες, δημόσιοι υπάλληλοι και αυτές, έτρεχαν και δεν προλάβαιναν, ενώ σχηματίστηκαν και ουρές από ανυπόμονους «πελάτες». Ένας νεαρός τόλμησε να ρωτήσει τη μεγάλη κυρία, αν μπορεί να τον εξυπηρετήσει. Η κυρία, χωρίς να σηκώσει καν το κεφάλι της, έδειξε με το δάκτυλό της το διπλανό γκισέ. Ο άνθρωπος αναγκαστικά σιώπησε, αφού είχε πολλές δουλειές και μεγάλες ανάγκες. Περίμενε υπομονετικά τη σειρά του και μονολογούσε «καλά να πάθουμε…». Όταν έφθασε η σειρά του, για να εξυπηρετηθεί, ρώτησε χαμηλόφωνα τη νεαρή υπάλληλο για τη συμπεριφορά της κυρίας, αλλά αντί απάντησης έλαβε έναν μορφασμό στο πρόσωπο, ο οποίος φανέρωσε πολύ περισσότερα από τα λόγια. Και μονολόγησε. «αχ, ρε κατακαημένε φορολογούμενε Κύπριε πολίτη…».

Στην παρέα του καφενέ, μπήκε στην κουβέντα συνταξιούχος, με ροζιασμένα χέρια και ρυτιδωμένο πρόσωπο. Ο άνθρωπος με πτυχίο πολυτεχνείου άρχισε να μιλάει για τη μικρή εμπειρία του στο Δημόσιο, πριν από πάρα πολλά χρόνια. Του έδωσαν ένα γραφείο και του ανέθεσε ο προϊστάμενός του να συμπληρώσει κάποια έντυπα. Σε λίγα λεπτά η δουλειά ολοκληρώθηκε. Αντί ευχαριστώ, έλαβε την υπόδειξη να μη βιάζεται και όλη η μέρα ήταν δική του.

Πέρασε μια βδομάδα, ένας μήνας, δύο μήνες και η δουλειά ήταν τελικά «κάτεργα». Ήταν πάλι με τα νεύρα του και οργή για την κατάσταση, η οποία επικρατούσε στο τμήμα. Τότε, έλεγε, δεν είχα ούτε σύζυγο, ούτε παιδιά, ούτε και χρέη. Παραιτήθηκα, άνοιξα γκαράζ αυτοκινήτων και ήμουν ευτυχισμένος. Με τους φίλους, με τους πελάτες και με ατέλειωτη δουλειά, η οποία ήταν προσευχή και χαρά. Δημιουργούσα και χαιρόμουν κάθε φορά που επιδιόρθωνα μια μικρή μοτοσυκλέτα, ένα μεγάλο αυτοκίνητο, ένα τεράστιο μηχάνημα και ένα σωρό άλλες μηχανές. Δεν ξέρω, συνέχισε να λέει, αν θα είχα τη δύναμη να κάνω τη «μικρή μου επανάσταση», αν είχα παιδιά και χρέη. Το πιο πιθανό θα έμενα στη «φυλακή» του Δημοσίου, για να έχουν ένα καλύτερο πιάτο φαγητό τα παιδιά μου. Εμείς οι οποίοι βιώσαμε εισβολή και κατοχή και αντικρίσαμε τον Χάρο, είπε σχεδόν δακρυσμένος, σκεφτόμαστε διαφορετικά.

Η καλή παρέα του καφενέ συνέχισε την κουβέντα, για τα ψυχολογικά προβλήματα ανθρώπων με καλές δουλειές, με αμύθητο πλούτο και με τέλειες φαινομενικά οικογένειες. Πίσω από τις κλειστές πόρτες διαδραματίζονται απίστευτα δράματα και εγκλήματα, τα οποία σκοτώνουν, συνήθως, πρώτα τις ψυχές και ακολούθως τα σώματα. «Αργία μήτηρ πάσης κακίας…» έλεγε ο προχωρημένος της παρέας και αράδιασε δεκάδες παραδείγματα οκνηρών ανθρώπων στο Δημόσιο, οι οποίοι φορτώνουν πονηρά τις δουλειές και τις ευθύνες τους στους άλλους, για να ξεκουράσουν τάχα το κουρασμένο κορμί τους. Η μεγάλη τους έγνοια οι αυξήσεις, οι προαγωγές, το ύψος της σύνταξης. Η χαρά της δημιουργίας αποτελεί άγνωστη εμπειρία για τους ανθρώπους αυτούς, οι οποίοι υποφέρουν από το καθημερινό βάσανο του ρολογιού, το οποίο κινείται πάντα αργά.

Άνθρωποι με σπουδαία πτυχία μπαίνουν στο Δημόσιο σε νεαρή ηλικία, κάθονται πίσω από ένα γραφείο και αρχίζουν να προγραμματίζουν τη ζωή τους, με κάθε λεπτομέρεια, λες και διαβάζουν για εξετάσεις. Στα 30 θα παντρευτώ και θα αποκτήσω δύο παιδιά, ένα αγόρι και ένα κορίτσι. Στα 40 θα ξεχρεώσω το σπίτι μου και θα έχω τη λιμουζίνα μου. Στα 50 θα έχω κάνει 100 ταξίδια σε όλο τον κόσμο. Στα 60 θα έχω τα πρώτα μου εγγόνια και θα απολαμβάνω το εξοχικό μου, δίπλα στη θάλασσα. Και ξαφνικά όλα ανατρέπονται, αφού όταν ο άνθρωπος προγραμματίζει, ο Θεός γελά. Μια ασθένεια, ένας χωρισμός, μια νόμιμη κλοπή από τον κουμπάρο, φέρνουν τα πάνω κάτω και τότε αρχίζουν οι ψυχικές και σωματικές ασθένειες και ένα σωρό άλλα, απρογραμμάτιστα βάσανα.

Πολλά δεν θέλει ο άνθρωπος για να βρει το νόημα της ζωής και την πραγματική χαρά. Αγαπημένη οικογένεια, καλές παρέες, δημιουργική δουλειά, λίγο καλό φαγητό και ποτό και ηρεμία της ψυχής, η οποία πηγάζει πάντα εκ Θεού. Τα άλλα όλα, πολυτέλειες, δόξες και πλούτη, είναι εφήμερα και περιττά. Προκαλούν μόνο θόρυβο και φόβο, αφού όλοι «δύο μέτρα παίρνουν γη». Μια στιγμούλα η ζωή μας, μα προλαβαίνουμε, όπως έλεγε και ο σπουδαίος Νίκος Καζαντζάκης.

kaparispan@yahoo.gr

Στη στρατηγική γίνονται και λάθη Ένα χρόνο μετά την 7η Οκτωβρίου

Του **ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ ΧΑΣΑΠΗ**

Συμπληρώνονται 12 μήνες από τον πόλεμο μεταξύ Ισραήλ και Χαμάς, που ξεκίνησε με την τρομοκρατική επίθεση της 7ης Οκτωβρίου 2023. Στο διάστημα αυτό η Γάζα ισοπεδώθηκε, ο πληθυσμός της εξαθλιώθηκε και πάνω από 40.000 άνθρωποι σκοτώθηκαν, μεταξύ τους πάρα πολλοί άμαχοι. Ας φανταστούμε τον απολογισμό του 12μήνου, στο αρχηγείο των Παλαιστινίων. Θα δανειστώ από τις πολλές εμπειρίες μου από τον κόσμο των επιχειρήσεων μιας και, ευτυχώς, δεν έχω βιώματα από στρατηγεία πολέμου.

Οι Παλαιστίνιοι προκάλεσαν τον πόλεμο με τις προσχεδιασμένες δράσεις τους της 7ης Οκτωβρίου. Θα ήταν πολύ δύσκολο να μην περίμεναν την απάντηση του ισραηλινού στρατού. Η στρατηγική τους φαίνεται να είχε στηριχτεί στα εξής τρία σημεία: Η σύλληψη 250 ατόμων στις 7 Οκτωβρίου δημιουργούσε ένα ισχυρό διαπραγματευτικό όπλο, μια και ο λαός του Ισραήλ θα ξεσηκωνόταν για την απελευθέρωση των αιχμαλώτων του. Το εκτενές δίκτυο από υπόγειες σήραγγες κάτω από πολυκατοικίες και νοσοκομεία στη Γάζα εξασφάλιζε την απόκρυψη τόσο των αιχμαλώτων, όσο και των ηγετών της Χαμάς, με τον οπλισμό τους, αφού αναμενόταν να υπήρχε γενικευμένη διεθνής κατακραυγή σε περίπτωση που ο στρατός στόχευε γυναικόπαιδα και νοσηλευόμενους. Και τρίτο, ο κυβερνητικός συνασπισμός στο Ισραήλ ήταν εύθραυστος και πιθανόν να κατέρρεε.

Σε κανένα από τα τρία στρατηγικά σημεία δεν δικαιώθηκαν οι Παλαιστίνιοι σχεδιαστές. Παρά το κύμα διαδηλώσεων για απελευθέρωση των αιχμαλώτων, η κυβέρνηση Νετανιάχου δεν πτοήθηκε. Κόντρα σε όποιες φραστικές υποσχέσεις, φάνηκε πως οι όμηροι ήταν αναλώσιμοι. Ίσως, αν ανάμεσά τους ήταν συγγενείς πρώτου βαθμού των γερακιών του επιτελείου, να ήταν διαφορετικά.

Ο λαβύρινθος των τούνελ δυσκόλεψε πολύ και καθυστέρησε σημαντικά την πρόοδο της εισβολής. Όμως εξελίχθηκε σε μπούμερανγκ, γιατί εξώθησε τον στρατό σε μια σαρωτική καταστροφή οικισμών και εξόντωση αμάχων, ακόμη και μέσα σε προσφυγικούς καταυλισμούς. Η διεθνής αντίδραση δεν δικαίωσε τις παλαιστινιακές προσδοκίες. Ναι, υπήρξαν ογκώδη λαϊκά συλλαλητήρια σε πολλές χώρες ενάντια στις θηριωδίες. Πλην, η αντίδραση από τις κυβερνήσεις των ισχυρών υπήρξε υποτονική και υποκριτική. Θυμηθείτε τις αμέτρητες εκκλήσεις για άμεση κατάπαυση του πυρός, τα πήγαινε έλα πολιτικών στις εμπλεκόμενες χώρες, την τεράστια καθυστέρηση στην αποστολή τροφίμων και φαρμάκων, και τις χωρίς πρακτικό περιεχόμενο βεβαιώσεις στήριξης στη δημιουργία παλαιστινιακού κράτους (κάτι που καμιά χώρα της Δύσης δεν προωθούσε, όσο υπήρχε σχετική ειρήνη πριν τις 7 Οκτωβρίου). Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, η πολεμική υποστήριξη των ΗΠΑ στον στρατό του Ισραήλ ήταν συνεχής και απεριόριστη. Κάτι που εξασφάλισε την επιβίωση της κυβέρνησης ισχνής πλειοψηφίας του Νετανιάχου. Ποιοι Παλαιστίνιοι δημιουργοί του στρατηγικού τους σχεδίου μπορούν με αυτά τα δεδομένα να αισθάνονται δικαιωμένοι; Προκύπτει έτσι το ερώτημα αν ήταν τόσο λανθασμένος ο στρατηγικός σχεδιασμός της Χαμάς ή αν εμφανίστηκαν άλλοι παράγοντες που ανέτρεψαν τα σχέδια. Με μία άλλη διατύπωση, ποιοι επιδίωξαν να αποκομίσουν οφέλη από την ανελέητη καταστροφή της Γάζας;

Χωρίς να καταφύγουμε σε ειδήσεις και ερμηνείες από τη σφαίρα των fake news, στηριζόμαστε μόνο στην κοινή λογική, όπως και στον κόσμο του εμπορίου. Που λέει ότι οι αλήθειες δεν βρίσκονται ολόκληρες στα καθιερωμένα μέσα ενημέρωσης. Σε αυτά διοχετεύονται μερικές αλήθειες, ενώ άλλες δεν ομολογούνται, αποκρύπτονται. Και εδώ είναι τα ίδια τα γεγονότα που μας επιτρέπουν να δούμε πίσω από την κουρτίνα.

Έχουμε, λοιπόν, τα θεαματικά επιτεύγματα των ισραηλινών δυνάμεων πολέμου και κατασκοπείας, που κανείς Παλαιστίνιος δεν είχε προβλέψει. Την εκτέλεση του πολιτικού ηγέτη της Χαμάς Ισμαήλ Χανίγιε (31/7, στην Τεχεράνη!). Την εκτέλεση του ηγέτη της Χεζμπολάχ Χασάν Νασράλα (28/9, στη Βηρυτό!). Αρκετές ακόμη εκτελέσεις στελεχών πρώτης γραμμής (Μοχάμεντ Ντεΐφ, Αλ Αρούρι, Άλι Καράκι κ.λπ.). Τον Σεπτέμβριο το ομαδικό πλήγμα σε στελέχη της Χεζμπολάχ με την εξ αποστάσεως πυροδότηση των συσκευών τηλεπικοινωνίας που ο καθένας είχε στα χέρια του. Αποτελέσματα πράξεων από προδότες ή κομάντο, ανάλογα με την πλευρά από όπου κοιτάς. Κάποιοι τρίβουν τα χέρια τους με αυτά τα πεπραγμένα. Είναι οι πλουτοκράτες και πολεμοκάπηλοι που μετρούν με αυτούς τους τρόπους, σε ζωντανό πεδίο, την εμβέλεια και αποτελεσματικότητα των οπλικών συστημάτων που παράγουν οι πολεμικές βιομηχανίες στις οποίες επενδύουν. Άλλοι γνωστοί, άλλοι άγνωστοι, καθορίζουν τις αποφάσεις που λαμβάνονται από προέδρους και πρωθυπουργούς, εκθέτουν τον γενικό γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος έχει συγκινήσει με τις αλλεπάλληλες ειλικρινείς εκκλήσεις του για τερματισμό του πολέμου και, αλίμονο, εξευτελίζουν τις έννοιες ηθικής και δικαίου.

Οι πιο πάνω οδυνηρές σκέψεις δεν αφορούν μόνο τη Μέση Ανατολή. Δυστυχώς αφορούν και εμάς. Που 50 χρόνια μετά την εισβολή εξακολουθούμε να ελπίζουμε ότι θα πείσουμε τις μεγάλες δυνάμεις και τον ΟΗΕ για το δίκιο μας, οπότε οι μεγάλες δυνάμεις θα επέμβουν για να επιβάλουν το δίκαιο… στη στρατηγικά σημαντική Κύπρο. Πότε θα αντιληφθούμε ότι, αν είναι στρατηγικά σημαντική η Κύπρος, είναι μόνο για εμάς τους Κύπριους, όταν κάποτε καταφέρουμε να μονιάσουμε, υπεράνω κομματικών συμφερόντων και επιλογών συσσώρευσης και επίδειξης ατομικού πλούτου;

Ο Ξενοφών Χασάπης Ph.D. είναι σύμβουλος και εκπαιδευτής Στελεχών Επιχειρήσεων και Νέων.
xenophon.hasapis@gmail.com

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Ο φιλελεύθερος πόλεμος του Ισραήλ (Ι)

Οι δημοκρατίες, έγραφε ο Αλεξίς ντε Τοκβίλ, δύσκολα ξεκινάνε έναν πόλεμο, αλλά αν τον ξεκινήσουν, δυσκολεύονται να τον σταματήσουν. Όχι μόνο δυσκολεύονται να τον σταματήσουν, αλλά έχουν την τάση να τον επιτείνουν, και αυτό διότι κινητοποιούν όλα τα μέσα που διαθέτουν για να θέσουν ένα οριστικό τέλος στην εμπόλεμη κατάσταση, εξουδετερώνοντας οριστικά τις δυνάμεις κρούσης του εχθρού που τις απειλεί.

Η λογική τους επιβάλλει πάντα ο στόχος του πολέμου να μην είναι απλά η απόκρουση της τωρινής απειλής, αλλά μάλλον η ουσιαστική αποδυνάμωση του εχθρού, κάτι που θα τον αποτρέψει από όποια σχέδια νέας μελλοντικής επίθεσης. Και επειδή οι φιλελεύθερες δημοκρατίες, από τη γαλλική επανάσταση και μετά, εμπλέκονται σε πόλεμο μόνο με ανελεύθερα καθεστώτα, έχουν ακόμα μια τάση, η οποία από μόνη της αρκεί για να επιμηκύνει και να επιτείνει μια πολεμική σύγκρουση. Η τάση αυτή επιβάλλει στις φιλελεύθερες δημοκρατίες να χρησιμοποιούν χρόνο και μέσα ώστε να πλήξουν τον εχθρό καίρια και να επιφέρουν αλλαγή πολιτικού καθεστώτος του εχθρού. Δύο πράγματα αξίζει να σημειωθούν εδώ. Το πρώτο και πιο σημαντικό είναι ότι οι φιλελεύθερες δημοκρατίες δεν βλέπουν τους λαούς και τα έθνη που τους κηρύττουν τον πόλεμο ως εχθρούς αλλά ως δυνητικούς φίλους και συμμάχους. Αντίθετα, ο πραγματικός εχθρός είναι πάντοτε το αντιφιλελεύθερο καθεστώς το οποίο υποκινεί τον πόλεμο. Αντικειμενικός τους στόχος επομένως δεν είναι απλά η εξουδετέρωση της απειλής αλλά και η εξουδετέρωση του καθεστώτος, ώστε να μην υπάρξει νέα απειλή στο μέλλον. Τα φιλελεύθερα έθνη ζουν σε μια κατάσταση διαρκούς ειρήνης. Η καθημερινότητά τους, τα δημοκρατικά τους ήθη και οι συνήθειες, η εμπορική και οικονομική τους νοοτροπία επιβάλλει την ιδέα μιας ειρήνης μόνιμης και σταθερής. Συνεπώς, σε αντίθεση με τα προεπαναστατικά βασίλεια ή τις αρχαίες πόλεις κράτη, τα σύγχρονα φιλελεύθερα έθνη δεν ζουν με το αίσθημα ενός διαρκούς πολέμου, ο οποίος διακόπτεται για μικρές περιόδους και μετά ξαναρχίζει. Το αίσθημα αυτό θα ήταν από μόνο του ικανό να παραλύσει την οικονομική τους ζωή στην οποία και στηρίζεται η ειρήνη που απολαμβάνουν.

> *Ένας παρατεταμένος πόλεμος ο οποίος θα φθείρει οικονομικά τον ιρανικό λαό, ένας πόλεμος στον οποίον το Ιράν γνωρίζει ότι δεν μπορεί να κερδίσει, το μόνο που μπορεί να επιφέρει είναι το τέλος της θεοκρατίας.*

Ο πρώτος που συνέλαβε ένα σχέδιο διαρκούς ειρήνης για την ανθρωπότητα ήταν ο Γερμανός φιλόσοφος Ιμάνουελ Καντ. Συνέγραψε μάλιστα ένα είδος συνταγματικής χάρτας για τη διατήρηση της ειρήνης μεταξύ των εθνών. Το βασικό άρθρο αυτής της χάρτας ήταν η φιλελευθεροποίηση των καθεστώτων και η μετατροπή όλων των βασιλείων και αυτοκρατοριών της εποχής σε φιλελεύθερες δημοκρατίες (Republics). Τα έθνη, υποστήριζε ο Kant, θα ζούσαν ειρηνικά εάν τα καθεστώτα που ήταν στην εξουσία δεν επιθυμούσαν διαρκώς να έρχονται σε σύγκρουση με άλλα καθεστώτα είτε για λόγους τιμής είτε για λόγους εδαφικών κατακτήσεων. Σύμφωνα με τη σκέψη του Kant, αλλά και ολόκληρου του αιώνα του διαφωτισμού, ο πόλεμος έπρεπε να αντικατασταθεί από το εμπόριο. Κάτι τέτοιο παρατηρήθηκε στις σχέσεις ανάμεσα σε Αγγλία και Γαλλία, χώρες οι οποίες ήταν σε εμπόλεμη κατάσταση για αιώνες. Μετά το οριστικό τέλος του Ναπολέοντα και των κατακτητικών του ορμών όμως, όταν η Γαλλία πέρασε οριστικά το κατώφλι των φιλελεύθερων χωρών ουδέποτε ενεπλάκη σε πόλεμο με την Αγγλία. Μετά το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, όταν και η Γερμανία εδραίωσε το φιλελεύθερο καθεστώς της, ο πόλεμος στην Ευρώπη έγινε οριστικά παρελθόν. Κάτι αντίστοιχο ευχόταν η δύση για τη Ρωσία και τις αραβικές χώρες. Δυστυχώς, όμως, οι όποιες προσπάθειες φιλελευθεροποίησης των κρατών αυτών απέτυχαν. Και είναι πλέον αυτές οι χώρες οι οποίες οδηγούν την ανθρωπότητα σε πολεμικές περιπέτειες.

Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται και ο πόλεμος του Ισραήλ με το Ιράν. Το γεγονός ότι το ιρανικό καθεστώς δεν εμπλέκεται σε απευθείας πόλεμο με το Ισραήλ, αλλά χρησιμοποιεί τρομοκρατικές οργανώσεις, όπως την Χεζμπολάχ και τη Χαμάς ή τους Χούθι της Υεμένης, για να επιτεθεί στο Ισραήλ αποδεικνύει ένα μόνο πράγμα, τον φόβο της πολιτικής ανατροπής και της φιλελευθεροποίησης του Ιράν. Γνωρίζει ότι, αν εμπλακεί σε έναν ολοκληρωτικό πόλεμο με το Ισραήλ τότε ο πόλεμος αυτός δεν θα σταματήσει παρά μόνο με την ανατροπή των μουλάδων της Τεχεράνης. Το ισλαμικό θεοκρατικό πολίτευμα είναι μισητό όχι μόνο από τους εχθρούς του Ιράν αλλά κυρίως από τον λαό του Ιράν. Επομένως, ένας παρατεταμένος πόλεμος ο οποίος θα φθείρει οικονομικά τον ιρανικό λαό, ένας πόλεμος στον οποίον το Ιράν γνωρίζει ότι δεν μπορεί να κερδίσει, το μόνο που μπορεί να επιφέρει είναι το τέλος της θεοκρατίας. Τους τελευταίους μήνες το Ισραήλ έχει επιφέρει καίρια χτυπήματα στην κύρια δύναμη κρούσης του Ιράν στη Μέση Ανατολή, τη Χεζμπολάχ. Έχοντας παράλληλα εξουδετερώσει τη Χαμάς, το Ισραήλ πλέον μάχεται σε ένα μόνο μέτωπο, βόρεια των συνόρων του με μια δύναμη η οποία όλο και περισσότερο ταυτίζεται με το ιρανικό καθεστώς.

Η κατάληψη του Λιβάνου από τη Χεζμπολάχ, και τα δεινά τα οποία έχει επιφέρει η τρομοκρατική αυτή οργάνωση στη χώρα επιβάλλουν, ως πρώτο μέρος του σχεδίου, την εξουδετέρωσή της. Κάτι βέβαια το οποίο το ιρανικό καθεστώς δεν έχει την πολυτέλεια να αφήσει να γίνει. Ως εκ τούτου, θα εμπλέκεται όλο και περισσότερο στον πόλεμο μέχρι εν τέλει να έρθει σε απευθείας σύγκρουση με το Ισραήλ. Το δυστύχημα είναι ότι το Ιράν δεν έχει απευθείας σύνορα με το Ισραήλ και ακόμη και αν κατέχει την εξουσία στον Λίβανο, το μέτωπο του Λιβάνου δεν βρίσκεται σε ιρανικό έδαφος.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Ανέτοιμη η Κύπρος για το «Πληρώνω Οσο Πετώ»

Από αναβολή σε αναβολή η συμμόρφωση στις προειδοποιήσεις της Ε.Ε. – Οι φόβοι των Αρχών και τα νέα αιτήματα

Του **ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ**

Όσοι πριν από έναν χρόνο εκφράστηκαν απαισιόδοξα, όταν το κράτος ξεδίπλωνε σε μία εκτενή παρουσίαση στη Βουλή (4 Οκτωβρίου 2023) έναν μεγαλεπήβολο σχεδιασμό, που απαντούσε στις προειδοποιήσεις –ένα βήμα πριν από τα πρόστιμα– της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ότι η Κύπρος κινδυνεύει να μην επιτύχει τον στόχο προετοιμασίας για επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση των αστικών αποβλήτων για το 2025, τον στόχο ανακύκλωσης των απορριμμάτων συσκευασίας για το 2025 και τον στόχο μείωσης της υγειονομικής ταφής των αποβλήτων για το 2035, δυστυχώς σήμερα δικαιώνονται. Ο λόγος είναι διότι, παρά την τότε ενημέρωση από το Τμήμα Περιβάλλοντος προς τα μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Περιβάλλοντος, ότι σύμφωνα με τις πρόνοιες της νομοθεσίας, έως τις 30 Ιουνίου 2024 οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης θα έπρεπε να εφαρμόσουν σύστημα υποχρεωτικής διαλογής στην πηγή και χωριστής συλλογής των δημοτικών αποβλήτων σε συνδυασμό με το «Πληρώνω Όσο Πετώ», το οποίο θα παρέχει το οικονομικό κίνητρο προς τους πολίτες για διαλογή στην πηγή, σήμερα όχι μόνο εξαντλείται χωρίς ουσιαστική πρόοδο – ούτε καν για την εκπαίδευση των πολιτών– η εξάμηνη παράταση που ζήτησαν οι δήμοι επικαλούμενοι τις προετοιμασίες για τη μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αλλά, όπως διαφαίνεται, η αρχή του 2025 δεν θα σημαδευτεί από αυτή τη σημαντική διέξοδο στην επί σειρά ετών αδυναμία της Κύπρου να διαχειριστεί τα σκουπίδια της, αλλά από νέες παρατάσεις και δύσκολες συζητήσεις μεταξύ των τοπικών αρχών και της υπουργού Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Μαρίας Παναγιώτου.

Παρά τους κυβερνητικούς σχεδιασμούς, η 1η Ιανουαρίου του 2025 δεν θα σημαδευτεί από τη σημαντική διέξοδο στην επί σειρά ετών αδυναμία της Κύπρου να διαχειριστεί τα σκουπίδια της, αλλά από δύσκολες συζητήσεις μεταξύ τοπικών αρχών και υπουργού Γεωργίας.

Φόβος για χρεοκοπία

Ο κύριος λόγος που οι δήμοι και οι κοινότητες διστάζουν στο να προχωρήσουν, εδράζεται στα αποτελέσματα από όσες μελέτες βιωσιμότητας ολοκληρώθηκαν, οι οποίες κατέδειξαν ότι το κόστος που θα κληθούν να πληρώσουν οι πολίτες, θα πρέπει να είναι πολύ μεγαλύτερο από αυτό του σημερινού καθεστώτος, ειδάλλως οι δήμοι θα χρεοκοπήσουν, όπως δήλωσε στην «Κ» ο πρόεδρος της Ένωσης Δήμων Κύπρου, Ανδρέας Βύρας. Αξίζει να σημειωθεί ότι σήμερα μόνο για τους μισούς περίπου δήμους και συμπλέγματα κοινοτήτων, είναι ολοκληρωμένες οι μελέτες, αποτελώντας και αυτό το ζήτημα παράγοντα, ώστε να μην είναι έτοιμοι την 1η Ιανουαρίου του 2025. Πρόθεση των δήμων, τόνισε ο κ. Βύρας, είναι, αφού ολοκληρωθούν όλες οι μελέτες μέχρι το τέλος του χρόνου, να παρακαθήσουν οι δήμαρχοι σε σύσκεψη συντονισμού και λήψης αποφάσεων, ώστε να ζητήσουν συνάντηση με την κα Παναγιώτου, όπου θα θέσουν επί τάπητος ζητήματα που περιστρέφονται γύρω από τον κίνδυνο οικονομικής ζημιάς τους από την εφαρμογή του «Πληρώνω Όσο Πετώ». Σύμφωνα με τον πρόεδρο της Ένωσης Δήμων, όσες μελέτες ολοκληρώθηκαν έδειξαν ότι τα κόστη θα είναι κατά πολύ αυξημένα σε σύγκριση με τους αρχικούς τους υπολογισμούς.

Το κόστος αποκομιδής

Για τα συμπλέγματα κοινοτήτων δεν θα υπάρξει αναμονή μέχρι να έχουν στα χέρια τους όλες τις μελέτες βιωσιμότητας, αλλά όπως ανάφερε στην «Κ» ο πρόεδρος της Ένωσης Κοινοτήτων Κύπρου, Ανδρέας Κιτρομηλίδης, θα θέσουν το θέμα, μαζί με άλλα, σε προγραμματισμένη συνάντηση με την κα Παναγιώτου την προσεχή Τρίτη, 8 Οκτωβρίου. Σημείωσε ότι για τα μισά περίπου συμπλέγματα οι μελέτες δεν ολοκληρώθηκαν. «Αν δείξουν ότι το κόστος θα είναι αρκετά πιο ψηλό, απ' ό,τι είχαμε σήμερα, ποιος ο λόγος να προχωρήσουμε;», διερωτήθηκε. «Το μεγάλο μας πρόβλημα είναι το κόστος για την αποκομιδή των σκυβάλων. Έχουμε πει πολλές φορές ότι με τον Κοτσιάτη πληρώναμε 8 ευρώ τον τόνο, και σήμερα πληρώνουμεε 43 ευρώ τον τόνο. Δηλαδή πενταπλάσιο ποσό απ' ό,τι πληρώναμε παλιά. Το κόστος αυτό το μετακυλήσαμε στην πλάτη του φορολογούμενου κατοίκου. Θα έρθουμε να του βάλουμε κι άλλο κόστος αύριο; Υπάρχουν αρκετά προβλήματα, που πρέπει να επιλυθούν πρώτα και μετά να προχωρήσουμε στην εφαρμογή του ''Πληρώνω Όσο Πετώ''», είπε ο κ. Κιτρομηλίδης.

> *«Πού πάμε; Είχαμε υποσχεθεί στον κόσμο ότι θα κάναμε φθηνή την τοπική αυτοδιοίκηση. Τελικά, όπως πάμε, θα βγει πιο ακριβή απ' ό,τι ήταν πριν», λέει στην «Κ» ο Γ. Περδίκης.*

Αιτήματα στην υπουργό

Τόσο ο κ. Βύρας όσο και ο κ. Κιτρομηλίδης ανέφεραν ότι θα ζητήσουν από την υπουργό κάποιας μορφής οικονομική στήριξη, σε περίπτωση που στο τέλος δεν αποφασιστεί να χρεώνουν τον δημότη με ένα αυξημένο πάγιο ποσό, μαζί με την προπληρωμένη σακούλα. Υπενθυμίζεται ότι το σενάριο που θέλει ένα συνολικό ποσό (πάγιο και προπληρωμένη σακούλα) μεγαλύτερο από το σημερινό που πληρώνει ο δημότης, αντιμετωπίστηκε στη Βουλή με έντονη κριτική από πλευράς βουλευτών, καθώς εκφράστηκε ο φόβος ότι αντί για την ανακύκλωση, οι πολίτες θα καταφεύγουν στο πέταγμα σκουπιδιών στην ύπαιθρο.

Νέα πρόταση

Την ανάγκη εξεύρεσης φόρμουλας άμεσα από το υπουργείο Γεωργίας και τις τοπικές αρχές, τόνισε στην «Κ» και ο πρόεδρος του Κινήματος Οικολόγων, Γιώργος Περδίκης. Μεταφέροντας τις διαπιστώσεις του από πρόσφατες συναντήσεις με δήμους στις επαρχίες Πάφου και Λεμεσού, ανάφερε ότι μετά την τοποθέτηση των δήμων της επαρχίας Πάφου, προσανατολίζονται και οι δήμοι της επαρχίας Λεμεσού να δηλώσουν ότι δεν μπορούν να εφαρμόσουν την 1η Ιανουαρίου το «Πληρώνω Όσο Πετώ». Μάλιστα οι δήμοι Κουρίου, Κάτω Πολεμιδιών και Αμαθούντας, φαίνεται να διαμορφώνουν μία καινούργια πρόταση, που, σύμφωνα με τον κ. Περδίκη, θα αποτελέσει παράγοντα παράτασης. Συγκεκριμένα, αντί την προπληρωμένη σακούλα, που προνοεί η νομοθεσία, προκρίνουν τον προπληρωμένο κάδο, με συγκεκριμένη επιχειρηματολογία. Για αυτό το θέμα ο κ. Βύρας, ανέφερε ότι στο παρόν στάδιο μελετούνται διάφοροι σχεδιασμοί, τονίζοντας ωστόσο ότι η νομοθεσία που έγινε, αναφέρεται σε προπληρωμένη σακούλα και ότι είναι αυτή η πρακτική που πρέπει να εφαρμοστεί.

Κατά την εκτίμηση του κ. Περδίκη, οι δήμοι αντιδρούν σήμερα, είτε για να πιέσουν την κυβέρνηση να αυξήσει το πάγιο που θα πληρώνει ο δημότης είτε για να τους αυξήσει την κρατική χορηγία, καλύπτοντας κάθε χρόνο τη ζημιά από τη σχέση εξόδων και εσόδων. Για το δεύτερο σενάριο εξέφρασε έντονο προβληματισμό. «Πού πάμε; Είχαμε υποσχεθεί στον κόσμο ότι θα κάναμε φθηνή την τοπική αυτοδιοίκηση. Τελικά, όπως πάμε, θα βγει πιο ακριβή απ' ό,τι ήταν πριν».

Αραδίππου και Αγλαντζιά

Στο μεταξύ, το Τμήμα Περιβάλλοντος προβάλλει ως αφετηρία του «Πληρώνω όσο Πετώ» τον Δήμο Αραδίππου, από τον προσεχή Νοέμβριο, ωστόσο το πρόγραμμά του θα ξεκινήσει μόνο με τα οργανικά απόβλητα. Τα υπόλοιπα είδη οικιακών σκυβάλων θα πάρουν σειρά το 2025. Υπενθυμίζεται ότι ο συγκεκριμένος δήμος προχώρησε με την οικονομική στήριξη του κράτους, μέσω ευρωπαϊκών κονδυλίων. Η συμφωνία του με τον πρώην υπουργό Γεωργίας, Κώστα Καδή, ήταν ο Δήμος Αραδίππου να καταστεί δείγμα για το κράτος, για να έβλεπαν ποια είναι τα κόστη, ποια είναι τα προβλήματα και αν μπορούσε να εφαρμοστεί το σύστημα και στους υπόλοιπους δήμους.

Όπως είναι γνωστό, εφαρμογή του «Πληρώνω όσο Πετώ» με εξαίρεση τη συλλογή των οργανικών αποβλήτων γίνεται τα τελευταία χρόνια στην Αγλαντζιά, χωρίς τη χρέωση πάγιου ποσού, αλλά με την προπληρωμένη σακούλα. Ερωτηθείς ο κ. Βύρας αν οι δήμοι σκοπεύουν να ακουλουθήσουν το συγκεκριμένο μοντέλο, είπε ότι η Αγλαντζιά είναι ένα παράδειγμα, το οποίο επίσης έδειξε την αρνητική οικονομική πτυχή του «Πληρώνω όσο Πετώ», καθώς, όπως τόνισε, δημιουργήθηκε στον δήμο Αγλαντζιάς σοβαρό οικονομικό πρόβλημα.

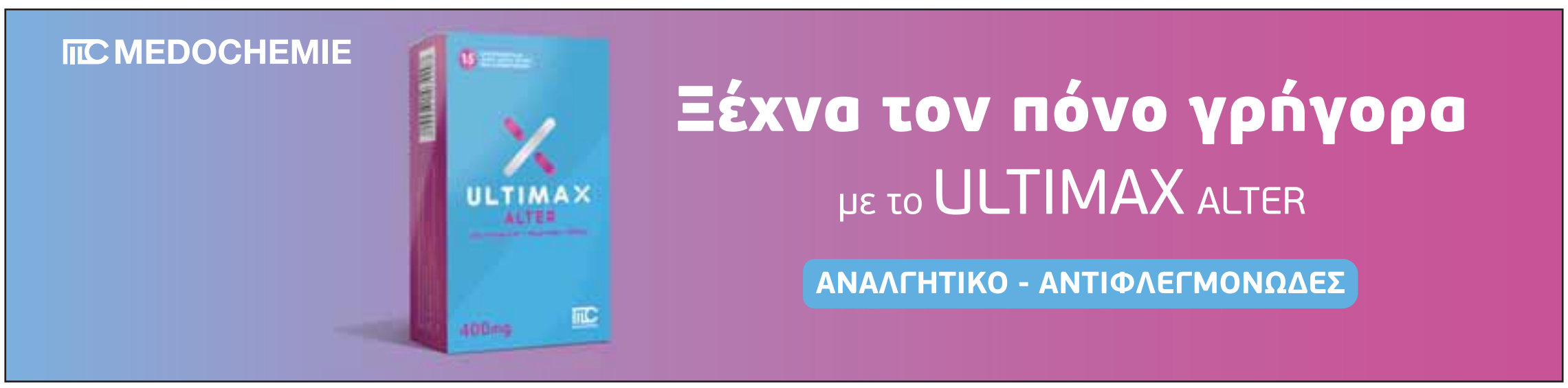

Κυριακή

13/10

Χρήστος Γιανναράς

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ

Κακοδαιμονίες
και προοπτικές
της πολιτικής

Ελλάδα και Ελληνισμός
στον χώρο και τον χρόνο

Εκκλησία, Ορθοδοξία
και σύγχρονη κοινωνία

Μια έκδοση-απόσταγμα
της μακρόχρονης συνεργασίας
του Χρήστου Γιανναρά
με την «Καθημερινή»

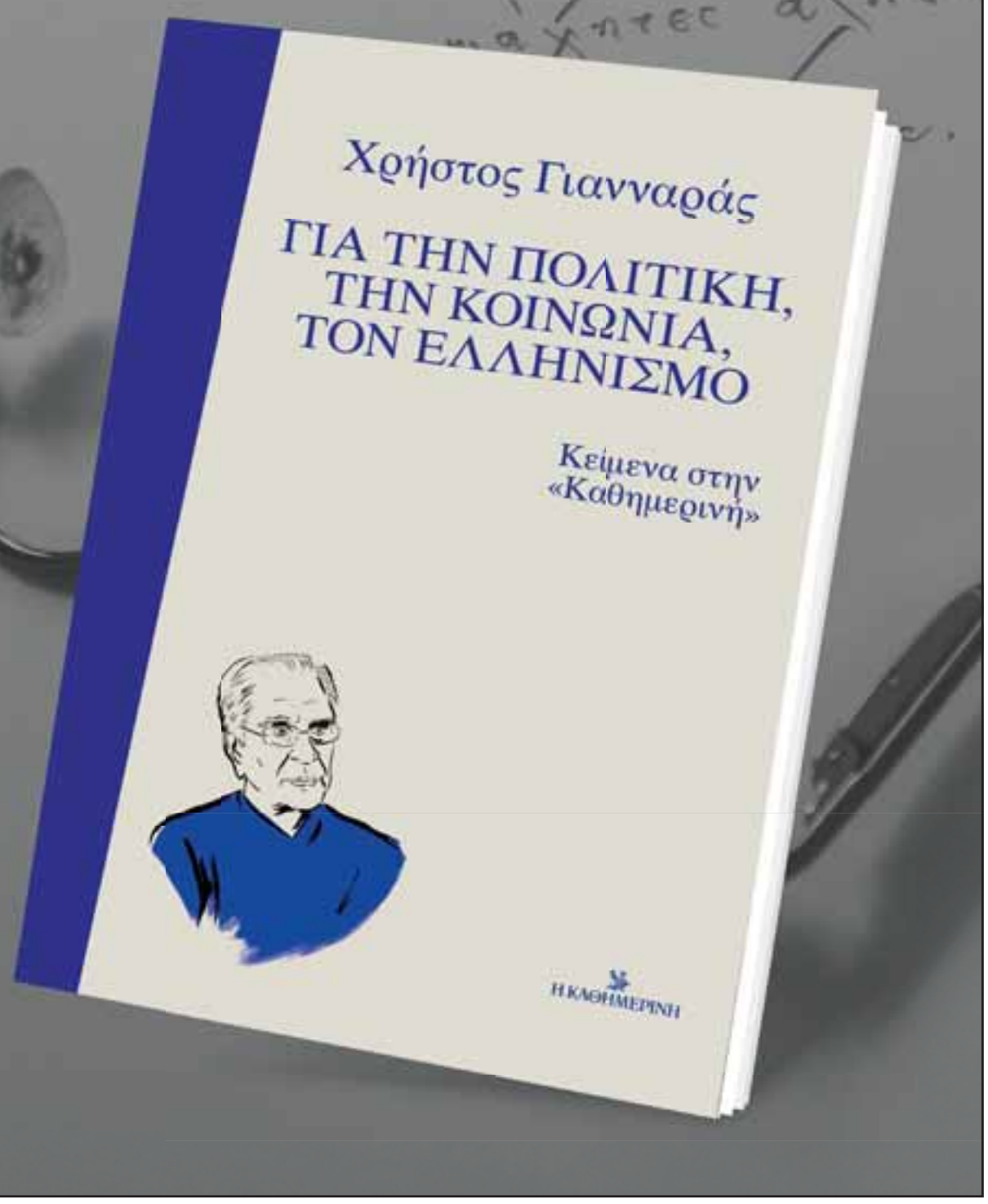

ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ
ΤΑ ΣΕΝΑΡΙΑ

Εκτοπισμένοι

1,9 εκατ.
Παλαιστίνιοι

1 εκατ.
Λιβανέζοι

60.000
Ισραηλινοί

Πλήγματα

12.000
ρουκέτες εκτόξευσε η Χαμάς στο Ισραήλ

8.000
ρουκέτες εκτόξευσε η Χεζμπολάχ στο Ισραήλ

500
πυραύλους και drones εκτόξευσε το Ιράν στο Ισραήλ

Κόστος

67 δισ.
δολάρια έχει κοστίσει ο πόλεμος στο Ισραήλ

86%
η οικονομική συρρίκνωση της Γάζας

12 δισ.
δολάρια η στρατιωτική βοήθεια των ΗΠΑ στο Ισραήλ

Βοήθεια

215.000
οικογένειες στη Γάζα έχουν λάβει τρόφιμα από τα Ηνωμένα Εθνη (UNRWA)

16.770
ασθενείς έχουν λάβει υγειονομική περίθαλψη

450.000
παιδιά έχουν συμμετάσχει σε προγράμματα ψυχολογικής υποστήριξης

DAVID GUTTENFELDER/THE NEW YORK TIMES

Βηρυτός, Πέμπτη 3 Οκτωβρίου. Παιδιά σε βομβαρδισμένη γειτονιά στρέφουν το βλέμμα ψηλά – σαν να προσπαθούν να εντοπίσουν μια χαραμάδα ελπίδας πέρα από την καταστροφή. Οσο το Ισραήλ δεν μοιάζει διατεθειμένο να προχωρήσει σε κατάπαυση του πυρός, το αδιέξοδο στη Μέση Ανατολή μεγαλώνει.

Υπάρχει διέξοδος από τον πόλεμο;

Αναλυτές σκιαγραφούν στην «Κ» τα «χλωμά» σενάρια για μια παύση της σύγκρουσης

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Αν στόχος ήταν η ανάφλεξη στην περιοχή, η Χαμάς πέτυχε στην αποστολή της. Οι φράχτες υψηλής τεχνολογίας δεν στάθηκαν αρκετοί για να προστατεύσουν τους αμάχους από το μένος των εξτρεμιστών, οι οποίοι δεν άφησαν άλλη επιλογή στο Ισραήλ μετά τις φρικαλεότητες της 7ης Οκτωβρίου. Από εκείνη την ημέρα η άποψη που κυριαρχεί μέχρι και σήμερα στη χώρα είναι ότι κανείς Ισραηλινός δεν θα αισθανθεί πραγματικά θωρακισμένος αν δεν προηγηθεί οριστικό ξεκαθάρισμα λογαριασμών στο έδαφος του εχθρού. Ομως, έναν χρόνο μετά, ποιο είναι το τέλος του «παιχνιδιού» στη Μέση Ανατολή; Μπορεί η στρατηγική του επ' αόριστον πολέμου ρεαλιστικά να εγκαθιδρύσει ένα βιώσιμο καθεστώς ασφαλείας; Μήπως χρειάζεται από το Ισραήλ ένας άλλος ορισμός της «απόλυτης νίκης»;

Η ταπείνωση της Χεζμπολάχ από το Ισραήλ ενδυναμώνει την πεποίθηση της ηγεσίας ότι η στρατιωτική οδός είναι η ενδεδειγμένη για την αποκατάσταση της τάξης και πως η κατάληψη γης είναι πιθανώς ο καλύτερος τρόπος για τη δημιουργία χώρου ασφαλείας μεταξύ των εμπολέμων. Εξάλλου, η αναπτέρωση του ηθικού μετά την αποτυχία της 7ης Οκτωβρίου ισχυροποιεί εκ νέου πολιτικά τον Μπέντζαμιν Νετανιάχου. Με βάση τις ενέργειες του Ισραήλ στο πεδίο, προκύπτει πλέον το σενάριο κατάληψης –ενός τμήματος ή και του συνόλου– της Γάζας, της Δυτικής Οχθης και του νοτίου Λιβάνου. Μπροστά σ' αυτή την προοπτική, ίσως τη μοναδική που εξηγεί την απροθυμία του Ισραήλ για κατάπαυση πυρός, πληθαίνουν οι αναλυτές οι οποίοι κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου, με το βλέμμα σε μια στρατηγική η οποία πλήττει μεν την ισλαμική τρομοκρατία στον πυρήνα της, περιφρονώντας όμως τις παλαιστινιακές φιλοδοξίες για εθνική υπόσταση.

Μετά τα γεγονότα της 7ης Οκτωβρίου, εκ των πραγμάτων, το τελευταίο πράγμα που θα μπορούσε να συζητήσει το Ισραήλ ήταν μια συμφωνία με την πλευρά των αυτουργών. Ομως, έναν χρόνο μετά, η λύση των δύο κρατών εμφανίζεται ως η μοναδική διέξοδος για τη μακροπρόθεσμη ασφάλεια. Είναι τουλάχιστον η άποψη των αναλυτών οι οποίοι θεωρούν ότι σε διαφορετική περίπτωση οδεύουμε σε ολοκληρωτικό πόλεμο και ανάγουν σε προϋπόθεση για κάθε ουσιαστική διαβούλευση την κατάπαυση του πυρός στη Γάζα. Βασική πηγή της ανησυχίας τους είναι η κλιμάκωση της αντιπαράθεσης με το Ιράν, η οποία οδηγεί την Τεχεράνη με λιγότερους ενδοιασμούς στον πυρηνικό εξοπλισμό της.

Για την ώρα, το Ισραήλ εγκλωβίζεται σε έναν φαύλο κύκλο πολέμου και παγκόσμιας απομόνωσης, συμπαρασύροντας και τις Ηνωμένες Πολιτείες, τουλάχιστον μέχρι τις επικείμενες προεδρικές εκλογές. Αλλάζει ο χάρτης της Μέσης Ανατολής; Υπάρχει λύση χωρίς κατάπαυση του πυρός; Τι θα φέρει για τη Μέση Ανατολή η αλλαγή φρουράς στον Λευκό Οίκο; Εναν χρόνο μετά την 7η Οκτωβρίου, τέσσερις ειδικοί καταθέτουν στην «Κ» τις σκέψεις τους για τον τερματισμό της κρίσης στη Μέση Ανατολή.

Ρίτσαρντ Χάας
Επίτιμος πρόεδρος στο Council on Foreign Relations

Κι αν πιεστεί το καθεστώς του Ιράν;

Μια απευθείας αναμέτρηση με το Ιράν είναι κάτι που πολλοί Ισραηλινοί θα καλωσόριζαν, καθώς έχουν βαρεθεί να αντιμετωπίζουν τους διάφορους πληρεξουσίους της Τεχεράνης. Επειτα από χρόνια έμμεσης σύγκρουσης, υπάρχει εγχώρια σημαντική όρεξη για «να πάμε στην πηγή», με την ελπίδα ότι κάτι τέτοιο θα πείσει το Ιράν να περιορίσει την παροχή υποστήριξης στους εν λόγω πληρεξουσίους. Μερικοί μάλιστα φαίνεται να πιστεύουν ότι τέτοιες επιθέσεις θα μπορούσαν να προκαλέσουν γεγονότα που θα επιφέρουν την πτώση του ιρανικού καθεστώτος. Αν και δεν μπορεί να αποκλειστεί η αλλαγή καθεστώτος, δεν είναι καθόλου πιθανή και πολύ λιγότερο σίγουρη. Δεν είναι ξεκάθαρο επίσης τι είδους κυβέρνηση θα μπορούσε να αντικαταστήσει την τρέχουσα και αν θα ήταν προτιμότερο από την οπτική των ΗΠΑ ή του Ισραήλ. Το σημερινό καθεστώς του Ιράν είναι πιο πιθανό να ξεπεράσει όποια καταιγίδα έρθει, να βρει τρόπους να επιτεθεί σε ισραηλινούς και δυτικούς στόχους μέσω δολιοφθοράς και τρομοκρατίας και να παρέμβει στην περιφερειακή παραγωγή και θαλάσσια μεταφορά πετρελαίου. Κατά συνέπεια, το πιθανότερο είναι να αποφασίσει ότι θα πρέπει να επισπεύσει τις προσπάθειες να αναπτύξει δικά του πυρηνικά όπλα για να αποτρέψει τέτοιες επιθέσεις στην πορεία. Εν ολίγοις, μπορεί κάλλιστα να πλησιάζουμε σε ένα σημείο καμπής στη Μέση Ανατολή. Αυτό που δεν ξέρουμε είναι πού θα μας βγάλει η στροφή.

Οσάμα Καλίλ
Καθηγητής Ιστορίας στο Syracuse University

Ολα κρίνονται στην αμερικανική κάλπη

Παρά τη μαζική καταστροφή που έχει προκαλέσει το Ισραήλ στη Γάζα, η Χαμάς παραμένει μια βιώσιμη στρατιωτική και πολιτική δύναμη. Το Ισραήλ έχει αρχίσει να σχεδιάζει άλλη μια μεγάλη εισβολή στη βόρεια Γάζα – η στρατιωτική εκστρατεία του θα συνεχιστεί και το νέο έτος. Στόχος θα είναι να αναγκαστούν όσο το δυνατόν περισσότεροι Παλαιστίνιοι να εκτοπιστούν, με την προσδοκία ότι όσοι έχουν τα οικονομικά μέσα θα φύγουν σε άλλες χώρες. Το τελικό παιχνίδι του Ισραηλινού πρωθυπουργού Νετανιάχου είναι η προσάρτηση των κατεχομένων παλαιστινιακών εδαφών. Η περιφερειακή κλιμάκωση με το Ιράν και το κίνημα Ανσάρ Αλλάχ στην Υεμένη θα συνεχιστεί και η πιθανότητα για έναν ευρύτερο περιφερειακό πόλεμο με διεθνείς επιπτώσεις παραμένει υψηλή. Η κυβέρνηση Μπάιντεν δεν ήταν διατεθειμένη να περιορίσει το Ισραήλ με οποιονδήποτε ουσιαστικό τρόπο. Αντιθέτως, έχει προσφέρει ισχυρή πολιτική, στρατιωτική, διπλωματική και οικονομική υποστήριξη, η οποία έδωσε τη δυνατότητα στον Νετανιάχου να κλιμακώσει επανειλημμένως τη σύγκρουση με αυξανόμενο αριθμό νεκρών και με αυξανόμενες περιφερειακές εντάσεις. Αυτό του επέτρεψε να διατηρήσει την πολιτική του βιωσιμότητα και να εκτρέψει την κριτική τόσο για διαφθορά όσο και για την αποτυχία των μυστικών υπηρεσιών να αποτρέψουν τις επιθέσεις της 7ης Οκτωβρίου. Αν κερδίσει ο Ντόναλντ Τραμπ τις προεδρικές εκλογές των ΗΠΑ, η κυβέρνησή του θα αναγνωρίσει την προσάρτηση της Γάζας και της Δυτικής Οχθης από το Ισραήλ. Αν κερδίσει η Κάμαλα Χάρις, οι πολιτικές προσάρτησης του Ισραήλ θα συνεχιστούν, με ελάχιστες έως μηδαμινές αντιρρήσεις από την Ουάσιγκτον, όμως μια επίσημη αναγνώριση πιθανότατα θα ματαιωθεί.

Νόμι Μπαρ-Γιάακοβ
Ανώτερη συνεργάτις στο Chatham House

Ο αναγκαίος όρος

Ενα χρόνο μετά την 7η Οκτωβρίου δεν είμαστε σε καλύτερη θέση. Πρέπει να έχει κανείς μια στρατηγική εξόδου και αυτή τη στιγμή η μόνη στρατηγική που φαίνεται να έχει το Ισραήλ είναι πόλεμος, πόλεμος, πόλεμος για να φτάσει έτσι στην ειρήνη. Ομως το δικαίωμα των Παλαιστινίων στην αυτοδιάθεση, το δικαίωμα του κράτους, δεν μπορεί να αγνοηθεί. Αν πρέπει να πάρουμε κάποιο μάθημα από τον χρόνο που πέρασε, αυτό είναι ότι οφείλουμε να ενισχύσουμε αυτούς που θέλουν την ειρήνη σε όλες τις πλευρές. Το αν θα φτάσουμε στον επιθυμητό στόχο εξαρτάται από την τοπική ηγεσία στο Ισραήλ, την τοπική ηγεσία στην Παλαιστίνη και από ένα λεπτομερές σχέδιο για τη Γάζα – μεταπολεμικά και για τη Δυτική Οχθη. Εξαρτάται επίσης από τους διεθνείς παράγοντες-«κλειδιά». Εάν δεν προχωρήσουμε προς ένα παλαιστινιακό κράτος και δεν καταστήσουμε σαφές ότι είναι προϋπόθεση για την ασφάλεια και την ειρήνη, τότε θα μπορούσαμε να κατευθυνθούμε προς έναν ολοκληρωτικό πόλεμο. Εκεί οδεύουμε, χωρίς αλλαγή ηγεσίας τόσο στο Ισραήλ όσο και στην Παλαιστίνη. Γι' αυτό και είναι απολύτως επείγον, από την άποψη των συμφερόντων και της Ελλάδας και άλλων χωρών που επιζητούν τη σταθερότητα, να καταβληθεί κάθε ειρηνευτική προσπάθεια στην περιοχή.

Μουσταφά Ακιόλ
Ανώτερος συνεργάτης στο Cato Institute, Ουάσιγκτον

Μόνο με δύο κράτη

Υπάρχει διέξοδος από αυτόν τον εφιάλτη; Ενας τρόπος για να επιτευχθεί επιτέλους η ειρήνη μεταξύ του Ισραήλ και των Αράβων γειτόνων του; Ναι, υπάρχει, και αυτή εξακολουθεί να είναι η πολυσυζητημένη λύση των δύο κρατών, η οποία ποτέ δεν υλοποιήθηκε μέχρι σήμερα. Εκείνοι οι οποίοι τη διακηρύσσουν ως ξεπερασμένη δεν κάνουν κάτι άλλο από το να μας παρασύρουν σε ένα θανάσιμο αδιέξοδο στο οποίο και οι δύο πλευρές θα συνεχίσουν να αιμορραγούν. Με αυτό τον τρόπο παρασύρεται έτσι και η ευρύτερη περιοχή στον χειρότερο «ατέρμονο πόλεμο» και βυθίζεται περαιτέρω η λεγόμενη «τάξη βασισμένη σε κανόνες».

Μια πολιτική λύση σε αυτή την αιωνόβια σύγκρουση θα απελευθέρωνε επιτέλους τους Παλαιστινίους από την καταπίεση, όπως εδώ και καιρό τους αξίζει. Θα απελευθέρωνε επίσης τους ίδιους τους Ισραηλινούς «από αυτή την κατάρα της κυριαρχίας σε άλλους λαούς», όπως πριν από δεκαετίες προέβλεψε ο αείμνηστος, μεγάλος Ισραηλινός φιλόσοφος, Γεσαγιάχου Λάιμποβιτς. Θα απελευθέρωνε και τους δύο λαούς από το ποτάμι μέχρι τη θάλασσα. Οπως αξίζει και στους δύο.

ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ
Ο ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

«Να τελειώσουμε τη δουλειά»

Το μήνυμα που στέλνει το Ισραήλ είναι ότι θα εξουδετερώσει τις απειλές, χωρίς να υπολογίζει αντιδράσεις

Οι κεφαλές που εξόντωσε το Ισραήλ

Χασάν Νασράλα
Ηγέτης της Χεζμπολάχ

Ισμαήλ Χανίγιε
Ηγέτης της Χαμάς

Μοχαμάντ Ρεζά Ζαχεντί
Διοικητής της Δύναμης Κουντς των Φρουρών της Ισλαμικής Επανάστασης στο Ιράν

Δεκάδες ακόμη διοικητικά στελέχη των φονταμενταλιστικών οργανώσεων δολοφονήθηκαν κατά τη διάρκεια ισραηλινών επιχειρήσεων. Σημειωτέον, ο πρόεδρος του Ιράν Εμπραχίμ Ραϊσί (κάτω) σκοτώθηκε σε συντριβή ελικοπτέρου η οποία σημειώθηκε υπό αδιευκρίνιστες συνθήκες.

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ**

Αύριο συμπληρώνεται ένας χρόνος από τις τρομοκρατικές ενέργειες της Χαμάς εντός του Ισραήλ. Η 7η Οκτωβρίου 2023 καταγράφηκε ως ημερομηνία-σταθμός ανάλογη ακόμη και αυτής του Ολοκαυτώματος. Οι περισσότεροι, άλλωστε, ταυτίστηκαν με όσα συνέβησαν, γιατί κάποιος συγγενής, φίλος η γνωστός τους είχε μια τραυματική ιστορία από εκείνη την ημέρα να μοιραστεί. Αυτό το σοκ η πλειονότητα των Ισραηλινών δεν το έχει ξεπεράσει και έτσι καθορίζεται σε σημαντικό βαθμό η στάση τους απέναντι στις εξελίξεις. Πολλοί Ισραηλινοί δεν ενδιαφέρονται παρά ελάχιστα για την τραγωδία που συντελείται στη Γάζα ή αυτή που φαίνεται πως ακολουθεί στον Λίβανο.

Η απόλυτη προτεραιότητα γι' αυτούς είναι η επαναφορά του αισθήματος ασφάλειας και της δυνατότητας αποτελεσματικής αποτροπής, τα οποία απώλεσαν με δραματικό τρόπο πριν από ένα χρόνο. Γι' αυτό ολοένα και περισσότεροι στηρίζουν στις κεντρικές επιλογές του Νετανιάχου που σχετίζονται με τις επιτυχίες στο πεδίο των μαχών, παρά τις σοβαρές διαφωνίες τους με τον πρωθυπουργό και την οικονομική αιμορραγία που προκαλεί η παράταση της πολέμου. Κυρίως, γιατί πιστεύουν ότι αποκαθίσταται η τάξη ή, μάλλον, δημιουργείται μια νέα τάξη πραγμάτων στην περιοχή, αλλά και επειδή τιμωρούνται παραδειγματικά όσοι ενεπλάκησαν στις θηριωδίες της 7ης Οκτωβρίου 2023. Γι' αυτό, άλλωστε, αρκετοί Ισραηλινοί είναι ενοχλημένοι με τους Αμερικανούς, χρεώνοντάς τους ότι δεν τους επιτρέπουν να... τελειώσουν τη δουλειά.

Στην πραγματικότητα, παρά το γεγονός ότι το Τελ Αβίβ εξακολουθεί να μην έχει ολοκληρωμένο σχέδιο εξόδου από την υφιστάμενη κατάσταση, πολύ περισσότερο ειρήνευσης, κάτι που σημειωτέον δεν είναι αυτή τη στιγμή στις προτεραιότητές του, έχει καταφέρει να δεσμεύσει την Ουάσιγκτον στις επιλογές του, άλλοτε διαβουλευόμενο μαζί της, άλλοτε αγνοώντας την εμφατικά.

Με δεμένα χέρια

Σήμερα οι Ηνωμένες Πολιτείες, παρά τη διάσταση απόψεων με τους Ισραηλινούς, στέκονται υποχρεωτικά δίπλα τους, πολύ περισσότερο μετά την πυραυλική επίθεση που δέχτηκαν από το Ιράν. Ο Νετανιάχου έχει σωστά διαβάσει την αδυναμία Μπάιντεν να κινηθεί αποφασιστικά, έχοντας δεμένα τα χέρια του λόγω της αναμενόμενης απόσυρσής του και των επικείμενων προεδρικών εκλογών. Γι' αυτό ο Ισραηλινός πρωθυπουργός είχε την άνεση να αγνοεί τις εκκλήσεις του Αμερικανού προέδρου ή και να τορπιλίζει τις προσπάθειές του για κατάπαυση του πυρός, θεωρώντας πως έτσι η Χαμάς και αργότερα η Χεζμπολάχ θα είχαν τον χρόνο να ανασυγκροτηθούν, ενώ οι ισραηλινές δυνάμεις επέλαυναν.

Η ισραηλινή ηγεσία εκμεταλλεύθηκε τόσο το κενό εξουσίας που είχε αφήσει η μερική αποστασιοποίηση των ΗΠΑ από την περιοχή, κάνοντας επίδειξη δύναμης και κερδίζοντας τον σεβασμό/φόβο των περισσοτέρων, χάρη στις χειρουργικές εξοντώσεις των αντιπάλων της, όσο και την ουδετερότητα των αραβικών ηγεσιών, οι οποίες πλην Κατάρ, ευνοούνται από την απομείωση της επιρροής και τη συνακόλουθη αποδυνάμωση του Ιράν. Επομένως, κατά κάποιον τρόπο, αν δεν έδωσαν λευκή επιταγή στο Ισραήλ, αν μη τι άλλο, δεν στάθηκαν εμπόδιο στις ενέργειές του, με εξαίρεση την αυτονόητη καταδίκη όσων τεκταίνονται στη Γάζα εναντίον των αμάχων και ψελλίζοντας για αναγνώριση του παλαιστινιακού κράτους για το θεαθήναι.

Το Τελ Αβίβ κατάφερε με μεθοδικό τρόπο να επαναφέρει το αίσθημα υπεροχής του, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό. Κατάφερε, επίσης, να εξασθενίσει σημαντικά επιχειρησιακά δύο εκ των κυριότερων συμμάχων της Τεχεράνης, αλλάζοντας έτσι τις περιφερειακές ισορροπίες υπέρ του. Συνεπώς, δύσκολα θα σταματήσει εδώ, δηλαδή θα δεχτεί κάποια πρόταση ανακωχής, εφόσον πιστεύει ότι μετά τον πόλεμο του 1967, όταν αφόπλισε τον Νάσερ και τον αραβικό εθνικισμό, έχει τώρα τη μοναδική ευκαιρία να κάνει κάτι αντίστοιχο με τη μεγαλύτερη, ζωτική απειλή για την ασφάλειά του, το Ιράν.

> *Το Τελ Αβίβ πιστεύει ότι μετά τον πόλεμο του 1967, όταν αφόπλισε τον Νάσερ και τον αραβικό εθνικισμό, έχει τώρα την ευκαιρία να κάνει κάτι αντίστοιχο και με το Ιράν.*

Οι Ισραηλινοί έχουν αυτή τη στιγμή μεγάλη αυτοπεποίθηση, ενώ βλέπουν τους Ιρανούς να αμφιταλαντεύονται ανάμεσα στην υποστήριξη Χαμάς και Χεζμπολάχ, των οποίων η υποχώρηση επηρεάζει άμεσα τους περιφερειακούς συσχετισμούς, αλλά και εντείνει το αίσθημα ανασφάλειάς τους, και την ανάληψη περαιτέρω δράσης, που όμως θα δώσει την ευκαιρία στο Ισραήλ να στοχεύει απευθείας το Ιράν. Με το τελευταίο να επιδεικνύει μια πραγματιστική αυτοσυγκράτηση μέχρι την περασμένη Τρίτη, θέλοντας να κερδίσει χρόνο για να αναπτύξει απρόσκοπτα το πυρηνικό του πρόγραμμα, ενώ η Χαμάς είχε πρώτα πλήξει καίρια το ισραηλινό αφήγημα ότι οι Ισραηλινοί ήταν περίπου άτρωτοι έναντι μιας μαζικής τρομοκρατικής επίθεσης.

Πάντως, ο πόλεμος φθοράς που επιχειρήθηκε εις βάρος του Ισραήλ με σκοπό να μετριαστεί η επιθετικότητά του στη Γάζα όχι μόνο δεν απέδωσε, αλλά αντ' αυτού το πρώτο κατάφερε την ταπείνωση των αντιπάλων του.

Εκμυστηρεύσεις

Το Τελ Αβίβ δεν ενδιαφέρεται διόλου για τις διεθνείς αντιδράσεις και όπως μου εκμυστηρεύτηκε υψηλόβαθμος Ισραηλινός αξιωματούχος, όπως συνέβη το 1967 και το 1973, κάποια στιγμή όλοι θα προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα, επομένως αυτό που τους ενδιαφέρει τώρα είναι να τα καθορίσουν.

Προφανώς, εκτρέφονται τρομοκράτες, με το 60% των μαχητών της Χαμάς να αποτελείται από ορφανά προηγούμενων συγκρούσεων. Το Ισραήλ έχει επίσης τουλάχιστον δύο σοβαρά προβλήματα: δεν επιθυμεί την επί μακρόν παραμονή του στον Λίβανο, όμως, οι δυνάμεις της χώρας δεν είναι σε θέση να αναλάβουν την προάσπιση της όποιας ουδέτερης ζώνης τυχόν δημιουργηθεί. Στη Γάζα, σε ένα μεγάλο μέρος αυτής, οι Ισραηλινοί θα παραμείνουν για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα ώστε να μην επανακάμψει η Χαμάς, που ήδη ελέγχει την κοινωνική δραστηριότητα. Επιπλέον, η κλιμακούμενη συνέχιση των επιχειρήσεων (π.χ. χερσαίων στον Λίβανο) θα αυξάνει τον αριθμό των απωλειών εκατέρωθεν, χωρίς μάλιστα, βέβαιη έκβαση, οδηγώντας σε άνοδο των προσφυγικών ροών, η ευθεία αντιπαράθεση με το Ιράν θα ρευστοποιεί πολυεπίπεδα το σκηνικό επηρεάζοντας (όχι μόνο) τις τιμές ενέργειας, και ο εκνευρισμός του διεθνούς παράγοντα, ακόμη και όσων τα συμφέροντα συγκλίνουν με τα αντίστοιχα του Τελ Αβίβ, θα μεγαλώνει λόγω της απροθυμίας για διπλωματική διευθέτηση.

ISRAEL DEFENSE FORCES/HANDOUT VIA REUTERS

Κομάντος του ισραηλινού στρατού επιχειρούν στο έδαφος του νοτίου Λιβάνου. Το Τελ Αβίβ κατάφερε να εξασθενίσει επιχειρησιακά δύο εκ των κυριότερων συμμάχων της Τεχεράνης, να επανακτήσει την αυτοπεποίθησή του και να επιβάλει ξανά το αίσθημα υπεροχής του στην περιοχή.

* Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA) και καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

Ο Ερντογάν παίζει το χαρτί του φόβου

Βολές της αντιπολίτευσης ότι ο πρόεδρος χρησιμοποιεί το Ισραήλ σαν σκιάχτρο, για αντιπερισπασμό

Του ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ

Η τουρκική αντιπολίτευση τηρεί παρόμοια θέση αντίδρασης με την τουρκική κυβέρνηση στην καταδίκη της «ισραηλινής γενοκτονίας», όπως αναφέρουν χαρακτηριστικά σχολιαστές. Ομως, η ομιλία του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στο τουρκικό κοινοβούλιο προκάλεσε θύελλα αντιδράσεων. Ο Τούρκος πρόεδρος υποστήριξε ότι η κυβέρνηση του Ισραήλ ετοιμάζεται «μετά την Παλαιστίνη και τον Λίβανο να βάλει στο στόχαστρο τα εδάφη της Τουρκίας», καθώς «ο Νετανιάχου περιλαμβάνει την Ανατολία στα όνειρά του».

Ο πρόεδρος του Ρεπουμπλικανικού Λαϊκού Κόμματος, Οζγκιούρ Οζέλ, υποστήριξε ότι η τουρκική κυβέρνηση με αυτή τη ρητορική προσπαθεί να καλύψει τα υπάρχοντα προβλήματα του τουρκικού λαού και δήλωσε ότι «αν υπάρχει τέτοια απειλή προς την Τουρκία θέλουμε να ενημερωθούμε. Αν ισχύει αυτό να συνεδριάσει το κοινοβούλιο. Το Ισραήλ δεν μπορεί να αντιμετωπίσει την Τουρκία, του δίνουμε μάθημα του Νετανιάχου, όμως από την άλλη δεν θα επιτρέψουμε να κουκουλώσουν με αυτόν τον τρόπο τα πραγματικά προβλήματα της χώρας». Ο Οζέλ ανέφερε ότι τα μεγαλύτερα προβλήματα του τουρκικού λαού είναι η φτώχεια και η οικονομία και τόνισε ότι «ο λαός δεν χάφτει τη ρητορική που λέει πως τώρα υπάρχει μεγάλος κίνδυνος και πρέπει να είμαστε ενωμένοι».

«Αλλα έλεγε...»

Ο βουλευτής του φιλοκουρδικού κόμματος HDP, Τζενγκίζ Τσαντάρ, στην ομιλία του στο τουρκικό κοινοβούλιο υπενθύμισε πως τον περασμένο Σεπτέμβριο ο κ. Ερντογάν ήταν έτοιμος να συναντήσει τον πρωθυπουργό του Ισραήλ και να αποκαταστήσει τις σχέσεις με την Τουρκία.

«Ο πρόεδρος το 2023 δήλωσε πως "θα μας επισκεφθεί ο Νετανιάχου τον Οκτώβριο ή Νοέμβριο και αν θέλει ο Θεός κι εμείς αργότερα θα τον επισκεφθούμε". Αμέσως μετά έγινε η επίθεση της 7ης Οκτωβρίου και είδαμε τις εξελίξεις. Ενας ηγέτης που δεν μπορεί να προβλέψει τις εξελίξεις που συνέβησαν σε 10 ημέρες, τώρα έρχεται και μας κάνει προβλέψεις», δήλωσε ο κ. Τσαντάρ.

> *«Η απόσταση της Αντιόχειας από τη Γάζα είναι όση η απόσταση της Αγκυρας από το Αϊδίνιο. Δηλαδή η κατοχή, η τρομοκρατία, η επιθετικότητα είναι ακριβώς δίπλα μας».*

Ο κ. Ερντογάν, πάντως, υποστήριξε πως ο κίνδυνος από το Ισραήλ είναι άμεσος: «Η απόσταση από την περιοχή Γιάιλανταγ, που είναι στα σύνορά μας με τη Συρία, μέχρι και τον Λίβανο είναι 170 χιλιόμετρα. Η Τουρκία με αυτοκίνητο απέχει από τον Λίβανο μόλις 2,5 ώρες. Η απόσταση της Αντιόχειας από τη Γάζα είναι όση η απόσταση της Αγκυρας από το Αϊδίνιο. Δηλαδή η κατοχ , η τρομοκρατία, η επιθετικότητα είναι ακριβώς δίπλα μας», επισήμανε ο Τούρκος πρόεδρος.

Στην ανακοίνωση του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας που συνεδρίασε υπό την προεδρία του κ. Ερντογάν, δεν υπήρξε ρητή αναφορά για άμεση απειλή από το Ισραήλ, αλλά φυσικά καταδικάστηκε η πολιτική του και η Αγκυρα δήλωσε πως στηρίζει τον Λίβανο.

Στην ανακοίνωση αναφέρθηκε η αποφασιστικότητα της Τουρκίας «στην καταπολέμηση των τρομοκρατικών οργανώσεων PKK/KCK-PYD/YPG, FETO και DAESH». Παράλληλα τονίστηκε πως «οι δραστηριότητες εξουδετέρωσης των τρομοκρατικών οργανώσεων στο συριακό έδαφος θα συνεχιστούν αδιάκοπα και ότι δεν θα γίνει ανεκτό οποιοδήποτε σχέδιο ή απόπειρα τετελεσμένου γεγονότος που μπορεί να βλάψει την εθνική μας ασφάλεια... Επιβεβαιώθηκε η αποφασιστικότητά μας να προωθήσουμε τη συνεργασία μας με τον γείτονά μας, το Ιράκ, στον αγώνα κατά των τρομοκρατικών οργανώσεων, ιδιαίτερα των PKK/KCK-PYD/YPG, που συνιστούν κοινή απειλή για τις χώρες μας και η σημασία που αποδίδουμε στην ασφάλεια, στην ειρήνη και την ευημερία του αδελφού ιρακινού λαού υπογραμμίστηκε για άλλη μια φορά».

Η κρυφή ανησυχία

Πολιτικοί αναλυτές αναφέρουν πως στην Αγκυρα παρακολουθούν στενά την κινητικότητα και αστάθεια που επικρατεί στην περιοχή, έτσι ώστε να μην υπάρξει καμία προσπάθεια συγκεκριμένων βημάτων προς τη δημιουργία κουρδικού κράτους στη βόρεια Συρία, με την υποστήριξη των ΗΠΑ.

ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ
ΟΙ ΠΑΡΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

Το χάος τρέφει τον Τραμπ

Σε εκλογική παγίδα για τους Δημοκρατικούς εξελίσσεται η σύγκρουση στη Μέση Ανατολή

Μίσιγκαν, η πιο «ευάλωτη» πολιτεία

211.000

είναι οι αραβικής καταγωγής ψηφοφόροι στην πολιτεία, σε έναν πληθυσμό 10 εκατομμυρίων

13

μονάδες έχουν μειωθεί σε σύγκριση με το 2020 τα ποσοστά των Δημοκρατικών στους νέους ψηφοφόρους 18-29 ετών

49%

δίνουν σήμερα κατά μέσο όρο οι δημοσκοπήσεις στη Χάρις, έναντι 47% του Τραμπ

24%

προβάδισμα είχε ο Μπάιντεν στους Αραβοαμερικανούς το 2020 έναντι του Τραμπ

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ**

Την περασμένη Τρίτη, ο Τζίμι Κάρτερ έγινε 100 ετών – ο πρώτος πρώην πρόεδρος των ΗΠΑ που φτάνει αυτό το ηλικιακό ορόσημο. Την ίδια ημέρα, το θεοκρατικό καθεστώς του Ιράν, που κατέλαβε την εξουσία το 1979, επί της προεδρίας του, εξαπέλυσε μεγάλης κλίμακας επίθεση κατά του Ισραήλ, με περισσότερους από 180 βαλλιστικούς πυραύλους – το πιο ισχυρό άμεσο στρατιωτικό πλήγμα μεταξύ των δύο κρατών στα 45 χρόνια της αδυσώπητης σύγκρουσής τους.

Η σύμπτωση είναι ενδεικτική των αδιεξόδων της αμερικανικής πολιτικής στη Μέση Ανατολή και αποτελεί σαφή και άμεση απειλή για την προεκλογική εκστρατεία της Κάμαλα Χάρις. Το 1979 είναι πιο κοντά από ό,τι μοιάζει.

Ένα από τα πολιτικά θύματα της Ισλαμικής Επανάστασης του αγιατολάχ Χομεϊνί ήταν ο ίδιος ο Κάρτερ. Στις 4 Νοεμβρίου του 1979, φοιτητές που υποστήριζαν τον Χομεϊνί εισέβαλαν στην αμερικανική πρεσβεία στην Τεχεράν και πήραν 53 Αμερικανούς ομήρους. Ο Αμερικανός πρόεδρος δεν κατάφερε να τους απελευθερώσει, προβάλλοντας μια εικόνα αδυναμίας την οποία εκμεταλλεύθηκε στο έπακρο ο αντίπαλός του, Ρόναλντ Ρέιγκαν, για να τον κατατροπώσει στις εκλογές του Νοεμβρίου του 1980. Τελικά, οι όμηροι απελευθερώθηκαν στις 20 Ιανουαρίου του 1981, ημέρα της ορκωμοσίας του Ρέιγκαν (πρόσφατα, μάλιστα, επιβεβαιώθηκε ότι άνθρωποι του Ρέιγκαν είχαν μυστικές επαφές με το νέο καθεστώς και είχαν ζητήσει από τους μουλάδες να μην απελευθερωθούν οι όμηροι πριν από τις εκλογές).

Το 2024, η κατάσταση στη Μέση Ανατολή είναι και ξανά έκρυθμη. Υπάρχουν πάλι όμηροι (αυτή τη φορά στη Γάζα, μεταξύ των οποίων επτά Αμερικανοί), το Ισραήλ έχει ανοιχτά στρατιωτικά μέτωπα προς δυσμάς, προς βορρά, προς νότο (Χούθι) και προς ανατολάς και είναι διάχυτος πλέον ο φόβος για μια ευρύτερη περιφερειακή σύρραξη. Το χάος ωφελεί ποικιλοτρόπως τον Ντόναλντ Τραμπ.

Ρυθμιστής ο «Μπίμπι»

«Η Μέση Ανατολή είναι μπαλαντέρ για τις εκλογές», σημειώνει στην «Κ» ο Λάρι Σαμπάτο, καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης, διευθυντής του Center for Politics του Πανεπιστημίου της Βιρτζίνια και διακεκριμένος εκλογικός αναλυτής. «Ένας γενικευμένος πόλεμος θα βοηθούσε τον Τραμπ – τον υποψήφιο που στηρίζει ο Νετανιάχου. Μια κατάπαυση πυρός θα βοηθούσε τη Χάρις. Γνωρίζοντάς το αυτό, ο Νετανιάχου θα βρίσκει συνεχώς λόγους να μη συμφωνεί (σε κατάπαυση του πυρός). Η κατάσταση είναι εξαιρετικά απρόβλεπτη και απαιτεί από τους προεδρικούς υποψηφίους να είναι επιδέξιοι στις αντιδράσεις τους».

Στην πρώτη του απάντηση στο ντιμπέιτ μεταξύ των αντιπροεδρικών υποψηφίων το βράδυ της Τρίτης, που αφορούσε την κρίση την περιοχή, ο Τζ. Ντ. Βανς είπε: «Η αλήθεια είναι ότι ο Τραμπ έφερε σταθερότητα στον κόσμο και το έκανε εδραιώνοντας αποτελεσματικά την αποτρεπτική ισχύ. Φοβούνταν οι άλλοι να παρεκτραπούν».

Πρόκειται για ένα από τα βασικά επιχειρήματα των Ρεπουμπλικανών. Το στρατόπεδο Τραμπ, επικαλούμενο την ασύνταχτη αποχώρηση από το Αφγανιστάν, τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και τον ένα χρόνο πολέμου στη Μέση Ανατολή, που παρά τις επαναλαμβανόμενες εκκλήσεις του Λευκού Οίκου, αντί να σβήνει συνεχώς διευρύνεται, ισχυρίζεται ότι ο Τζο Μπάιντεν (ή «η κυβέρνηση της Κάμαλα Χάρις», όπως ο Βανς επέμενε να το θέτει) έχει χάσει τον έλεγχο.

REUTERS/SHANNON STAPLETON

Διαδηλωτής στέκεται μπροστά σε αστυνομικούς, κατά τη διάρκεια διαμαρτυρίας στη Νέα Υόρκη ενάντια στις επιθέσεις του Ισραήλ σε Γάζα και Λίβανο. Καθώς μια κατάπαυση του πυρός θα βοηθούσε τη Χάρις, ο Νετανιάχου θα βρίσκει συνεχώς λόγους για να συνεχίζει το σφυροκόπημα.

«Αυτές οι εκλογές θα κριθούν από μερικές δεκάδες χιλιάδες ψήφους σε λίγες πολιτείες. Υπάρχουν αρκετοί ψηφοφόροι, ιδίως αριστεροί, που έχουν πολύ ισχυρή άποψη για τον πόλεμο», λέει ο Αλεξ Θεοδωρίδης, επίκουρος καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο UMass/Amherst.

Η εντεινόμενη επιθετικότητα του Ισραήλ, παράλληλα, και η αποτυχία του Μπάιντεν (εν μέρει επειδή δεν θέλει, εν μέρει επειδή δεν μπορεί) να χαλιναγωγήσει τον Μπέντζαμιν Νετανιάχου, δημιουργούν περαιτέρω προβλήματα για τους Δημοκρατικούς. Ως πολιτικός παλαιότερης γενιάς, ο Μπάιντεν εξακολουθεί να θεωρεί το Ισραήλ ως τον Δαβίδ την ευρύτερης Μέσης Ανατολής – μια ηρωική, μικρή φιλοδυτική δημοκρατία περιστοιχισμένη από εχθρικές δικτατορίες που θέλουν να την αφανίσουν. Η νεότερη γενιά των προοδευτικών ψηφοφόρων βλέπει τη χώρα του Νετανιάχου, του Σμότριτς και του Μπεν-Γκβίρ πολύ διαφορετικά – και εξοργίζεται από την αδυναμία ενός Δημοκρατικού προέδρου να επιβάλει τη θέλησή του σε μια ξένη κυβέρνηση που εξαρτάται απολύτως από την αμερικανική στρατιωτική βοήθεια για να επιβιώσει.

Όπως δηλώνει στην «Κ» ο Αλεξ Θεοδωρίδης, επίκουρος καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο UMass/Amherst, παρότι η εξωτερική πολιτική συνήθως δεν κινητοποιεί ιδιαίτερα τους ψηφοφόρους, «αυτές οι εκλογές θα κριθούν από μερικές δεκάδες χιλιάδες ψήφους σε λίγες πολιτείες. Υπάρχουν αρκετοί ψηφοφόροι, ιδίως αριστεροί, που έχουν πολύ ισχυρή άποψη για τον πόλεμο στη Μέση Ανατολή. Αν έστω και ένας μικρός αριθμός εξ αυτών αποφασίσει να μην πάει στην κάλπη εξαιτίας της δυσαρέσκειάς του με τον Μπάιντεν σε αυτό το ζήτημα, αυτό θα έκανε πιο δύσκολο το έργο της Χάρις σε ορισμένες κρίσιμες αμφίρροπες πολιτείες».

Εστία ανησυχίας

Από αυτές τις πολιτείες, αυτή που είναι η πηγή της μεγαλύτερης ανησυχίας για τους Δημοκρατικούς είναι το Μίσιγκαν. Σύμφωνα με τον μέσο όρο των δημοσκοπήσεων, την περασμένη Τετάρτη, βάσει του Silver Bulletin (του γνωστού στατιστικολόγου Νέιτ Σίλβερ), η Χάρις διατηρούσε προβάδισμα 2,1 μονάδων (48,9%-46,8%) στην πολιτεία-κοιτίδα της αμερικανικής αυτοκινητοβιομηχανίας με τους 15 εκλέκτορες. Την περασμένη εβδομάδα, ωστόσο, διέρρευσε ότι η Ελίσα Σλότκιν, βουλευτής και υποψήφια για γερουσιαστής του Μίσιγκαν, ανέφερε σε δωρητές της ότι οι εσωτερικές δημοσκοπήσεις της δικής της εκστρατείας δείχνουν την αντιπρόεδρο να χάνει την πολιτεία.

Στο Μίσιγκαν βρίσκεται η μεγαλύτερη κοινότητα Αμερικανών αραβικής καταγωγής στις ΗΠΑ – 211.000, σε έναν πληθυσμό 10 εκατομμυρίων. Το Ντιέρμπορν, μια πόλη 110.000 ανθρώπων, αρχηγείο της Ford, έγινε πέρυσι η πρώτη στη χώρα όπου οι Αραβες Αμερικανοί αποτελούν την πλειονότητα του πληθυσμού. Φιλοξενεί το μεγαλύτερο τζαμί στη Βόρειο Αμερική και έχει Αραβα μουσουλμάνο δήμαρχο.

Εκτός όμως από μουσουλμάνους, στο Μίσιγκαν –στο Ντιέρμπορν και στο μητροπολιτικό Ντιτρόιτ– υπάρχει και μια ζωηρή κοινότητα χριστιανών λιβανέζικης καταγωγής, μέλη της οποίας μαθαίνουν πλέον καθημερινά για τους νεκρούς και την καταστροφή που σπέρνει το Ισραήλ στη χώρα καταγωγής τους, με αμερικανικά όπλα. Οσο το σφυροκόπημα του Λιβάνου συνεχίζεται, τόσο οι Δημοκρατικοί θα αιμορραγούν σε ψήφους, σε μια πολιτεία που δεν έχουν το περιθώριο να χάσουν.

EPA/MARTA PEREZ

«Το Ιράν σχοινοβατεί σε μια πολύ λεπτή γραμμή», λέει ο Νέιθαν Θραλ.

Νέιθαν Θραλ, *συγγραφέας, βραβευμένος με Πούλιτζερ*

Δεν θα αλλάξει τίποτα μετά τις εκλογές

Η διαφορά της Χάρις από τον Μπάιντεν στο Μεσανατολικό είναι μόνο το ύφος

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Την ημέρα της επίθεσης του Ιράν, ο βραβευμένος με Πούλιτζερ Νέιθαν Θραλ, συγγραφέας του «Μια μέρα της ζωής του Αμπεντ Σαλάμα» (μόλις εκδόθηκε στα ελληνικά από τις εκδόσεις Δώμα) βρισκόταν στις ΗΠΑ αλλά η οικογένειά του ήταν στο Ισραήλ. Τον ρωτάω αν πανικοβλήθηκαν, αλλά φαίνεται πως πλέον είναι κομμάτι της καθημερινότητάς τους. «Μπα, έχουν συνηθίσει. Εχουν μάθει να ζουν με αυτό». Ο μόνος νεκρός που σημειώθηκε από την ιρανική επίθεση ήταν ένας Παλαιστίνιος από τη Γάζα, που είχε καταφύγει στην Ιεριχώ, στη Δυτική Οχθη. Με αφορμή το βιβλίο του, που αναλύει ακριβώς αυτό, πώς οι Παλαιστίνιοι είναι β΄ κατηγορίας πολίτες μέσα στο Ισραήλ, του ζητάω ένα σχόλιο. «Το ίδιο συνέβη και τον Απρίλιο, κατά την πρώτη ιρανική επίθεση, όταν το μοναδικό θύμα ήταν πάλι ένα 7χρονο κοριτσάκι, αραβικής καταγωγής, που διέμενε σε κοινότητα Βεδουίνων στην έρημο Νεγκέβ του Ισραήλ. Και στις δύο περιπτώσεις, και στη Δυτική Οχθη και μέσα στο Ισραήλ, είναι οι Παλαιστίνιοι που δεν προστατεύονται από την ισραηλινή αεράμυνα. Υπάρχουν δεκάδες χιλιάδες Παλαιστίνιοι στο Ισραήλ που ζουν σε χωριά τα οποία δεν αναγνωρίζονται από το επίσημο κράτος. Το Ισραήλ προσπαθεί να τους εκτοπίσει από εκεί, προκειμένου να δημιουργηθούν εβραϊκοί οικισμοί. Ακριβώς γι' αυτόν τον λόγο αυτά τα χωριά που δεν αναγνωρίζονται δεν περιλαμβάνονται στους χάρτες των συστημάτων αεράμυνας. Για πολλά χρόνια, οι ρουκέτες που εκτοξεύονται κατά του Ισραήλ και δεν έχουν αναχαιτιστεί προσγειώνονταν σε παλαιστινιακές περιοχές και όπως βλέπουμε αυτό εξακολουθεί να συμβαίνει».

Κατά τη γνώμη του, «το Ιράν έχει πολύ περιορισμένες εναλλακτικές λύσεις. Ενώ έχει επανειλημμένως δεχθεί πλήγματα από το Ισραήλ, κάνει τα λιγότερα δυνατά μόνο και μόνο για να σώσει τα προσχήματα. Αποπειράται να διατηρήσει κάποιας μορφής αποτροπή χωρίς να προκαλέσει έναν άμεσο πόλεμο, που θα μπορούσε να συμπαρασύρει και τις ΗΠΑ σε μια εμπλοκή. Ο πρωταρχικός στόχος του Ιράν είναι δηλαδή να αποφύγει μια απευθείας σύγκρουση με τις ΗΠΑ. Και η στρατηγική του Ισραήλ είναι ακριβώς η ανάποδη: να εμπλέξει τις ΗΠΑ σε έναν πόλεμο με το Ιράν. Η Τεχεράν σχοινοβατεί σε μια πολύ λεπτή γραμμή. Γιατί αν δεν κάνει κάτι, είναι σαν προκαλεί περαιτέρω αντίποινα. Από την άλλη, οποιαδήποτε απάντηση δίνει το έναυσμα για νέα ισραηλινή επίθεση. Είναι σαν να βρίσκεται σε πλήρες αδιέξοδο». Δεν είναι εξαιρετικά κακή η συγκυρία της επίθεσης για την Κάμαλα Χάρις και τους Δημοκρατικούς; «Δεν θεωρώ ότι υπάρχει διαφορά μεταξύ Δημοκρατικών και Ρεπουμπλικανών έναντι του Ισραήλ. Και τα δύο κόμματα δείχνουν την αμέριστη υποστήριξή τους. Η διαφοροποίηση της Κάμαλα Χάρις είναι μόνο σε επίπεδο ρητορικής. Τα ΜΜΕ απέδωσαν πολύ μεγαλύτερη έμφαση στη συμπάθεια που επέδειξε απέναντι στους Παλαιστινίους απ' ό,τι άξιζε. Σε επίπεδο ουσίας και πολιτικής, οι θέσεις της είναι ακριβώς ίδιες με του Μπάιντεν. Και όμως ο Τύπος δεν της ασκεί κριτική υπό τον φόβο εκλογής του Ντόναλντ Τραμπ. Παίρνει αυτήν την απόκλιση ύφους και τη μετατρέπει σε διαφορά πολιτικής, ενώ η ίδια έχει πει ξεκάθαρα ότι δεν πρόκειται να αλλάξει στάση».

Δεν θεωρεί ωστόσο ότι αυτήν τη στιγμή η κυβέρνηση του Τζο Μπάιντεν εμφανίζεται αδύναμη, αφού απέτυχε να αποτρέψει έναν ευρύτερο πόλεμο στη Μέση Ανατολή; «Αδύναμη ή υποκριτική; Οι ΗΠΑ είχαν την ισχύ να σταματήσουν τον πόλεμο στη Γάζα από την πρώτη στιγμή και δεν την άσκησαν. Λένε διαρκώς "θέλουμε αυτό κι εκείνο", αλλά κάνουν ακριβώς το αντίθετο. Εξοπλίζουν διαρκώς το Ισραήλ. Χωρίς αυτά τα όπλα, δεν θα μπορούσε το Ισραήλ να πραγματοποιήσει αυτόν τον πόλεμο». Του αντιτείνω πως δεν είναι και τόσο ρεαλιστική η απαίτησή του να σταματήσει ο εξοπλισμός του Ισραήλ σε μια εκλογική χρονιά για τις ΗΠΑ. «Δεν έχουν σχέση οι εκλογές. Και πριν από δύο χρόνια να γινόταν αυτό, το ίδιο θα έκαναν. Οι ΗΠΑ εξοπλίζουν το Ισραήλ, ούτως ή άλλως, ανεξάρτητα από τις εκλογικές αναμετρήσεις. Το έκαναν και στους προηγούμενους πολέμους στη Γάζα».

Οι ΗΠΑ είχαν την ισχύ να σταματήσουν τον πόλεμο στη Γάζα από την πρώτη στιγμή. Λένε "θέλουμε αυτό κι εκείνο", αλλά κάνουν το αντίθετο. Εξοπλίζουν διαρκώς το Ισραήλ.

Από τον «πάγο» στην αποξένωση

Πολύ πριν από την απόρριψη της πρόσκλησης για τα γενέθλια της Ν.Δ., η σχέση των δύο «πρώην» με τον νυν πρωθυπουργό είχε τσακίσει. Τι είχαν πει Καραμανλής και Σαμαράς σε ένα τραπέζι το 2022. Και πώς αποφάσισαν την κοινή τους αποχή από το πάρτι στη Ρηγίλλης

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Το γυαλί είχε ραγίσει εδώ και τουλάχιστον δύο χρόνια, αλλά δεν είχε σπάσει. Αυτό έγινε την Παρασκευή το πρωί όταν οι δύο πρώην πρωθυπουργοί Κώστας Καραμανλής και Αντώνης Σαμαράς αποφάσισαν να αρνηθούν την προσωπική πρόσκληση του Κυριάκου Μητσοτάκη να δώσουν το «παρών» στη γιορτή για τα πεντηκοστά γενέθλια της Ν.Δ., μία κίνηση που αποτελεί την κορύφωση μιας «ταραχώδους σχέσης» μεταξύ του νυν και των δύο πρώην πρωθυπουργών και μάλιστα σε μία κομματική εκδήλωση που είχε σχεδιαστεί για να συμβολίσει την κομματική ενότητα και να τονώσει το νεοδημοκρατικό φρόνημα.

Πίσω από το «ουδέν σχόλιο»

Το πρωί της Παρασκευής τα γραφεία των δύο πρώην πρωθυπουργών ενημέρωσαν τους πολιτικούς συντάκτες πως ο κ. Καραμανλής και ο κ. Σαμαράς είχαν αποφασίσει να επιστρέψουν τα προσκλητήρια. Στο ερώτημα ποια είναι η αιτία, επέμειναν στο στεγνό «όχι» χωρίς κάποια περαιτέρω εξήγηση. Οι ερμηνείες είναι πολλές και ανατρέχουν σε ένα παρασκήνιο τουλάχιστον δύο ετών.

Ξεκινώντας από το τέλος, οι πληροφορίες λένε πως οι κ. Καραμανλής και Σαμαράς θεώρησαν το ίδιο το event υπό τον τίτλο «street party», «ευτελές, έως ενοχλητικό». Πηγή που πρόσκειται στον κ. Καραμανλή μάλιστα έλεγε στην «Κ» πως τέτοιου είδους δράσεις κάνουν συνήθως διάφορες «στέγες» και όχι πολιτικά κόμματα με την ιστορία της Ν.Δ., ενώ άλλες πηγές πέριξ του Αντώνη Σαμαρά σχολίαζαν ακόμα και το όνομα «street party», λέγοντας πως η επωνυμία από μόνη της «ευτελίζει το κόμμα».

Πηγές από το περιβάλλον των δύο «πρώην» έλεγαν ότι το «street party» ήταν ανάξιο της ιστορίας του κόμματος, απαντώντας έτσι και στην κατηγορία ότι οι ίδιοι «γύρισαν την πλάτη στην παράταξη».

Θεωρήθηκε ότι «η φύση της εκδήλωσης επιβεβαιώνει τη μετάλλαξη της Ν.Δ. σε κάτι πιο ρευστό και απολίτικο». Η άλλη ένσταση, που ακουγόταν από το περιβάλλον των δύο απόντων, ήταν ότι «για μία ακόμα φορά» η σκηνοθεσία της εκδήλωσης είχε καταστρωθεί για «ένα μόνο ρόλο». «Οι δύο πρώην πρωθυπουργοί δεν μπορεί να είναι το φόντο του κ. Μητσοτάκη», πρόσθετε η ίδια πηγή. Η πρόσκληση ήταν, έλεγε, «υποκριτική» και «υστερόβουλη» καθώς έγινε για να εγκλωβίσει τους Καραμανλή και Σαμαρά: Εάν οι δύο πρώην προσέρχονταν, τότε ο κ. Μητσοτάκης θα κέρδιζε από την εικόνα κομματικής συσπείρωσης. Εάν δεν έρχονταν, όπως και έγινε, θα επιχειρούσε να τους εκθέσει. «Αυτό το παιχνίδι οι δύο πρώην δεν θα το έπαιζαν», κατέληξε η ίδια πηγή. Ο ίδιος ο κ. Μητσοτάκης έχει πάντως εντελώς αντίθετη άποψη, θεωρώντας πως «έκανε το καθήκον του» καλώντας τους δύο προκατόχους του, φερόμενος και με ευγένεια και με θεσμικότητα, παρά τα όσα είχαν προηγηθεί στο Πολεμικό Μουσείο. «Ποιος άλλος πρωθυπουργός θα το έκανε αυτό;» αναρωτιόταν την Παρασκευή το βράδυ κυβερνητική πηγή.

ΑΠΕ-ΜΠΕ / ΚΩΣΤΑΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ

Οι ψίθυροι που έγιναν ηχηρή αποχή

Ηδη από το 2022, ο Αντώνης Σαμαράς και ο Κώστας Καραμανλής (εδώ, κατά την πρόσφατη εκδήλωση του Ιδρύματος «Κωνσταντίνος Καραμανλής») μοιράζονται την ενόχλησή τους για την πορεία της κυβέρνησης. Θρυαλλίδα ήταν η υπόθεση των υποκλοπών. Εκτοτε συσσωρεύονταν οι πολιτικές διαφωνίες τους λόγω κυβερνητικών επιλογών που, όπως εκτιμούσαν, αλλοίωναν την ταυτότητα της παράταξης.

«Λες να μας άκουγαν;»

Ο παγετός των γενεθλίων έχει πάντως προϊστορία τουλάχιστον από το 2022. Οι κ. Μητσοτάκης, Καραμανλής και Σαμαράς είναι ούτως ή άλλως εκφραστές διαφορετικών πολιτικών σχολών. «Ακόμα και ο Κώστας με τον Αντώνη δεν ταυτίζονται σε αρκετά θέματα», λέει παλιό στέλεχος που τους γνωρίζει καλά. «Πόσο μάλλον με τον Κυριάκο, που εκφράζει κάτι διαφορετικό». Παρ' όλα αυτά από το 2019 έως το 2022 οι τρεις φαινόταν να έχουν βρει ένα modus vivendi. Ακόμα και ο πιο απόμακρος Καραμανλής είχε βρεθεί το 2019 στο Βελλίδειο, κάνοντας προεκλογική ομιλία υπέρ της Ν.Δ. που έκλεισε με την παραίνεση «σας καλώ όλους να σταθούμε στο πλευρό του Κυριάκου», ενώ ο πάντα πιο κινητικός Αντώνης Σαμαράς ήταν διαρκώς στο τηλέφωνο κινητοποιώντας κόσμο, λειτουργώντας ως «στρατιώτης της παράταξης».

Οποιος γνωρίζει καλά τα παρασκήνια, λέει πως η πρώτη ισχυρή ρωγμή στη σχέση των τριών ήταν οι υποκλοπές, το καλοκαίρι του 2022. Ο Καραμανλής θεωρούσε «αδιανόητο» για τη Δημοκρατία αλλά και για τη Νέα Δημοκρατία, να παρακολουθούνται πολιτικοί αρχηγοί, ο αρχηγός ΓΕΕΘΑ, υπουργοί και άλλοι. Η άποψή του τότε καταγράφηκε και δημοσίως με τη γνωστή ομιλία του στα Ανώγεια, όπου, σαφέστατα, άφηνε αιχμές για τον χειρισμό της κυβέρνησης. Ιδια οπτική είχε και ο Αντώνης Σαμαράς, με τις ανεπιβεβαίωτες πληροφορίες να λένε πως σε ένα τραπέζι που ήταν οι δύο τους, ο Σαμαράς ρώτησε τον Καραμανλή: «Κώστα, λες να παρακολουθούσαν και εμάς;». Είτε η φράση ειπώθηκε, είτε όχι, είχε ξεκινήσει η ευθυγράμμιση των δύο πρώην πρωθυπουργών, αναθερμαίνοντας την παλιά τους φιλία που χρονολογείται από το 1989.

«Αυτό δεν είναι το κόμμα μου»

Παρά το γεγονός πως οι κ. Καραμανλής και Σαμαράς «έχουν διαφορές» κυρίως σε επίπεδο ύφους, σε βασικά ιδεολογικά θέματα είναι σαφώς πιο κοντά και σε απόσταση από τον κ. Μητσοτάκη. «Η ποταμοποίηση» της Ν.Δ. που κατήγγειλε δημόσια ο Αντώνης Σαμαράς ήδη από τον Μάιο του 2022, δείχνει από πότε είχαν μαζευτεί τα πρώτα σύννεφα. Από την άλλη, στον Καραμανλή ποτέ δεν άρεσε το γεγονός ότι τα πρόσωπα που ανήκαν στους σφοδρούς πολέμιούς του. «Αυτή δεν είναι η παράταξή μου», φέρεται να είχε πει σύμφωνα με συνομιλητές του, κάτι που αφορούσε όχι μόνο σε πρόσωπα, αλλά και σε πολιτικές και σε ύφος διακυβέρνησης, κάτι το οποίο πάντως κυβερνητικές πηγές ποτέ δεν κατάλαβαν, καθώς «η σημερινή Ν.Δ. δεν κάνει τίποτα διαφορετικό από όσα λέει η ιδρυτική της διακήρυξη».

Οι δύο πρώην πάντως διαφωνούν με την κυβερνητική γραμμή στα εθνικά θέματα, αλλά και σε ζητήματα κοινωνικά. Η εκδήλωση στο Πολεμικό Μουσείο ήταν το επίσημο φανέρωμα αυτής της υπόγειας διετούς διαμάχης. Εκεί ο Αντώνης Σαμαράς είχε επιτεθεί κατά μέτωπο στην κυβέρνηση τόσο για την εξωτερική της πολιτική, όσο και για τον γάμο των ομόφυλων ζευγαριών, ενώ στην ίδια γραμμή, αλλά με διαφορετικό ύφος και ο Κώστας Καραμανλής. «Η νομοθέτηση υπέρ του γάμου είναι κάτι που είναι εντελώς κόντρα στο dna της παράταξης», ανέφερε καραμανλική πηγή, κάνοντας λόγο για μια απόφαση που τραυματίζει τον πυρήνα των αξιών. Πολλοί λένε πάντως πως η άρνηση του Κυριάκου Μητσοτάκη να καλέσει τους δύο πρώην στο τηλέφωνο σε τακτά χρονικά διαστήματα, ώστε να κρατήσει ενεργό τη σχέση του μαζί τους, είναι η πραγματική αιτία της ρήξης. Συνομιλητές των δύο πρώην πρωθυπουργών έχουν διαφορετική άποψη, καθώς λένε πως τα ζητήματα δεν είναι καθόλου προσωπικά, αλλά πολιτικά.

«Γύρισαν την πλάτη στην παράταξη»

Επισήμως το Μαξίμου υποβάθμισε την απουσία των πρώην λέγοντας πως «σήμερα (σ.σ. την Παρασκευή) είναι μία γιορτή νεοδημοκρατών». Ακολούθησε ο πρωθυπουργός όπου δήλωσε στη συνέντευξή του την Παρασκευή το απόγευμα πως δεν θα κρίνει ο ίδιος την απουσία των πρώην, αφήνοντας να εννοηθεί ότι θα την κρίνει ο κόσμος. Στο Μέγαρο Μαξίμου είναι βαθιά η πεποίθηση πως η απουσία των κ. Καραμανλή και Σαμαρά από τα γενέθλια της Ν.Δ. «θα τους κάνει κακό» καθώς «δεν γύρισαν την πλάτη στον Μητσοτάκη, αλλά στην παράταξη», ενώ την ίδια ώρα κυβερνητικές πηγές σχολίαζαν ότι ο πρωθυπουργός και πρόεδρος της Ν.Δ. είναι βέβαιος πως όσα κάνει όχι απλώς δεν παρεκκλίνουν από την ταυτότητα της Ν.Δ., αντίθετα τη μεγαλώνουν και την κάνουν πιο ισχυρή και πιο εξωστρεφή, αποδίδοντας τη συμπεριφορά των δύο πρώην σε «γινάτι». Στο παρασκήνιο πάντως υπήρχαν στελέχη της κυβέρνησης που έπνεαν μένεα κατά των δύο, καθώς θεωρούν πως με τη στάση τους «πήγαν να χαλάσουν το κλίμα της γιορτής». Οι ίδιες πηγές έλεγαν ότι «τα καμώματά τους δεν αφορούν την κοινωνία, που ενδιαφέρεται μόνο για τα προβλήματά της, στα οποία προσπαθεί να δώσει λύση η κυβέρνηση» και συμπλήρωναν πως οι κ. Καραμανλής και Σαμαράς με τη στάση τους έδειξαν πως «επενδύουν στην εσωστρέφεια».

Οι απέχοντες θεωρούν ότι η πρόσκληση είχε στόχο να τους εγκλωβίσει. Το Μαξίμου απαντά ότι ο πρωθυπουργός έδειξε «θεσμική ανωτερότητα», παρά τα όσα είχαν προηγηθεί στο Πολεμικό Μουσείο.

Η επόμενη ημέρα

Ανεξάρτητα από το τι λένε τα δύο στρατόπεδα, είναι δεδομένο πως η απουσία των δύο πρωθυπουργών συνιστά σημείο καμπής καθώς κανείς πλέον από τους τρεις δεν θα κάνει βήμα πίσω. Ο κίνδυνος που καλείται να αντιμετωπίσει ο πρωθυπουργός και το επιτελείο του το επόμενο διάστημα, είναι η απουσία των πρώην να ερμηνευτεί από μία μερίδα βουλευτών ως «πράσινο φως» για περαιτέρω αντιπολίτευση και στους «11 συν 8» βουλευτές να προστεθούν νέες κοινοβουλευτικές ερωτήσεις και αντιπολιτευτικές πρωτοβουλίες. Το Μαξίμου για να αντιμετωπίσει αυτή την πιθανότητα θα συνεχίσει στην ίδια γραμμή που έχει έως τώρα, εντείνοντας τις επαφές με τους βουλευτές και την κοινωνική πολιτική της κυβέρνησης.

Το σύνορο μεταξύ Πολεμικού Μουσείου και Ρηγίλλης

Του **ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

Η οδός Ρηγίλλης, όπου βρίσκεται το νεοκλασικό κτίριο που στέγαζε τα γραφεία της Ν.Δ. από το 1974 έως το 2011, απέχει μόλις 150 μέτρα από το Πολεμικό Μουσείο στην οδό Ριζάρη. Και όμως, η απόσταση είναι αχανής. Ανάμεσα στην προχθεσινή εορταστική Ρηγίλλης του Κυριάκου Μητσοτάκη και στο Πολεμικό Μουσείο, όπου ακούστηκαν προ τριμήνου (1η Ιουλίου) οι ομοβροντίες του Αντώνη Σαμαρά και του Κώστα Καραμανλή κατά της κυβέρνησης, παρεμβάλλονται το Λύκειο του Αριστοτέλη και το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, δηλαδή ολόκληρος ο ελληνοχριστιανικός πολιτισμός! Αποδείχθηκε, λοιπόν, πρακτικά αδύνατον για τους δύο πρώην πρωθυπουργούς να κάνουν ένα άλμα μεγαλύτερο από τη φθορά για να φτάσουν στο προχθεσινό υπαίθριο πάρτι για τα πενήντα χρόνια του κόμματός τους. Και οι δύο παραμένουν στα χαρακώματα του Μουσείου.

Εμφύλια πάθη

Οσοι ήταν μάρτυρες των ομιλιών των δύο πρώην πρωθυπουργών δεν ξεχνούν το μένος ενός γνήσιου δεξιού και καραμανλικού ακροατηρίου κατά της κυβέρνησης του κόμματός τους! Και παρά το γεγονός ότι τα περισσότερα μέσα ενημέρωσης μαγνητίστηκαν κυρίως από τις αποδοκιμασίες για τον γάμο ομοφύλων (μία από τον Καραμανλή, πολλές από τον Σαμαρά, άπειρες από το πλήθος), το πολιτικό βάθος της εκδήλωσης βρισκόταν στην κοινή θέση των δύο πρώην πρωθυπουργών για τα ελληνοτουρκικά, που εμφανίζεται διαμετρικά αντίθετη από εκείνη του Μητσοτάκη – ιδίως στο σκέλος της ενδεχόμενης οριοθέτησης των θαλασσίων ζωνών σε συμφωνία με την Τουρκία. Και ήταν σαφές πως Καραμανλής και Σαμαράς εγκαινίαζαν εκείνη τη βραδιά ένα κοινό μέτωπο που θα είχε συνέχεια.

Ο Σαμαράς, πιο σκληρός από τον Καραμανλή στην κριτική του για όλα τα ζητήματα, ήταν αναμενόμενο να χάσει την ευκαιρία για ασπασμούς και αναμνήσεις στη σκιά της Ρηγίλλης. Πολλοί, πάντως, περίμεναν ότι ο Καραμανλής θα πήγαινε. Εκαναν λάθος. Μία από τις αιτίες της άρνησης είναι η διακοπή κάθε επικοινωνίας μεταξύ Μαξίμου και Ραφήνας, παρά τις προσπάθειες καλοθελητών να επανέλθει το παλιό κλίμα, όταν νυν και πρώην μιλούσαν περιστασιακά. Ολα αυτά, βέβαια, θα είχαν κυρίως παραπολιτική αξία εάν πίσω από τον ανθρώπινο παράγοντα δεν έχασκε μια ουσιαστική πολιτική διαφωνία.

Το πιο σοβαρό κοινό στοιχείο των ομιλιών Σαμαρά και Καραμανλή στο Πολεμικό Μουσείο ήταν η ρητή θέση τους εναντίον οποιασδήποτε συζήτησης με την Τουρκία η οποία θα μπορούσε να οδηγήσει σε σημεία συμφωνίας για συγκεκριμένες διαφορές (δηλαδή για συνυποσχετικό) που θα παραπεμφθούν κατόπιν σε διεθνές δικαιοδοτικό-διαιτητικό όργανο. Κατά την άποψή τους, κάτι τέτοιο ισοδυναμεί με ελληνική παραδοχή δυνητικών τουρκικών κυριαρχικών δικαιωμάτων στο Αιγαίο. Το μήνυμα της εκδήλωσης μπορούσε να συμπυκνωθεί σε τέσσερις λέξεις: «Οχι Πρέσπες στο Αιγαίο». Είναι εντυπωσιακό ότι η διαφορά του 2004 στο ίδιο θέμα ανάμεσα στον Σημίτη και στον Καραμανλή επιστρέφει το 2024 μέσα στη Νέα Δημοκρατία ως διαφορά ανάμεσα στον Μητσοτάκη και στους Καραμανλή - Σαμαρά.

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ: ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΑΒΡΑΜΙΔΗΣ

«Εμείς προσπαθούμε, τα παιδιά έχουν έρθει αγρίμια»

Παρότι πλέον υπάρχει πρωτόκολλο για την αντιμετώπιση της βίας και του εκφοβισμού στο σχολείο, τα αντανακλαστικά της εκπαιδευτικής κοινότητας δεν λειτουργούν παντού. Πού έχουν καταλήξει παλαιότερες υποθέσεις που αναψηλάφησε η «Κ»

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

Στην πράξη, δεν ακολουθείται πάντα ενιαίος τρόπος. Διαχρονικά, οι αντιδράσεις απέναντι σε περιστατικά εκφοβισμού ανηλίκων φαίνεται ότι διαφοροποιούνται μεταξύ σχολικών μονάδων. Αλλάζουν ανάλογα με την εμπειρία, την επιμόρφωση, τις παραστάσεις ή τον διαθέσιμο χρόνο που έχουν διευθυντές και διδάσκοντες. Σε μια περίπτωση οι γονείς παιδιού που είχε στοχοποιηθεί μετέβησαν σε σχολείο συνοδεία δικηγόρου για να αισθανθούν ότι θα μετρήσει ο λόγος τους. Αλλού, παράλληλα με τις ποινές αποβολής που επιβλήθηκαν στους εμπλεκομένους, οι καθηγητές λειτούργησαν και διαμεσολαβητικά ώστε να ακουστούν οι δύο πλευρές και να επουλωθεί το τραύμα. Σε άλλο περιστατικό το 2023, πέρα από τους ψυχολόγους, είχε κληθεί να συνδράμει και εκπρόσωπος της Εκκλησίας.

Τους τελευταίους μήνες έχει συνταχθεί πρωτόκολλο από επιστημονική επιτροπή του υπουργείου Παιδείας που προβλέπει συγκεκριμένα βήματα για τη διαχείριση των περιστατικών ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού. Σε αυτά σημειώνεται μεταξύ άλλων πώς εκτιμάται η σοβαρότητα κάθε περιστατικού, πώς θα πρέπει να ενημερώνονται οι γονείς, αλλά και πώς θα γίνονται οι συναντήσεις με τα παιδιά που ασκούν τον εκφοβισμό ή τον ενισχύουν.

Σκοπός είναι να εφαρμόζεται μια κοινή διαδικασία, ένας ενδεδειγμένος τρόπος αντιμετώπισης ώστε να μην παρατηρείται ο «αυτοσχεδιασμός» του παρελθόντος. Αυτά τα βήματα ακολουθούνται πλέον στην εξέταση των επώνυμων αναφορών που υποβάλλουν από τον περασμένο Απρίλιο γονείς και μαθητές στην ηλεκτρονική πλατφόρμα για τον σχολικό εκφοβισμό, stop-bullying.gov.gr.

Υπάρχουν όμως και περιστατικά της σχολικής ζωής που δεν γνωστοποιούνται στην ψηφιακή πλατφόρμα ή συνήθως δεν προλαμβάνονται εγκαίρως. Παρατηρείται από εκπαιδευτικούς ότι ορισμένες σχολικές μονάδες μπορεί να προσφύγουν πιο εύκολα στην τιμωρία, ενώ άλλες εφαρμόζουν πιο συχνά τον θεσμό της σχολικής διαμεσολάβησης για την αποσόβηση κρίσεων.

Απουσία στην πρόληψη

Η Θεώνη Κουφονικολάκου, βοηθός Συνηγόρου του Πολίτη για τα Δικαιώματα του Παιδιού, αναφέρει ότι κατά καιρούς έχουν χειριστεί αναφορές από διευθυντές, μεμονωμένους εκπαιδευτικούς, συλλόγους διδασκόντων, γονείς, αλλά και παιδιά. «Η αντιμετώπιση είναι κατά περίπτωση διαφορετική, αλλά συχνά διαπιστώνεται η επιβολή παιδαγωγικών μέτρων, ιδίως αποβολών, χωρίς αντίστοιχη ενεργοποίηση μηχανισμών πρόληψης της βίας και υποστήριξης παιδιών - οικογενειών σε κίνδυνο», λέει στην «Κ».

Οπως επισημαίνει η ίδια, σε αρκετές περιπτώσεις η υποβολή της αναφοράς γίνεται μετά την κλιμάκωση των προβλημάτων και την πλήρη διάρρηξη των σχέσεων εμπιστοσύνης στη σχολική κοινότητα, ενώ το πιο σημαντικό είναι η πρόληψη και η έγκαιρη αναγνώριση του κινδύνου. «Λόγω της ανεπάρκειας κατάλληλων συνεκτικών επιμορφώσεων, της έλλειψης υποστηρικτικών θεσμών εντός και εκτός συστήματος, αλλά και του βάρους του σχολικού προγράμματος που εστιάζει δυσανάλογα στη γνώση έναντι της ανάπτυξης κοινωνικών δεξιοτήτων και σεβασμού, η σχολική κοινότητα συχνά παραβλέπει ή αδυνατεί να αναγνωρίσει και να διαχειριστεί την κακοποίηση εις βάρος των παιδιών, τις διακρίσεις και τη βία συνολικά», τονίζει.

Σύμφωνα με τη Συνήγορο του Παιδιού, ζητούμενο δεν είναι μόνο η ομοιογένεια στη διαχείριση αυτών των θεμάτων από τις σχολικές μονάδες, αλλά να επιτευχθεί και ο απρόσκοπτος συντονισμός του σχολείου με άλλες υπηρεσίες της κοινότητας, όπως για παράδειγμα η κοινωνική υπηρεσία ενός δήμου, κάτι το οποίο δεν έχει εξασφαλιστεί. Ακόμη σημειώνει ότι «οι επιμορφώσεις των εκπαιδευτικών δεν είναι συνεκτικές και αρκετά βιωματικές και τα αποτελέσματα δεν είναι πάντα τα ενδεδειγμένα, παρότι οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί διψούν για γνώση και ζητούν συχνά βοήθεια από τον Συνήγορο». Μία ακόμη πτυχή την οποία αναφέρει, παρά τις όποιες θετικές πρωτοβουλίες, είναι η συνεχής μετακίνηση ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών σε άλλα σχολεία, «γεγονός που αποδυναμώνει τον ρόλο τους και αποτρέπει τη δημιουργία σχέσεων εμπιστοσύνης με τα παιδιά».

Μιλώντας με εκπαιδευτικούς, γονείς και δικηγόρους η «Κ» αναψηλαφεί υποθέσεις σχολικού εκφοβισμού των τελευταίων δύο ετών, από τις πιο ήπιες έως τις πιο ακραίες μορφές, και καταγράφει τις διαφορετικές προσεγγίσεις. Τι είχε συμβεί στα θύματα, πώς κινητοποιήθηκαν τα σχολεία και πώς αντιμετώπισαν ή πλαισίωσαν τους θύτες;

ΚΡΟΥΣΜΑ 1

Στο σχολείο με δικηγόρο

Δεν υπήρχε σωματική βία. Η στάση των άλλων παιδιών, όμως, είχε στιγματίσει τη μαθήτρια της Στ΄ Δημοτικού. Οι γονείς της δεν ήταν σίγουροι πόσο καιρό κρατούσαν οι προσβολές. Η κόρη τους ήταν η πιο μικροκαμωμένη στην τάξη. Δεχόταν επίμονα πειράγματα, ώσπου δεν ήθελε άλλο να πηγαίνει στο σχολείο. Κατά τα λεγόμενα των γονέων της, η διευθύντρια αρχικά αρνήθηκε να ασχοληθεί με το θέμα. «Συμβαίνει», τους είπε. «Και εμάς μας κορόιδευαν όταν ήμασταν σε αυτή την ηλικία. Θα πρέπει να θωρακίσετε εσείς τα παιδιά, να τους δώσετε τα εφόδια να μη "σπάνε" τόσο εύκολα».

Οταν ζήτησαν εκ νέου ακρόαση από τη διευθύντρια του σχολείου, οι γονείς της μαθήτριας εμφανίστηκαν μαζί με δικηγόρο. Είχαν μεταναστεύσει πριν από χρόνια από την Αλβανία, τα παιδιά τους είχαν γεννηθεί εδώ, αλλά αισθάνονταν πιο σίγουροι με μια νομικό στο πλευρό τους. «Η προσέγγιση από την πλευρά μου ήταν ήπια. Ξεκαθάρισα ότι δεν ήρθα με διάθεση μηνύσεων, ότι στόχος ήταν να βρεθεί μια λύση. Είπα ότι είμαι κι εγώ μητέρα και καταλαβαίνω», λέει στην «Κ» η νομικός Μαρία Αποστολάκη που τους συνόδευσε. «Μετά τη συνάντηση και οι υπόλοιποι δάσκαλοι είχαν παραπάνω έγνοια για το παιδί. Την προσέγγιζαν, τη ρωτούσαν αν όλα είναι καλά. Το πλαίσιο ήταν πιο προστατευτικό».

Αλλο ένα ζευγάρι γονέων μαθήτριας της Στ΄ Δημοτικού σε σχολείο της Αττικής ζήτησε τη συνδρομή της. Η κόρη τους είναι στο φάσμα του αυτισμού και είχαν μάθει ότι συνομήλικοί της την κορόιδευαν και προσπαθούσαν να τη χειραγωγήσουν. Το σχολείο κάλεσε τους γονείς των άλλων μαθητών, έγιναν συστάσεις, αλλά φάνηκε ότι το πρόβλημα δεν υποχωρούσε. «Οι γονείς της μαθήτριας ήταν θορυβημένοι, έτοιμοι να πάνε στον εισαγγελέα. Εξήγησα ότι εάν δεν εξαντλούσαμε το ηπιότερο μέτρο, εντός σχολείου, θα προκαλούσαμε μεγαλύτερη πυροδότηση», λέει η κ. Αποστολάκη. «"Εμείς προσπαθούμε, τα παιδιά έχουν έρθει αγρίμια", έλεγαν στο σχολείο αποδίδοντας τις συμπεριφορές και στον εγκλεισμό της πανδημίας». Η δικηγόρος έστειλε μια αναφορά στην αρμόδια Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και έπειτα σε σύμπραξη με τον σύλλογο γονέων και κηδεμόνων διοργανώθηκαν στο σχολείο ειδικά σεμινάρια για τη συμπερίληψη.

ΚΡΟΥΣΜΑ 2

Βιντεοκλήση στο υπουργείο

Στις αρχές του 2023 μια υπόθεση σχολικού εκφοβισμού στο Γυμνάσιο Αργαλαστής απασχόλησε επί ημέρες τον τοπικό Τύπο στη Μαγνησία, αλλά και τηλεοπτικούς σταθμούς πανελλαδικής εμβέλειας. Μια έφηβη αποκάλυψε ότι επί χρόνια βίωνε εξευτελιστική συμπεριφορά από συμμαθητές της, αναφέροντας ότι της άρπαζαν το χαρτζιλίκι και το φαγητό, τη χτυπούσαν. Οταν κορυφώθηκε η βίαιη συμπεριφορά, οι γονείς της την απομάκρυναν από το σχολείο για μία εβδομάδα.

Ο Σωκράτης Σαβελίδης, διευθυντής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Μαγνησίας, εξηγεί στην «Κ» ότι τα περισσότερα περιστατικά γίνονταν εκτός σχολείου και πως παρά την παρέμβαση της διευθύντριας και του συμβούλου σχολικής ζωής, συνεχίστηκαν. Οταν το ζήτημα κοινοποιήθηκε στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας ζητήθηκε βοήθεια από το Κέντρο Διεπιστημονικής Αξιολόγησης και Συμβουλευτικής Υποστήριξης, κλήθηκαν να παρέμβουν ψυχολόγοι, ενώ ο κ. Σαβελίδης κάλεσε τη μαθήτρια στο γραφείο του για να της μιλήσει και φρόντισε μέσω τηλεδιάσκεψης να επικοινωνήσει η ίδια και με τον τότε γενικό γραμματέα του υπουργείου Παιδείας. «Ολοι ήταν εναντίον της, ένιωθε ότι κανείς δεν την υποστήριζε και έπρεπε να της δείξουμε ότι η κοινωνία ήταν κοντά της», λέει.

Παράλληλα ζήτησε και τη συνδρομή της Μητρόπολης Δημητρι-

Πιο μικροί δράστες, πιο βίαια περιστατικά

Τι δείχνουν τα στοιχεία για τη συμπεριφορά των εφήβων, πώς κρίνουν οι ειδικοί τα νέα μέτρα

Της **ΤΑΝΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ**

Διπλασιάστηκαν οι συλλήψεις ανηλίκων φέτος, αυστηροποιούνται οι ποινές για τη βία των εφήβων, οι γονείς των παραβατικών παιδιών θα οδηγούνται στη φυλακή για παραμέληση. Οι επικεφαλίδες για την αντιμετώπιση της βίας των εφήβων –μετά τα πρόσφατα περιστατικά που έχουν έρθει στη δημοσιότητα– παραπέμπουν σε τρέιλερ ταινίας με θέμα τον πόλεμο συμμοριών ανηλίκων. Και όμως, η βία των ανηλίκων στην Ελλάδα δεν έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα διακρατικού ερευνητικού προγράμματος που πραγματοποιήθηκε από το ΕΠΙΨΥ (Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγείας, Νευροεπιστημών και Ιατρικής Ακριβείας, Νευροεπιστημών και Ιατρικής Ακριβείας «Κώστας Στεφανής», δημοσίευση 2022) η Ελλάδα σε όλους τους δείκτες της επιθετικής συμπεριφοράς και του εκφοβισμού βρίσκεται κοντά ή και κάτω από τον μέσο όρο των συνολικά 41 χωρών που συμμετείχαν στο διεθνές ερευνητικό πρόγραμμα. Τα ποιοτικά στοιχεία που φαίνεται ότι έχουν αλλάξει σε σχέση με παλαιότερες έρευνες είναι ότι τα φαινόμενα εκφοβισμού και βίας εμφανίζονται πλέον και σε μικρότερες ηλικίες, έχουν μεγαλύτερη αγριότητα και σε αυτά εμπλέκονται και κορίτσια. Επίσης, την τετραετία 2018-2022 διπλασιάστηκε το ποσοστό του ηλεκτρονικού εκφοβισμού και της θυματοποίησης. Η μεγαλύτερη αυστηρότητα και η τιμωρία πρόκειται να περιορίσουν το φαινόμενο; Κατηγορηματικά «όχι» απαντούν στην «Κ» άνθρωποι που έχουν δουλέψει επί δεκαετίες με παιδιά τα οποία εκδηλώνουν παραβατικές συμπεριφορές.

Ο κ. Νίκος Ζηλίκης, ψυχίατρος, παιδοψυχίατρος, διδάκτωρ Ιατρικής στο ΑΠΘ, ο οποίος από το 1990 συμμετέχει στην οργάνωση και λειτουργία της Υπηρεσίας Παιδιού και Εφήβου της Γ΄ Ψυχιατρικής Κλινικής του ΑΠΘ στο Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο ΑΧΕΠΑ, και η κ. Ελένη Λαζαράτου, ομότιμη καθηγήτρια Παιδοψυχιατρικής της Ιατρικής Σχολής, ΕΚΠΑ, εξηγούν γιατί η αυστηροποίηση των ποινών δεν θα λύσει κανένα πρόβλημα και τι θα έπρεπε να γίνει. «Η κυβέρνηση υπό την πίεση των γεγονότων "έπρεπε" να κάνει κάτι. Κατέφυγε λοιπόν σε "εύκολα" μέτρα, αγγίζοντας μόνο ένα μικρό κομματάκι από το περίπλοκο παζλ», υπογραμμίζει η κ. Λαζαράτου.

Γονείς στο κελί;

«Στη φυλακή οι γονείς που παραμελούν τα παιδιά τους και αυτά προβαίνουν σε παραβατικές συμπεριφορές, από δύο έως και πέντε χρόνια», εξήγγειλε ο υφυπουργός Δικαιοσύνης Ιωάννης Μπούγας. Ίσως η σκέψη πίσω από τα μέτρα είναι ότι θα φοβηθούν οι γονείς και θα «μαζέψουν» τα παιδιά τους. «Ένα πολύ μικρό ποσοστό ευθυνόφοβων γονιών ίσως τρομάξει. Όμως τα επιθετικά παιδιά έχουν πολύ συχνά και επιθετικούς γονείς, οι οποίοι δεν σέβονται τα κοινωνικά όρια. Αυτοί όχι μόνο δεν θα τρομάξουν, αλλά ενδεχομένως να εντείνουν την επιθετικότητά τους», τονίζει η κ. Λαζαράτου.

«Η αυστηροποίηση των ποινών δεν απέδωσε πουθενά στον κόσμο. Δεν χρειάζεται να ανακαλύψουμε την πυρίτιδα, υπάρχουν μελέτες, έρευνες που δείχνουν τον δρόμο. Κατ' αρχάς, χρειάζεται να συσταθεί μια διεπιστημονική επιτροπή από όλα τα συναρμόδια υπουργεία και να συζητήσουν. Για την αντιμετώπιση της βίας των εφήβων κλήθηκαν μόνο τα υπουργεία Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης. Πού είναι τα υπουργεία Παιδείας, Υγείας και Οικογένειας;» αναρωτιέται ο κ. Ζηλίκης.

«Η λογική της τιμωρίας δημιουργεί στρατόπεδα και τα στρατόπεδα προετοιμάζουν πόλεμο όχι ειρήνη. Αντί για υποστήριξη, ένα δωδεκάχρονο θα φτιάξει φάκελο. Και μετά τι;», προσθέτει ο ψυχίατρος. Πολλές φορές, έχει χρειαστεί να διαχειριστεί παραβατικά παιδιά, «12χρονα που διακινούν ναρκωτικά, κλέβουν, χτυπάνε. Δεν έχουν την ενήλικη αντίληψη της παραβατικότητας, δεν φτάνει το μυαλό τους έως εκεί, δεν μπορούν να καταλάβουν. Είναι ψυχολογικά τραυματισμένα και είτε στρέφονται κατά του εαυτού τους είτε κατά των άλλων· λειτουργεί σαν αυτοάνοσο νόσημα. Χρειάζεται να τα μάθουμε από την αρχή να αγαπάνε τον εαυτό τους. Θέλει πολλή δουλειά και συνεργασία του σχολείου με την οικογένεια, η δημιουργία μιας κοινότητας. Να καταλάβουν όλοι ότι έχουν κάτι κοινό δηλαδή», εξηγεί ο κ. Ζηλίκης. Στο μεταξύ, όμως, τα άλλα παιδιά βρίσκονται σε κίνδυνο και είναι αναμενόμενο οι γονείς να φοβούνται. «Γι' αυτό είναι πολύ σημαντικό να μπορούμε να εντοπίσουμε τα παιδιά που έχουν τέτοια τάση πριν εκδηλωθεί. Οι καθηγητές πρέπει να εκπαιδευτούν σε αυτό και ήδη εφαρμόζουμε σχετικό πρόγραμμα με τη στήριξη του Ιδρύματος "Σταύρος Νιάρχος" για εκπαιδευτικούς. Πώς δηλαδή θα αναγνωρίσουν εγκαίρως ότι κάτι με ένα παιδί δεν πάει καλά», αναφέρει.

> *«Οι καθηγητές πρέπει να εκπαιδευτούν ώστε να εντοπίζουν τα παιδιά που έχουν βίαιες τάσεις προτού αυτές εκδηλωθούν», τονίζει ο ψυχίατρος Νίκος Ζηλίκης.*

Η κ. Ελένη Λαζαράτου περιγράφει ότι το προφίλ των εφήβων και παιδιών που έχουν παραβατικές συμπεριφορές διαφοροποιείται. «Οι λόγοι που ένα άτομο καταφεύγει στη βία μπορεί να είναι βιολογικοί-ιδιοσυγκρασιακοί (π.χ. ένα υπερκινητικό παρορμητικό παιδί), κοινωνικοί (παιδιά που μειονεκτούν μαθησιακά και θέλουν να αποδείξουν ότι μπορούν να καταφέρουν κάτι) ή ψυχολογικοί (παιδιά που έχουν υποστεί τα ίδια κακοποίηση και βιώνουν ένα ανεπίλυτο ψυχικό τραύμα). Η βία που εκδηλώνεται στην εφηβεία υπήρχε από πάντα, σήμερα όμως διαπιστώνονται σοβαρές ποιοτικές διαφοροποιήσεις. Πολλοί έφηβοι αναζητούν νέες εμπειρίες υπό την πίεση της ορμονικής έκρηξης που συμβαίνει σε αυτή την ηλικιακή περίοδο και πειραματίζονται με τη βία χωρίς να καταλαβαίνουν πλήρως τη σοβαρότητα των πράξεών τους. Αλλοι έφηβοι μέσα από τις παραβατικές συμπεριφορές προσπαθούν να τραβήξουν την προσοχή, επιδεικνύοντας μια κακώς εννοούμενη επαναστατικότητα. Τέλος, υπάρχουν οι έφηβοι, που πληρούν τα κριτήρια ψυχικής διαταραχής και πρέπει να τους προσφερθεί εξειδικευμένη βοήθεια».

Η επιρροή της εικόνας

Προφανώς η υπερέκθεση των εφήβων στη βία, το Διαδίκτυο που την απενοχοποιεί και η κουλτούρα της επιθετικότητας ως τρόπου έκφρασης, η οποία μάλιστα βιντεοσκοπείται και προβάλλεται, έχουν παίξει σοβαρό ρόλο κυρίως στην αύξηση της αγριότητας των περιστατικών. Όμως οι τιμωρητικές παρεμβάσεις, σύμφωνα με έρευνες που έχουν γίνει, όχι μόνο δεν βοηθούν αλλά είναι και επιβλαβείς, τονίζει η κ. Λαζαράτου. «Είναι μεγάλο λάθος να ζητάμε από παιδιά 14 και 15 ετών να αναλάβουν την ευθύνη των πράξεών τους σαν να είναι ενήλικοι. Σε αυτές τις ηλικίες δεν έχει ολοκληρωθεί η ανάπτυξη του μετωπιαίου φλοιού που είναι το μέρος του εγκεφάλου που έχει σχέση με τη λήψη σωστών αποφάσεων. Οι έφηβοι δεν είναι ικανοί να σκέφτονται όπως σκέφτονται οι ενήλικοι», εξηγεί.

Η αντιμετώπιση της βίας των εφήβων χρειάζεται πολλή δουλειά σε πολλά επίπεδα και τα αποτελέσματα θα φανούν έπειτα από χρόνια. Ο πολιτικός χρόνος σε αυτή την περίπτωση δεν είναι καλός οδηγός. «Αν η πολιτεία θέλει να λαμβάνει προληπτικά και όχι πυροσβεστικά μέτρα χρειάζεται πολλή σκέψη, πολλή συζήτηση και δουλειά σε διαφορετικά επίπεδα. Να εφαρμοστούν προγράμματα εκπαίδευσης γονέων, το σχολείο και οι γονείς να αναπτύξουν ουσιαστική επικοινωνία, τα παιδιά να έχουν την ευκαιρία και λόγους για να αναπτύξουν συναισθηματικούς δεσμούς με το σχολείο τους για να μπορέσουν να έχουν ένα όραμα και μια προοπτική στη ζωή τους», καταλήγει.

ΑΠΟΨΗ

Ο άρχοντας των σφηκών

Του **ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΗ**

Βλέποντας τη συνεχώς αυξανόμενη ποιοτικά και ποσοτικά εκδήλωση βίας από ομάδες ανηλίκων προς μεμονωμένους ανηλίκους, μου έρχεται όλο και πιο πιεστικά η ανάμνηση του «Αρχοντα των μυγών». Αρχικά διάβασα το μυθιστόρημα του Ουίλιαμ Γκόλντινγκ στην εφηβεία μου και τρόμαξα από τη βιαιότητα των παιδιών, αλλά απέδωσα αποκλειστικά, και σίγουρα αμυντικά, τον απανθρωπισμό τους στην έλλειψη του οργανωτικού ρόλου της πολιτείας. Τα παιδιά ήταν αποκομμένα σε ένα νησί, ενώ ο υπόλοιπος κόσμος ήταν σε έναν αόρατο πόλεμο. Λίγα χρόνια αργότερα είδα το, βασισμένο στο μυθιστόρημα, ομότιτλο φιλμ του Πίτερ Μπρουκ σε μια κινηματογραφική λέσχη. Οι βίαιες σκηνές ξέσκιζαν το μυαλό μου, όμως η συζήτηση περί αισθητικής που ακολούθησε με απομάκρυνε λυτρωτικά από το ερώτημα της βίαιης φύσης του ανθρώπου. Και στις δύο περιπτώσεις, κοινωνιολογία και αισθητική λειτουργούσαν σαν ασπίδα απέναντι στο προφανές που ήθελε να πει ο Γκόλντινγκ και που διατύπωσε ο Γάλλος ψυχαναλυτής Ζαν Μπερζερέ, ότι στον πυρήνα του ψυχισμού βρίσκεται «θεμελιώδης βία»: τεράστια ορμή στην υπηρεσία της επιβίωσης, που σπρώχνει το άτομο επιθετικά προς την κατοχή αυτού που χρειάζεται, επίθεση που φτάνει μέχρι και στην καταστροφή του αντιπάλου. Επρεπε να αρχίσω να δουλεύω ψυχιατρικά και ψυχαναλυτικά για να τη δω να εκδηλώνεται απροκάλυπτα ή να υφέρπει σε όλες τις προσωπικότητες και σε όλες τις ηλικίες. Να τονίσω ότι ο Μπερζερέ ήταν αρχικά παιδίατρος και ότι ο επίσης παιδίατρος ψυχαναλυτής Ντόναλντ Γουίνικοτ μίλησε για το μίσος που υπάρχει μέσα στις πρώτες σχέσεις του παιδιού με τον κόσμο. Πόσοι από τους αναγνώστες είναι έτοιμοι να δεχθούν αυτή την επιστημονική θέση όσον αφορά τον εαυτό τους ή τα παιδιά τους;

Είναι άπειρες οι μελέτες που δείχνουν ότι η μόνη οδός για τον «εκπολιτισμό» αυτής της τάσης προς τη βία είναι η εγκατάσταση κατά τη βρεφονηπιακή ηλικία σταθερής σχέσης εμπιστοσύνης με το περιβάλλον που φροντίζει και οριοθετεί το παιδί, δηλαδή τους γονείς. Πόσοι από τους αναγνώστες γονείς θα σκέφτονταν, θα παραδέχονταν ότι η επιθετικότητα των παιδιών τους είναι αποτέλεσμα της αποτυχίας τους να διδάξουν στο παιδί τους τη μετατροπή της επιθετικότητας σε αποδεκτό δυναμισμό; Αποτυχία που οφείλεται στα ελλείμματά τους για τη διαχείριση της δικής τους βίας;

> *Οι ανήλικοι στους οποίους απέτυχαν τα δύο μεγάλα συστήματα εκπολιτισμού της βίας, δηλαδή η οικογένεια και το σχολείο, δημιουργούν ένα δικό τους σύστημα αναφοράς, τη συμμορία και την αυθόρμητη αγέλη, που προσφέρει τελετές σαδιστικής βίας.*

Είναι άπειρες οι μελέτες που δείχνουν ότι το άτομο στο οποίο δεν «εκπολιτίστηκε» η βία, την εφαρμόζει στον άλλον όχι μόνο για επιβίωση αλλά για απόλαυση. Υποστηρίζω ότι οι ανήλικοι που κακοποιούν σωματικά, σεξουαλικά, ψυχικά, ηθικά, κοινωνικά τους συνομηλίκους λειτουργούν σαδιστικά και, αν δεν το προλάβουμε, θα εξελιχθούν σε σαδιστές.

Οι ανήλικοι λοιπόν στους οποίους απέτυχαν τα δύο μεγάλα συστήματα εκπολιτισμού της βίας, δηλαδή η οικογένεια και το σχολείο, δημιουργούν κατά την εφηβεία ένα δικό τους σύστημα αναφοράς, τη συμμορία και την αυθόρμητη αγέλη, που προσφέρει τελετές σαδιστικής βίας. Ποιοι απαξιώνονται, ποιοι κακοποιούνται;

Συχνότατα οι ανήλικοι που είναι στην οδό του εκπολιτισμού δεν ενδίδουν στη μαζικοποίησή τους και διεκδικούν τη διατήρηση της ταυτότητάς τους. Είναι οι «μέλισσες» του πολιτισμού! Μέχρι πού φθάνουν οι «σφήκες»; Χάρη σε μια συλλογική ύπνωση, σε μια σύγχυση αναφορικά με τα όρια του πραγματικού και του φανταστικού, μέσα σε μια ψευδαίσθηση παντοδυναμίας θεωρούν ότι βρίσκονται στο «νησί της Ατιμωρησίας» και φθάνουν μέχρι τον βιασμό και τον φόνο.

Δεν μπορεί να υπολογιστεί το πλήθος και το βάθος των ψυχικών τραυμάτων και παθολογιών που δημιουργούνται στα θύματα, στους σιωπηλούς μάρτυρες αλλά και στους ίδιους τους δράστες. Σκεφθείτε μόνο ότι κάποιο από τα παιδιά που έπαιζαν στο φιλμ του Πίτερ Μπρουκ τον κατηγόρησε χρόνια μετά ότι δεν ενδιαφέρθηκε να μάθει τι επίδραση είχε επάνω τους η συμμετοχή τους σε σκηνές βίας! Και ήταν μόνο ένα παιχνίδι! Τι εντυπώματα αφήνουν τα τωρινά πραγματικά γεγονότα; Με την αργοπορία μας, μήπως ετοιμάζουμε τον «Αρχοντα των σφηκών» που θα δράσει και έξω από το «νησί» στο σύνολο της κοινωνίας;

Ο κ. Αθανάσιος Αλεξανδρίδης είναι ψυχίατρος, παιδοψυχίατρος, ψυχαναλυτής.

ΚΡΟΥΣΜΑ 3

Στο δικαστήριο ανηλίκων

Το 2023 είχε μονοπωλήσει για ημέρες την τηλεοπτική επικαιρότητα μια υπόθεση στον Εύοσμο Θεσσαλονίκης, που εμφάνιζε αρκετά κοινά στοιχεία με την πρόσφατη περίπτωση ξυλοδαρμού της 14χρονης μαθήτριας στη Γλυφάδα. Το θύμα ήταν 15 ετών, η επίθεση που δέχτηκε από έφηβη εκτός σχολείου βιντεοσκοπήθηκε και το βίντεο μοιράστηκε ευρέως σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης, ενώ οι γονείς κατήγγειλαν ότι η κόρη τους είχε στοχοποιηθεί και στο παρελθόν. Μετά τη δημοσιοποίηση κινητοποιήθηκαν οι εισαγγελικές αρχές, αλλά και ψυχολόγος για να συνδράμει τη μαθήτρια, ενώ σύμφωνα με τον δικηγόρο της οικογένειας δεν έχει εξεταστεί ακόμη η υπόθεση σε δικαστήριο ανηλίκων.

Τον Μάιο του 2024, σε άλλο γυμνάσιο, όπου λειτουργεί ομάδα διαμεσολάβησης και απέχει μόλις ενάμισι χιλιόμετρο από το σχολείο του θύματος, μαθητές κλήθηκαν να απαντήσουν σε ερωτηματολόγια σχετικά με τη διαχείριση της ενδοσχολικής βίας. Αρκετές προτάσεις τους ταυτίζονταν. Ζήτησαν ενίσχυση του σχολείου με φύλακα και ψυχολόγο, περισσότερους καθηγητές παρόντες στην αυλή και καλύτερη επιτήρηση στα διαλείμματα και στο σχόλασμα. «Να πάρουν ευθύνες οι καθηγητές, γιατί σε πολλά περιστατικά βίας σιωπούν και αδιαφορούν», έγραψε ένας μαθητής.

Ο ποινικολόγος και δρ Εγκληματολογίας Παναγιώτης Παπαϊωάννου επισημαίνει στην «Κ» ότι υπάρχει πλέον συγκεκριμένο πλαίσιο που κατοχυρώνει το δικαίωμα των εκπαιδευτικών κάθε βαθμίδας και ειδικών ψυχικής υγείας να καταγράφουν περιστατικά ενδοσχολικού εκφοβισμού και να μην ενάγονται από γονείς. «Δεν υπάρχει κανένας απολύτως λόγος οι εκπαιδευτικοί να επιδεικνύουν ολιγωρία», τονίζει.

Από σχετικές υποθέσεις που έχει χειριστεί ο ίδιος διαπιστώνει πάντως ότι τα σχολεία αντιδρούν συνήθως με καθυστέρηση. «Επικαλούνται με διάφορες δικαιολογίες ότι δεν το είχαν προσέξει, ότι δεν το διέγνωσαν εγκαίρως. Υποχρεούται το σχολείο να καταγράψει, να συνεργαστεί με γονείς ή με ψυχολόγο, όπου υπάρχει, και να μη διστάσει να επιβάλει πειθαρχικές ποινές. Η ενδοσχολική διαχείριση παραβατικού περιστατικού τιμάει τη θέση του θύματος, του εξηγεί ότι δεν φταίει το ίδιο. Σε ορισμένες περιπτώσεις τα σχολεία έχουν αναγκαστεί να κάνουν τη δουλειά τους έπειτα από έγγραφη όχληση των γονέων του ανηλίκου που δέχεται τον εκφοβισμό».

ΠΗΓΗ: Στοιχεία Πανελλήνιας Ερευνας του ΕΠΙΨΥ για τις συμπεριφορές που συνδέονται με την υγεία των εφήβων - μαθητών (HSBC/WHO)

Στην έρευνα (2022) συμμετείχε πανελλήνιο αντιπροσωπευτικό δείγμα 6.250 μαθητών της ΣΤ΄ Δημοτικού, της Β΄ Γυμνασίου και της Α΄ Λυκείου. Οι μαθητές με γονική συναίνεση συμπλήρωσαν ανώνυμο ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο στο σχολείο. Η έρευνα χρηματοδοτήθηκε μερικώς από το υπουργείο Υγείας

Ο Αργύρης Γαβαλάς παρέμεινε σχεδόν επτά χρόνια στον πάγκο της Εθνικής.

Ο Ανδρέας Μιχαηλίδης σε έξι χρόνια μέτρησε 9 νίκες, 11 ισοπαλίες και 21 ήττες.

Ο Πανίκος Γεωργίου κατέκτησε τους περισσότερους βαθμούς ανά αγώνα.

Ο Σταύρος Παπαδόπουλος στη δεύτερη του θητεία έχασε μόνο τρεις φορές.

Ο Αγγελος Αναστασιάδης έχει το ρεκόρ αγώνων και τις περισσότερες νίκες.

Φρέσκος αέρας με Σωφρόνη

Γίνεται ο 28ος ομοσπονδιακός προπονητής που αναλαμβάνει την Εθνική Κύπρου

Του **ΠΑΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Νέα αρχή, αέρας ανανέωσης, οι ελπίδες επιστρέφουν, κάτι διαφορετικό για την Εθνική Κύπρου. Σε κάθε αλλαγή ομοσπονδιακού προπονητή πάντα υπάρχουν προσδοκίες για ένα καλύτερο… αύριο. Ο Σωφρόνης Αυγουστή ανακοινώθηκε στις 30 Σεπτεμβρίου 2024 από την Κυπριακή Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου, σε μια προσπάθεια αναπτέρωσης ηθικού των ποδοσφαιριστών και βελτίωσης εικόνας και αποτελεσμάτων. Μεταξύ άλλων, στη σχετική ανακοίνωση που εκδόθηκε σημειώνεται πως: «Η συμφωνία προνοεί συμβόλαιο συνεργασίας μέχρι τον Νοέμβριο του 2026. Ο κ. Αυγουστή αναλαμβάνει άμεσα την Εθνική Κύπρου ενόψει των δύο αγώνων με Ρουμανία στις 12 Οκτωβρίου και το Κόσοβο στις 15 Οκτωβρίου για το Nations League. Πρόκειται για τον πιο πετυχημένο Κύπριο προπονητή τα τελευταία χρόνια, με θητεία και εμπειρία στον πάγκο ομάδων πρώτης κατηγορίας με πρωταγωνιστικούς στόχους».

Οι αποτυχίες των τελευταίων χρόνων έφεραν παγωμάρα και απογοήτευση στους Κύπριους φιλάθλους, με αποτέλεσμα η ΚΟΠ μετά από δύο χρόνια, δύο μήνες και 15 ημέρες να λύσει τη συνεργασία της με τον Τιμούρ Κετσπάγια. Ο Σωφρόνης Αυγουστή είναι ο 28ος προπονητής (μαζί με τους υπηρεσιακούς) που αναλαμβάνει τον πάγκο της Εθνικής Κύπρου.

Χρόνο πολύ μπροστά του δεν έχει, αλλά γνωρίζει καλά τους Κύπριους διεθνείς, ορισμένους μάλιστα τους είχε ως ποδοσφαιριστές υπό την καθοδήγησή του. Η αλλαγή προπονητή από μόνη της δεν είναι πανάκεια και ούτε πρόκειται από τη μια μέρα στην

Οι αλλαγές που πρέπει να γίνουν δεν θα πρέπει να αφορούν μόνο την Εθνική ανδρών αλλά και τις μικρότερες ηλικίες.

άλλη να αλλάξουν άρδην τα αγωνιστικά δεδομένα, αλλά ως συνήθως –έτσι λένε– αλλάζει την ψυχολογία προς το καλύτερο. Σε αυτήν θα στηριχθεί για να μπορέσει να παρουσιάσει καλύτερη εικόνα, αν και το εγχείρημά του δεν είναι τόσο εύκολο, όπως δεν ήταν για κανέναν άλλο ομοσπονδιακό προηγουμένως.

Οι αλλαγές που πρέπει να γίνουν δεν θα πρέπει να αφορούν μόνο την εθνική ομάδα των Ανδρών, αλλά από τις μικρότερες ηλικίες και να υπάρχει συνέπεια και επαγγελματισμός.

Οι προσδοκίες για το αντιπροσωπευτικό μας συγκρότημα δεν ήταν ποτέ μεγάλες, αλλά με τον νέο θεσμό του Nations League αυξήθηκαν λίγο, λόγω των αντιπάλων που καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε αφού αποφεύγουμε αν μη τι άλλο τις κορυφαίες εθνικές της Ευρώπης.

Την επιλογή του την είδε με «καλό μάτι» η πλειονότητα των φιλάθλων (όπως και του Τιμούρ Κετσπάγια το ίδιο) όμως το βάρος είναι μεγάλο και θα χρειαστεί τεράστια προσπάθεια για να κερδίσει ξανά την εμπιστοσύνη τους η εθνική ομάδα.

Την επιλογή Σωφρόνη Αυγουστή την είδε με «καλό μάτι» η πλειοψηφία των φιλάθλων, όμως το βάρος είναι μεγάλο και θα χρειαστεί τεράστια προσπάθεια για να κερδίσει ξανά την εμπιστοσύνη η εθνική ομάδα.

Οι προπονητές της Εθνικής Κύπρου

Ονομα	Θητεία	Αγώνες	Νίκες	Ισοπαλίες	Ηττες	Μ.Ο. βαθμών
Τιμούρ Κετσπάγια	29/06/22-13/09/24	**20**	5	2	13	**0,85**
Νίκος Κωστένογλου	18/02/21-27/06/22)	**18**	2	5	11	**0,61**
Γιόχαν Βάλεμ	25/01/20-17/02/21)	**8**	1	1	6	**0,50**
Ραν Μπεν Σιμόν	05/07/17-30/11/19)	**24**	5	4	15	**0,79**
Χριστάκης Χριστοφόρου	01/12/15-21/06/17)	**10**	3	1	6	**1,00**
Πάμπος Χριστοδούλου	09/01/14-31/10/15)	**13**	4	1	8	**1,00**
Μιχάλης Χατζηπιερής	13/09/13-16/10/13)	**2**	0	1	1	**0,50**
Νίκος Νόμπλιας	07/06/11-12/09/13)	**18**	2	2	14	**0,44**
Αγγελος Αναστασιάδης	18/12/04-29/04/11)	**56**	17	10	29	**1,09**
Μομψίλο Βούκοτιτς	07/11/01-30/11/04)	**26**	7	5	14	**1,00**
Τάκης Χαραλάμπους	31/07/01-31/10/01)	**3**	0	1	2	**0,33**
Σταύρος Παπαδόπουλος	01/09/99-30/06/01)	**10**	5	2	3	**1,70**
Πανίκος Γεωργίου	01/07/97-31/08/99)	**16**	9	2	5	**1,81**
Σταύρος Παπαδόπουλος	10/02/97-10/05/97)	**4**	2	0	2	**1,50**
Ανδρέας Μιχαηλίδης	31/03/91-31/12/96)	**41**	9	11	21	**0,93**
Πανίκος Ιακώβου	01/10/88-28/02/91)	**14**	0	3	11	**0,21**
Τάκης Χαραλάμπους	31/10/87-30/11/87)	**1**	0	0	1	**0,00**
Πανίκος Ιακώβου	15/07/84-30/04/87)	**15**	1	3	11	**0,40**
Βασίλ Σπάσοφ	25/10/82-03/05/84)	**11**	0	4	7	**0,36**
Κώστας Ταλιάνος	01/11/78-15/05/82)	**19**	1	3	15	**0,32**
Ανδρέας Λαζαρίδης	10/11/77-30/11/78)	**2**	0	0	2	**0,00**
Πανίκος Κρυστάλλης	15/10/76-30/05/77)	**5**	0	0	5	**0,00**
Κώστας Ταλιάνος	15/05/76-31/05/76)	**1**	0	0	1	**0,00**
Πάμπος Αβρααμίδης	01/11/72-15/12/75)	**14**	2	0	12	**0,43**
Ρέι Γουντ	01/11/70-30/11/71)	**10**	0	1	9	**0,10**
Πάμπος Αβρααμίδης	01/02/68-30/05/69)	**8**	1	0	7	**0,38**
Αργύρης Γαβαλάς	01/11/60-15/11/67)	**13**	2	1	10	**0,54**

Οι πιο πετυχημένοι

Λίγοι προπονητές μακροημέρευσαν στον πάγκο της Εθνικής μας. Αν δούμε με επιείκεια την παρουσία περίπου επτά χρόνων του πρώτου ομοσπονδιακού μας προπονητή Αργύρη Γαβαλά (1/11/60-15/11/67) που κάθισε στον πάγκο μόλις σε 13 αγώνες (δύο νίκες, μία ισοπαλία και 10 ήττες) οι άλλοι δύο που κατάφεραν να διατηρήσουν τον τίτλο του ομοσπονδιακού προπονητή ήταν ο Ανδρέας Μιχαηλίδης (31/03/91-31/12/96), που παρέμεινε σχεδόν έξι χρόνια μετρώντας εννέα νίκες, 11 ισοπαλίες και 21 ήττες σε 41 αγώνες και ο Άγγελος Αναστασιάδης (18/12/04-29/04/11) για σχεδόν εξίμισι χρόνια και σε 56 αγώνες μέτρησε 17 νίκες, δέκα ισοπαλίες και 29 ήττες. Οι 17 νίκες του Άγγελου Αναστασιάδη είναι οι περισσότερες που πέτυχε ομοσπονδιακός προπονητής.

Αν πάρουμε τον μέσο όρο βαθμών, ανάλογα δηλαδή με τους αγώνες που έδωσε και τους βαθμούς που πήρε, τις πιο ψηλές βαθμολογίες τις έχουν ο Πανίκος Γεωργίου (01/07/97-31/08/99) ο οποίος σε 16 αγώνες κέρδισε τους εννέα, έφερε δύο ισοπαλίες και ηττήθηκε σε πέντε παιχνίδια μετρώντας 1,81 βαθμούς ανά αγώνα. Τη δεύτερη ψηλότερη βαθμολογία είχε ο Σταύρος Παπαδόπουλος (01/09/99-30/06/2001) ο οποίος διαδέχτηκε τον κ. Γεωργίου και στη δεύτερή του θητεία στην εθνική Ανδρών, σε δέκα αγώνες κέρδισε τους μισούς, έφερε δύο ισοπαλίες και έχασε μόνο τρεις φορές. Ο απολογισμός του ήταν 1,70 βαθμοί ανά αγώνα. Ο Άγγελος Αναστασιάδης είχε 1,09 βαθμούς ανά αγώνα και ο Ανδρέας Μιχαηλίδης 0,93 βαθμούς ανά αγώνα.

Εκείνες οι εποχές ήταν δυσκολότερες σε σύγκριση με τη σύγχρονη εποχή και την εποχή του Nations League που πλέον η ΟΥΕΦΑ έχει χωρίσει τις χώρες σε κατηγορίες.

Ίσως αυτό είναι και η μεγαλύτερη πρόκληση του Σωφρόνη Αυγουστή στο έργο που αναλαμβάνει, το οποίο έχει χαρακτηρίσει ως τη μεγαλύτερη πρόκληση στην καριέρα του.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Εσωτερικές αναζητήσεις

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Υπάρχει, λένε στην ψυχολογία, ένας μηχανισμός στον εσωτερικό κόσμο του ανθρώπου, που τον βοηθά ν' αποφεύγει ή ν' αντικρούει τη δημιουργία σκέψεων, το αποτέλεσμα των οποίων δεν μπορεί να ελέγξει. Διανοείσαι κάθε φορά που μπαίνεις μες στο αυτοκίνητο, να σκέφτεσαι ότι μπορεί να συγκρουστείς και να χάσεις τη ζωή σου; Ή κάθε μέρα που ξυπνάς, να έρχεται στο μυαλό σου η πιθανότητα ενός καταστροφικού σεισμού ή κάθε λογής φυσικής καταστροφής;

Φαντάσου να πηγαίνεις το παιδί σου σε μια τυπική εξέταση στην κλινική και να συσσωρεύεις στις σκέψεις σου, τη δυστυχία παιδιών που ζουν υπό συνθήκες πολέμου και φτώχειας. Πώς θα ήταν άραγε η ζωή κάποιου, που καθημερινώς στο μυαλό του δημιουργούνται εικόνες δυστυχίας; Προφανώς θα ήταν δυστυχισμένη.

Τυχόν απώλεια ενός τέτοιου μηχανισμού στον ψυχισμό μας, θα ήταν τρομερά επιζήμιο για την υγεία μας. Ψυχικά και σωματικά, θα είχαμε καταρρεύσει. Κάπως έτσι και εμείς, εδώ στο νησί, ωσάν και υπάρχει ένας αόρατος συλλογικός μηχανισμός, εδώ και καιρό παρακολουθούμε τις φρικαλεότητες στη Γάζα, προσποιούμενοι ότι τίποτα δεν μπορεί ν' αλλάξει τη ζωή μας. Συνειδητά ή και ασυνείδητα, προφανώς για να καλύψουμε την αδυναμία μας, υποδυόμαστε ότι δεν μας αφορά, ότι δεν μας αγγίζει.

Παρακολουθώντας πια με τα ίδια μας τα μάτια, τους βαλλιστικούς πυραύλους του Ιράν να προσγειώνονται στα εδάφη του Ισραήλ και με τα γεγονότα να παραπέμπουν σε γενικευμένη σύρραξη, η όποια προσπάθεια να συνεχίσουμε τη ζωή μας, ωσάν και δεν συμβαίνει τίποτα, γίνεται δύσκολη έως και ανέφικτη. Ακόμη και οι εγκληματικά αδιάφοροι πολίτες που αγνοούν την πραγματικότητα, ζώντας σε μια γυάλα διακοσμημένη με φρου φρου και αρώματα, έχουν πια κατανοήσει ότι κάτι κακό συμβαίνει γύρω μας.

Ο φόβος έχει φωλιάσει στην ψυχή ολωνών παίζοντας καταλυτικό ρόλο στον τρόπο αντίληψής μας, στο πώς νιώθουμε, πώς πράττουμε και τι σκεφτόμαστε. Κυριαρχεί πια ένα έντονο, δυσάρεστο συναίσθημα που σκεπάζει τα πάντα. Την προσοχή μας, τη συγκέντρωση, το πληκτρολόγιο, την οθόνη του υπολογιστή, την εργασία, το χρώμα του γηπέδου, το αποτέλεσμα ενός ματς. Ο δε εσωτερικός μηχανισμός στήριξης έχει πια συρρικνωθεί. Ολοένα και αποδυναμώνεται, καθότι βάλλεται από αυτό το δυσάρεστο συναίσθημα. Τον φόβο.

Οι σοφοί, αυτοί που ανά τους αιώνες έχουν βαθιά διεισδύσει στο σύμπαν της ανθρώπινης ψυχής, έχουν να λεν ότι το αντίδοτο στον φόβο, είναι η αγάπη. Την αγάπη πρέπει ο καθένας μας ν' αναζητήσει μέσα του και ας είναι σε τούτη τη φάση κυνηγημένη, εξαφανισμένη. Η αγάπη άλλωστε είναι η κινητήρια δύναμη του καλού που θ' ανατρέψει το κακό… επισφραγίζοντας την προαιώνια διαμάχη του ανθρώπινου είδους. Αυτήν μεταξύ του καλού και κακού. Του φόβου και της αγάπης.

Πειθαρχικοί κανονισμοί: σταυρόλεξο ή Sudoku;

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ**

Να λες και να γράφεις τα ίδια και τα ίδια, κινδυνεύεις να καταντήσεις γραφικός. Ίσως χαρακτηρισθείς και εμμονικός... Μια απλή λοιπόν παράθεση στοιχείων, δεδομένων και αποφάσεων αρκεί...

23 Ιουλίου 2024. Ανακοινώνεται η τροποποίηση των Πειθαρχικών Κανονισμών. Τροποποιήσεις με αυστηρότερες ποινές, τροποποιήσεις οι οποίες ουσιαστικά αποτελούν την «απάντηση» στις αντιδράσεις από πλευράς Υπουργείου Δικαιοσύνης και Αστυνομίας για την άρση του μέτρου απαγόρευσης μετακίνησης φιλάθλων. Μία από τις τροποποιήσεις... (Δ)2. Για ρίψιμο επικίνδυνων αντικειμένων στον αγωνιστικό χώρο ή στην αντίπαλη κερκίδα: Ποινή: Πρόστιμο κατ' ελάχιστο 6.000 ευρώ και ποινή διεξαγωγής ενός αγώνα κεκλεισμένων των θυρών και ποινή απαγόρευσης μετακίνησης φιλάθλων τουλάχιστον στον επόμενο έναν εκτός έδρας αγώνα της ομάδας. Μέχρι και την περσινή αγωνιστική περίοδο, η μεταφορά επικίνδυνων αντικειμένων, η πυροδότηση και το ρίξιμό τους, είτε στον αγωνιστικό χώρο είτε στην κερκίδα, επέφερε ποινή προστίμου. Από φέτος, το ρίξιμο τιμωρείται αυστηρότερα, από την πρώτη παραπομπή, όπως και η κατ' επανάληψη παραπομπή για πυροδότηση μόνο. Απλό και κατανοητό αν το διαβάσεις, πολύπλοκο να το αντιληφθείς με βάση τα μέχρι στιγμής γεγονότα.

26 Σεπτεμβρίου 2024. Ανακοινώνονται οι αποφάσεις του Αθλητικού Δικαστή για τα γεγονότα στον αγώνα Απόλλωνα – ΑΕΛ, ο οποίος ως γνωστόν δεν διεξήχθη. Μέρος του κατηγορητηρίου για τον Απόλλωνα περιλαμβάνει τη ρίψη επικίνδυνων αντικειμένων (κροτίδες, πυρσοί, πυροτεχνήματα). Ο Απόλλωνας τιμωρείται με ποινή διεξαγωγής ενός αγώνα κεκλεισμένων των θυρών και απαγόρευση μετακίνησης φιλάθλων στον επόμενο εκτός έδρας αγώνα του. Αν και κάτι τέτοιο προνοείται από τη σχετική τροποποίηση, ο κύριος Βρυωνίδης, αιτιολογώντας τη συγκεκριμένη ποινή, συνυπολογίζει είσοδο φιλάθλου του Απόλλωνα στον αγωνιστικό χώρο και επεισόδιο που προκάλεσαν οπαδοί της ομάδας.

Σημειώνουμε εδώ και τη γραπτή τοποθέτηση του κυρίου Βρυωνίδη, ανακοινώνοντας τις αποφάσεις του, σε σχέση με τα γεγονότα στη Λεμεσό: «Θα ήθελα εξαρχής να στείλω το μήνυμα ότι η αθλητική δικαιοσύνη θα αντιμετωπίζει τέτοιου είδους παραβατικές συμπεριφορές κατά τρόπο αυστηρό και οι ποινές που θα επιβάλλονται θα έχουν το στοιχείο της αποτροπής».

2 Οκτωβρίου 2024. Καταγγελία κατά της ΠΑΦΟΣ FC: Πυροδότηση στην κερκίδα και ρίψη στον αγωνιστικό χώρο πριν την έναρξη και κατά τη διάρκεια του αγώνα, επικίνδυνων αντικειμένων (φωτοβολίδες, καπνογόνα, κροτίδες). Απόφαση: Πρόστιμο. Αν κάτι άλλο πρέπει να ξέρουμε, αν κάτι δεν κατανοούμε πλήρως, μη έχοντας νομικές γνώσεις, καλό είναι να το διευκρινίζει ο κύριος Βρυωνίδης κατά τη δημοσιοποίηση των αποφάσεών του. Διαφορετικά...

ecommbx

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

ΚΥΡΙΑΚΗ 6 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2024

ecommbx

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.	Χ.Α.	Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€/$
0,76%	-2,1%	-0,10%	-0,54%	-3,08%	-1,16%	-0,03%	-7,95%	-1,14%

ΕΥΡΩΠΗ
Κίνδυνος για πρόστιμα σε βιομηχανίες λόγω ρύπων
Σελ. 11

Ο πόλεμος μπορεί να φέρει ακυρώσεις

Κώστας Κουμής: Εμπλουτίζεται το τουριστικό προϊόν της Κύπρου - Πετύχαμε διασπορά εξάρτησης

Ενα μεγάλο ερωτηματικό παραμένει το πώς θα συμπεριφερθεί η αγορά του Ισραήλ τις επόμενες εβδομάδες, δηλώνει σε συνέντευξη στην «Κ» ο υφυπουργός Τουρισμού, Κώστας Κουμής, σχολιάζοντας τις εξελίξεις στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής και το πώς επηρεάζουν το τουριστικό πλάνο της χώρας μας. Πρόσθεσε ότι μέχρι στιγμής δεν έχουμε καταγεγραμμένα περιστατικά ακυρώσεων, αλλά αναμένονται κάποιες απώλειες στο last minute booking.

Συνέντευξη στην «Κ» του υφυπ. Τουρισμού

Όσον αφορά στην εξάρτηση της Κύπρου από παραδοσιακές αγορές, υπογράμμισε ότι επιτεύχθηκε για πρώτη φορά διασπορά του κινδύνου, επενδύοντας σε διάφορες αγορές. Για τους εναλλακτικούς τομείς τουρισμού, ο κ. Κουμής είπε ότι ο αθλητικός τουρισμός έχει μεγάλες προοπτικές. Σημείωσε ότι για πρώτη φορά οι αγορές των ΗΠΑ και της Κίνας έχουν προστεθεί στα σχέδια κινήτρων του υφυπουργείου και συγκεκριμένα του αθλητικού τουρισμού. **Σελ. 4**

Υπό πίεση η διεθνής εφοδιαστική αλυσίδα

Οι παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού βρίσκονται ξανά υπό πίεση. Η κρίση στη Μέση Ανατολή, η απεργία στα λιμάνια των ΗΠΑ και η ξηρασία στην Κεντρική Αμερική που περιορίζει τις ημερήσιες διελεύσεις πλοίων από τη διώρυγα του Παναμά (φωτογραφία), θα μπορούσαν να προκαλέσουν νέο πονοκέφαλο στους εξαγωγείς, εκτοξεύοντας παράλληλα τον πληθωρισμό. **Σελ. 10**

Νέο σχέδιο επιδότησης επιτοκίου για στεγαστικά

Ανακοινώνεται σύντομα

Νέο Σχέδιο Επιδότησης Επιτοκίου για Στεγαστικά Δάνεια αναμένεται να ανακοινωθεί το αμέσως επόμενο διάστημα. Τις πρόνοιες του σχεδίου επεξεργάζονταν τους τελευταίους μήνες κράτος και τράπεζες. Το μέτρο έτυχε ευρείας αποδοχής τόσο από δανειολήπτες όσο και από τραπεζικά ιδρύματα την περίοδο της πανδημικής εποχής. **Σελ. 3**

Η ακρίβεια δείχνει τα δόντια της στα νοικοκυριά

Αντέχουν οι επιχειρήσεις

Επιδείνωση των οικονομικών τους μέσα στους επόμενους μήνες, λόγω της ακρίβειας, βλέπουν οι Κύπριοι καταναλωτές. Αυτό καταδεικνύεται στη μεγάλη έρευνα της «Κ», «Ktrends», που αφορά στην περίοδο του καλοκαιριού του 2024 (7ο κύμα). Αισιόδοξη είναι η εικόνα για τους επιχειρηματίες και την πορεία των επιχειρήσεών τους. **Σελ. 5**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΤΑ 25 ΕΚΑΤΟΣΤΑ ΥΦΑΣΜΑΤΟΣ

Η σούπερ μίνι φούστα που «έσωσε» την Prada

Χρειάστηκαν μόλις 25 εκατοστά υφάσματος για να μπορέσει η Prada να κάνει αυτό που δεν κατάφεραν τα περισσότερα από τα ονόματα της πολυτέλειας φέτος: να αναπτυχθεί. Τόσο είναι το μήκος της σούπερ μίνι φούστας της θυγατρικής της, Miu Miu, που εμφανίστηκε στις πασαρέλες το 2021. **Σελ. 10**

Η ΕΛΛΑΔΑ ΓΕΡΝΑΕΙ

Ανω των 46 ετών είναι το 50% του πληθυσμού

Ενα «πυρηνικό μανιτάρι» με ισχνή βάση λίγων νέων σε ηλικία Ελλήνων και πλατιά κορυφή με πολλούς ηλικιωμένους δείχνουν οι δημογραφικές προβολές. Ο μισός πληθυσμός είναι σήμερα άνω των 46 ετών. Το 2070, οι γυναίκες άνω των 90 θα είναι η πολυπληθέστερη ομάδα του πληθυσμού. **Σελ. 7**

ΑΝΟΔΟΣ ΚΑΙ ΤΙΜΩΝ ΠΩΛΗΣΗΣ

Αυξήσεις ενοικίων έως και 31,4% στην Ελλάδα

Με αυξήσεις των τιμών πώλησης κατοικιών έως 36%, επίδοση που καταγράφηκε στο κέντρο του Πειραιά, ολοκληρώθηκε το τρίτο τρίμηνο του έτους. Οσον αφορά στην ενοικίαση, οι αυξήσεις φθάνουν έως και 31,4%. Πανελλαδικά η τιμή πώλησης είναι αυξημένη κατά 6,8% και της ενοικίασης 7,6%. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	**2,82**	**-0,03%**
Γερμανία	4,02%	1,84%
Γαλλία	2.97	0,04%
Ιταλία	3,48%	0,01%
Ισπανία	2,93%	-0,02%
Ιρλανδία	2,53%	0,03%
Ελλάδα	3,13%	0,03%
Ην. Βασίλειο	4,02%	0,01%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB (High)	Σταθερή
Fitch	BBB+	Θετική
Moody's	Baa2	Σταθερή
S&P	BBB+	Θετική
Scope Ratings	BBB+	Σταθερή

ΑΝΑΛΥΣΗ / *Του* **TZOPTZ XEI / REUTERS BREAKINGVIEWS**

Τα ενεργειακά αδηφάγα data centers και το ρίσκο της AI

Οι γίγαντες της τεχνητής νοημοσύνης καταναλώνουν την πράσινη ενέργεια του κόσμου. Εταιρείες τρισεκατομμυρίων δολαρίων, όπως οι Meta, Alphabet και Amazon, υπογράφουν τεράστιες συμφωνίες προμήθειας για τα κέντρα δεδομένων AI που διψούν για ενέργεια. Η συμφωνία-πλαίσιο των 10,5 GW της Microsoft με την καναδική Brookfield Asset Management, που υπεγράφη τον Μάιο, είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα.

Η εξωτερική ανάθεση της παραγωγής ενέργειας σε τρίτους είναι ένας λογικός τρόπος για την κάλυψη τεράστιων αναγκών ενέργειας, αλλά η Big Tech εξακολουθεί να επωμίζεται τον οικονομικό κίνδυνο. Τα μεγάλα γλωσσικά μοντέλα της AI, όπως η σειρά Llama της Meta ή το ChatGPT που υποστηρίζεται από τη Microsoft, λειτουργούν σε γιγάντια κέντρα δεδομένων που απαιτούν τεράστιες ποσότητες ενέργειας.

Η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας της Amazon, της Microsoft, της Alphabet και της Meta υπερδιπλασιάστηκε μεταξύ 2017 και 2021. Ο Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας υπολογίζει ότι οι συνολικές ετήσιες ανάγκες ενέργειας των κέντρων δεδομένων παγκοσμίως θα φτάσουν τις 1.000 τεραβατώρες το 2026 – περίπου 2,2 φορές πάνω από τα επίπεδα του 2022 και στο ίδιο επίπεδο με την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας της Ιαπωνίας. Η κλίμακα εξηγεί γιατί η Microsoft και οι ανταγωνιστές της δεν μπορούν απλώς να αντλήσουν ενέργεια από το δίκτυο ή να συνάψουν μικρές ad hoc συμφωνίες με παραδοσιακές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας.

Το 2026 η ετήσια κατανάλωση ενέργειας των data centers παγκοσμίως θα ισούται με αυτήν της Ιαπωνίας.

Μια επιλογή θα ήταν η Big Tech να προωθήσει τα χρήματά της απευθείας στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Κάποιοι έχουν ήδη κάνει κινήσεις προς αυτή την κατεύθυνση. Η Microsoft συνεργάστηκε πρόσφατα με την BlackRock και την MGX που υποστηρίζεται από τη Mubadala για να δημιουργήσουν ένα ταμείο 30 δισ. δολ. που θα επενδύσει εν μέρει στην πράσινη ενέργεια, ενώ η Alphabet έχει επενδύσει σε ένα σχήμα που θα κατασκευάζει ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην Ταϊβάν. Ωστόσο, είναι εύκολο να καταλάβει κανείς γιατί διευθύνοντες σύμβουλοι, όπως ο Σάτια Ναντέλα της Microsoft, παραμένουν απρόθυμοι να κινηθούν υπερβολικά προς αυτήν την κατεύθυνση. Η εταιρεία των 3 τρισ. δολαρίων επενδύει ήδη για την κατασκευή κέντρων δεδομένων και άλλων έργων.

Τίποτα από αυτά δεν θα έχει σημασία, φυσικά, εάν η επανάσταση της τεχνητής νοημοσύνης φέρει την προσδοκώμενη έκρηξη εσόδων. Δεδομένης της κλίμακας του βραβείου που προσφέρεται, οι εταιρείες δεν μπορούν να κάνουν τίποτα άλλο από το να κυνηγήσουν την ευκαιρία της AI. Και είναι λογικό να αναθέτουν την παροχή ρεύματος σε ειδικούς. Αλλά οι μέτοχοι της Big Tech θα πρέπει να γνωρίζουν ότι θα βρεθούν μετέωροι εάν δεν πάνε όλα κατ' ευχήν.

pwc

PwC Foundation

Ενδυναμώνουμε την τοπική κοινωνία

Ανακαλύψτε τις δράσεις μας

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του **ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ ΡΟΥΜΠΙΝ / REUTERS BREAKINGVIEWS**

Το οικονομικό σχέδιο της Κάμαλα Χάρις προσαρμόζεται στην πραγματικότητα

Σε αντίθεση με τους δύο προηγούμενους Δημοκρατικούς προέδρους, η Κάμαλα Χάρις, εάν κερδίσει τις εκλογές του Νοεμβρίου, πιθανότατα δεν θα αναλάμβανε τα καθήκοντά της εν μέσω οικονομικής κρίσης. Ωστόσο, οι δύσκολες συνθήκες στις οποίες βρέθηκαν ο Μπαράκ Ομπάμα και ο Τζο Μπάιντεν, κατά τη διάρκεια της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης και της πανδημίας αντιστοίχως, τους έδωσαν στην πραγματικότητα λίγη ανάσα δημιουργικότητας

Εάν επικρατήσει του Τραμπ, θα αντιμετωπίσει πολύ πιο περιοριστικό δημοσιονομικό περιβάλλον από τους προκατόχους της.

όσον αφορά την οικονομική πολιτική. Εάν η Χάρις καταφέρει να εξουδετερώσει τον Τραμπ, πιθανότατα θα αντιμετωπίσει ένα πολύ πιο περιοριστικό δημοσιονομικό και πολιτικό περιβάλλον από τους προκατόχους της. Κι αυτό δείχνει να το αναγνωρίζει στο μετριοπαθές οικονομικό σχέδιο που δημοσίευσε πρόσφατα. Αναπτύσσεται σε 82 σελίδες, ενισχύει σε μεγάλο βαθμό τις πολιτικές που έχει ήδη αναφέρει η υποψήφια των προεδρικών εκλογών, ενώ βρίθει φορολογικών εκπτώσεων.

Η βιομηχανική πολιτική του νυν Αμερικανού προέδρου Τζο Μπάιντεν, που αλλάζει τα δεδομένα, θα συνεχιστεί, αλλά σε μεγάλο βαθμό θα χρησιμοποιήσει τα υφιστάμενα κονδύλια, τα οποία εγκρίθηκαν από το Κογκρέσο τα τελευταία χρόνια. Σε αυτή τη συγκεκριμένη δεξαμενή η Κάμαλα Χάρις θα προσθέσει περισσότερες φορολογικές ελαφρύνσεις για την παραγωγή και τις επενδύσεις στον τομέα της αεροδιαστημικής και της βιοτεχνολογίας. Το σχέδιό της γνωρίζει τα όρια που θα αντιμετώπιζε στην εξουσία. Το έλλειμμα του προϋπολογισμού της ομοσπονδιακής κυβέρνησης για το 2024 είναι 1,9 τρισ. δολ. Αν και η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ βρίσκεται τώρα σε κύκλο μείωσης του κόστους δανεισμού, τα επιτόκια είναι κοντά στα υψηλά πολλών δεκαετιών, καθιστώντας το πρόσθετο χρέος πιο ακριβό στη χρηματοδότηση. Λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι ο πληθωρισμός μόλις έχει δαμαστεί, οι αξιωματούχοι της κεντρικής τράπεζας θα είναι δικαιολογημένα απρόθυμοι να ξεκινήσουν σημαντικές νέες ενέσεις δαπανών σύντομα.

Εάν η Κάμαλα Χάρις αναδειχθεί πρόεδρος, είναι πιθανό να αναλάβει καθήκοντα χωρίς τον έλεγχο της Γερουσίας από τους Δημοκρατικούς, σύμφωνα με τις τρέχουσες πολιτικές προβλέψεις. Αυτό θα περιόριζε σοβαρά τις νομοθετικές της δυνατότητες, σε αντίθεση με τον Ομπάμα και τον Μπάιντεν. Ωστόσο, στα θετικά γι' αυτήν είναι πως υπάρχουν ορισμένα πράγματα που πρέπει να κάνει η ομοσπονδιακή κυβέρνηση το επόμενο έτος, ανεξάρτητα από το ποιο κόμμα ελέγχει ποια χαρτοφυλάκια. Το πιο σημαντικό, όμως, είναι ότι θα απαιτηθεί κάποια ευρεία συμφωνία για τους φόρους, δεδομένης της λήξης πολλών στα τέλη του 2025 από τις προβλέψεις της νομοθεσίας για τις φορολογικές περικοπές και τις θέσεις εργασίας του 2017. Αυτό μάλλον θα την κάνει να εξασφαλίσει τουλάχιστον μερικά από όσα επιδιώκει.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Προς γρήγορη αποκλιμάκωση των επιτοκίων

Αν δεν υπάρξουν μεγάλες γεωπολιτικές εξελίξεις από εδώ και πέρα, η πορεία της οικονομίας προβλέπεται να κινηθεί προς ένα χαμηλό επίπεδο πληθωρισμού κοντά στο 2%, κάτι που θα επιτρέψει τη μείωση των επιτοκίων με γοργούς ρυθμούς. Η επιτάχυνση στην αποκλιμάκωση των επιτοκίων δικαιολογείται και από την αναιμική ανάπτυξη που καταγράφεται στην Ευρωζώνη, επιτάσσοντας μια πιο «φιλική» προς την ανάπτυξη νομισματική πολιτική. Την ίδια στιγμή, η ακρίβεια έχει αποκρυσταλλωθεί σε κατ' ελάχιστο 30% σε σχέση με την περίοδο πριν από τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, αφήνοντας πολλούς καταναλωτές σε δυσμενή κατάσταση. Προφανώς και η απασχόληση λειτουργεί ως δίκτυ προστασίας κατά της ακρίβειας, όμως μεγάλο ποσοστό συμπολιτών που ολοένα αυξάνεται εμπίπτει στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, γεγονός που θα ασκήσει μεσοπρόθεσμα πίεση στα δημοσιονομικά του κράτους.

Στα προ πανδημίας επίπεδα επέστρεψε η ζήτηση για νέα δάνεια, εξανεμίζοντας κάθε ελπίδα για πιο ανταγωνιστικά επιτόκια στην εσωτερική αγορά.

Αυτά που ξέχασε να πει

Να μην ζουν με επιδόματα οι πολίτες, είπε ο υπουργός των Οικονομικών για να δικαιολογήσει την απόσυρση των μέτρων στήριξης που αφορά στον ηλεκτρισμό και σε κάποια προϊόντα πρώτης ανάγκης. Πολύ σωστά τα λέει ο υπουργός, ξέχασε όμως να αναφερθεί στις πολιτικές που προωθεί η κυβέρνηση για να ανεβάσει το βιοτικό επίπεδο ζωής των πολιτών για να μην ζουν, όπως είπε, με επιδόματα. Δεν είπε επίσης ποιες πολιτικές προωθεί το υπουργείο του οποίου προΐσταται για να ανεβάσει τις συντάξεις και να πάψουν να ζουν οι συνταξιούχοι με τσεκούθκια. Δεν είπε επίσης πώς η φορολογική μεταρρύθμιση που ετοιμάζει η κυβέρνηση θα ενισχύσει τα χαμηλά εισοδηματικά στρώματα και πώς τα πλεονάσματα θα επενδυθούν σε υποδομές που θα μειώσουν το κόστος ενέργειας στα νοικοκυριά.

Ετος συντήρησης το 2025

Κατατέθηκε προ ημερών στη Βουλή των αντιπροσώπων ο ετήσιος προϋπολογισμός για το 2025, ο οποίος θα συζητηθεί έτσι ώστε να λάβει έγκριση από την πλειοψηφία και να συνεχιστεί απρόσκοπτα η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης, καθώς μπαίνουμε στον κρισιμότερο χρόνο της παρούσας διακυβέρνησης. Βασικές παράμετροι του κειμένου που κατατέθηκε είναι η προσήλωση στον πλεονασματικό προϋπολογισμό, οι μεταρρυθμίσεις του ταμείου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας ύψους €1,22 δισ., η ενίσχυση και διεύρυνση της παραγωγικής βάσης, η ανακούφιση των ευάλωτων, οι διαρθρωτικές αλλαγές στο εσωτερικό, η παρακολούθηση των δανείων με κυβερνητικές εγγυήσεις και η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών. Από το κείμενο απουσιάζουν οι τομές, γεγονός που μετατρέπει το 2025 σε έτος συντήρησης της υφιστάμενης κατάστασης.

Θετικές και αρνητικές επιπτώσεις

Ο πόλεμος που ξεκίνησε κατά του Λιβάνου ένα χρόνο μετά την επίθεση που εξαπέλυσε η Χαμάς στο Ισραήλ, περιπλέκει την κατάσταση στη Μέση Ανατολή προκαλώντας ανησυχίες για τον κίνδυνο μιας μεγαλύτερης ανάφλεξης των πολεμικών επιχειρήσεων. Η Κύπρος, ως είναι αναμενόμενο, αποτελεί νησίδα ασφάλειας για όσους πολίτες και επιχειρήσεις επιθυμούν να διαφύγουν της εμπόλεμης ζώνης και να εγκατασταθούν έως ότου διαφανεί η πορεία των πραγμάτων. Αν και οι εξελίξεις πιθανόν να προκαλέσουν αύξηση στις τιμές του πετρελαίου λόγω ανησυχιών για την έκβαση του πολέμου, η διέξοδος που προσφέρει η Κύπρος σε όσα πρόσωπα από το Ισραήλ και τον Λίβανο θέλουν να απομακρυνθούν από τη δύσκολη κατάσταση αναμένεται πως θα προκαλέσει τόνωση της εσωτερικής ζήτησης, αλλά και περαιτέρω πιέσεις στις ήδη ψηλές τιμές των ενοικίων.

Δεύτερη χώρα από το τέλος

Μετά τη Σλοβενία, οι κυπριακές τράπεζες προσφέρουν το χαμηλότερο επιτόκιο στην Ευρωζώνη για καταθέσεις προθεσμίας 12 μηνών από τα νοικοκυριά. Με τον μέσο όρο σε αυτή την κατηγορία να βρίσκεται στο 2,98% για την Ευρωζώνη, η Κύπρος παρουσιάζει το δεύτερο χαμηλότερο επιτόκιο στο 1,79%. Αντίστοιχο είναι το σκηνικό και για τις καταθέσεις επιχειρήσεων όπου για την ίδια περίοδο ο μέσος όρος στην Ευρωζώνη βρίσκεται στο 3,41%. Η εικόνα διαφοροποιείται πλήρως στη μεριά των δανειστικών επιτοκίων όπου το μέσο στεγαστικό επιτόκιο είναι 3,69% στην Ευρωζώνη, ενώ το προσφερόμενο στην Κύπρο επιτόκιο είναι στο 4,45%. Και αυτή η εικόνα επιβεβαιώνει για ακόμα μια φορά τις στρεβλώσεις που έχουμε στην κυπριακή οικονομία, με τη ζήτηση για δανεισμό στα ύψη σε αντίθεση με τη ζήτηση για καταθέσεις.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Υπεραξία Χρεογράφου

Υπεραξία χρεογράφου καλείται η θετική διαφορά η οποία προκύπτει από τη σύγκριση της τρέχουσας τιμής ενός επενδυτικού τίτλου (ομολόγου, αξιογράφου, ομολογίας, κ.ά.) που εκδίδεται από νομικό πρόσωπο (κυβέρνηση, εταιρία ή άλλο οργανισμό), σε σχέση με την αξία απόκτησής του.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής διοίκησης και οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing,
The Cyprus Business School

Η αναζήτηση του τέλειου ύπνου μπορεί να γίνει εφιάλτης

Της **ΚΕΪΤ ΛΙΝΤΣΕΪ**

Ο Ντέρεκ Αντόσιεκ θεωρεί τον εαυτό του σχεδόν ειδικό σε θέματα ύπνου. Εχει δοκιμάσει κάθε λογής πείραμα με έναν στόχο: να επιτύχει τον τέλειο νυχτερινό ύπνο. Δεν είναι ο μόνος. Σύμφωνα με έρευνα για το πώς οι Αμερικανοί ξοδεύουν τον χρόνο τους, ο συνολικός χρόνος ύπνου έχει αυξηθεί τις τελευταίες δύο δεκαετίες, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια. «Η τάση αλλάζει», αναφέρει ο Μάθιου Γουόκερ, καθηγητής Νευροεπιστήμης και Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας στο Μπέρκλεϊ

Αυξάνονται οι άνθρωποι που κυνηγούν ένα πλήρες οκτάωρο και τα γκάτζετ που υπόσχονται βοήθεια στους χρήστες, αλλά οι ειδικοί είναι επιφυλακτικοί.

Οι επιστήμονες υποστηρίζουν ότι νέα προϊόντα που εμφανίζονται στην αγορά δεν υποκαθιστούν δοκιμασμένους κανόνες, όπως το να πηγαίνει κανείς για ύπνο και να σηκώνεται την ίδια ώρα κάθε μέρα, να περιορίσει την κατανάλωση αλκοόλ και να αφιερώνει χρόνο για να χαλαρώσει.

και διευθυντής ενός κέντρου ύπνου στη σχολή. «Οι άνθρωποι –ιδίως η Gen Z– έχουν διεκδικήσει το δικαίωμά τους σε μια ολόκληρη νύχτα ύπνου».

Οι βασικές συστάσεις των ειδικών παραμένουν ίδιες: τουλάχιστον επτά ώρες ύπνου, περίπου την ίδια ώρα κάθε βράδυ, με όσο το δυνατόν λιγότερες διακοπές. Αυτό που διαφέρει είναι ο αυξανόμενος αριθμός ανθρώπων για τους οποίους ο ύπνος έχει γίνει εμμονή.

Στο Διαδίκτυο αυτά τα άτομα επιδεικνύουν με υπερηφάνεια τα ακραία μέτρα που λαμβάνουν για να επιτύχουν έναν καλύτερο ύπνο. Στα βίντεό τους υπόσχονται λύσεις σε προβλήματα που δεν ήξεραν καν ότι είχαν. Ενας ενθουσιώδης χρήστης προτείνει ένα ρυθμιζόμενο μαξιλάρι για τη μείωση της πίεσης στο πρόσωπο. Μια γυναίκα βιντεοσκοπεί τον εαυτό της να ξυπνάει με τα μαλλιά μέσα σε σκούφο, φορώντας έναν ιμάντα σαγονιού, ενώ μετά βίας μπορεί να μιλήσει λόγω της ταινίας στο στόμα της. Το να καυχιέται κανείς για το πόσο νωρίς πηγαίνει για ύπνο έχει γίνει εξίσου δημοφιλές στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, με το να επιδεικνύει πολυτελείς διακοπές. Σήμερα, για όσους αναζητούν λύσεις για τον ύπνο, υπάρχουν ταινίες στόματος (που προωθούν την αναπνοή από τη μύτη), ρινικοί διαστολείς ρουθουνιών (που υποτίθεται ότι μειώνουν το ροχαλητό), ταινίες μύτης (για το άνοιγμα των ρινικών διόδων) και ιμάντες σαγονιού (που τυλίγονται γύρω από το κεφάλι και κρατούν το στόμα κλειστό). Υπάρχουν σπρέι για μαξιλάρια, σπρέι ποδιών με μαγνήσιο και το «sleepy girl mocktail», ένα μείγμα από χυμό κεράσι, πρεβιοτικά σόδα και σκόνη μαγνησίου.

Υπάρχει και η προηγμένη τεχνολογία, όπως ένας ανεμιστήρας ο οποίος μπορεί να κοστίζει σχεδόν 500 ευρώ, και ολόκληρες σειρές από wearable ύπνου –κάποια φτάνουν τα 900 ευρώ–, που παρακολουθούν και μετρούν την ποιότητα του ύπνου. Υπάρχει ένα ξυπνητήρι «ανατολής», που οι δημιουργοί του ισχυρίζονται ότι ξυπνάει τους ανθρώπους σύμφωνα με τους φυσικούς κιρκάδιους ρυθμούς. Για τους πολύ ενθουσιώδεις υπάρχει ακόμη και ένα σύστημα στρώματος που ρυθμίζει τη θερμοκρασία, ανιχνεύει το ροχαλητό και δονείται όταν είναι ώρα να ξυπνήσετε. Το κόστος του φτάνει τα 3.500 ευρώ.

Κορυφαίοι επιστήμονες του ύπνου έχουν στραφεί στην αναπτυσσόμενη, πολλών δισεκατομμυρίων δολαρίων, βιομηχανία του ύπνου. Μετά την κυκλοφορία του μπεστ-σέλερ του Γουόκερ «Why We Sleep» (Γιατί κοιμόμαστε) το 2017, η εταιρεία παρακολούθησης ύπνου Oura τον προσέλαβε ιατρικό σύμβουλο.

«Orthosomnia»

Το 2017, ερευνητές από το Rush Medical College και την Ιατρική Σχολή Feinberg του Πανεπιστημίου Northwestern επινόησαν τον όρο orthosomnia (ορθός ύπνος), για να περιγράψουν την εμμονή με την αντιμετώπιση αυτοδιαγνωσμένων προβλημάτων ύπνου που προκύπτουν από τη χρήση συσκευών και εφαρμογών παρακολούθησης ύπνου. Οι ερευνητές εξέφρασαν την ανησυχία τους για τις επιπτώσεις μιας «τελειοθηρικής αναζήτησης του ιδανικού ύπνου», συγκρίνοντας αυτό που έβλεπαν με την ορθορεξία, την εμμονική προσκόλληση στην υγιεινή διατροφή. «Ο ύπνος είναι μια παθητική διαδικασία», λέει η δρ Μιλένα Πάβλοβα, ιατρός διευθύντρια του Κέντρου Δοκιμών Ύπνου στο Νοσοκομείο Faulkner στη Βοστώνη. «Πρέπει να προστατεύεται, όχι να επιβάλλεται ή να "μεγιστοποιείται"».

Για πολλούς λάτρεις του ύπνου η ενασχόλησή τους με τα «τρικ» παραμένει ένα ακίνδυνο χόμπι. Σε άλλους γύρισε μπούμερανγκ. Η 26χρονη Σάρα Ελ Κατάν, κάτοικος Φρανκφούρτης, δεν είχε ποτέ δώσει ιδιαίτερη σημασία στον ύπνο. Προς τα τέλη του 2021 διάβασε το βιβλίο του Γουόκερ και η προσοχή της στράφηκε στον ύπνο. Οπως λέει, τότε ήταν που ενεργοποιήθηκε κάτι σαν διακόπτης στο μυαλό της. Ξαφνικά, η προοπτική του ύπνου άρχισε να της προκαλεί άγχος και άρχισε να εμφανίζει σωματικά συμπτώματα. «Ξεκίνησε με ταχυπαλμία», λέει η Ελ Κατάν. Οσο περισσότερο σκεφτόταν τον ύπνο, τόσο χειροτέρευε η κατάσταση. Τη νύχτα ήξερε ότι κάθε λεπτό που περνούσε ήταν ένα λεπτό χαμένου ύπνου και οι εμμονικές σκέψεις της δημιουργούσαν έναν φαύλο κύκλο που την κρατούσε πιο πολύ ξύπνια.

Ο Γουόκερ λέει ότι έμαθε και από άλλους ότι αντιμετώπιζαν προβλήματα ύπνου μετά την ανάγνωση του βιβλίου του. Πρότεινε στους ανθρώπους αυτούς να πάψουν να εστιάζουν στον ύπνο –«μην ακούτε το πόντκαστ μου, μη διαβάζετε το βιβλίο, μην κάνετε τίποτα από αυτά», είπε ο Γουόκερ– και αντ' αυτού να ζητήσουν βοήθεια από έναν ειδικό.

Δοκιμασμένη συνταγή

Τα δημοφιλή τρικ και οι νέες εφευρέσεις δεν υποκαθιστούν τους δοκιμασμένους κανόνες, όπως το να πηγαίνει κανείς για ύπνο και να σηκώνεται την ίδια ώρα κάθε μέρα, να περιορίσει την κατανάλωση αλκοόλ και να αφιερώσει χρόνο για να χαλαρώσει. Η Ελ Κατάν, για παράδειγμα, άρχισε τελικά να κοιμάται καλύτερα όταν σταμάτησε να καταναλώνει καφεΐνη και έμαθε να είναι πιο επιεικής με τον εαυτό της.

Στην περίπτωση του Αντόσιεκ, οι ωτοασπίδες, η ταινία στόματος και ο ρινικός διαστολέας βοήθησαν, όπως λέει. Αλλά άλλα γκάτζετ δεν έκαναν διαφορά. «Επιασα τον εαυτό μου να ξυπνάει και να κοιτάζει αμέσως το "σκορ" μου, σκεπτόμενος: "Κοιμήθηκα καλά;"», λέει. Σήμερα, ο Αντόσιεκ παραδέχεται ότι μάλλον άφησε τα πράγματα να ξεφύγουν από τον έλεγχο. «Είχα γίνει εμμονικός, ίσως σε άρρωστο βαθμό κάποια στιγμή», παραδέχεται.

Ο Σιαμάλ Πατέλ, αντιπρόεδρος της Oura στον επιστημονικό τομέα, λέει ότι το Oura Ring δεν «σχεδιάστηκε για τη μεγιστοποίηση της δέσμευσης» και προτείνει στους ανθρώπους που έχουν εμμονή με τα δεδομένα του ύπνου τους να κάνουν ένα διάλειμμα από την παρακολούθηση.

Ο Αντόσιεκ προχώρησε ένα βήμα παραπέρα: αποφάσισε να σταματήσει εντελώς να χρησιμοποιεί το προϊόν. Δεν πιστεύει ότι ανέπτυξε ποτέ orthosomnia, λέει, αλλά κατανοεί πώς οι άνθρωποι μπορούν να παρασυρθούν υπερβολικά στη μεγιστοποίηση του ύπνου. Σήμερα, αν ξυπνήσει νιώθοντας ξεκούραστος και σε εγρήγορση, του είναι αρκετό.

Νέο σχέδιο επιδότησης στεγαστικών

Ο δανεισμός του μη χρηματοοικονομικού ιδιωτικού τομέα ανήλθε στα 2,9 δισ. το 2021

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Νέο Σχέδιο Επιδότησης Επιτοκίου για Στεγαστικά Δάνεια αναμένεται να εφαρμοστεί σύντομα, μέτρο το οποίο έτυχε ευρείας αποδοχής από δανειολήπτες και τραπεζικά ιδρύματα την περίοδο της πανδημικής εποχής. Κράτος και τράπεζες τους τελευταίους τρεις μήνες επεξεργάζονταν τις πρόνοιες του Σχεδίου που θα ανακοινωθεί στο επόμενο διάστημα και όπως ενημερώνει σχετικά ο Σύνδεσμος Τραπεζών, ορισμένα από τα θέματα που έτυχαν επεξεργασίας αφορούσαν στον τρόπο ανταλλαγής πληροφοριών, τα πρότυπα των εντύπων, τις απαραίτητες εξουσιοδοτήσεις και την ηλεκτρονική διαδικασία διαβίβασης πληροφοριών από τις τράπεζες προς το αρμόδιο Υπουργείο.

Πέραν από τους δανειολήπτες, από το Σχέδιο επωφελήθηκαν και οι τράπεζες, δίνοντας δάνεια για αγορά κατοικίας, άρα μεγαλώνοντας το δανειστικό τους πορτοφόλιο με μείωση του ρίσκου, αφού μέρος των επιτοκίων το έδινε το κράτος. Το μέτρο της επιδότησης του επιτοκίου για στεγαστικούς σκοπούς αποτελούσε μέρος του έκτακτου πακέτου μέτρων του Μαΐου 2020 για στήριξη της οικονομίας για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων από την πανδημία, στόχος του οποίου ήταν η στήριξη των νοικοκυριών για σύναψη δανείων για σκοπούς ιδιοκατοίκησης μέσα στις –ομολογουμένως– δύσκολες και έκτακτες συνθήκες που δημιούργησε η πανδημία του COVID-19.

Πόσο, όμως, βοήθησε τις τράπεζες και την αγορά των ακινήτων αυτή η κίνηση; Όπως καταγράφεται στην ετήσια έκθεση της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου για το 2021, όσον αφορά στην πιστωτική επέκταση, θετική επίδραση στην αύξηση χρηματοδότησης συνέχισε να ασκεί το κρατικό μέτρο επιδότησης μέρους του επιτοκίου νέων στεγαστικών και επιχειρηματικών δανείων, το οποίο επεκτάθηκε μέχρι το τέλος του έτους. Συγκεκριμένα, ο νέος δανεισμός του μη χρηματοοικονομικού ιδιωτικού τομέα αυξήθηκε στα €2,9 δισ. το 2021 από €2,4 δισ. το 2020, ιδιαίτερα προς τις μη-χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις ύψους μέχρι €1 εκατ. καθώς και τα νέα στεγαστικά δάνεια, τα οποία έχουν ξεπεράσει τα προπανδημίας επίπεδα. Ως αποτέλεσμα, και παρά την επανέναρξη αποπληρωμών μετά τον τερματισμό της αναστολής δόσεων δανείων, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των καθαρών δανείων προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα κατέγραψε αύξηση στο 3,9% τον Νοέμβριο του 2021. Τον Δεκέμβριο του 2021, ο ρυθμός αύξησης επιβραδύνθηκε στο 3,3% λόγω επίδρασης βάσης, παραμένοντας ουσιαστικά αμετάβλητος σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2020.

Ο τομέας των ακινήτων στην Κύπρο κατέγραψε ανάκαμψη κατά το 2021 λόγω του Σχεδίου, μετά την πτώση του το 2020 με την έλευση της πανδημίας.

Κράτος και τράπεζες τους τελευταίους τρεις μήνες επεξεργάζονταν τις πρόνοιες του Σχεδίου που θα ανακοινωθεί στο επόμενο διάστημα.

Ανέκαμψαν τα ακίνητα

Ο τομέας των ακινήτων στην Κύπρο κατέγραψε ανάκαμψη κατά το 2021. Οι πωλήσεις ακινήτων σημείωσαν σημαντική αύξηση τους πρώτους έντεκα μήνες του έτους σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2020 (30%), αν και από χαμηλή βάση λόγω των μέτρων κατά της πανδημίας που εφαρμόστηκαν το 2020. Οι τιμές κατοικιών σημείωσαν μικρές αυξήσεις 1,2%, προερχόμενες κυρίως από ανάκαμψη στις τιμές διαμερισμάτων. Η τάση αυτή διαμορφώθηκε κυρίως από την εγχώρια ζήτηση, η οποία υποστηρίχθηκε από το περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων, καθώς και το σχέδιο του κράτους για μερική επιδότηση του επιτοκίου για νέα στεγαστικά δάνεια. Αντίθετα, οι τιμές εμπορικών ακινήτων κατέγραψαν μειώσεις.

Η τάση υπήρχε από το 2020

Όπως βρίσκουμε στα πεπραγμένα της ετήσιας έκθεσης της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου για το 2020, εξαιτίας της πανδημίας, τα μέτρα στήριξης για τον τραπεζικό τομέα σε εγχώριο επίπεδο αφορούσαν στην αναστολή καταβολής δόσεων κεφαλαίου και τόκων δανείων μέχρι το τέλος του 2020, καθώς και το σχέδιο επιδότησης επιτοκίου για νέα στεγαστικά και επιχειρηματικά δάνεια. Τα υψηλά επίπεδα ΜΕΔ και ιδιωτικού χρέους αποτελούσαν εξάλλου σημαντική τροχοπέδη για τη στήριξη της οικονομικής δραστηριότητας, περιορίζοντας τον υγιή νέο δανεισμό στην πραγματική οικονομία. Περαιτέρω, η συρρίκνωση του ΑΕΠ, είχε επηρεάσει αρνητικά τις νέες χορηγήσεις προς τον μη-χρηματοοικονομικό ιδιωτικό τομέα. Συγκεκριμένα, ο νέος δανεισμός είχε μειωθεί, ιδιαίτερα προς τις μη-χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις. Ωστόσο, το μέτρο επιδότησης επιτοκίου υποστήριξε εν μέρει τον νέο δανεισμό κατά το δεύτερο εξάμηνο, ιδιαίτερα για στεγαστικούς σκοπούς.

Ο τομέας των ακινήτων επηρεάστηκε αρνητικά από τις εξελίξεις. Οι πωλήσεις ακινήτων είχαν σημειώσει σημαντική μείωση, απόρροια των μέτρων για αντιμετώπιση της πανδημίας, τα οποία περιόρισαν σημαντικά τις αγορές από ξένους. Οι καθοδικές πιέσεις αντισταθμίστηκαν κυρίως από την εγχώρια ζήτηση, υποστηριζόμενη από το περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων, καθώς και το σχέδιο για μερική επιδότηση του επιτοκίου για νέα στεγαστικά δάνεια. Κατά το 2020 παρουσιάστηκαν οι πρώτες τριμηνιαίες μειώσεις στις τιμές κατοικιών, αν και σε συγκρατημένο βαθμό.

Πλεονασματικός ο Προϋπολογισμός του 2025

Πλεονασματικός θα είναι και το 2025 ο προϋπολογισμός και το δημοσιονομικό πλεόνασμα εκτιμάται στα €1,13 δισ., το οποίο αντιστοιχεί σε 3,3% του ΑΕΠ. Οι αναπτυξιακές δαπάνες αναμένεται να αυξηθούν κατά 2,1% το 2025 σε σχέση με το έτος 2024. Περαιτέρω, κατά το 2025 αναμένεται αύξηση της τάξης του 5,2% στις δαπάνες στις παροχές παιδείας, υγείας και κοινωνικές παροχές. Σύμφωνα με το βασικό μακροοικονομικό σενάριο, οι προοπτικές της κυπριακής οικονομίας μεσοπρόθεσμα παραμένουν θετικές αλλά με σημαντικό βαθμό αβεβαιότητας.

Τα νούμερα που παρουσιάζονται στο νομοσχέδιο που κατατέθηκε στη Βουλή την προηγούμενη Πέμπτη.

Συνάμα, προβλέπεται ότι ο ρυθμός ανάπτυξης θα κυμανθεί γύρω στο 3,1% το 2025. Σημειώνεται ότι ο ρυθμός ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας το 2024, μετά την επιβράδυνση που σημείωσε το 2023, αναμένεται να κυμανθεί γύρω στο 3,7%. Η αγορά εργασίας αναμένεται να επηρεαστεί θετικά, με μείωση του ποσοστού ανεργίας γύρω στο 4,8% του εργατικού δυναμικού το 2025 από 5,0% το 2024.

Το δημοσιονομικό ισοζύγιο το 2025, σύμφωνα με τις προκαταρκτικές μακροοικονομικές προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών, προβλέπεται πλεονασματικό και αναμένεται να ανέλθει στο 3,3%, ως ποσοστό του ΑΕΠ, ενώ το πρωτογενές δημοσιονομικό ισοζύγιο αναμένεται να φτάσει στο 4,8% του ΑΕΠ. Μεσοπρόθεσμα, η δημοσιονομική θέση προβλέπεται να παραμείνει πλεονασματική, με το δημοσιονομικό ισοζύγιο να είναι κατά μέσο όρο γύρω στο 3,2% του ΑΕΠ την περίοδο 2025-2027.

Το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ αναμένεται να περιοριστεί στο 64,2% το 2025, σε σύγκριση με 69,3% το 2024.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΡΟΥΓΚΑΛΑΣ

Ο πόλεμος μπορεί να πλήξει το last minute booking

Κώστας Κουμής: Στόχος να παραμείνουν ανοικτοί οι προορισμοί και να εμπλουτιστεί το τουριστικό προϊόν

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Ένα μεγάλο ερωτηματικό παραμένει το πώς θα συμπεριφερθεί η αγορά του Ισραήλ τις επόμενες εβδομάδες, δηλώνει σε συνέντευξη στην «Κ» ο υφυπουργός Τουρισμού Κώστας Κουμής, σχολιάζοντας τις εξελίξεις στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής και το πώς επηρεάζουν το τουριστικό πλάνο της χώρας μας. Πρόσθεσε ότι μέχρι στιγμής δεν έχουμε καταγεγραμμένα περιστατικά ακυρώσεων, αλλά αναμένονται κάποιες απώλειες στο last minute booking. Όσον αφορά στην εξάρτηση της Κύπρου από παραδοσιακές αγορές, ο υφυπ. Τουρισμού υπογράμμισε ότι επιτεύχθηκε για πρώτη φορά διασπορά του κινδύνου, επενδύοντας σε διάφορες αγορές. Αναφορικά με τους εναλλακτικούς τομείς τουρισμού ο κ. Κουμής είπε ότι ο αθλητικός τουρισμός έχει μεγάλες προοπτικές. Σημείωσε ότι για πρώτη φορά οι αγορές των ΗΠΑ και της Κίνας έχουν προστεθεί στα σχέδια κινήτρων του υφυπουργείου και συγκεκριμένα του αθλητικού τουρισμού με κύρια επιδίωξη την αναγνωρισιμότητα της Κύπρου.

–Πώς επηρεάζει το τουριστικό μας πλάνο ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή; Υπάρχει συγκεκριμένος σχεδιασμός;

–Κάθε φορά που έχουμε περιστατικά αυξανόμενης έντασης στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, καταγράφονται κάποια αρνητικά φαινόμενα σε σχέση με τον τουρισμό της χώρας μας. Αυτό εκφράζεται συνήθως με τη μορφή του παγώματος των κρατήσεων και ενίοτε και με ακυρώσεις. Το καλοκαίρι που μας πέρασε είχαμε ξαναζήσει τέτοια φαινόμενα, όταν για παράδειγμα αρχές Ιουλίου είχε ενταθεί και πάλι το σκηνικό. Τότε λοιπόν παρατηρήσαμε πάγωμα κρατήσεων για ένα δεκαπενθήμερο, καθώς και κάποιες ακυρώσεις. Τώρα είμαστε προς το τέλος της τουριστικής περιόδου, σίγουρα επηρεαζόμαστε, αλλά μέχρι στιγμής δεν έχουμε καταγεγραμμένα περιστατικά ακυρώσεων. Από την άλλη, δεν μπορούμε να μιλήσουμε για επηρεασμό κρατήσεων σε βάθος μηνών. Είναι σημαντικό να αναφέρω ότι στη μετά covid εποχή, έχει εδραιωθεί το last minute booking και σίγουρα εκεί θα καταγράψουμε κάποιες απώλειες. Ένα μεγάλο ερωτηματικό παραμένει το πώς θα συμπεριφερθεί η αγορά του Ισραήλ, τις επόμενες εβδομάδες και τους επόμενους μήνες. Το πιο σημαντικό βεβαίως δεν είναι ο τουρισμός, αλλά να σταματήσει η αιματοχυσία και ο πόλεμος.

Διασπορά κινδύνου εξάρτησης

–Ποιες είναι οι τουριστικές μας επιδόσεις κατά τη φετινή χρονιά;

–Το έτος που διανύουμε, ήταν και συνεχίζει να είναι δύσκολο τουριστικά, καθώς είχαμε να αντιμετωπίσουμε μία σειρά από προκλήσεις. Από τον Οκτώβρη του 2023 που είχε ενταθεί το σκηνικό στην περιοχή της ανατολικής Μεσογείου, είχαμε να αντιμετωπίσουμε μία σχετική αβεβαιότητα.

> **Πετύχαμε διασπορά εξάρτησης από παραδοσιακές αγορές. Μεγάλες προοπτικές για τον αθλητικό τουρισμό τα επόμενα χρόνια.**

Επίσης είχαμε να αντιμετωπίσουμε τα όσα σχετίζονταν με τη σχετικά κακή οικονομική κατάσταση στη Μεγάλη Βρετανία και την Κεντρική Ευρώπη. Όπως θα θυμάστε, ο πληθωρισμός κάλπαζε για παράδειγμα στη Μεγάλη Βρετανία, ενώ στην κεντρική Ευρώπη εκατομμύρια νοικοκυριά έβλεπαν την αγοραστική τους δύναμη να μειώνεται. Όλα αυτά λειτουργούσαν ανασταλτικά σε σχέση με την πορεία του έτους 2024. Σ' αυτά προστέθηκαν και τα όσα λάμβαναν χώρα στον τομέα της αεροπλοΐας, η γνωστή ιστορία με τους κινητήρες. Οι κατασκευάστριες εταιρείες αεροσκαφών είχαν να αντιμετωπίσουν τα δικά τους προβλήματα, κάτι που συνεπαγόταν καθυστέρηση παραδόσεων αεροσκαφών, γεγονός που προκάλεσε αλλαγές στους σχεδιασμούς των αεροπορικών εταιρειών. Τα προβλήματα στον τομέα της αεροπλοΐας ήταν για εμάς το μεγαλύτερο πρόβλημα και συνάμα η μεγαλύτερη πρόκληση. Ως Υφυπουργείο, βεβαίως, κάναμε τις κινήσεις μας. Για παράδειγμα αλλάξαμε την ένταση της διαδικτυακής μας καμπάνιας τον Ιούλιο όταν είχαμε να αντιμετωπίσουμε κάποιες αυξανόμενες εντάσεις.

Σήμερα έχουμε μιαν άνοδο 4,3% αναφορικά με τις αφίξεις και το ίδιο ποσοστό ισχύει και για τα έσοδα, πάντα σε σχέση με την περσινή αντίστοιχη περίοδο. Θα έλεγα ότι η πορεία του τουρισμού μας ικανοποιεί. Θεωρώ σημαντικό να αναφέρουμε ότι έχουν καλυφθεί πλήρως οι απώλειες από τη ρωσική και την ουκρανική αγορά που αριθμούσε 876.000 αφίξεις το 2019. Συγκεκριμένα, το κενό καλύφθηκε από πάρα πολλές διαφορετικές αγορές όπως αυτές του Ισραήλ (11%), της Πολωνίας (8%) και άλλες. Στον τουρισμό είναι πολύ σημαντικό να γίνεται διασπορά κινδύνου και θα έλεγα διασπορά της εξάρτησης από συγκεκριμένες αγορές. Και για πρώτη φορά επενδύουμε σε πάρα πολλές διαφορετικές αγορές. Σήμερα τουλάχιστον έχουμε λιγότερη εξάρτηση από κάποιες αγορές, απ' ό,τι στο παρελθόν. Βεβαίως, υπάρχει εξάρτηση από τη βρετανική αγορά, αλλά κατά την άποψή μου, πάντα θα υπάρχει. Συνειδητά επανεπενδύσαμε το 2023 στη βρετανική αγορά, γιατί ήταν μια αγορά που ξέραμε ότι μπορεί να δώσει άμεσα λύσεις. Είναι μια αγορά, όπου βιώνουμε υψηλή αναγνωρισιμότητα, και αυτό έχει σημασία.

–Ποιες είναι οι πολιτικές προσέγγισης τουριστών από το Υφυπουργείο;

–Συνήθως η διαδικτυακή καμπάνια μας εστιάζεται εκεί που υπάρχει αεροπορική σύνδεση, γνωρίζοντας πολύ καλά ότι ο ταξιδιώτης αποδίδει προτεραιότητα στο πλησιέστερο αεροδρόμιο. Επιπρόσθετα, συμμετέχουμε σε ένα μεγάλο αριθμό εκθέσεων, και την ίδια στιγμή διοργανώνουμε ταξίδια εξοικείωσης τουριστικών πρακτόρων, bloggers και δημοσιογράφων.

Τα πλεονεκτήματα

–Ποια είναι τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της Κύπρου;

–Είμαστε ένας πολύ ξεχωριστός προορισμός σε σχέση με το αντικείμενο για το οποίο έχουμε γίνει δημοφιλής προορισμός, δηλαδή αυτό του ήλιου και της θάλασσας. Αυτό το συγκριτικό πλεονέκτημα θα πρέπει να προβάλλεται συνεχώς. Επίσης, είμαστε ένας προορισμός που κέρδισε από την έμφυτη φιλοξενία που χαρακτηρίζει τους Κυπρίους, αλλά και από το καλό επίπεδο της γαστρονομίας της χώρας μας. Ταυτόχρονα, είμαστε ένας ασφαλής προορισμός και είναι καλό αυτό να το προβάλλουμε εντόνως.

–Ποιοι τομείς εναλλακτικού τουρισμού έχουν περισσότερες προοπτικές για τα επόμενα χρόνια και ποιοι έχουν υποστεί απώλειες;

–Εκείνο που μπορεί να κάνει την Κύπρο να ξεχωρίσει τα επόμενα χρόνια είναι ο αθλητικός τουρισμός, καθώς έχει μια τεράστια γκάμα που μπορούμε να προβάλουμε. Η χώρας μας προσφέρεται για τουρισμό προετοιμασίας, για αθλητικά γεγονότα, για αθλητικό τουρισμό και χαλάρωση, για bleisure, για συνεδριακό τουρισμό και πολλά άλλα. Οι ειδικές μορφές τουρισμού, αποδεδειγμένα δίνουν λύσεις και προκαλούν επιπλέον αφίξεις. Απώλειες έχει καταγράψει ωστόσο ο θρησκευτικός τουρισμός, λόγω της απώλειας της ρωσικής αγοράς.

Είναι σημαντικό να καταπολεμήσουμε την εργασιακή νοοτροπία εργασίας των 6-7 μηνών, τονίζει ο υφυπ. Τουρισμού.

Προβολή και κίνητρα σε ΗΠΑ και Κίνα

–Η αγορά των ΗΠΑ αποτελεί αγορά προτεραιότητας για την Κύπρο;

–Η Κύπρος έχει χαμηλή αναγνωρισιμότητα στην αγορά των ΗΠΑ οπότε απαιτείται τεράστια προσπάθεια, υψηλές δαπάνες και πολύ συγκεκριμένες κινήσεις. Από το 2023 εφαρμόζουμε ένα πλάνο ηλεκτρονικής προβολής στο λεγόμενο east coast. Για πρώτη φορά το 2023 οι αγορές των ΗΠΑ και της Κίνας έχουν προστεθεί στα σχέδια κινήτρων του Υφυπουργείου και συγκεκριμένα του αθλητικού τουρισμού. Ουσιαστικά επιδιώκουμε άνοδο της αναγνωρισιμότητας και αύξηση της ζήτησης προς τη χώρα μας, προκειμένου μια μέρα να επιδιώξουμε και απευθείας πτήσεις. Αυτή τη στιγμή, η χώρα μας δεν κατέχει τη ζήτηση που απαιτούν να υπάρχει οι αεροπορικές εταιρείες για να ορίσουν απευθείας πτήσεις. Σε επαφές με συγκεκριμένες αμερικανικές εταιρείες, μας έχει λεχθεί ότι για να τοποθετήσουν απευθείας σύνδεση προς τη χώρα μας απαιτούν ζήτηση της τάξης των 500 προσώπων ημερησίως. Η ζήτηση σήμερα είναι αρκετά πιο κάτω. Απαιτείται όπως ανέφερα άνοδος της αναγνωρισιμοτητας και της ζήτησης.
Σε σχέση με τις ΗΠΑ και γενικότερα τις μακρινές αγορές, που δεν μας συνδέει τουριστικό ιστορικό, υπάρχει ακόμα μια αρνητική παράμετρος. Οι εντάσεις στην περιοχή, αν και δεν μας αγγίζουν, μας επηρεάζουν πολύ πιο έντονα. Οι Ευρωπαίοι πολίτες γνωρίζουν ότι παρά την εγγύτητα, είμαστε ασφαλής προορισμός. Οι Αμερικανοί που δεν γνωρίζουν καθόλου τη χώρα μας, μάλλον επηρεάζονται από την εικόνα της εγγύτητας.

–Πώς σχολιάζετε τη διαρροή επισκεπτών στα κατεχόμενα;

–Υπάρχει όντως μια καταγεγραμμένη διαρροή ως απότοκο της μη λύσης του κυπριακού προβλήματος και των όσων έχουν επισυμβεί στο μεσοδιάστημα. Λειτουργούμε και επιχειρούμε σε μία ιδιόμορφη κατάσταση λαμβάνοντας υπόψη ότι είμαστε μια ημι-κατεχόμενη χώρα, όμως οφείλουμε να ανταπεξέλθουμε μέσα από αυτά τα δεδομένα. Δυστυχώς εδραιώνεται και εντείνεται ένα καθεστώς αθέμιτου ανταγωνισμού σε σχέση με τα κατεχόμενα εδάφη μας.

–Όπως αναφέρατε την Παγκόσμια Ημέρα Τουρισμού το μεγάλο στοίχημα πλέον είναι να επαναπροσδιορίσουμε τον ρόλο του τουρισμού για την οικονομία, την επιχειρηματικότητα, το περιβάλλον και την κοινωνία. Με ποιους τρόπους μπορεί να επιτευχθεί αυτό;

–Για μένα η μεγαλύτερη πρόκληση είναι αυτή της αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης. Εάν δεν οδεύσουμε με γρήγορους ρυθμούς προς την αειφόρο τουριστική ανάπτυξη, εφαρμόζοντας πράσινες πρακτικές, θα μας τιμωρήσει η ίδια η αγορά. Θα ήθελα να τονίσω πως παρότι το τουριστικό σύστημα της χώρας μας οδεύει προς αυτή την κατεύθυνση, ωστόσο ίσως θα πρέπει να ανεβάσει ρυθμούς. Πέρσι ως Υφυπουργείο διοργανώσαμε ένα συνέδριο με σκοπό να ενημερώσουμε τη βιομηχανία της χώρας μας για τον κίνδυνο της κλιματικής αλλαγής και όλα αυτά που σχετίζονται με το συγκεκριμένο θέμα. Φέτος, θα διοργανώσουμε το 2ο συνέδριο, σκοπός του οποίου να είναι λιγότερο θεωρητικό και να δοθεί η ευχέρεια στη βιομηχανία να καταγράψει και να λάβει παραδείγματα επιτυχημένων βιώσιμων πρακτικών προς αυτή την κατεύθυνση, καθώς είναι σημαντικό οι καλές πρακτικές να μεταδίδονται. Το συνέδριο προγραμματίζεται να γίνει στις 14 Νοεμβρίου, στο συνεδριακό κέντρο Λευκάρων. Θεωρώ ότι με τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη θέτονται οι βάσεις για διατήρηση της ανταγωνιστικότητας του προορισμού, κερδίζει δηλαδή η οικονομία, αλλά και η κοινωνία. Ας μην ξεχνάμε ότι από τη βελτίωση των προορισμών επωφελούνται και οι μόνιμοι κάτοικοι, η κοινωνία δηλαδή.

–Ποιος είναι ο ρόλος της εκπαίδευσης στον τουρισμό;

–Το ανθρώπινο κεφάλαιο, όταν επιδέχεται συνεχή εκπαίδευση και ενημέρωση, δύναται να μετεξελιχθεί σε συγκριτικό πλεονέκτημα. Ως Υφυπουργείο επενδύουμε στην εκπαίδευση. Έχουμε καταρτίσει ένα πολύ ικανοποιητικό πλαίσιο εκπαίδευσης με σεμινάρια σ' όλη την Κύπρο προς πάρα πολλές επαγγελματικές ομάδες που είναι άμεσα ή έμμεσα συνυφασμένες με τον τουρισμό. Θεωρούμε πολύ σημαντικό να δοθεί η ευκαιρία σε πολλές επαγγελματικές ομάδες να εκπαιδευτούν, π.χ. οι σεφ, οι υπάλληλοι υποδοχής, οι ταξιτζήδες κ.ά.

Την ίδια στιγμή θεωρούμε σημαντικό οι άνθρωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης να έχουν ευκαιρίες εκπαίδευσης για τα θέματα τουρισμού. Πρέπει όλοι να αντιληφθούν ποια είναι εκείνα τα στοιχεία που βελτιώνουν τους προορισμούς και ποια είναι τα στοιχεία που εμπλουτίζουν την τουριστική εμπειρία. Η καλή τουριστική εμπειρία έχει τεράστια αξία. Είναι σημαντικό, εξάλλου, να θυμόμαστε ότι ο δυσαρεστημένος επισκέπτης δεν θα επιστρέψει ποτέ ή θα προκαλέσει έντονη δυσφήμιση του προορισμού, λαμβάνοντας υπόψη τη δυναμική των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Από την άλλη, ο ευχαριστημένος επισκέπτης θα προβεί σε διαφήμιση του προορισμού.

Ο προορισμός Πάφος οδεύει προς ολόχρονο τουρισμό

–Ποια είναι η στρατηγική του Υφυπουργείου προκειμένου να επιτευχθεί η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και να καταστεί η Κύπρος ολόχρονος τουριστικός προορισμός;

–Καταρχάς, να αναφέρω ότι οι πλείστοι προορισμοί οι οποίοι χαρακτηρίζονται ως προορισμοί ήλιου και θάλασσας αντιμετωπίζουν προβλήματα εποχικότητας. Σε μεγάλο βαθμό, η προσπάθεια επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου που θα μας οδηγήσει σταδιακά στον ολόχρονο τουρισμό ξεκινά από το εργασιακό κομμάτι. Ως κυβέρνηση εγκρίναμε πριν από κάποιες εβδομάδες, ένα σχέδιο του Υπουργείου Εργασίας που θα βοηθήσει τις τουριστικές επιχειρήσεις της χώρας μας, ξενοδοχεία και κέντρα αναψυχής να παραμείνουν ανοικτά μεγαλύτερο χρονικό διάστημα με τη στήριξη της Πολιτείας. Οπότε θεωρώ ότι πλέον δίνουμε στη βιομηχανία ένα ισχυρό εργαλείο. Είναι επίσης πολύ σημαντικό να καταπολεμήσουμε την εργασιακή νοοτροπία εργασίας των 6-7 μηνών.

Ταυτόχρονα, θα ήθελα να σημειώσω ότι έχουμε κερδίσει μερικές εβδομάδες αφού πείσαμε ορισμένους οργανωτές ταξιδιών να κρατήσουν τα προγράμματά τους μέχρι την 15η Νοεμβρίου, αν και θα μας ικανοποιούσε περισσότερο να τα παρατείνουν μέχρι το τέλος Νοεμβρίου. Θα πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι για να πετύχουμε σημαντικά αποτελέσματα θα πρέπει να μένουν ανοικτοί οι προορισμοί, και όχι αποσπασματικά κάποιες μονάδες.

Το πιο σημαντικό, είναι να εμπλουτιστούν οι προορισμοί με κάποια καινούργια στοιχεία, εφόσον είναι αποδεδειγμένο ότι το μονοδιάστατο προϊόν ήλιου και θάλασσας δεν αποτελεί πόλο έλξης κατά τη χειμερινή περίοδο. Οφείλουμε, ωστόσο, να σημειώσουμε ότι κάποιοι επιμέρους προορισμοί έχουν κάνει βήματα προόδου εμπλουτίζοντας το προϊόν τους και με άλλα στοιχεία και θα έλεγα ότι προχωρούν ταχύτερα από κάποιους άλλους προς τον ολόχρονο τουρισμό. Για παράδειγμα, η Πάφος υπερτερεί έναντι άλλων προορισμών καθώς το θέρετρο είναι συνδεδεμένο με την πόλη, κατέχει γήπεδα γκολφ, έχουν λειτουργήσει πανεπιστήμια και την ίδια στιγμή τα χωριά της επαρχίας έχουν αγκαλιάσει αρμονικά το θέρετρο. Αντίθετα, στον Πρωταρά δεν έχουν γίνει μεγάλα έργα που να εμπλουτίσουν το θέρετρο, οπότε έχει μείνει προσκολλημένος στο προϊόν ήλιου και θάλασσας. Είναι μία ένδειξη, πόσο σημαντικά και αναγκαία είναι τα εμπλουτιστικά έργα, αλλά και πώς κάποιες αποφάσεις, πολεοδομικού χαρακτήρα, όπως η μη συνένωση του θερέτρου με την πόλη, δύναται να κρατήσουν τα θέρετρα στάσιμα.

Θα πρέπει να προβάλλουμε συνεχώς το συγκριτικό πλεονέκτημα που έχουμε, δηλαδή αυτό του ήλιου και της θάλασσας.

–Πόσο σημαντική είναι για εσάς η αύξηση του χειμερινού τουρισμού;

–Οφείλουμε να σημειώσουμε ότι τον χειμώνα 2023-2024 καταγράφηκε μια αύξηση της τάξης του 6,8% σε σχέση με την αντίστοιχη χειμερινή περίοδο 2022-2023, και ενώ από την 7η Οκτωβρίου του 2023 χάσαμε την ισραηλινή αγορά. Η άνοδος του χειμερινού τουρισμού είναι εξαιρετικής σημασίας, γι' αυτό επιμένουμε στη διείσδυση νέων στοιχείων στο τουριστικό προϊόν, γι' αυτό αποδίδουμε έμφαση σε σχέδια κινήτρων στην ενδοχώρα.

Δείχνει τα δόντια της η ακρίβεια στα νοικοκυριά

Τι καταδεικνύει η μεγάλη έρευνα της «Κ» «Ktrends» (7ο κύμα) - Αντέχουν οι επιχειρήσεις τις πιέσεις

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Απαισιόδοξοι για την καλυτέρευση των οικονομικών τους εμφανίζονται οι Κύπριοι καταναλωτές, εκτιμώντας ότι η κατάσταση στο νοικοκυριό τους θα επιδεινωθεί τους επόμενους μήνες, γεγονός που δεν τους επιτρέπει να δημιουργήσουν οποιεσδήποτε προσδοκίες αναφορικά με το σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας της χώρας μας. Αυτό καταδεικνύεται στην «Ktrends», τη μεγάλη έρευνα της «Κ», σε συνεργασία με την PwC Κύπρου (supported by PwC), που έχει διενεργήσει η εταιρεία IMR σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας και αφορά στην περίοδο του καλοκαιριού του 2024 (7ο κύμα). Στην έρευνα καταδεικνύεται επίσης ότι από τον Ιούλιο οι καταναλωτές είδαν τον μηνιαίο τους προϋπολογισμό για τρόφιμα να αυξάνεται, γεγονός το οποίο έγινε εντονότερο σήμερα μετά και την κατάργηση του κρατικού μέτρου του μηδενικού συντελεστή ΦΠΑ σε μια σειρά καταναλωτικών αγαθών. Όπως σημειώνεται, ενώ το 38% του δείγματος απαντά πως οι οικονομικές συνθήκες του νοικοκυριού τους έχουν παραμείνει οι ίδιες, και το 9% διαβλέπει θετικές προοπτικές, επιδείνωση της κατάστασης αναφέρει το 34% του δείγματος.

Σημαντικός παράγοντας του αρνητικού κλίματος είναι και οι φουσκωμένοι λογαριασμοί του ηλεκτρικού ρεύματος, κάτι το οποίο θα ενταθεί τον Νοέμβριο όταν θα τερματιστεί και η επιδότηση.

Η διεκπεραίωση των βασικών καταναλωτικών σας αναγκών σε σύγκριση με τους τελευταίους τρεις μήνες είναι...;

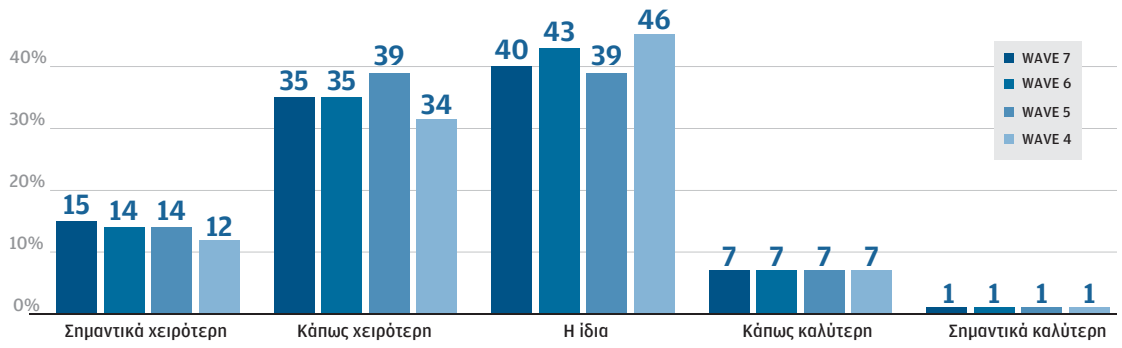

Κατά μέσο όρο, πόσα χρήματα ξοδεύετε ανά μήνα για τις αγορές στο νοικοκυριό σας για τρόφιμα

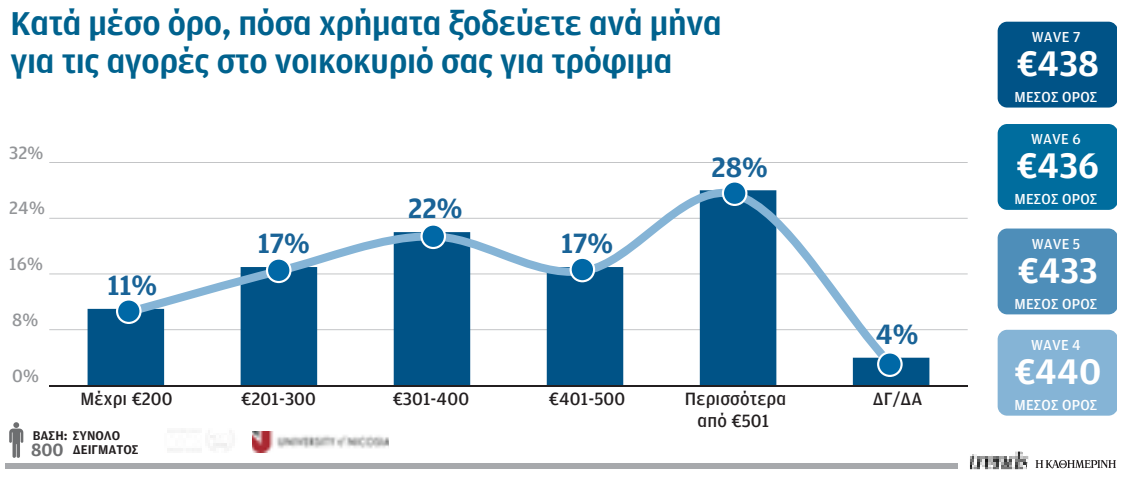

Καίει το ρεύμα

Σημαντικός παράγοντας του αρνητικού κλίματος που χαρακτηρίζει τους καταναλωτές είναι και οι φουσκωμένοι λογαριασμοί του ρεύματος, κάτι το οποίο θα ενταθεί τον Νοέμβριο όταν και θα τερματιστεί και η επέκταση του μέτρου της κλιμακωτής επιδότησης του ηλεκτρικού ρεύματος. Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, ένα σημαντικό ποσοστό, της τάξης του 40%, σχολιάζει πως έχει περιορίσει την κατανάλωση ρεύματος, με ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά σε Λάρνακα (45%) και Πάφο (55%) να σημειώνουν ότι περιορίζουν την κατανάλωσή τους λόγω της αύξησης των τιμών. Αξιοσημείωτη είναι η μείωση στην Πάφο, όπου μάλιστα το 30% από το σύνολο των 55% που μείωσαν την κατανάλωσή τους, την έχουν μειώσει «σε μεγάλο βαθμό». Αξίζει να αναφέρουμε ότι το μεγαλύτερο τίμημα φαίνεται να πληρώνουν οι συνταξιούχοι και τα άτομα με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, καθώς δέχονται και τις υψηλότερες πιέσεις με αποτέλεσμα να περιορίζουν την κατανάλωσή τους στο 54% και 58%, αντίστοιχα. Ταυτόχρονα, οι περιορισμοί στις μετακινήσεις, ως τρόπος περιορισμού των δαπανών, συνεχίζει να είναι σημαντική, στο 46% του δείγματος, με τα άτομα άνω των 65 ετών (77%) να αναφέρουν ότι έχουν μειώσει τις μετακινήσεις τους σε μεγάλο βαθμό.

Οι επιχειρήσεις

Διαφορετική και πιο αισιόδοξη είναι η εικόνα για τους επιχειρηματίες και την πορεία των επιχειρήσεών τους. Όπως σημειώνει η έρευνα, σταθεροποίηση καταγράφουν οι επιχειρήσεις σε αντίθεση με τις αρνητικές προσδοκίες που καταγράφουν τα νοικοκυριά. Συνολικά, το 50% του δείγματος εκτιμά πως τα επίπεδα κέρδους θα παραμείνουν τα ίδια, με την Πάφο να συγκεντρώνει τα πρωτεία (64%) ως προς τις προσδοκίες των επιχειρηματιών για τη σταθεροποίηση των κερδών τους τους επόμενους τρεις μήνες. Οι ίδιοι ερωτώμενοι, πάντως, ενώ εκτιμούν κατά 20% ότι θα αντιμετωπίσουν μείωση κερδών, την ίδια ώρα αναμένουν μόνο κατά 12% πως το ίδιο θα συμβεί στους ανταγωνιστές τους, αντικατοπτρίζοντας αυξημένα επίπεδα ανταγωνισμού στις συνθήκες πλήρους απασχόλησης της οικονομίας. Το 44% των ερωτηθέντων, πάντως, αναμένει ότι τα κέρδη των ανταγωνιστών τους θα παραμείνουν τα ίδια τους επόμενους τρεις μήνες. Όσον αφορά στην επέκταση εργασιών και απασχόλησης, η εικόνα μερικής σταθεροποίησης σε γενικά αρνητικές προσδοκίες, επιβεβαιώνεται, με το 67% του δείγματος να εκτιμά πως η επιχείρηση στην οποία εργάζεται ή την οποία διευθύνει, θα διατηρήσει τον ίδιο αριθμό εργαζομένων και όρους εργασίας. Θετική εκτίμηση για αύξηση της απασχόλησης ή και των μισθών στην επιχείρησή τους, αναμένουν το 11% του δείγματος. Από αυτούς, το 4% αναμένει πως η επιχείρηση στην οποία απασχολούνται ή την οποία διευθύνουν, θα επεκταθεί «σημαντικά», ενώ το 8% του δείγματος απάντησε ότι τους επόμενους τρεις μήνες η επιχείρηση στην οποία εργάζεται ή του ανήκει θα προχωρήσει σε απολύσεις. Όπως διαφαίνεται, η Λευκωσία αποτελεί την επαρχία η οποία αναμένει τη μεγαλύτερη αύξηση των προσλήψεων στις επιχειρήσεις (19%) ενώ στον αντίποδα οι επιχειρήσεις σε Λεμεσό και Πάφο δεν αναμένουν καθόλου προσλήψεις εργατικού δυναμικού τους επόμενους τρεις μήνες.

Τρία χρόνια Κωτσόβολος στην Κύπρο

Τον Απρίλιο του 2024 η εταιρεία έγινε μέλος του Ομίλου ΔΕΗ, με το ύψος της συμφωνίας να ανέρχεται σε 200 εκατ. ευρώ

Της **ΑΝΝΑΣ ΠΟΛΥΒΙΟΥ**

Η Κωτσόβολος, η ελληνική εταιρεία λιανικής πώλησης ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών ειδών, κλείνει τρία χρόνια παρουσίας στην Κύπρο. Διαθέτει συνολικά 97 καταστήματα σε Ελλάδα και Κύπρο, εκ των οποίων τα 3 στη χώρα μας, σε Λευκωσία, Λεμεσό και Πάφο.

Για το οικονομικό έτος 2022-2023, το οποίο ολοκληρώθηκε στις 30 Απριλίου 2023, η εταιρεία σημείωσε σημαντική αύξηση πωλήσεων, της τάξεως του 12,1%, σε σχέση με το οικονομικό έτος 2021-2022. Ο κύκλος εργασιών της για το 2022-2023 ανήλθε στα 733 εκατ. ευρώ, σύμφωνα με τον δημοσιευμένο ισολογισμό της εταιρείας. Οι επενδύσεις της για το συγκεκριμένο οικονομικό έτος έφτασαν τα 13,4 εκατ. ευρώ, έναντι 13,3 εκατ. ευρώ το 2021-2022.

Σύμφωνα με την έρευνα KTrends, η οποία διενεργείται από την «Κ» και την PwC, για το 3ο τρίμηνο του 2024, το 14% των καταναλωτών ανέφερε πως θα προχωρήσει σε αγορές οικιακών συσκευών και το 12% πως θα αγοράσει συσκευές τεχνολογίας.

Το κατάστημα Κωτσόβολος στη Λεμεσό.

Ταυτόχρονα, η εταιρεία ενίσχυσε τα μερίδιά της στην ελληνική και την κυπριακή αγορά, συνεχίζοντας εντατικά τις επενδύσεις της, όσον αφορά στο δίκτυο καταστημάτων της. Συγκεκριμένα, άνοιξε τρία νέα καταστήματα στην Ελλάδα και ένα ακόμα στην Κύπρο -το τρίτο κατά σειρά- αυτό της Πάφου, ενώ ολοκλήρωσε μία σειρά σημαντικών αναβαθμίσεων, τόσο σε υποδομές, όσο και σε λειτουργικά συστήματα εξυπηρέτησης, με σκοπό την καλύτερη εξυπηρέτηση των πελατών της. Επιπρόσθετα, ενίσχυσε την εφοδιαστική της αλυσίδα, με επενδύσεις σε ρομποτικούς αυτοματισμούς τελευταίας τεχνολογίας, ενώ ολοκλήρωσε μία σειρά μεγάλων έργων ψηφιακού μετασχηματισμού, όπως, μεταξύ άλλων, την πλήρη μετάβαση όλων των συστημάτων της εταιρείας σε νέες σύγχρονες πλατφόρμες λογισμικού, αλλά και τη μετάβαση αυτών, στο Microsoft Azure cloud.

Παράλληλα, η εταιρεία Κωτσόβολος έχει βραβευτεί ως «Green Brand of the Year» για το 2023, στα Green Brand Awards, στο πλαίσιο των «πράσινων» πρωτοβουλιών της που αναλαμβάνει. Μεταξύ αυτών, και το Πρόγραμμα Ανακύκλωσης Συσκευών Κωτσόβολος, το οποίο ξεκίνησε πρώτη από όλους τους retailers τον Απρίλιο του 2008 και έκτοτε έχει καταφέρει να ανακυκλώσει πάνω από 1.500.000 συσκευές.

Η εξαγορά από τη ΔΕΗ

Τον Απρίλιο του 2024, η Κωτσόβολος έγινε μέλος του Ομίλου ΔΕΗ, ελληνική εταιρεία ενέργειας, σηματοδοτώντας με τη συμφωνία αυτή μία νέα εποχή για την Κωτσόβολος, που την κάνει πολύ περισσότερα από μία εταιρεία retail. Η ΔΕΗ εξαγόρασε την Κωτσόβολος από την Currys plc (βρετανικός όμιλος λιανικής πώλησης ηλεκτρικών ειδών), έναντι αντιτίμου που αντιστοιχεί σε αξία επιχείρησης 200 εκατ. ευρώ. Η συμφωνία αυτή δημιουργεί νέα δεδομένα στον τομέα των παρεχόμενων συνδυαστικών υπηρεσιών της ενέργειας και των ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών ειδών. Όπως σημειώνεται, η εξαγορά της Κωτσόβολος εξοικονομεί για τον Όμιλο ΔΕΗ περίπου 100 εκατ. ευρώ τα οποία ο Όμιλος προόριζε για τη δημιουργία δικτύου logistics και υποδομών μεταφορών, αλλά και συστημάτων πληροφορικής για τη διαχείρισή τους.

Η αγορά στην Κύπρο

Όσον αφορά στην αγορά οικιακών και τεχνολογικών συσκευών από τους Κύπριους καταναλωτές, οι ερωτηθέντες απαντούν σχετικά στην έρευνα KTrends. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την έρευνα KTrends, η οποία διενεργείται από την «Κ» και την PwC, για το 3ο τρίμηνο του 2024, το 14% των καταναλωτών ανέφερε πως θα προχωρήσει σε αγορές οικιακών συσκευών, ενώ το 12% δήλωσε πως θα αγοράσει συσκευές τεχνολογίας.

Το οικονομικό έτος 2022-2023 η εταιρεία ενίσχυσε την εφοδιαστική της αλυσίδα με επενδύσεις σε ρομποτικούς αυτοματισμούς τελευταίας τεχνολογίας, ενώ ολοκλήρωσε μία σειρά μεγάλων έργων ψηφιακού μετασχηματισμού.

«Ζόμπι» το 8,9% των ελληνικών επιχειρήσεων

Οι περισσότερες σε κατασκευές, καταλύματα - εστίαση, διαχείριση ακινήτων – Σε 4.500 εταιρείες ο συνολικός αριθμός τους

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Στο 8,9% ενός δείγματος περίπου 51.000 εταιρειών υπολογίζεται ο αριθμός των επιχειρήσεων «ζόμπι», η ύπαρξη των οποίων αποτελεί εμπόδιο στις προοπτικές επενδύσεων και απασχόλησης, πλήττοντας έτσι τον υγιή ανταγωνισμό στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών.

Αυτό επισημαίνει το ΙΟΒΕ στη μελέτη που δημοσίευσε χθες, υπολογίζοντας τον αριθμό των επιχειρήσεων «ζόμπι» στις 4.500 το 2021. Πρόκειται για επιχειρήσεις που με βάση τη μεθοδολογία που υιοθετεί το ΙΟΒΕ, η ηλικία τους είναι τουλάχιστον 10 έτη και ο δείκτης κάλυψης τόκων είναι μικρότερος της μονάδας τα τελευταία τρία διαδοχικά έτη.

ΠΗΓΗ: ICAP, Επεξεργασία στοιχείων: ΙΟΒΕ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Μείωση του αριθμού τους

Όπως παρατηρεί το ΙΟΒΕ, ο αριθμός των επιχειρήσεων «ζόμπι» αυξανόταν την περίοδο μεταξύ 2004 και 2013, καθώς από 10% ή 3.400 στο δειγμάτων επιχειρήσεων της ICAP που αποτελεί τη βάση υπολογισμού, ανήλθε στο 18,6% ή στις 7.200 επιχειρήσεις. Από το 2014 όμως και μετά ο αριθμός των επιχειρήσεων «ζόμπι» βαίνει συνεχώς μειούμενος, με συνέπεια από 16,5% ή 6.900 να περιοριστεί στο 8,9% και σε 4.500 επιχειρήσεις το 2021.

Η μελέτη συνδέει την αύξηση του αριθμού των εταιρειών «ζόμπι», δηλαδή εκείνων που επί σειρά ετών δυσκολεύονται να αποπληρώσουν τους τόκους για τις δανειακές τους υποχρεώσεις, με την κορύφωση του προβλήματος των κόκκινων δανείων και αναδεικνύει τις αρνητικές επιπτώσεις που προκαλεί η διατήρηση των επιχειρήσεων αυτών στην ελληνική οικονομία. Όπως σημειώνει το ΙΟΒΕ, η ύπαρξη κόκκινων δανείων στις τράπεζες προκαλεί αρνητική επίδραση στους ρυθμούς πιστωτικής επέκτασης, ενώ αντίστοιχα η μείωση των κόκκινων δανείων απελευθερώνει πόρους που τονώνουν την πιστωτική επέκταση. Με βάση τις εκτιμήσεις με μέση αξία στο απόθεμα επιχειρηματικών δανείων κοντά στα 85 δισ. ευρώ για την περίοδο 2010-2023, κάθε μείωση των κόκκινων επιχειρηματικών δανείων κατά 1 ή 5 ποσοστιαίες μονάδες προκαλεί νέες ετήσιες καθαρές ροές επιχειρηματικών δανείων ύψους 200 εκατ. ή 1 δισ. ευρώ αντίστοιχα. Ως εκ τούτου, συμπεραίνει το ΙΟΒΕ, η καταγεγραμμένη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων στα βιβλία των τραπεζών κατά 40 ποσοστιαίες μονάδες και πλέον σωρευτικά την περίοδο 2016-2023 συνεπάγεται ότι οδήγησε σε αύξηση των καθαρών ροών επιχειρηματικών δανείων κατά 8 δισ. ευρώ περίπου από τα 22,5 δισ. ευρώ (36% της πιστωτικής επέκτασης) που καταγράφηκε την ίδια περίοδο.

Το 2013, εν μέσω βαθιάς ύφεσης, το ποσοστό των επιχειρήσεων «ζόμπι» είχε εκτιναχθεί στο 18,6%.

Το ΙΟΒΕ διαπιστώνει ότι, παρά την αδιαμφισβήτητη βελτίωση, η μεγάλη υποχώρηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων από τις τράπεζες οφείλεται σε μεγάλο βαθμό σε διαγραφές, πωλήσεις και τιτλοποιήσεις κατά την περίοδο 2016-2022 και σε μικρότερο βαθμό σε «οργανική» βελτίωση. Ετσι, το μεγαλύτερο απόθεμα των κόκκινων δανείων που μετακινήθηκε εκτός τραπεζικών ισολογισμών, βρίσκεται υπό τη διαχείριση των servicers.

Ως αποτέλεσμα, τα επιχειρηματικά κόκκινα δάνεια στο σύνολο της οικονομίας υποχώρησαν μόνο κατά 28% την περίοδο 2016-2022, σε περίπου 42 δισ. το 2022. Η ποιοτική ανάλυση της εξέλιξης των εταιρειών «ζόμπι» ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας εμφανίζει υψηλότερη πυκνότητα «ζόμπι» από τον μέσο όρο της οικονομίας στις κατασκευές, στα καταλύματα - εστίαση και στη διαχείριση ακίνητης περιουσίας. Εξετάζοντας το ύψος των υποχρεώσεων από επιχειρήσεις προς τις τράπεζες, ο τομέας των κατασκευών εμφανίζει συστηματικά τις υψηλότερες υποχρεώσεις από επιχειρήσεις «ζόμπι», ειδικότερα από το 2008 και μετά . Επίσης, ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις «ζόμπι» του τομέα της μεταποίησης εμφάνιζαν συστηματικά αξιοσημείωτο ύψος υποχρεώσεων προς τις τράπεζες, που κορυφώθηκαν το 2013 στα 3,4 δισ. ευρώ ή 21,3% του συνόλου των υποχρεώσεων από επιχειρήσεις «ζόμπι», ενώ το 2021 έχουν υποχωρήσει στο 1,1 δισ. ευρώ ή 15,7% του συνόλου. Επίσης, ο τομέας του χονδρικού - λιανικού εμπορίου εμφανίζει υψηλότερο μερίδιο υποχρεώσεων από επιχειρήσεις «ζόμπι» σε σχέση με το μερίδιό του στη συνολική προστιθέμενη αξία της οικονομίας.

Στερούν πόρους

Οι επιδράσεις από την ύπαρξη εταιρειών «ζόμπι», σύμφωνα με τη μελέτη του ΙΟΒΕ, είναι άμεσες σε επίπεδο εταιρείας, αλλά και ευρύτερες σε επίπεδο συνολικής οικονομίας, καθώς διαχέονται σε υγιείς επιχειρήσεις του κάθε τομέα οικονομικής δραστηριότητας, επιδρώντας παράλληλα αρνητικά στην παραγωγικότητα και στην αποτελεσματική κατανομή των πόρων.

Από τα ευρήματα της μελέτης προκύπτει ότι η ταχύτερη διευθέτηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, τόσο εντός όσο και εκτός τραπεζικών ισολογισμών, επιτρέπει την αποτελεσματικότερη κατανομή των πόρων και μπορεί να ενισχύσει τις επενδύσεις, την απασχόληση και την παραγωγικότητα της ελληνικής οικονομίας. Προτεραιότητες πολιτικής με σκοπό την ταχεία και αποτελεσματική μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και του αριθμού των εταιρειών «ζόμπι» αναμένεται να βελτιώσουν την ταχύτητα και το εύρος κάλυψης του επενδυτικού κενού της ελληνικής οικονομίας, καταλήγει το ΙΟΒΕ.

Γυναίκες 90 ετών, η μεγαλύτερη πληθυσμιακή ομάδα το 2070

Κάτω από 80.000 οι γεννήσεις στην Ελλάδα, από 150.000 το 1980

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Μια δυστοπική εικόνα, με τον πληθυσμό της χώρας να σχηματίζει ένα «πυρηνικό μανιτάρι», όπου στην ισχνή βάση του βρίσκονται λίγοι, νέοι σε ηλικία Έλληνες και στην πλατιά κορυφή του πολλοί και ηλικιωμένοι, παρουσιάζουν για την Ελλάδα όλες οι δημογραφικές προβολές, καταδεικνύοντας ότι η χώρα –όπως και οι περισσότερες σε παγκόσμιο επίπεδο– αντιμετωπίζει μια βαθιά δημογραφική κρίση, που απειλεί την οικονομικοκοινωνική σταθερότητα αλλά και την εθνική της ασφάλεια.

Είναι ενδεικτικό ότι οι γυναίκες που γεννήθηκαν γύρω στο 1980 κάνουν κατά μέσον όρο περίπου 1,5 παιδιά, ενώ οι μητέρες τους έφεραν στον κόσμο 2,1 παιδιά.

Μάλιστα, ακόμη κι αν «τρέξουν» με ιδιαίτερη ταχύτητα και αποτελεσματικότητα τα σχεδιαζόμενα μέτρα που περιλαμβάνονται στο Εθνικό Σχέδιο για το Δημογραφικό, που παρουσιάστηκε στο πρόσφατο υπουργικό συμβούλιο από την αρμόδια υπουργό Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, Σοφία Ζαχαράκη, εκτιμάται πως όσες γυναίκες γεννήθηκαν μετά το 2010 θα αποκτήσουν έως και 1,8 παιδιά.

Δεν είναι τυχαίο, όσο κι αν τα πράγματα έχουν αφεθεί στην τύχη τους, ότι το 2022 οι γεννήσεις στη χώρα μας έπεσαν για πρώτη φορά κάτω από τις 80.000, έναντι 150.000 το 1980. Έτσι, ο μισός πληθυσμός της Ελλάδας είναι σήμερα πάνω από 46 ετών, όταν το κοντινό 2000 ήταν 39 ετών. Παράλληλα, περισσότεροι από 1 στους 5 κατοίκους της χώρας είναι άνω των 65 ετών (16% το 2000), ενώ το ποσοστό των άνω των 80 ετών είναι 6% (διπλάσιο σε σύγκριση με αυτό του 2000).

Το 2070, οι γυναίκες από 90 ετών και άνω θα είναι η πολυπληθέστερη ομάδα του πληθυσμού, 283.294 άτομα ή το 3,6% του συνολικού πληθυσμού, με την αμέσως επόμενη ομάδα να είναι οι άνδρες ηλικίας 60-64 ετών (278.800 άτομα). Την ίδια περίοδο, τα κορίτσια ηλικίας έως 4 ετών θα είναι 138.388, αποτελώντας τη μικρότερη ηλικιακή ομάδα (1,8% του πληθυσμού), με τα αγόρια ίδιας ηλικίας να ακολουθούν, αριθμώντας 147.365 άτομα (1,9%).

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, έως το 2070 ο πληθυσμός της Ελλάδας σε ένα από τα πλέον δυσμενή σενάρια θα συρρικνωθεί έως και 25%, πολύ πάνω από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ενωσης, που είναι 4%.

Οι γυναίκες που γεννήθηκαν γύρω στο 1980 κάνουν κατά μέσον όρο περίπου 1,5 παιδιά, ενώ οι μητέρες τους έφεραν στον κόσμο 2,1 παιδιά.

Το προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση για τους άνδρες αυξάνεται από τα 78,8 έτη το 2022 στα 86,5 το 2070 και για τις γυναίκες αυξάνεται επίσης από τα 84,2 έτη το 2022 στα 90,4 το 2070.

Αντίστοιχα, το προσδόκιμο ζωής στα 65 έτη για τους άνδρες πηγαίνει από 18,7 έτη σε 23,9 έτη στο τέλος του 2070, δηλαδή στα 88,9 έτη, ενώ για τις γυναίκες πηγαίνει από 21,7 σε 26,7, δηλαδή στα 91,7 έτη.

Εξέλιξη εξαιρετικά σοβαρή και επίσης δυσοίωνη, καθώς η πορεία του προσδόκιμου ζωής στα 65 έτη είναι ένας σημαντικός παράγοντας για την αναπροσαρμογή των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης.

Οσο ο δείκτης αυτός ανεβαίνει, τόσο θα αυξάνονται και τα όρια, πέραν του θεσμοθετημένου 67ου έτους για την προβολή, καθώς οι νόμιμες ηλικίες συνταξιοδότησης συνδέονται αυτομάτως με αυτόν τον παράγοντα.

Λόγω της γήρανσης, η αύξηση της συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό για τους εργαζομένους ηλικίας 55-64 ετών είναι ακόμη μεγαλύτερη, αφού από 57,4% το 2022 εκτινάσσεται στο 78,2% το 2070, όπως επίσης για τους εργαζομένους ηλικίας 65-74 ετών, που από 9,3% το 2022 ανεβαίνει σε 24,3% το 2070.

Σε αυτό το πλαίσιο, το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για το Δημογραφικό αποτελεί, σύμφωνα με την κ. Ζαχαράκη, ένα ολιστικό πλαίσιο ανάπτυξης στρατηγικών καθορισμού στόχων, διαμόρφωσης πολιτικών κι εφαρμογής κατάλληλων μέτρων, με ορίζοντα δεκαετίας.

Ενα σχέδιο 5 αξόνων, 20 στόχων και περισσοτέρων των 200 δράσεων συνολικής δαπάνης 20 δισ. ευρώ, συμπεριλαμβανομένων βέβαια και των μέτρων που έχουν ληφθεί ήδη από το 2019, αφορά όλες τις ηλικιακές ομάδες του πληθυσμού.

Ετσι, για παράδειγμα, στον άξονα για την ενίσχυση των γεννήσεων και τη στήριξη της οικογένειας, κόστους 281 εκατ. ευρώ ανά έτος, περιλαμβάνονται δράσεις με την εμπλοκή επτά υπουργείων, από την εφαρμογή προγεννητικού ελέγχου, την ευνοϊκή φορολόγηση οικειοθελών παροχών, τις «ντάντάδες της γειτονιάς», την αύξηση του επιδόματος παιδιού, αλλά και την κατάργηση φόρου ασφαλίστρων για παιδιά. Με στόχο την ενίσχυση της απασχόλησης, κυρίως των γυναικών αλλά και των ηλικιωμένων, στον δεύτερο άξονα περιλαμβάνονται δράσεις αναβάθμισης των ικανοτήτων των γυναικών, επέκτασης της τηλεργασίας και προώθησης της απασχόλησης ηλικιωμένων. Ενας ακόμη άξονας αφορά τη διαχείριση της μακροζωίας, με θεσμοθέτηση της γηριατρικής, αναβάθμιση των ΚΑΠΗ, αλλά και της προληπτικής ιατρικής.

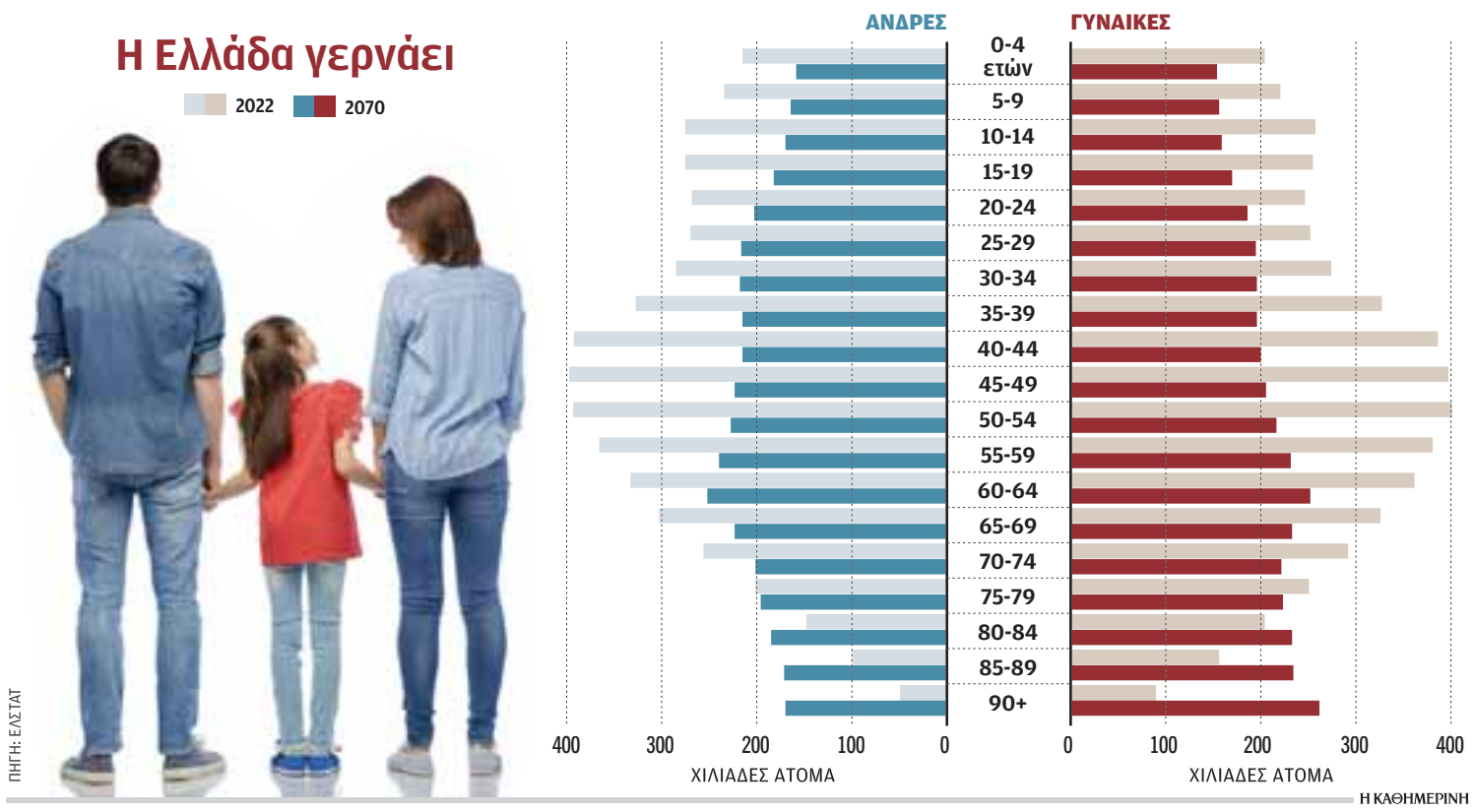

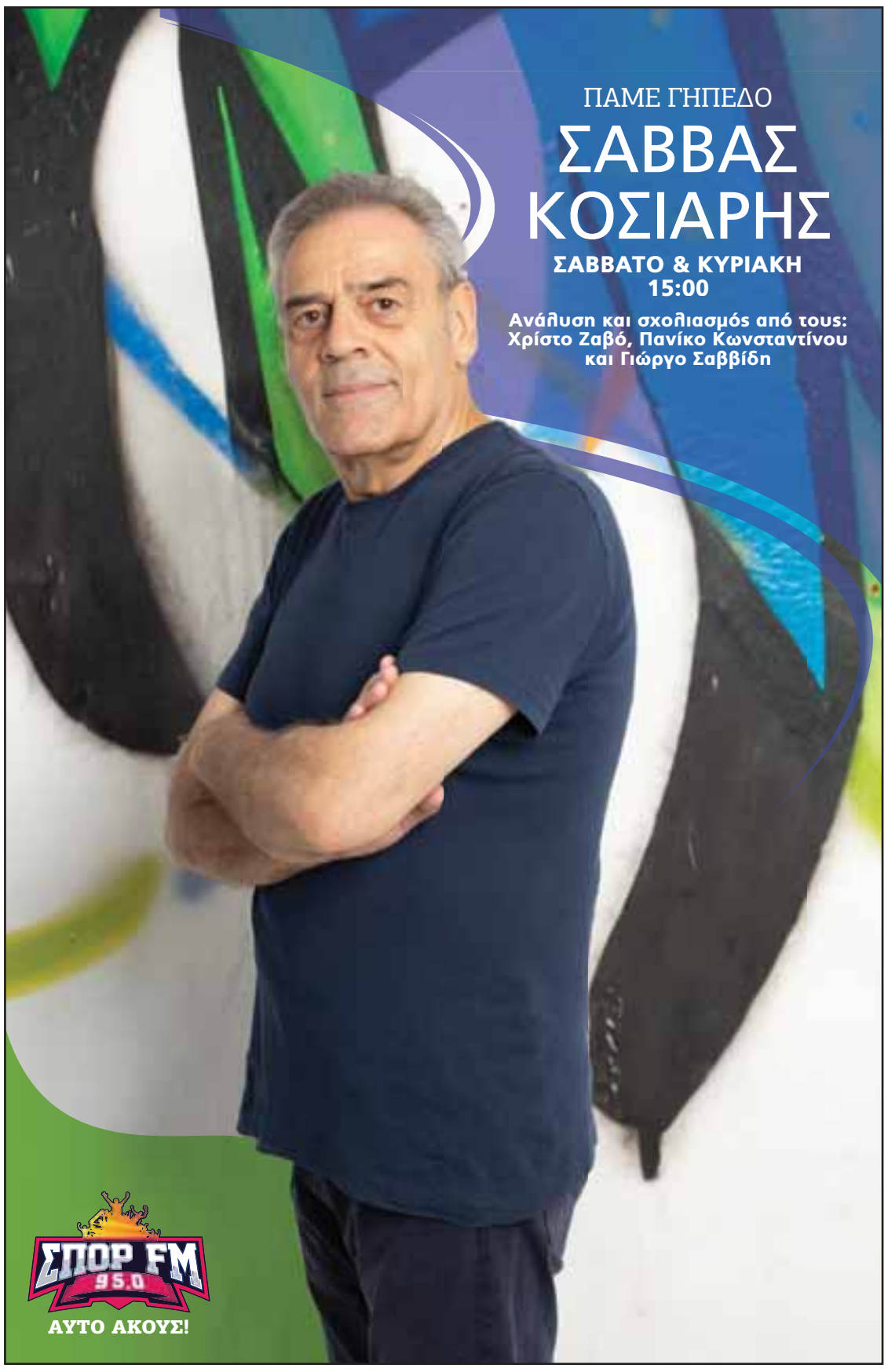

Οι έντεκα του... Λαφαζάνη!

Του **ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗ**

Οπως είπε πριν από πολλά χρόνια ο Oscar Wilde: ***«I can resist everything except the temptation»*** **–** ***«Μπορώ να αντισταθώ σε όλα, εκτός από τον πειρασμό».*** Ομολογώ, ότι κι εγώ προσωπικά δεν μπορώ να αντισταθώ στον πειρασμό. Οταν, λοιπόν, διάβασα για την επερώτηση των 11 βουλευτών της Ν.Δ., αμέσως μου ήλθε στο μυαλό –σε αντιδιαστολή– το περίφημο έργο «***Ocean's eleven***» και έψαχνα να βρω τίτλο για το σημερινό σημείωμα. Πιστεύω ότι ο τίτλος που διάλεξα είναι ο πλέον κατάλληλος, αφού το θέμα της επερώτησης αφορά τα κόκκινα δάνεια. Ο **Λαφαζάνης**, γνωστός για την υπόκλιση στον Πούτιν, είναι ταυτόσημος με τα κόκκινα δάνεια, εξ ου και ο συνειρμός!

Για την ιστορία, υπάρχουν δύο εκδόσεις του «***Ocean's eleven***». Γυρίστηκε το 1960 με πρωταγωνιστές τους **Frank Sinatra, Dean Martin, Peter Lawford, Sammy Davies Jr. και Angie Dickinson** (με τα ατελείωτα υπέροχα πόδια) και στη συνέχεια το 2001 με τους **George Clooney, Matt Damon, Andy Garcia, Brand Pitt και Julia Roberts**. Σκόπιμα αντέγραψα τα ονόματα των πρωταγωνιστών με τη σειρά που αναγράφονται σε αφίσες της εποχής. Η σημειολογία είναι εμφανής και χαρακτηριστική. Στην ταινία του 1960 η σειρά είναι κυριαρχική, ενώ στην ταινία του 2001 είναι αλφαβητική. Βλέπετε, στη ζωή όλα έχουν τη σημασία τους.

Πριν πάμε στην ουσία, αξίζει να σας παραθέσω τι έγραφα πριν από μερικές εβδομάδες (7/7/2024) για δύο από τους έντεκα υπογράφοντες:

[...] Ο πλέον επικριτικός στην κοινοβουλευτική ομάδα ήταν ο Μάριος Σαλμάς*. Ομολογώ ότι η περίπτωσή του μου θύμισε ένα περιστατικό με τον* ***Γέρο της Δημοκρατίας****,* ***Γεώργιο Παπανδρέου****. Ο* ***Γέρος*** *μιλούσε στη Βουλή (1929) όταν τον διέκοψε ένας αντιπολιτευόμενος βουλευτής, με ειρωνικά σχόλια.* ***«Ποιος το είπε αυτό;»****, ρώτησε ο ομιλητής για να εισπράξει ένα περήφανο* ***«εγώ»*** *από τη δεξιά πτέρυγα.* ***«Α, σεις, δεν έχει καμία σημασία τότε»****, ήταν η αποστομωτική απάντηση του ρήτορα!*

Κάπως έτσι θα μπορούσε να του απαντήσει ο Μητσοτάκης *στην κριτική. Ξέρετε, η κριτική είναι καλοδεχούμενη αν είναι ειλικρινής. Στην περίπτωσή μας, όμως, ο* ***Σαλμάς*** *διαμαρτύρεται για το αποτέλεσμα των ευρωεκλογών. Καλόπιστα, αναζήτησα στο Google την προεκλογική δραστηριότητα του* ***Σαλμά,*** *δίνοντας* ***«προεκλογική δραστηριότητα Σαλμάς».*** *Βρήκα πολλές αναφορές. Τι κρίμα όμως. Ολες οι δραστηριότητες του* ***Σαλμά*** *αφορούσαν τις εκλογές του 2023 ή και παλαιότερες που ήταν υποψήφιος ο ίδιος. Αυτός, λοιπόν, που δεν φαίνεται να έκανε καμία προσπάθεια να ενισχύσει το κόμμα του, όπως και ορισμένοι άλλοι από την παράταξη, που περίμεναν και παρακαλούσαν για την αποτυχία του* ***Μητσοτάκη****, έχουν το θράσος να διαμαρτύρονται. Αφήστε που, όπως κατήγγειλε τη νύχτα των εκλογών στον Σκάι ο εκδότης του iefimerida.gr* ***Χρήστος Ράπτης****, ορισμένοι προέτρεπαν ψηφοφόρους τους να μην ψηφίσουν Ν.Δ. για να τη σπάσουν στον* ***Μητσοτάκη****! Το ενδεχόμενο αυτό κουβεντιάζεται πλέον ανοιχτά.*

Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Μάριος Σαλμάς στις 7.30 π.μ. της 10ης Ιουνίου 2024 (Δευτέρα μετά τις εκλογές) *ανάρτησε στον τοίχο του στο FB επιστολή*

Εάν ο πρωθυπουργός διαγράψει μερικούς ακόμα, προκειμένου να χάσει τη δεδηλωμένη, μπορεί να πάει σε εκλογές με λίστα και την αντιπολίτευση διαλυμένη.

που έστειλε στον ***Κυριάκο Μητσοτάκη,*** *ζητώντας την άμεση σύγκληση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας* ***«[...] προκειμένου να αναλυθούν τα αίτια του δυσμενούς αποτελέσματος για την παράταξή μας. [...]».*** *Βλέπετε την πρεμούρα που είχε ο άνθρωπος; Ξύπνησε από τα χαράματα για να γράψει την επιστολή ή μήπως την είχε έτοιμη και απλά συμπλήρωσε την ημερομηνία της; Μην τον προλάβει κανένας άλλος. Ή μήπως εκτελούσε διατεταγμένη υπηρεσία; Πού να ξέρω; Γεγονότα παραθέτω, αλλά η ώρα με προβληματίζει.*

ΑΠΕ

Συνήθως τις επερωτήσεις από κυβερνητικούς βουλευτές προς τους υπουργούς υπογράφουν πέντε βουλευτές. Ομως, η επερώτηση για τα κόκκινα δάνεια υπογράφεται από 11 βουλευτές της Ν.Δ. Το πλήθος δεν είναι τυχαίο. Σύμφωνα με τον κανονισμό της Βουλής, για να συγκροτηθεί Κοινοβουλευτική Ομάδα αναγνωρισμένη από τη Βουλή πρέπει να απαρτίζεται τουλάχιστον από 10 βουλευτές.

«Πριν αλέκτορα φωνήσαι...»!

Αλλά δεν περιορίστηκε μόνο στη διαμαρτυρία του *στην Κοινοβουλευτική Ομάδα. Το αντάρτικο συνεχίστηκε αμέσως μετά στη Βουλή, όταν ο ίδιος κατέθεσε ερώτηση στη* ***Λίνα Μενδώνη*** *για τους* ***«αδιαφανείς φωτογραφικούς διαγωνισμούς για την εκμετάλλευση των κυλικείων και εστιατορίων των μουσείων και αρχαιολογικών χώρων».*** *Αλήθεια, ο κόσμος καίγεται και αυτός ασχολείται με τα κυλικεία των αρχαιολογικών χώρων! Τα σχόλια περιττεύουν.*

Πάμε τώρα και σε άλλον διαμαρτυρόμενο. Νικήτας Κακλαμάνης*. Αυτός κατέχει ένα μοναδικό ρεκόρ. Διαγράφτηκε δύο φορές από την Κοινοβουλευτική Ομάδα της Ν.Δ. Το 1993 όταν ακολούθησε τον* ***Αντώνη Σαμαρά*** *στην Πολιτική Ανοιξη και τον Μάρτιο του 2014 από τον ίδιο τον Σαμαρά! Παρ' όλα αυτά η παράταξη τον τίμησε και τον έκανε δήμαρχο Αθηναίων το 2006. Στις επόμενες εκλογές έχασε από τον* ***Καμίνη.*** *Αυτό όμως που λίγοι το θυμούνται είναι ότι το 2014 ήταν υποψήφιος δήμαρχος σαν ανεξάρτητος, αφού η Ν.Δ. στήριζε τον* ***Αρη Σπηλιωτόπουλο****.* ***«Ecce homo»!***

Για να βάζω τα πράγματα στη σωστή προοπτική, *πρέπει να δηλώσω ότι είμαι προκατειλημμένος. Τον Σεπτέμβριο του 2017 ο* ***Νικήτας Κακλαμάνης****, αναφερόμενος στην υπόθεση του* ***Ανδρέα Γεωργίου****, έκανε την ακόλουθη δήλωση για το θέμα:* ***«...Παρά τις αφόρητες πιέσεις και τις απαράδεκτες παρεμβάσεις των δανειστών υπέρ του Γεωργίου, οι Ελληνες δικαστές παρέμειναν όρθιοι και πιστοί στον όρκο και το καθήκον τους. Ο δρόμος ακόμη είναι μακρύς, αλλά η στιγμή που ο ελληνικός λαός θα μάθει "πώς και γιατί μπήκαμε στα μνημόνια" σίγουρα θα έρθει...».*** *Αξίζει να ξαναδιαβάσετε την τελευταία πρόταση. Ούτε ο φανατικότερος Συριζαίος δεν θα ήταν τόσο απόλυτος. Από τότε πέρασαν 7 χρόνια, αλλά ακόμα δεν μάθαμε τίποτα καινούργιο για το* ***«πώς και γιατί μπήκαμε στα μνημόνια».*** *Ισχύει αυτό που ήδη γνωρίζαμε. Μπήκαμε στα μνημόνια γιατί κατά τη διακυβέρνηση του* ***Κώστα Καραμανλή,*** *με τις αθρόες μονιμοποιήσεις συμβασιούχων του Δημοσίου και τον συνεχή δανεισμό για να καλύπτονται τα δημιουργούμενα ελλείμματα, απλά πτωχεύσαμε, κύριε* ***Κακλαμάνη****!*

Από την ομιλία του, σας παραθέτω μια πρόταση *που μου φάνηκε πολύ προκλητική από κάποιον που διαγράφηκε δύο φορές από την παράταξή του:* ***«Ολοι έκαναν διεύρυνση, ουδείς έκανε μετάλλαξη. Μη στρουθοκαμηλίζουμε, μη φύγουμε από την ιδεολογική μας ταυτότητα».*** *Το μόνο σχόλιο που ταιριάζει είναι:* ***«Κοίτα ποιος μιλάει»![...].***

Αυτά έγραφα τότε και μάλλον έμοιαζαν με «μερικές σκηνές του έργου». Πράγματι, και οι δύο περιλαμβάνονται στους «11 του Λαφαζάνη». Ο ένας, ο πλέον επικριτικός, ήδη διαγράφηκε από την Κοινοβουλευτική Ομάδα της Ν.Δ. Μπορεί να είναι πράξη για παραδειγματισμό, ώστε «να σφίξουν οι κ@@οι», που λέει και ο λαός. Μπορεί όμως να σημαίνει και κάτι άλλο.

Το καταγράφω σαν υπόθεση εργασίας. Ο Κυριάκος επανειλημμένα έχει δηλώσει και αποδείξει ότι είναι θεσμικός. Ακόμα και πρόσφατα στη ΔΕΘ, είπε ότι εκλογές θα έχουμε το 2027. Πιθανόν να είναι αυτή η πρόθεσή του. Να όμως, που με τα τερτίπια των διαμαρτυρομένων, είμαι βέβαιος ότι μπορεί **να υποκύψει και αυτός στον πειρασμό**, ώστε να διαγράψει μερικούς ακόμα, προκειμένου να χάσει τη δεδηλωμένη και να πάει σε εκλογές **με λίστα** και την αντιπολίτευση διαλυμένη. Ετσι, θα ξεκαθαρίσει τους υποψηφίους και θα στείλει όλους αυτούς τους όψιμα αντιφρονούντες στα σπίτια τους για καλά και να γλιτώσει από την γκρίνια τους; Μήπως με την επιπολαιότητα που τους διακρίνει δεν έχουν σκεφτεί και αυτό το ενδεχόμενο; Μια απλοϊκή σκέψη έκανα. Ο Κυριάκος το έχει στον χαρακτήρα του. Είναι αποφασιστικός.

Επειδή όλα στη ζωή και ιδιαίτερα στην πολιτική έχουν σημασία, αξίζει να κάνω ακόμα μια επισήμανση. Συνήθως τις επερωτήσεις από κυβερνητικούς βουλευτές προς τους υπουργούς υπογράφουν πέντε βουλευτές. Αυτή τη φορά όμως έχουμε έντεκα. Το πλήθος δεν είναι τυχαίο. Σύμφωνα με τον κανονισμό της Βουλής, για να συγκροτηθεί Κοινοβουλευτική Ομάδα αναγνωρισμένη από τη Βουλή πρέπει να απαρτίζεται τουλάχιστον από 10 βουλευτές. Ετσι δημιουργήθηκε και η Νέα Αριστερά με την αποχώρηση 11 βουλευτών από τον Σύριζα.

Μήπως λοιπόν «Οι έντεκα του... Λαφαζάνη» θέλουν να δείξουν τα δόντια τους, απειλώντας έμμεσα ότι μπορούν να φύγουν και να σχηματίσουν δική τους ομάδα; Μήπως, λέω μήπως; Εκεί που κάθονται και διαλογίζονται πώς θα κοντύνουν τον Μητσοτάκη, πολύ πιθανόν να εξετάζουν όλα τα σενάρια. Καλό είναι να έχουν υπόψη τους την ιστορία. Οποιος φεύγει από το μαντρί τον τρώει ο λύκος, σύμφωνα με τον **Ευάγγελο Αβέρωφ.** Είδατε τι έπαθε η Νέα Αριστερά;

Για τα κόκκινα δάνεια και την ουσία της επερώτησης θα επανέλθω σε επόμενο σημείωμά μου, γιατί και εκεί οι πολιτικοί μας τα έχουν κάνει θάλασσα και αναζητούν αποδιοπομπαίους τράγους.

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επιχειρήσεων.

Κράτος και παραγωγικότητα

Του **ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Π. ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ**

Η έκθεση του Ντράγκι για την ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα και κυρίως τα τελικά συμπεράσματά της δεν ήταν κεραυνός εν αιθρία στην επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ενωσης. Το έλλειμμα ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας συγκριτικά με τις οικονομίες της Κίνας και των ΗΠΑ λίγο-πολύ όλοι το αντιλαμβανόμασταν: η Ευρώπη υστερεί σημαντικά, συγκριτικά με τις δύο άλλες οικονομίες, τόσο σε ποικιλία παραγωγής καταναλωτικών, βιομηχανικών και τεχνολογικών προϊόντων, όσο και στις (υψηλές) τιμές που προσφέρονται τα (ομογενή) προϊόντα που η ευρωπαϊκή οικονομία παράγει.

Για τους κλασικούς οικονομολόγους η ανταγωνιστικότητα δεν αποτελεί αξιόπιστο δείκτη για την αξιολόγηση μιας οικονομίας, καθώς μια οικονομία μπορεί να γίνει ανταγωνιστική (βραχυπρόθεσμα) είτε υποτιμώντας το εθνικό της νόμισμα, είτε μειώνοντας το κόστος παραγωγής της (μισθοί εργαζομένων), είτε δημιουργώντας μαζικά οικονομίες κλίμακας για την παραγωγή προϊόντων παραδοσιακών κλάδων (σίδηρος, τσιμέντο, ρύζι, καλαμπόκι, σιτηρά κ.λπ.).

Από την οικονομική θεωρία και από την οικονομική εμπειρία γνωρίζουμε ότι η σημαντική παράμετρος που καθορίζει τη μακροχρόνια ανάπτυξη μιας οικονομίας και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς της, συγκριτικά με τις άλλες οικονομίες, είναι ο ετήσιος ρυθμός αύξησης της παραγωγικότητάς της. Παραγωγικότητα με απλά λόγια σημαίνει η χρήση των ίδιων μονάδων ή λιγότερων μονάδων κεφαλαίου (K) και εργασίας (L) να παράγει περισσότερα προϊόντα και υπηρεσίες. Αυτό επιτυγχάνεται με την εφαρμογή νέας τεχνολογίας στην παραγωγή, με την αύξηση των δεξιοτήτων των εργαζομένων και με την καλύτερη κατανομή των συντελεστών παραγωγής στον χώρο και στον χρόνο.

Η λανθασμένη κατανομή των οικονομικών πόρων είναι η κύρια αιτία της μειωμένης παραγωγικότητας στις ανεπτυγμένες οικονομίες.

Η έκθεση Ντράγκι αποδέχεται ως το βασικό αίτιο της χαμηλής ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας τη χαμηλή παραγωγικότητά της. Από τη δεκαετία του 1970 έως και σήμερα η Ευρώπη παρουσιάζει σημαντικό πρόβλημα παραγωγικότητας συγκριτικά με τις ΗΠΑ και την Ασία. Η ετήσια συνολική παραγωγικότητα (κεφαλαίου, εργασίας, τεχνολογίας) στην Ευρώπη μειώνεται τα τελευταία χρόνια, ενώ στις ΗΠΑ δεν υπερβαίνει το 1% με 1,2%.

Ομως, η χαμηλή παραγωγικότητα της οικονομίας δεν είναι ένα φαινόμενο που παρατηρούμε αποκλειστικά στην Ευρώπη. Το πρόβλημα της χαμηλής παραγωγικότητας όλων των ανεπτυγμένων οικονομιών έχει εξετάσει «εκ βαθέων» ο νομπελίστας καθηγητής οικονομικών Εντμουντ Φελπς.

Για τον Εντμουντ Φελπς, το βασικό οικονομικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι ΗΠΑ και η Ευρώπη είναι η βραδεία και ισχνή πλέον ανάπτυξη των οικονομιών τους, με όλα τα αναμενόμενα συμπτώματα που την ακολουθούν: δηλαδή τις περιορισμένες επενδύσεις, τις συνεχώς μειούμενες αποδόσεις των ήδη ελάχιστων πραγματοποιήσιμων επενδύσεων, τη μείωση της ικανοποίησης των εργαζομένων από την απασχόλησή τους και την εξάλειψη της προσδοκίας της συναρπαστικής μέχρι το 1970 οικονομικής ανάπτυξης.

Ο καθηγητής νομπελίστας Εντμουντ Φελπς αναφέρει χαρακτηριστικά: «Η 50ετής παρακμή (1972-2024) δεν προέκυψε από τους πολιτικούς μας όπως ο Τραμπ, αλλά από τη λανθασμένη χρήση των οικονομικών πολιτικών της κεϋνσιανής οικονομικής θεωρίας. Με αποκορύφωμα πλέον τα προγράμματα ανάκαμψης της οικονομίας που υλοποιήθηκαν στις ανεπτυγμένες οικονομίες μετά την κρίση του 2008 έως και σήμερα, που στόχο έχουν αποκλειστικά τη χειραγώγηση της ζήτησης, με τελικό αποτέλεσμα να χαθεί ο δυναμισμός των δυτικών οικονομιών».

Και ο καθηγητής συνεχίζει: «Δεν ήταν και δεν είναι το μείγμα της μακροοικονομικής πολιτικής που παραμένει λανθασμένο, αλλά ο κρατισμός, η κορπορατιστική οργάνωση της κοινωνίας, ο κρατικός καπιταλισμός, που απαγορεύει την αυθόρμητη προσωπική δημιουργία και εξέλιξη των ανθρώπων μέσω της δημιουργικής εργασίας. Οι φόροι, οι ρυθμιστικοί περιορισμοί (περιβαλλοντικοί, επαγγελματικά πρότυπα, υγειονομικοί, χωροταξικοί, αρχαιολογικοί, κλιματικοί), οι αυστηρές ποινικές κυρώσεις στις πιθανές οικονομικές αποτυχίες περιορίζουν, αν δεν απαγορεύουν στους πολίτες να δρουν και να επιχειρούν ελεύθερα και να παίρνουν το ρίσκο της προσωπικής επαγγελματικής επιτυχίας».

Η συνολική παραγωγικότητα αυξάνεται με τη χρήση της προηγμένης τεχνολογίας και με την αποδοτική κατανομή των οικονομικών πόρων (κεφαλαίου, εργασίας, γης, βασικά υλικά και βασικά ορυκτά απαραίτητα για την παραγωγή). Για τον Εντμουντ Φελπς, η λανθασμένη κατανομή των οικονομικών πόρων είναι η κύρια αιτία της μειωμένης παραγωγικότητας στις ανεπτυγμένες οικονομίες. Δεν είναι η τεμπελιά των εργαζομένων ή το περιορισμένο κεφάλαιο. Κατά τον Εντμουντ Φελπς: «Αν η λανθασμένη κατανομή των οικονομικών πόρων είχε αποφευχθεί, η παραγωγικότητα στις ΗΠΑ εκτιμάται ότι θα ήταν 50% μεγαλύτερη και η σωρευμένη οικονομική μεγέθυνση πολλαπλάσια τα τελευταία 50 χρόνια».

Με αυτό το σκεπτικό θα πρέπει να αναρωτηθούμε αν η έκθεση Ντράγκι, τα εθνικά σχέδια ενεργειακής μετάβασης, οι μακροοικονομικοί σχεδιασμοί των κρατών-μελών της Ε.Ε. επιτυγχάνουν την αποτελεσματικότερη και την αποδοτικότερη κατανομή των οικονομικών συντελεστών και δεν αποτελούν ιδεολογήματα που συμβάλλουν στη λανθασμένη κατανομή.

Η καινοτομία ήταν και είναι η κινητήριος δύναμη της οικονομικής ανάπτυξης, η μιμητική συμπεριφορά όχι, η ατομική δημιουργικότητα βασισμένη στην καινοτομία και στις νέες ανακαλύψεις που κυριάρχησαν την περίοδο 1880-1970 ήταν ο καταλυτικός παράγων για την ανάπτυξη των κοινωνιών.

Για τον Εντμουντ Φελπς η ατομική δημιουργία έχει χαθεί, οι δυτικές κοινωνίες έχουν αποσπαστεί από τον βασικό τους στόχο, την οικονομική τους ευημερία. Αναφέρει χαρακτηριστικά: «Οι άνθρωποι στις μέρες μας ενδιαφέρονται περισσότερο για το εάν βγάζουν και έχουν περισσότερα χρήματα από τον γείτονά τους και όχι για το εάν βγάζουν και έχουν περισσότερα χρήματα από τους γονείς τους». «Οι κοινωνίες μας φαίνεται πλέον να λειτουργούν στα όρια της δύναμης και εξουσίας που προσφέρει η κατοχή κεφαλαίου, η εξουσία και η δύναμη που προσφέρει ο κορπορατισμός με τον χαρακτήρα που δόθηκε σε αυτόν από τη δικτατορία του Μουσολίνι».

Οι προτεινόμενες ευρωπαϊκές χρηματοοικονομικές ενισχύσεις (800 δισ. ευρώ ανά έτος), όπως αυτές διατυπώνονται στην έκθεση Ντράγκι, πιθανόν να ενισχύσουν τη λανθασμένη κατανομή των οικονομικών πόρων και να αυξήσουν το κόστος ευκαιρίας (opportunity cost) για οικονομική δράση μεταξύ διαφορετικών επιχειρήσεων και κλάδων της οικονομίας. Ακόμη και αν κινδυνεύουμε να είμαστε κυνικοί, οφείλουμε να αναρωτηθούμε αν η έκθεση Ντράγκι αποτελεί συνταγή ανάπτυξης για την ευρωπαϊκή οικονομία και όχι την τελευταία απέλπιδα προσπάθεια διάσωσης της ευρωπαϊκής κεντρικής γραφειοκρατίας.

Ο κ. Βασίλειος Π. Πανουσόπουλος είναι οικονομολόγος - διεθνολόγος, ειδικός επιστήμονας της Δημόσιας Διοίκησης.

Απειλές Χούθι μέσω email σε ελληνικές ναυτιλιακές

Προειδοποιούν για επιθέσεις σε πλοία στην Ερυθρά Θάλασσα

EPA

Από τον Νοέμβριο οι Χούθι έχουν επιτεθεί σε σχεδόν 100 πλοία, τα οποία διαπλέουν την Ερυθρά Θάλασσα. Τον Αύγουστο επιτέθηκαν στο δεξαμενόπλοιο «Sounion» (φωτογραφία), το οποίο καιγόταν επί εβδομάδες και μετά ρυμουλκήθηκε σε ασφαλέστερη περιοχή.

Απειλητικά μηνύματα φέρεται να έχουν λάβει από τους αντάρτες Χούθι τουλάχιστον έξι ελληνικές ναυτιλιακές επιχειρήσεις, των οποίων τα πλοία διέρχονται από την Ερυθρά Θάλασσα, σύμφωνα με σχετικό ρεπορτάζ του Ρόιτερς. Βάσει αυτού, μία ζεστή ανοιξιάτικη νύχτα του Μαΐου στην Αθήνα και λίγο πριν από τα μεσάνυχτα, ένα υψηλόβαθμο στέλεχος ελληνικής ναυτιλιακής εταιρείας παρατήρησε στα εισερχόμενά του να έχει φθάσει ένα παράξενο μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Το εν λόγω μήνυμα είχε σταλεί και στον προσωπικό του λογαριασμό και στον επαγγελματικό, ενώ προειδοποιούσε τους παραλήπτες ότι ένα από τα πλοία της εταιρείας με δρομολόγιο μέσω Ερυθράς Θάλασσας διέτρεχε τον κίνδυνο να δεχθεί επίθεση από τους Χούθι, που στηρίζονται από το Ιράν. Το υπό ελληνική διαχείριση πλοίο είχε παραβιάσει την απαγόρευση διέλευσης των Χούθι, ελλιμενίζοντας σε ισραηλινό λιμάνι, σύμφωνα με το δημοσίευμα. Στο μήνυμα, το οποίο ήταν συντεταγμένο στα αγγλικά, αναφέρεται ότι θα γινόταν «αυτό ο άμεσος στόχος των ενόπλων δυνάμεων της Υεμένης σε οποιαδήποτε περιοχή κρίνουν κατάλληλη». Επιπλέον, επισήμανε προς τη ναυτιλιακή ότι «έχετε την ευθύνη και θα υποστείτε τις συνέπειες ότι συγκαταλέχθηκε το πλοίο στον κατάλογο απαγόρευσης». Το μέιλ έφερε την υπογραφή του Κέντρου Συντονισμού Ανθρωπιστικών Επιχειρήσεων (HOCC) με έδρα την Υεμένη, έναν οργανισμό που συστάθηκε τον Φεβρουάριο για τη διασύνδεση των δυνάμεων των Χούθι και των φορέων εμπορικής ναυτιλίας.

Αρχής γενομένης από τον Νοέμβριο οι Χούθι έχουν επιτεθεί σε σχεδόν 100 πλοία, τα οποία διαπλέουν την Ερυθρά Θάλασσα, δύο τα έχουν βυθίσει, κατέλαβαν ένα και έχουν σκοτώσει τουλάχιστον τέσσερα μέλη πληρώματος. Επίσης, δηλώνουν ότι οι πράξεις τους σηματοδοτούν την αλληλεγγύη τους προς τον λαό της Παλαιστίνης. Το μήνυμα του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, που είχε αποσταλεί στα τέλη Μαΐου, ενημέρωνε για κυρώσεις στο σύνολο των σκαφών της προαναφερθείσης ελληνικής εταιρείας, εάν το αρχικό πλοιοστόχος εξακολουθούσε «να παραβιάζει τα κριτήρια απαγόρευσης και να εισέρχεται στα λιμάνια» του Ισραήλ. Κι αυτό το μέιλ αποτελούσε την αρχή και μόνο, εφόσον, σύμφωνα με πηγές του κλάδου που επικαλείται το Ρόιτερς, ακολούθησαν περισσότερα από δώδεκα ολοένα και πιο απειλητικά μηνύματα. Αυτά παρελήφθησαν από τουλάχιστον έξι ναυτιλιακές εταιρείες από τον Μάιο και μετά. Οι προειδοποιήσεις διά της ηλεκτρονικής οδού δείχνουν ότι οι αντάρτες Χούθι έχουν απλώσει τα δίχτυα τους ακόμα πιο πολύ, βάζοντας στο στόχαστρό τους ελληνικά εμπορικά πλοία με μικρή ή και καθόλου σχέση με το Ισραήλ. Συν τοις άλλοις, υπήρξε και ένα διαφορετικό στοιχείο, το ότι πρώτη φορά τους τελευταίους μήνες οι απειλές των Χούθι απευθύνονταν στο σύνολο των πλοίων και όχι σε μεμονωμένα.

Οι αντάρτες της Υεμένης από τον Μάιο και μετά έχουν στείλει απειλητικά μηνύματα σε τουλάχιστον έξι επιχειρήσεις.

Κι αυτό σημαίνει πως αυξάνονται οι κίνδυνοι για τα πλοία που εξακολουθούν να προσπαθούν να διασχίσουν την Ερυθρά Θάλασσα. «Τα πλοία σας παραβίασαν την απόφαση των ενόπλων δυνάμεων της Υεμένης», έγραφε ένα μέιλ τον Ιούνιο με αποστολέα έναν διαδικτυακό κυβερνητικό φορέα της Υεμένης σε δύο ελληνικές ναυτιλιακές εταιρείες. «Ως εκ τούτου, θα επιβληθούν τιμωρίες σε όλα τα πλοία της εταιρείας σας ... Με τους καλύτερους χαιρετισμούς, Ναυτικό της Υεμένης», είχαν προσθέσει οι συντάκτες του μηνύματος. Πάντως, από την πλευρά τους, αξιωματούχοι των ανταρτών της Υεμένης δεν επιβεβαίωσαν την αλληλογραφία ούτε έκαναν κάποιο σχόλιο, υπογραμμίζοντας πως το θέμα αυτό άπτεται απορρήτων στρατιωτικών πληροφοριών. Το περίπου 30% των επιθέσεων των Χούθι έως τις αρχές Σεπτεμβρίου συνέβη σε πλοία ελληνικών συμφερόντων, σύμφωνα με τα στοιχεία της Lloyd's List Intelligence, τα οποία δεν διευκρινίζουν αν τα πλοία αυτά είχαν δεσμούς με το Ισραήλ. Τον δε Αύγουστο, η πολιτοφυλακή των Χούθι επιτέθηκε στο δεξαμενόπλοιο «Sounion», το οποίο καιγόταν επί εβδομάδες και μετά ρυμουλκήθηκε σε ασφαλέστερη περιοχή.

Οπως ήταν αναμενόμενο μετά τις ανωτέρω επιθέσεις, πολλές εταιρείες έκαναν αλλαγή πλεύσης, οπότε εξαναγκάστηκαν να ακολουθούν πολύ μεγαλύτερη διαδρομή, περιπλέοντας την Αφρική. Αναφορικά τώρα με τη διώρυγα του Σουέζ, εκεί η κίνηση έχει υποστεί δραστική ελάττωση από τις 2.000 διελεύσεις τον μήνα από πέρυσι τον Νοέμβριο σε μόλις 800 διελεύσεις φέτος τον Αύγουστο, όπως έδειξαν τα στοιχεία της Lloyd's List Intelligence. Η ευρωπαϊκή ναυτική δύναμη «Aspides», που έχει συνδράμει 200 και πλέον πλοία για ασφαλή διάπλου της Ερυθράς, επιβεβαίωσε την τακτική των Χούθι, σε συνάντηση κεκλεισμένων των θυρών με ναυτιλιακές εταιρείες στις αρχές Σεπτεμβρίου, σύμφωνα με έγγραφο του Ρόιτερς. Πέραν του ότι τα ηλεκτρονικά μηνύματα τους τελευταίους μήνες είναι απειλητικότερα, η «Aspides» τόνισε ότι η απόφαση των Χούθι να προειδοποιούν ολόκληρους στόλους σηματοδοτεί την έναρξη της «τέταρτης φάσης» της στρατιωτικής εκστρατείας τους στην Ερυθρά Θάλασσα. Γι' αυτό και κάλεσε τους πλοιοκτήτες να απενεργοποιήσουν τους αναμεταδότες του Αυτόματου Συστήματος Αναγνώρισης (AIS), το οποίο δείχνει τη θέση ενός πλοίου και επέχει τη θέση βοηθήματος πλοήγησης για τα κοντινά σκάφη, λέγοντας ότι έπρεπε «να το κλείσουν ή να δεχθούν πυροβολισμούς». Τέλος, αναφέρεται ότι τα συστήματα πυραύλων των ανταρτών Χούθι είναι κατά 75% ακριβή, όταν στόχευαν πλοία με το σύστημα εντοπισμού AIS εν λειτουργία.

Ερχονται νέες εκδόσεις κρατικών ομολόγων για στήριξη της κινεζικής οικονομίας

Κορυφαίος οικονομολόγος στην Κίνα δήλωσε ότι η χώρα έχει περιθώριο να αυξήσει τις δημοσιονομικές δαπάνες με την έκδοση έως και 10 τρισ. γουάν (1,4 τρισ. δολάρια) σε ειδικό χρέος. Η δήλωση είναι ενδεικτική των αυξανόμενων προσδοκιών για επέκταση της δημοσιονομικής στήριξης από το Πεκίνο, στο πλαίσιο του πακέτου τόνωσης της οικονομίας.

Ο Jia Kang, πρώην επικεφαλής ερευνητικού ινστιτούτου που συνδέεται με το υπουργείο Οικονομικών, δήλωσε στην κινεζική έκδοση του «The Paper» ότι οι Αρχές θα μπορούσαν να βελτιώσουν το οικονομικό κλίμα αυξάνοντας δραστικά τις κρατικές επενδύσεις σε δημόσια έργα.

«Οταν αυτά τα έργα θα ξεκινήσουν, θα δημιουργηθούν θέσεις εργασίας, θα αυξηθεί το εισόδημα των πολιτών και θα ξεκλειδώσουν δυνατότητες κατανάλωσης», δήλωσε ο Jia, ο οποίος τώρα ηγείται της Ακαδημίας της Κίνας για τη νέα οικονομία από την πλευρά της προσφοράς, ενός ιδιωτικού think-tank. Χωρίς να δώσει ένα πιθανό χρονοδιάγραμμα, είπε ότι «η αύξηση της έκδοσης ομολόγων τώρα στα 4 τρισ. ή ακόμη και στα 10 τρισ. γουάν δεν θα ήταν υπερβολική».

Τα σχόλια αυτά φουντώνουν τη συζήτηση σχετικά με το τι θα κάνει –ή πρέπει να κάνει– το υπουργείο Οικονομικών για

Το Πεκίνο έχει το περιθώριο να αντλήσει έως 1,4 τρισ. δολ., λένε αναλυτές.

A.P.

Η Danske Bank χαρακτήρισε τα επικείμενα μέτρα της Κίνας ως τη μεγαλύτερη προσπάθεια τόνωσης μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, αναθεωρώντας την πρόβλεψή της για την ανάπτυξη της χώρας το επόμενο έτος σε 5,2% από 4,8%.

να δώσει ώθηση στη δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου, μετά την εκπεφρασμένη άποψη του Πεκίνου ότι πρέπει να σταματήσει την επιβράδυνση της ανάπτυξης. Το Πολιτικό Γραφείο προέτρεψε τους αξιωματούχους να εκδώσουν εξαιρετικά μακράς διάρκειας ειδικά κρατικά και τοπικά ομόλογα για να προωθήσουν τις επενδύσεις, χωρίς να δώσει λεπτομέρειες, πυροδοτώντας τη σεναριολογία σχετικά με τη δυναμική των επερχόμενων δημοσιονομικών μέτρων.

Το Reuters ανέφερε την περασμένη εβδομάδα ότι το υπουργείο Οικονομικών σχεδιάζει να εκδώσει φέτος ειδικά κρατικά ομόλογα ύψους 2 τρισ. γουάν. Η χρηματοδότηση αυτή θα κατανεμηθεί ισομερώς μεταξύ της τόνωσης της κατανάλωσης και της βοήθειας προς τις τοπικές κυβερνήσεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων χρέους, σύμφωνα με πηγές του πρακτορείου.

Η «φιλόδοξη» πρόταση του Jia είναι «ρεαλιστική», σύμφωνα με την Becky Liu, επικεφαλής κινεζικής μακροοικονομικής στρατηγικής στη Standard Chartered. «Πρόκειται περισσότερο για την προθυμία στήριξης, όχι τόσο για την ποσότητα – αν δεν είναι αρκετή, θα υπάρξει περισσότερη μέχρι να είναι αρκετή», δήλωσε η ίδια.

Οι οικονομολόγοι της HSBC εκτιμούν ότι η άμεση δημοσιονομική τόνωση θα ανέλθει σε 1 τρισ. γουάν, με ένα πιθανό πακέτο να μοιράζεται μεταξύ της ενίσχυσης της κατανάλωσης και της χρηματοδότησης μεγάλων έργων. Το συνολικό ποσό θα μπορούσε να είναι διπλάσιο ή και μεγαλύτερο, συμπεριλαμβανομένων των κονδυλίων για την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών για τη στήριξη των μεγάλων δανειστών, σύμφωνα με οικονομολόγους.

Η Danske Bank χαρακτήρισε τα επικείμενα μέτρα της Κίνας ως τη μεγαλύτερη προσπάθεια τόνωσης μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, αναθεωρώντας την πρόβλεψή της για την ανάπτυξη της Κίνας το επόμενο έτος σε 5,2% από 4,8%. Η χώρα θα μετατραπεί σταδιακά από αποπληθωριστικός παράγοντας που είναι σήμερα, σε μια πιο ουδέτερη δύναμη, καθώς η οικονομία σταθεροποιείται, ανέφερε ο επικεφαλής οικονομολόγος της τράπεζας για την Κίνα, Allan von Mehren, σε σημείωμά του.

Κοντά στο 50% παραμένει ο πληθωρισμός στην Τουρκία

Η επιβράδυνση του πληθωρισμού στην Τουρκία αργεί, σύμφωνα με τον δείκτη της κεντρικής τράπεζας της χώρας, σε μια εξέλιξη που αναμένεται να οδηγήσει σε καθυστέρηση της συζήτησης για μείωση των επιτοκίων.

Ο ετήσιος πληθωρισμός επιβραδύνθηκε μόλις στο 49,4% τον περασμένο μήνα από 52% τον Αύγουστο, όπως ανακοίνωσε η εθνική στατιστική υπηρεσία TurkStat. Η μέση πρόβλεψη των οικονομολόγων σε έρευνα του Bloomberg έκανε λόγο για πληθωρισμό 48,3% με τη μέγιστη εκτίμηση στο 48,7%.

Παράλληλα, ο μηνιαίος πληθωρισμός, ο δείκτης τον οποίο κυρίως παρακολουθεί η κεντρική τράπεζα, ανήλθε σε 2,97% έναντι 2,47% τον προηγούμενο μήνα και ήταν υψηλότερος από όλες τις εκτιμήσεις των αναλυτών. Οι τιμές της εκπαίδευσης αυξήθηκαν κατά 14,2% σε μηνιαία βάση και ήταν ο κύριος παράγοντας που συνέβαλε στην απροσδόκητη αύξηση.

Στα πρακτικά της τελευταίας συνεδρίασής της τον Σεπτέμβριο, η Επιτροπή Νομισματικής Πολιτικής επέστησε την προσοχή στον υψηλό πληθωρισμό των υπηρεσιών που προέρχεται από τα δίδακτρα των πανεπιστημίων και την αύξηση των ναύλων των σχολικών λεωφορείων.

Επιβραδύνθηκε μόλις στο 49,4%, υψηλότερα από τις προβλέψεις.

Η Hande Sekerci, οικονομολόγος και διευθύντρια του τμήματος ερευνών της Is Portfoy, δήλωσε ότι η εκπαίδευση, όπως και οι τιμές της στέγασης, της ένδυσης, των εστιατορίων και ξενοδοχείων, καθώς και των τροφίμων, ήταν υψηλότερες από τις προβλέψεις τους.

Επίσης δήλωσε ότι ο πληθωρισμός των υπηρεσιών είναι επίμονα υψηλός και ότι η «ανθεκτικότητα της αυξητικής τάσης των τιμών» είναι δύσκολο να διαρραγεί.

Η πορεία του μηνιαίου πληθωρισμού έχει αποκτήσει μεγαλύτερη σημασία για τους επενδυτές, οι οποίοι ανέμεναν ότι η κεντρική τράπεζα θα αρχίσει να μειώνει το κόστος δανεισμού το τέταρτο τρίμηνο. Η Goldman Sachs, μεταξύ άλλων, είχε προβλέψει μείωση των επιτοκίων τον Νοέμβριο ενόψει της δημοσίευσης των στοιχείων για τον πληθωρισμό. Σημειωτέον ότι η κεντρική τράπεζα της Τουρκίας είχε κρατήσει το επιτόκιο αναφοράς αμετάβλητο τους τελευταίους έξι μήνες, αλλά άφησε τον Σεπτέμβριο να εννοηθεί ότι επίκειται χαλάρωση.

«Δεν πιστεύουμε ότι η κεντρική τράπεζα θα πρέπει να αρχίσει να μειώνει τα επιτόκια τον Νοέμβριο», δήλωσε η Sekerci. «Στην πραγματικότητα, η χαλάρωση θα μπορούσε να καθυστερήσει μέχρι το 2025, αφού δούμε μόνιμη βελτίωση του πληθωρισμού».

Παρ' όλα αυτά, ο ετήσιος πληθωρισμός είναι πλέον πιο κάτω από το βασικό επιτόκιο της κεντρικής τράπεζας που είναι 50% και ως εκ τούτου για πρώτη φορά σε τρία χρόνια το επίσημο κόστος δανεισμού είναι πάνω από το μηδέν όταν προσαρμόζεται στις τιμές.

Στα πρακτικά της τελευταίας συνεδρίασής της τον Σεπτέμβριο, η Επιτροπή Νομισματικής Πολιτικής της Τουρκίας επέστησε την προσοχή στον υψηλό πληθωρισμό των υπηρεσιών.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Η νομισματική πολιτική στη σκιά του πολέμου

Των **ΤΖΟΡΤΖ ΧΕΪ** και **ΦΡΑΝΘΕΣΚΟ ΓΚΕΡΕΡΑ / REUTERS BREAKINGVIEWS**

Οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών ενδεχομένως να παρακολουθούν, χωρίς να εμβαθύνουν αυτήν τη στιγμή, τα γεγονότα στη Μέση Ανατολή. Το χτύπημα της Τρίτης από το Ιράν στο Ισραήλ εγείρει τον κίνδυνο μιας ισχυρής αντίδρασης. Ενας από τους κινδύνους που αντιμετωπίζει η παγκόσμια οικονομία είναι ότι η σύγκρουση δημιουργεί ένα χάος στα σχέδια των ρυθμιστικών αρχών της νομισματικής πολιτικής για τη μελλοντική χαλάρωσή της.

Η επίθεση με τους 180 πυραύλους της Τεχεράνης καθιστά πιο πιθανό το Ισραήλ να απαντήσει με ένα άμεσο χτύπημα με στόχο ένα σημαντικό κομμάτι της ιρανικής υποδομής. Ενας πιθανός στόχος είναι η εγκατάσταση της Ισλαμικής Δημοκρατίας στο νησί Καργκ, μέσω της οποίας γίνεται η διαχείριση στο περίπου 90% των εξαγωγών πετρελαίου της. Αν τότε αυτό αναγκάσει το Ιράν να

Η αβεβαιότητα και τα διλήμματα για τις κεντρικές τράπεζες.

περιορίσει την πρόσβαση στα Στενά του Ορμούζ, μέσω των οποίων διέρχεται το ένα πέμπτο της ημερήσιας προσφοράς πετρελαίου παγκοσμίως, οι τιμές του αργού θα μπορούσαν να εκτιναχθούν πάνω από τα 100 δολάρια το βαρέλι, όπως έγινε το 2022 μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία.

Οι διοικήσεις τόσο της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ όσο και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας έχουν πολλούς λόγους να μην πανικοβάλλονται.

Αλλωστε οι πύραυλοι του Ιράν προκάλεσαν ελάχιστες απώλειες, διότι τα ισραηλινά αμυντικά συστήματα, με τη βοήθεια συμμάχων, όπως οι ΗΠΑ, τους κατέρριψαν. Οπότε το Ισραήλ μπορεί να μετριάσει την οποιαδήποτε απάντησή του στον Λίβανο και στη Χεζμπολάχ, η οποία υποστηρίζεται από το Ιράν.

Ακόμα κι αν δεν το κάνει, η δυνατότητα της πετρελαιοπαραγωγού Σαουδικής Αραβίας να αντλήσει πολύ περισσότερο αργό μπορεί να αντισταθμίσει τα πάντα, εκτός από τα πιο σοβαρά εμπόδια στις εξαγωγές του Κόλπου. Κι αυτή ήταν η προειδοποίηση του Σαουδάραβα υπουργού Πετρελαίου, απευθυνόμενου στους ομολόγους του από τον Οργανισμό Πετρελαιοπαραγωγικών Χωρών, προσθέτοντας ότι οι τιμές θα μπορούσαν να εξασθενήσουν σε μόλις 50 δολάρια το βαρέλι εάν δεν τηρούσαν τις συμπεφωνημένες περικοπές. Ωστόσο, οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών δεν είναι πολύ καλοί στη διαχείριση των κραδασμών στον ενεργειακό εφοδιασμό. Ο πληθωρισμός των ΗΠΑ και της Ευρώπης εκτινάχθηκε σε υψηλά μονοψήφια επίπεδα εν μέσω της κρίσης ηλεκτρικής ενέργειας του 2022.

Μια σοβαρή επανάληψη του σεναρίου αυτού, από τη Μέση Ανατολή τώρα, σε συνδυασμό με άλλες πληθωριστικές πιέσεις, όπως η απεργία των λιμενεργατών στους λιμένες των ΗΠΑ, θα δημιουργούσε δίλημμα στον πρόεδρο της Fed Τζερόμ Πάουελ και στην ομόλογό του της ΕΚΤ Κριστίν Λαγκάρντ. Η συνέχιση της μείωσης των επιτοκίων θα προκαλούσε σχεδόν σίγουρα μεγαλύτερες αυξήσεις τιμών. Εντούτοις η παύση των μειώσεων των επιτοκίων ή ακόμη και η αύξηση ξανά του κόστους δανεισμού θα κλιμάκωνε απότομα τον κίνδυνο ύφεσης για μια ήδη υποτονική παγκόσμια οικονομία. Αυτήν τη στιγμή οι επενδυτές δεν συνυπολογίζουν πολλά από τα δεδομένα αυτά.

Στην Ευρώπη τα αδύναμα οικονομικά στοιχεία σημαίνουν ότι οι διαπραγματευτές αναμένουν μια δεύτερη συνεχόμενη μείωση επιτοκίων στο 3,25% στη συνεδρίαση της ΕΚΤ στις 17 Οκτωβρίου, σύμφωνα με τις τιμές παραγώγων που συλλέγει η LSEG. Αναμένουν επίσης μια σταθερή ροή μειώσεων έπειτα από αυτήν την περικοπή, ώστε το επιτόκιο καταθέσεων να φθάσει στο 1,75% μέχρι τον Οκτώβριο του 2025. Οι τιμές των παραγώγων στις ΗΠΑ, εν τω μεταξύ, υποδηλώνουν ότι το επιτόκιο θα μειωθεί σε περίπου 3% έως τον Οκτώβριο του 2025, από περίπου 4,9% σήμερα.

Ο Πάουελ και οι ομόλογοί του απέχουν ακόμη από το να χρειαστεί να σκεφτούν μια αλλαγή πλεύσης. Ομως, έχοντας δυσκολευθεί να ανακόψουν μια πληθωριστική άνοδο τα τελευταία πέντε χρόνια, είναι πιθανόν να ανταποκριθούν ακόμη πιο γρήγορα εάν παρατηρήσουν κλιμάκωση στη Μέση Ανατολή.

Δοκιμάζονται ξανά οι αντοχές της διεθνούς εφοδιαστικής αλυσίδας

Ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή, η απεργία στα λιμάνια των ΗΠΑ και η ξηρασία

Οι παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού βρίσκονται ξανά υπό πίεση. Η κρίση στη Μέση Ανατολή, η απεργία στα λιμάνια των ΗΠΑ και η ξηρασία στην Κεντρική Αμερική μεταξύ άλλων, θα μπορούσαν να προκαλέσουν νέο πονοκέφαλο στους εξαγωγείς, εκτοξεύοντας παράλληλα τον πληθωρισμό.

Με νωπές τις μνήμες από την πανδημία που ανέτρεψε το παγκόσμιο εμπόριο, οι ναυτιλιακοί κολοσσοί δοκιμάζονται και η μεταφορά εμπορευμάτων γίνεται όλο και πιο απαιτητική και δαπανηρή. Ο τελευταίος χρόνος ήταν δύσκολος, ιδίως λόγω της σύρραξης στη Μέση Ανατολή και του αντίκτυπου που είχε στην κίνηση του εμπορίου μέσω της Ερυθράς Θάλασσας. Η κυκλοφορία έχει μειωθεί κατά τα δύο τρίτα μέσω της βασικής ναυτιλιακής οδού από πέρυσι όταν ξεκίνησαν οι επιθέσεις από τους αντάρτες Χούθι. Πολλές εταιρείες, ανάμεσά τους μεγάλα ονόματα του κλάδου όπως η Maersk, εγκατέλειψαν την εν λόγω διαδρομή, επιλέγοντας να ταξιδέψουν γύρω από το Ακρωτήριο της Καλής Ελπίδας, κάτι που μπορεί να προσθέσει 10 ημέρες στα ταξίδια και σημαντικό κόστος.

Η αναζωπύρωση της κρίσης στη Μέση Ανατολή δημιουργεί φόβους ότι ακόμη περισσότερα πλοία ενδέχεται να αποφύγουν τη διαδρομή. Ο Πίτερ Σαντ από την πλατφόρμα ανάλυσης Xeneta θεωρεί ότι η τελευταία κλιμάκωση θα έχει μικρότερο αντίκτυπο, καθώς τα περισσότερα πλοία μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων απέφευγαν ήδη την Ερυθρά Θάλασσα, προειδοποιεί ωστόσο ότι «η περαιτέρω επιδείνωση της κατάστασης σημαίνει ότι απομακρύνεται η μεγάλης κλίμακας επιστροφή των πλοίων στην περιοχή». Την ίδια στιγμή, η κυκλοφορία μέσω της διώρυγας του Παναμά έχει μειωθεί επίσης μετά την ξηρασία που ανάγκασε τη διαχειρίστρια αρχή της να μειώσει το ανώτατο όριο στον αριθμό των πλοίων που τη διαπλέουν, από 36 την ημέρα σε 20. Στο εκρηκτικό «κοκτέιλ» προστέθηκαν οι κινητοποιήσεις των λιμενεργατών στην ανατολική ακτή των ΗΠΑ. Την 1η Οκτωβρίου, σχεδόν 50.000 μέλη του σωματείου International Longshoremen's Association προχώρησαν σε απεργία επ' αόριστον, επηρεάζοντας 14 λιμάνια σε όλη την ανατολική ακτή των ΗΠΑ. Ο Μάρκο Φορτζιόνε, γενικός διευθυντής στο Chartered Institute of Export and International Trade, ανέφερε ότι όλα αυτά τα ζητήματα δείχνουν ότι οι «πολύ εύθραυστες» αλυσίδες εφοδιασμού αντιμετωπίζουν «εξαιρετικές πιέσεις». Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και η εμπορική αντιπαράθεση ΗΠΑ - Κίνας, καθώς και γεγονότα όπως η κατάρρευση της γέφυρας της Βαλτιμόρης, έχουν αυξήσει την αναταραχή στην εφοδιαστική αλυσίδα, εκτοξεύοντας το κόστος μεταφοράς αγαθών.

ΑΠΕ

Στο εκρηκτικό «κοκτέιλ» που επηρεάζει τις διεθνείς μεταφορές προστέθηκαν οι κινητοποιήσεις των λιμενεργατών στην ανατολική ακτή των ΗΠΑ. Την 1η Οκτωβρίου, ξεκίνησε απεργία επ' αόριστον, επηρεάζοντας 14 λιμάνια σε όλη την ανατολική ακτή των ΗΠΑ.

Η αύξηση του κόστους μεταφοράς προϊόντων ενδέχεται να προκαλέσει ένα νέο κύμα ακρίβειας.

Οι εταιρείες που επιλέγουν να περάσουν από το Ακρωτήριο της Καλής Ελπίδας, σημειωτέον, αντιμετωπίζουν πρόσθετο κόστος 40% στα καύσιμα, ενώ οι τιμές των εμπορευματοκιβωτίων έχουν επίσης αυξηθεί. Σύμφωνα με την Xeneta, οι τιμές spot για εμπορευματοκιβώτια μήκους 12 μέτρων που κινούνταν μεταξύ της Ανατολικής Ασίας και της Βόρειας Ευρώπης, ανήλθαν στα 8.587 δολάρια ανά εμπορευματοκιβώτιο όταν η αγορά κορυφώθηκε τον Ιούλιο, 468% υψηλότερα από τον Δεκέμβριο του 2023, πριν από τις επιθέσεις των Χούθι. Οι απεργίες των λιμενεργατών στις ΗΠΑ έχουν ήδη επηρεάσει τις τιμές των εμπορευματοκιβωτίων από τη βόρεια Ευρώπη έως την ανατολική ακτή της Αμερικής, με ένα μέσο κοντέινερ 12 μέτρων να κοστίζει τώρα 2.861 δολάρια, σε σύγκριση με 1.836 δολάρια στο τέλος Αυγούστου.

Η αγορά προετοιμάζεται, εν τω μεταξύ, για μια πιθανή διακοπή στην παραγωγή αργού του Ιράν σε περίπτωση που το Ισραήλ πλήξει την πετρελαϊκή υποδομή του. Η Goldman Sachs εκτιμά ότι το Ιράν είναι σε θέση να παράγει έως και 1 εκατ. βαρέλια πετρελαίου την ημέρα. Η τιμή του πετρελαίου σκαρφάλωσε για δεύτερη συνεχόμενη ημέρα σχεδόν στα 76 δολάρια το βαρέλι την Τετάρτη, από 71 δολάρια στην αρχή της εβδομάδας, ενώ ορισμένοι αναλυτές πιστεύουν ότι η τιμή του θα μπορούσε να ξεπεράσει τα 80 δολάρια εντός των ημερών. Οι παρενέργειες από την πανδημία και τις δύο μεγάλες συγκρούσεις γίνονται αισθητές από τους εισαγωγείς και τους εξαγωγείς. Εάν επιλέξουν να μετακυλίσουν αυτό το κόστος στους καταναλωτές, τότε οι πολίτες ενδέχεται να δουν και πάλι τους προϋπολογισμούς τους να πιέζονται.

Μια σούπερ μίνι φούστα «έσωσε» την Prada

Χρειάστηκε κάτι πολύ μικρό για να μπορέσει η Prada να κάνει αυτό που δεν κατάφεραν τα περισσότερα από τα ονόματα της πολυτέλειας φέτος: να αναπτυχθεί. Σαν ένας από τους λιγοστούς κερδισμένους μιας δύσκολης χρονιάς για τη βιομηχανία του luxury, η Prada χρωστάει την επιτυχία της σε μόλις 25 εκατοστά υφάσματος.

Τόσο είναι το μήκος της σούπερ μίνι φούστας της θυγατρικής της, Miu Miu, που έκανε το ντεμπούτο της στις πασαρέλες το 2021 και στη συνέχεια έγινε viral, κατακτώντας το TikTok και τα εξώφυλλα των περιοδικών μόδας. «Πιστεύω ότι το "θαύμα" στην Prada είναι η Miu Miu», λέει στο Business Insider ο Λούκα Σόλκα, αναλυτής της Bernstein.

Χάρη στη Miu Miu αλλά και σε μια σειρά από έξυπνες επιχειρηματικές κινήσεις της μητρικής, η Prada καταφέρνει να διατηρεί τον ενθουσιασμό όχι μόνο των καταναλωτών, αλλά και των επενδυτών, φέρνοντας τη μετοχή της σε ανοδική τροχιά.

Οι πωλήσεις της για το πρώτο μισό του έτους ήταν αυξημένες κατά 14% σε σύγκριση με το 2023 και κατά 34% σε σχέση με το 2022. Αντιθέτως, μεγάλα ονόματα του κλάδου όπως οι LVMH και Kering είδαν τις πωλήσεις τους να μειώνονται, κατά 1% και 11% αντίστοιχα, σε σχέση με τα περυσινά επίπεδα.

Ετσι, η μετοχή της Prada ενισχύεται κατά 30% από τις αρχές του έτους, ξεπερνώντας τις επιδόσεις ακόμη και του Hermes.

Ο ιταλικός οίκος μόδας έχει ιστορία που μετράει 111 χρόνια, καθώς ξεκίνησε από ένα κατάστημα δερμάτινων ειδών στο Μιλάνο για να γίνει μια υπερδύναμη της πολυτέλειας, που ωστόσο παραμένει μια οικογενειακή επιχείρηση.

Και εάν διανύει μια εξαιρετικά καλή περίοδο, το οφείλει στο μικρότερο, πειραματικό brand του ομίλου, μια και η Miu Miu έχει γίνει περιζήτητη. Αυτή τη στιγμή βρίσκεται στη δεύτερη θέση του The Lyst Fashion Index, που μετράει τα πιο επιθυμητά brands της μόδας ανά τρίμηνο. Οι αναζητήσεις για προϊόντα της Miu Miu στην πλατφόρμα μεταπώλησης πολυτελών μεταχειρισμένων ειδών The RealReal αυξήθηκαν φέτος κατά 47%.

Πώς ο ιταλικός οίκος μόδας είναι από τους λίγους κερδισμένους μιας δύσκολης χρονιάς για τον κλάδο πολυτελείας.

Οι «micro mini» φούστες που κυκλοφόρησαν το 2021, μια συνεργασία με τη New Balance στα αθλητικά παπούτσια και η σειρά τσαντών Wander έχουν κερδίσει τον χώρο της μόδας.

Τα αποτελέσματα για τη Miu Miu είναι εντυπωσιακά. Οι λιανικές πωλήσεις της αυξήθηκαν κατά 50% το 2023 και κατά 86% το πρώτο μισό του 2024. Το περασμένο τρίμηνο, η κίνηση στην ιστοσελίδα της ήταν αυξημένη κατά 110% συγκριτικά με πέρυσι. Και το brand αναμένεται να σπάσει το φράγμα του 1 δισ. δολαρίων σε πωλήσεις φέτος.

Η Miu Miu επιστράτευσε αστέρια όπως οι Σίντνεϊ Σουίνι και Τζίτζι Χαντίντ στις τελευταίες διαφημιστικές καμπάνιες της, ενώ κατάφερε να κερδίσει και τη δύσκολη ασιατική αγορά, μέσω συνεργασιών με προσωπικότητες της κορεατικής ποπ σκηνής και αστέρια της Κίνας.

Βέβαια, όσοι παρακολουθούν τη βιομηχανία της μόδας γνωρίζουν ότι οι τάσεις φεύγουν τόσο εύκολα όσο έρχονται. Η ιστορία της Prada, και κυρίως η ξαφνική ανάπτυξη της Miu Miu, θυμίζει κάτι από την απότομη άνοδο και τη μετέπειτα πτώση της Gucci.

Χάρη στη θυγατρική της, Miu Miu, και στις προτάσεις μόδας της, οι πωλήσεις της Prada για το πρώτο μισό του έτους ήταν αυξημένες κατά 14% σε σύγκριση με το 2023 και κατά 34% σε σχέση με το 2022.

Κίνδυνος προστίμων για ρύπους στις ευρωπαϊκές βιομηχανίες Ι.Χ.

Οι αυστηρότεροι κανονισμοί της Ε.Ε. θα ισχύσουν από το 2025 και μετά

Οι κορυφαίοι όμιλοι στον κλάδο αυτοκινήτου στη Γηραιά Ήπειρο ανησυχούν ολοένα και περισσότερο για την προοπτική τεράστιων προστίμων λόγω νέων κανόνων για τις εκπομπές ρύπων. Και αυτό το κλίμα οξύνεται ιδιαίτερα, διότι η ζήτηση ηλεκτρικών οχημάτων με τις μηδενικές εκπομπές υποχωρεί ενόψει της εφαρμογής αυστηρότερων ορίων διοξειδίου του άνθρακα στους ομίλους του κλάδου. Ειδικότερα, όσες εταιρείες αυτοκινήτου έχουν παρουσία στην ευρωπαϊκή αγορά θα πρέπει να συμμορφωθούν από το 2025 και μετά με αυστηρότερους κανονισμούς ρύπων. Το ανώτατο όριο στις μέσες εκπομπές αναφορικά με τις πωλήσεις νέων οχημάτων μειώνεται στα 93,6 γραμμάρια CO_2 ανά χιλιόμετρο (g/km), όπερ μεταφράζεται σε ελάττωση κατά 15% από τη βασική γραμμή του 2021 των 110,1 γραμμαρίων CO_2 ανά χιλιόμετρο. Το να υπερβεί κανείς τα εν λόγω όρια, τα συμπεφωνημένα το 2019 στο πλαίσιο των στόχων της Ε.Ε. για κλιματική ουδετερότητα έως το 2050, ίσως οδηγήσει σε επαχθή πρόστιμα, αναφέρει ο Ρίκο Λούμαν, υψηλόβαθμος οικονομολόγος στον τομέα των μεταφορών και της εφοδιαστικής αλυσίδας στην ολλανδική τράπεζα ING. «Τα πρόστιμα είναι πραγματικά τεράστια. Οταν το υπολογίσεις, αντιλαμβάνεσαι πως εύκολα αγγίζουν πολλά εκατ. με βάση τους όγκους παραγωγής αυτοκινήτων», υπογράμμισε στο CNBC μέσω τηλεδιάσκεψης.

Ο διευθύνων σύμβουλος της Renault, Λούκα ντε Μέο, είχε δηλώσει τον Σεπτέμβριο ότι, εάν οι πωλήσεις ηλεκτρικών αυτοκινήτων στη Γηραιά Ήπειρο διατηρηθούν ως έχουν, τότε ο κλάδος συνολικά μπορεί να κληθεί να πληρώσει 15 δισ. ευρώ σε οικονομικές κυρώσεις ή να εγκαταλείψει πλήρως την παραγωγή 2,5 εκατ. οχημάτων

Ο κλάδος συνολικά μπορεί να κληθεί να πληρώσει 15 δισ. ευρώ σε οικονομικές κυρώσεις, λόγω των νέων κανόνων για τις εκπομπές ρύπων, λέει ο CEO της Renault.

REUTERS

Το πρόβλημα οξύνεται λόγω της υποχώρησης της ζήτησης για ηλεκτρικά οχήματα.

και πλέον. Τα σχετικά αναφέρει το Ρόιτερς, επικαλούμενο συνέντευξή του στο γαλλικό ραδιόφωνο. Η δε Ενωση Ευρωπαϊκών Αυτοκινητοβιομηχανιών (ACEA) επισημαίνει ότι η βιομηχανία δεν έχει τις αναγκαίες προδιαγραφές για τη μετάβαση στις μηδενικές εκπομπές. Επιπλέον, προειδοποίησε πως οι τρέχοντες κανόνες της Ε.Ε. «δεν εξηγούν τις βαθιές αλλαγές στο γεωπολιτικό και στο οικονομικό σκηνικό, που έχουν παγκοσμίως συντελεστεί» τα τελευταία χρόνια. «Οι ευρωπαϊκές αυτοκινητοβιομηχανίες, ενωμένες υπό την ACEA, καλούν τα θεσμικά όργανα της Ε.Ε. να υποβάλουν επείγοντα μέτρα ανακούφισης, πριν τεθούν σε ισχύ οι νέοι κανόνες», καταγράφεται σε ανακοίνωση της Ενωσης στις 19 Σεπτεμβρίου, την οποία αναφέρει το CNBC.

Βέβαια, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διά του εκπροσώπου της, Τιμ Μακφί, τονίζει ότι ο ευρωπαϊκός κλάδος αυτοκινήτου έχει ακόμη προθεσμία ενός 15μήνου, προκειμένου να εκπληρώσει τα νέα ζητούμενα. Ακόμη προσέθεσε ότι είναι «πολύ νωρίς για να κάνουμε εικασίες» σχετικά με τα πιθανά πρόστιμα. «Εχουμε σχεδιάσει αυτές τις πολιτικές, ώστε η βιομηχανία και το συνολικό οικοσύστημα να έχουν χρόνο να προσαρμοστούν, αλλά, φυσικά, είμαστε ευαίσθητοι στις προκλήσεις που θέτουν οι στόχοι για το CO_2 σε αυτοκίνητα και φορτηγά το 2025». Πάντως, δεν είναι όλοι απαισιόδοξοι για τις προοπτικές του κλάδου, ο οποίος δεν θεωρούν ότι περνάει μια συνολική κρίση στην Ε.Ε. Σύμφωνα με ανάλυση της εταιρείας πίεσης για την εξισορρόπηση μεταφορών και περιβάλλοντος, Transport & Environment, ο κλάδος τελεί σε μεταβατικό στάδιο, έως ότου προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα. Τέλος, προτείνουν οι εταιρείες να δώσουν βάρος στα υβριδικά μοντέλα και στα οχήματα εξοικονόμησης καυσίμου, οπότε να μπορέσουν τεχνητά να μειώσουν τους ρύπους τους, καθώς και να επιμερίσουν από κοινού τις εκπομπές με άλλες αυτοκινητοβιομηχανίες, αποφεύγοντας τα πρόστιμα.

Οι «ουρανοκατέβατες» κληρονομιές

Οταν η 64χρονη Κέλεϊ Γκίλπιν ΜακΚέιγκ έλαβε ένα τηλεφώνημα που την ενημέρωνε ότι ένας ξάδελφος με τον οποίο είχε να μιλήσει 20 χρόνια, της είχε αφήσει χρήματα, αρχικά πίστεψε ότι επρόκειτο για κάποια απάτη. Κανείς στην οικογένεια δεν γνώριζε ότι ο συγγενής τους είχε πεθάνει σε εργατικό δυστύχημα. Αλλά καθώς δεν είχε παιδιά ή διαθήκη, τα περιουσιακά στοιχεία του μοιράστηκαν ανάμεσα στα ξαδέλφια και έναν θείο του. Το μερίδιο της Γκίλπιν ΜακΚέιγκ ήταν 2.300 δολάρια.

Σε μία εποχή που όλο και περισσότεροι άνθρωποι αποφασίζουν να μην κάνουν παιδιά, τέτοιες κληρονομιές «από το πουθενά» γίνονται συχνότερες. Είναι μάλιστα τόσο συχνές πια, ώστε στις ΗΠΑ έχουν και ένα όνομα: Ο κληρονόμος που γελά. Σε αντίθεση με τους περισσότερους κληρονόμους, που θρηνούν τον άνθρωπο που έχασαν, αυτοί οι μακρινοί συγγενείς συχνά δεν έχουν ιδιαίτερους δεσμούς με τον αποθανόντα. «Το μόνο που κάνουν είναι να παίρνουν τα χρήματα και να λένε: "Χα, χα. Για κοίτα"», λέει στη Wall Street Journal ο Μάικλ Ετινγκερ, δικηγόρος από τη Νέα Υόρκη που ασχολείται με κληρονομιές.

Σύμφωνα με έρευνα του Pew Research Center, το 20% των ενηλίκων άνω των 50 ετών στις ΗΠΑ δεν έχει κάνει παιδιά. Και πολλοί από αυτούς δεν έχουν σκεφτεί να κάνουν διαθήκη. Τα χρήματα αυτών των ανθρώπων

Το 20% των ενηλίκων άνω των 50 ετών στις ΗΠΑ δεν έχει παιδιά. Οι περιουσίες τους συχνά καταλήγουν στα χέρια μακρινών συγγενών. Πρόκειται για τους «κληρονόμους που γελούν», όπως αποκαλούνται. «Το μόνο που κάνουν είναι να παίρνουν τα χρήματα και να λένε: "Χα, χα. Για κοίτα"», λέει ο Μάικλ Ετινγκερ, δικηγόρος στη Νέα Υόρκη που ασχολείται με κληρονομιές.

SHUTTERSTOCK

Σε μια εποχή που πολλοί δεν έχουν παιδιά, πληθαίνουν οι μακρινοί συγγενείς που κληρονομούν περιουσίες από το πουθενά.

συχνά καταλήγουν στα χέρια μακρινών συγγενών που δεν το περιμένουν. Καθώς οι baby boomers μεγαλώνουν, τρισεκατομμύρια δολάρια αναμένεται να αλλάξουν χέρια. Ασφαλώς, οι περισσότεροι άνθρωποι αφήνουν την περιουσία τους σε συζύγους και παιδιά όταν πεθαίνουν. Μια έρευνα της Federal Reserve στις ΗΠΑ διαπίστωσε ότι το 82% των κληρονομιών προέρχεται από τους γονείς.

Ομως, οι άνθρωποι που δεν έχουν παιδιά επιθυμούν να αφήσουν μεγαλύτερο μέρος της περιουσίας τους σε φιλανθρωπικά ιδρύματα, φίλους και πιο μακρινούς συγγενείς, όπως έδειξε μια έρευνα που έγινε στις ΗΠΑ από δύο καθηγητές νομικής του Yale, με τη συμμετοχή 9.000 ενηλίκων. Η 33χρονη Ρεμπέκα Φόρνγουαλτ είναι συγγραφέας. Οταν έκλεισε συμβόλαιο για να γράψει ένα βιβλίο, έβαλε την αμοιβή της σε ένα τραστ και όρισε τους γονείς της ως κληρονόμους. Εάν αυτοί έχουν πεθάνει, η περιουσία της θα περάσει στην αδελφή της και 5-6 στενούς φίλους, ενώ η Φόρνγουαλτ έχει ορίσει και ένα ποσό 30.000 δολαρίων για τη φροντίδα των δύο σκυλιών της.

Η έρευνα του Yale έδειξε ότι όσοι δεν έχουν απογόνους σκοπεύουν να αφήσουν το 10% της περιουσίας τους σε φιλανθρωπικούς σκοπούς. Πρόκειται για ποσοστό τριπλάσιο σε σχέση με εκείνους που έχουν παιδιά.

Ομως, σύμφωνα με τους οικονομικούς συμβούλους, όσοι δεν έχουν παιδιά, έχουν μια μεγαλύτερη ανησυχία: Εάν θα διαθέτουν αρκετά χρήματα για να ζήσουν άνετα στα γηρατειά τους, με δεδομένο ότι δεν έχουν παιδιά για να ζητήσουν βοήθεια. Η 50χρονη Βρετανίδα Κίρστεν Τόμπικς και ο σύζυγός της έχουν αποφασίσει να μοιράσουν την περιουσία τους ανάμεσα σε καμιά δεκαριά ανίψια. Ομως, όπως λέει στη Wall Street Journal, το να διαλέξουν τους κληρονόμους τους ήταν εύκολο. Το να αποφασίσουν από ποιον θα ζητήσουν βοήθεια όταν θα γεράσουν, ήταν πιο δύσκολο. «Πολλοί από εμάς βρισκόμαστε σε μια ηλικία όπου φροντίζουμε τους γονείς μας. Ποιος θα το κάνει αυτό για εμάς;», αναρωτιέται.

Το Μπουτάν κατέχει 13.011 bitcoin μέσω του κρατικά ελεγχόμενου κολοσσού Druk Holdings, όπως αποκάλυψε πρόσφατα η εταιρεία Arkham Intelligence.

Σε παγκόσμιο κέντρο των κρυπτονομισμάτων αναδύεται το Μπουτάν

«Η ακαθάριστη εθνική ευτυχία είναι πιο σημαντική από το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν», είχε πει ο τέταρτος μονάρχης του Μπουτάν, Jigme Singye Wangchuck, στα τέλη της δεκαετίας του '70, αποδεικνύοντας ότι η πολύ μικρή χώρα ανάμεσα στην Κίνα και την Ινδία εστίαζε ανέκαθεν περισσότερο στην πνευματικότητα παρά στα οικονομικά. Τώρα, αυτή η ισορροπία φαίνεται να αλλάζει σταδιακά, καθώς το Μπουτάν, το μικρό κράτος στην οροσειρά των Ιμαλαΐων, αναδύεται απροσδόκητα ως το νέο παγκόσμιο κέντρο για την αγορά κρυπτονομισμάτων.

Προηγουμένως γνωστό μόνο για τα βουκολικά τοπία και τα βουδιστικά μοναστήρια, το Μπουτάν κατέχει 13.011 bitcoin μέσω του κρατικά ελεγχόμενου κολοσσού Druk Holdings, όπως αποκάλυψε πρόσφατα η εταιρεία Arkham Intelligence. Πρόκειται για διπλάσια ποσότητα από αυτά που φέρεται να κατέχει το Ελ Σαλβαδόρ, το οποίο θεωρείται διεθνής «πρωτεύουσα» των κρυπτονομισμάτων, καθώς είναι η πρώτη χώρα που υιοθέτησε το bitcoin ως επίσημο νόμισμα. Στις τρέχουσες τιμές, το ποσό αυτό αντιστοιχεί περίπου στα 780 εκατ. δολάρια και για έναν πληθυσμό περίπου 780.000 κατοίκων στο Μπουτάν, πρόκειται για 1.000 δολάρια σε bitcoin ανά κάτοικο.

«Σε αντίθεση με τις περισσότερες κυβερνήσεις, τα bitcoin του Μπουτάν δεν προέρχονται από κατασχέσεις περιουσιακών στοιχείων από τις Αρχές, αλλά από δραστηριότητες εξόρυξης (mining) bitcoin, οι οποίες έχουν αυξηθεί δραματικά από τις αρχές του 2023», εξηγεί η Arkham, αναφερόμενη στις ενέργειες της Druk Holdings. Πλην των bitcoin, οι Αρχές του Μπουτάν κατέχουν ethereum, 3 εκατ. δολάρια σε BNB και 20.000 δολάρια στην πλατφόρμα blockchain Polygon.

Οταν άρχισαν να ανακάμπτουν οι τιμές των κρυπτονομισμάτων το Μπουτάν κατάλαβε καλύτερα και τις οικονομικές του προοπτικές σε ό,τι αφορά την εξόρυξη. Εξάλλου, τα 780 εκατ. δολάρια σε bitcoin είναι σημαντικό ποσό για μία χώρα με ΑΕΠ περίπου 3 δισ. δολαρίων. Ετσι, η κυβέρνηση εξετάζει την πώληση μέρους των κρυπτονομισμάτων, προκειμένου να στηρίξει την τόνωση των μισθών. Αξίζει να σημειωθεί ότι ενώ στο Ελ Σαλβαδόρ υπήρξαν κάποιες αντιδράσεις από τον κόσμο για την κίνηση της κυβέρνησης να επενδύσει δημόσια χρήματα σε bitcoin, η προσέγγιση του κόσμου στο Μπουτάν είναι πιο θετική. Ετσι τουλάχιστον έδειξε πρόσφατη έρευνα φοιτητών που δημοσιεύθηκε στο επιστημονικό περιοδικό Universal Journal of Financial Economics.

Οι Αρχές της μικρής χώρας, με ΑΕΠ περίπου 3 δισ., κατέχουν 780 εκατ. δολάρια σε bitcoin.

Η επενδυτική στρατηγική του Μπουτάν πάντως επεκτείνεται πέραν των κρυπτονομισμάτων και περιλαμβάνει υποδομές, ενέργεια και τεχνολογία, όπως drones και data centers, καθώς και ορυχεία για εξορύξεις.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ

Πρόθεση της εταιρείας ELDIONE HOLDING LTD με αριθμό εγγραφής HE 319329, για μεταφορά έδρας εκτός της Δημοκρατίας με ειδικό ψήφισμα του μοναδικού μετόχου της ως ανω εταιρείας με ημερομηνία 31/08/2024, αποφασίστηκε η εταιρεία να προβεί σε αίτηση προς τον Έφορο Εταιρειών Κύπρου, σύμφωνα με το Άρθρο 3541 του περι Εταιρειών Νόμου Κεφ. 113, για εγγραφή της ως συνεχίζουσας εκτός της Δημοκρατίας και για συνέχιση της εταιρείας στις Σεϋχέλλες.

Παρακαλείται οποιοσδήποτε πιστωτής της εταιρείας επιθυμεί να φέρει ένσταση για συνέχιση της εταιρείας να αποταθεί ενώπιον δικαστηρίου εντός 3 μηνών από την ημερομηνία της παρούσας δημοσίευσης, επιδεικνύοντας επαρκή λόγο γιατί δεν πρέπει να πραγματοποιηθεί η εν λόγω συνέχιση της εταιρείας.

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ
ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΣ

Τη Δευτέρα 14 Οκτωβρίου, 2024 στις 9:00πμ στη Δημοσιογραφική Εστία (δίπλα από Αρχηγείο Αστυνομίας) στη Λευκωσία θα διεξαχθεί Δημόσιος Πλειστηριασμός που θα περιλαμβάνει επαγγελματικούς Τόρνους, εξωλέμβιες μηχανές βάρκας, ηλεκτρογεννήτριες, μεταλλικά ράφια και ερμάρια, κουγκρομηχανές, κομπρεσσόρους, πρέσα πελεκάνου, τροχόσπιτο και διάφορα άλλα.

Τα αντικείμενα βρίσκονται στις Κρατικές Αποθήκες στη Βιομηχανική περιοχή Παλλουριώτισσας στη Λευκωσία, δίπλα από το ΣΟΠΑΖ.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να τα επιθεωρήσουν από την Δευτέρα 7/10/2024 μέχρι και την Παρασκευή 11/10/2024 (εκτός Σάββατο/Κυριακή) μεταξύ 7:30πμ-1:00μμ και το πρωί του Πλειστηριασμού μεταξύ 7:30-8:30πμ.

Για περισσότερες πληροφορίες και καταλόγους απευθύνεστε στους Δημοπράτες:

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ ΛΤΔ
Τ. Παπαδόπουλου 6, Άγιος Δομέτιος, Λευκωσία
ΤΗΛ: 99639733, 22778751

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Real Estate
ΚΥΡΙΑΚΗ 6 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2024

Αυξήσεις στα ζητούμενα ενοίκια έως και 31,4% το τρίτο τρίμηνο

Για πώληση κατοικίας οι απαιτήσεις των ιδιοκτητών είναι ενισχυμένες έως 36%

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Με αυξήσεις των τιμών πώλησης κατοικιών έως 36%, επίδοση που καταγράφηκε στο κέντρο του Πειραιά, ολοκληρώθηκε το τρίτο τρίμηνο του έτους. Μεγάλες αυξήσεις καταγράφουν κι άλλες κοντινές περιοχές, όπως η περιοχή Ταμπούρια - Αγία Σοφία με αύξηση 33,8%, η Δραπετσώνα με 31,6% και ο Αγιος Ιωάννης Ρέντης με 27,9%. Μεγάλη αύξηση κατά 29,7% σημείωσαν και οι τιμές πώλησης στην Ανθούσα.

Πάντως, συνολικά, έχει αρχίσει να καταγράφεται μια τάση ήπιας επιβράδυνσης του ανοδικού ρυθμού τιμών των κατοικιών, καθώς

Πανελλαδικά η αύξηση της μέσης ζητούμενης τιμής πώλησης είναι αυξημένη 6,8% και αυτή της ενοικίασης 7,6%.

σε πανελλαδικό επίπεδο η αύξηση διαμορφώνεται σε 6,8%, σε ετήσια βάση. Αντιστοίχως, οι μέσες ζητούμενες τιμές ενοικίασης αυξήθηκαν κατά 7,6%. Στελέχη της αγοράς ακινήτων εκτιμούν ότι κατά τη διάρκεια των τελευταίων μηνών η αγορά κινήθηκε στους ρυθμούς της προσδοκίας για τον δεύτερο κύκλο του προγράμματος «Σπίτι μου», με αποτέλεσμα να παρατηρηθεί μια γενικότερη στασιμότητα, ιδίως όσον αφορά τον όγκο των συναλλαγών και την ολοκλήρωση νέων συμφωνιών αγοραπωλησίας. Ωστόσο, από τις αρχές Σεπτεμβρίου και μετά, όταν έγιναν γνωστοί και οι όροι του νέου προγράμματος, παρατηρείται εκ νέου κινητικότητα, η οποία αναμένεται να αποτυπωθεί και στις τιμές τους επόμενους μήνες.

Οσον αφορά την ενοικίαση, οι μεγαλύτερες αυξήσεις μέσης ζητούμενης τιμής ενοικίασης το τρίτο τρίμηνο σημειώθηκαν στο Νέο Φάληρο (31,4%), στον Αγιο Στέφανο (24,9%), στην περιοχή Πειραϊκή - Χατζηκυριάκειο (23,3%), στη Βάρη - Βάρκιζα (23,0%) και στον Μαραθώνα (22,2%). Οσον αφορά τις ακριβότερες περιοχές, αυτές είναι τα νότια προάστια της Αττικής, οι Κυκλάδες, τα βόρεια προάστια, το κέντρο της Αθήνας και ο Πειραιάς. Παράλληλα, η ανάλυση του Spitogatos.gr επισημαίνει ότι ανάμεσα στις ακριβότερες περιοχές για ενοικίαση κατοικίας βρίσκεται και η Χαλκιδική, όπου οι τιμές της βραχυχρόνιας μίσθωσης συνεχίζουν να ασκούν ανοδικές πιέσεις στις τιμές ενοικίων. Για παράδειγμα στη Βουλιαγμένη, που είναι η ακριβότερη περιοχή, η μέση ζητούμενη τιμή ενοικίασης αγγίζει τα 20 ευρώ/τ.μ., ενώ ακολουθούν κατά σειρά το Κολωνάκι με 16,7 ευρώ/τ.μ., η Γλυφάδα με 16,5 ευρώ/τ.μ., το Παλαιό Ψυχικό με 16 ευρώ/τ.μ. και η Βούλα με 15,7 ευρώ/τ.μ. Στον αντίποδα, η φθηνότερη περιοχή είναι το Πέραμα με 6,7 ευρώ/τ.μ., ενώ ακολουθούν οι Αχαρνές με 7,1 ευρώ/τ.μ., το Καματερό και οι Αγιοι Ανάργυροι με 7,1 ευρώ/τ.μ. και το Κρυονέρι με 7,3 ευρώ/τ.μ.

Εν τω μεταξύ, υπερτιμημένες θεωρεί τις τιμές πώλησης κατοικιών, αλλά και των καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης, σχετική ανάλυση του Ελληνοαμερικανικού Επιμελητηρίου για το πρώτο εξάμηνο του έτους. Αντιθέτως, κατηγορίες όπως οι εξοχικές κατοικίες, τα ξενοδοχεία και τα γραφεία εμφανίζουν σημαντικές προοπτικές μελλοντικής ανάπτυξης. Τα παραπάνω αποκτούν ιδιαίτερη σημασία καθώς η σχετική ανάλυση επιχειρεί να καταγράψει τις τάσεις της εγχώριας αγοράς ακινήτων και τις επενδυτικές ευκαιρίες που παρουσιάζονται, με στόχο να διευκολυνθεί η λήψη αποφάσεων από όσους ενδιαφέρονται να τοποθετηθούν στην ελληνική αγορά ακινήτων.

Σύμφωνα με τη σχετική έκδοση, «η ελληνική αγορά ακινήτων ανακάμπτει μετά μια μακρά περίοδο ύφεσης. Η Ελλάδα έχει θετική δυναμική, αν και προβλέπεται ένας πιο αργός ρυθμός από το δεύτερο εξάμηνο του 2024. Η προσιτή στέγαση είναι ένα πιεστικό κοινωνικό ζήτημα και τα κυβερνητικά κίνητρα ενδέχεται να δημιουργήσουν μια νέα υποκατηγορία περιουσιακών στοιχείων». Παράλληλα, επισημαίνεται ότι κατά το πρώτο εξάμηνο η αγορά ακινήτων παρουσίασε ισχυρές επιδόσεις σε αποθηκευτικούς χώρους, γραφεία και ξενοδοχεία, ενώ τα ακίνητα κατοικιών καθώς και οι χώροι βραχυχρόνιας μίσθωσης εμφανίστηκαν υπερτιμημένα. Οι θετικές επιπτώσεις περιλάμβαναν την οικονομική ανάκαμψη, την πολιτική σταθερότητα και την αύξηση του τουρισμού, αν και οι γεωπολιτικές αβεβαιότητες, ο πληθωρισμός και το υψηλό κόστος κατασκευής έθεσαν προκλήσεις. Οσον αφορά τους επόμενους έξι μήνες, ο τομέας των ξενοδοχείων, τα γραφεία, οι αποθηκευτικοί χώροι και οι εξοχικές κατοικίες αναμένεται να έχουν καλή απόδοση. Βασικοί μοχλοί για αυτή τη θετική προοπτική είναι η οικονομική σταθερότητα, ο ποιοτικός τουρισμός και οι βελτιώσεις σε επίπεδο επενδύσεων, αν και τα υψηλά επιτόκια, ο πληθωρισμός και οι γεωπολιτικές εντάσεις παραμένουν πιθανά εμπόδια.

ΠΗΓΗ: Spitogatos.gr
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η έκπτωση του ΕΝΦΙΑ δεν αύξησε τις ασφαλισμένες κατοικίες

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Κατά 6,3% αυξήθηκαν στα τέλη του α΄ τριμήνου του 2024 σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2023 οι κατοικίες που είναι ασφαλισμένες για καιρικά φαινόμενα και σεισμό, ανεβάζοντας τον αριθμό τους στις 555.341 σε σύνολο 6.371.901 που είναι οι κατοικίες σε όλη τη χώρα με βάση την απογραφή της ΕΛΣΤΑΤ το 2011. Εντούτοις, το ποσοστό της ασφαλιστικής κάλυψης στη χώρα παραμένει σε χαμηλά επίπεδα και συγκεκριμένα στο 18,3%, εμφανίζοντας μικρή αύξηση σε σύγκριση με το τελευταίο τρίμηνο του 2023, όπου το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 18,2%, καθώς το πλήθος των ασφαλιστηρίων συμβολαίων αυξήθηκε μόλις κατά 0,6%, στο 1,166 εκατ. από 1,159 εκατ. στα τέλη του 2023.

Οπως παρατηρεί η Ενωση Ασφαλιστικών Εταιρειών Ελλάδος (ΕΑΕΕ), «ενώ δεν αυξήθηκε ουσιαστικά το πλήθος των ασφαλισμένων κατοικιών, αυξήθηκε κατά 6,3% το ποσοστό αυτών που εμπίπτουν στις καλύψεις για την έκπτωση του ΕΝΦΙΑ».

Πρόκειται για τις κατοικίες που εκτός από την κάλυψη πυρός - σεισμού, έχουν και κάλυψη για φυσικές καταστροφές, οι οποίες αυξήθηκαν στο τέλος του α΄ τριμήνου του 2024 στις 555.341 έναντι 522.222 στα τέλη του 2023, καταγράφοντας άνοδο κατά 6%. Αυτό σημαίνει ότι όσοι είχαν ένα ασφαλιστήριο συμβόλαιο που τους κάλυπτε μόνο για πυρκαγιά ή σεισμό προσέθεσαν τις φυσικές καταστροφές, που αποτελούν ξεχωριστή κάλυψη και έτσι, ενώ ουσιαστικά δεν αυξήθηκε ο αριθμός των ασφαλισμένων κατοικιών με κάλυψη κτιρίου, αυξήθηκε ο αριθμός αυτών που έχουν το πλήρες πακέτο, δηλαδή για απλή φωτιά, σεισμό και καιρικά φαινόμενα.

Με βάση τα στοιχεία της ΕΑΕΕ σωρευτικά το μέτρο της έκπτωσης στον ΕΝΦΙΑ από το 2023, οπότε και ανακοινώθηκε, έχει συμβάλει στην αύξηση των ασφαλισμένων κατοικιών κατά 20,2% (από 969.584 σε 1.166.065), αλλά η εξέλιξη του α΄ τριμήνου του 2024 δείχνει ότι το μέτρο έχει χάσει τη δυναμική του και ότι η ασφαλιστική αγορά δεν έχει μεγιστοποιήσει το όφελος από το κίνητρο που έχει δοθεί. Με βάση τις εκτιμήσεις, η δρομολογούμενη από την κυβέρνηση αύξηση της έκπτωσης στο 20% από 10% σήμερα για κατοικίες αξίας άνω των 500.000 ευρώ θα δώσει μια κάποια νέα ώθηση στην ασφάλιση κατοικίας όταν θεσμοθετηθεί. Ερώτημα, ωστόσο, παραμένει εάν η ασφαλιστική αγορά είναι σε θέση να

Οσοι είχαν ήδη ασφαλισμένο το ακίνητό τους επέκτειναν το συμβόλαιο και για φυσικές καταστροφές, ώστε να έχουν τη μείωση του φόρου.

αξιοποιήσει το κίνητρο αυτό για να διευρύνει ουσιαστικά την ασφαλιστική κάλυψη απέναντι σε ακραία φυσικά φαινόμενα και καταστροφές. Τα στοιχεία της ΕΑΕΕ δείχνουν ότι από το σύνολο των 1,166 εκατ. ασφαλισμένων κατοικιών της χώρας, το 60,9%, δηλαδή 605.532 κατοικίες, συνδέουν την ασφαλιστική κάλυψη με το στεγαστικό τους δάνειο. Πρόκειται για υποχρεωτική ασφάλιση όταν κάποιος παίρνει ένα στεγαστικό δάνειο, γεγονός που δείχνει ότι μόνο το υπόλοιπο ποσοστό του 39% ασφαλίζει το ακίνητο οικειοθελώς, ενώ η συντριπτική πλειονότητα τα έχει ανασφάλιστα.

Σε ό,τι αφορά τη γεωγραφική διασπορά των ασφαλισμένων κατοικιών, ο κύριος όγκος εντοπίζεται στην Αττική, με 455.646 ασφαλισμένες κατοικίες και ποσοστό ασφαλιστικής κάλυψης 45,8%, και ακολουθούν η Κεντρική Μακεδονία με 14,4%, ενώ σε μονοψήφια ποσοστά διαμορφώνεται το ποσοστό της ασφαλιστικής κάλυψης στην υπόλοιπη χώρα.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Οι κτηματικές επιδόσεις του Σεπτεμβρίου

Τον Σεπτέμβριο συνήθως γίνεται ένα reset σε διάφορες εκφάνσεις της ζωής μας καθώς τελειώνει η περίοδος των διακοπών και αρχίζει η νέα ακαδημαϊκή χρονιά. Πρόκειται για ένα μήνα αυξημένων οικονομικών υποχρεώσεων για το μέσο νοικοκυριό και δεν είναι ο μήνας που η επένδυση σε ακίνητα αποτελεί προτεραιότητα. Πόσο μάλλον φέτος που η ακρίβεια είναι σε αφθονία παντού. Πέραν αυτού έχουμε την κλιμάκωση της γεωπολιτικής αποσταθεροποίησης, με την παγκόσμια αβεβαιότητα να αυξάνεται δεδομένων των συρράξεων αλλά και των επερχόμενων αμερικανικών εκλογών. Μπορεί το νέο κύμα ατόμων από Λίβανο και Ισραήλ που επιλέγουν τη χώρα μας σαν ένα ασφαλές καταφύγιο, να δίνουν μια ώθηση σε κάποιες τοπικές αγορές και σε κάποιες υποκατηγορίες ακινήτων, αλλά αυτό δεν αναμένεται να αποτελέσει ένα μόνιμο ή έστω παρατεταμένο φαινόμενο. Αντίθετα η αυξημένη αβεβαιότητα και το αναμενόμενο νέο ράλι τιμών του πετρελαίου θα έχει αρνητικές (αυξητικές) επιπτώσεις στο κόστος που με τη σειρά του θα οδηγήσει σε νέες αυξήσεις τιμών. Αυτό θα φέρει το μέσο νοικοκυριό σε βαθύτερη δυσχέρεια με ευρύτερες αρνητικές επιπτώσεις.

Πώς αποτυπώθηκαν τα πιο πάνω στα δεδομένα της κτηματαγοράς κατά τον περασμένο μήνα; Η ανάλυση πιο κάτω.

Τον Σεπτέμβριο του 2024 σημειώθηκαν συνολικά 1.530 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων, γεγονός που τον κατατάσσει στην έκτη θέση του πρώτου εννιαμήνου του τρέχοντος έτους. Αυτό αποτελεί μια χειροτέρευση σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο καθώς πέρσι ο Σεπτέμβριος είχε την τρίτη καλύτερη επίδοση μέσα στο εννιάμηνο. Φυσικά σε απόλυτους αριθμούς ο Σεπτέμβριος του 2023 ήταν οριακά καλύτερος από τον φετινό με 1.589 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων.

Σε επίπεδο πωλητηρίων εγγράφων (μελλοντικές μεταβιβάσεις ακινήτων που έγιναν), η παγκύπρια εικόνα για τον Σεπτέμβριο είναι ελαφρώς πτωτική σε σχέση με πέρσι. Φέτος κατατέθηκαν συνολικά 1.289 πωλητήρια έγγραφα, ενώ πέρσι τον ίδιο μήνα 1.336, δηλαδή περίπου 4% μειωμένα.

Η συνολική αξία συναλλαγών τον Σεπτέμβριο φέτος κυμάνθηκε πέριξ των €324 εκ. Συγκρινόμενη με τον Σεπτέμβριο του 2023 όπου η συνολική αξία ήταν πέριξ των €348,5 εκ., βλέπουμε μια σημαντική μείωση φέτος της τάξης του 7%.

Πώς κατανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών; Συμπεριφέρθηκαν όλες οι επαρχίες κατά αντίστοιχο τρόπο;

Η Λευκωσία κατέγραψε 430 πωλήσεις φέτος και 473 πωλήσεις

Τον Σεπτέμβριο του 2024 σημειώθηκαν συνολικά 1.530 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων, γεγονός που τον κατατάσσει στην έκτη θέση του πρώτου εννιαμήνου του τρέχοντος έτους.

πέρσι (μείωση 9,1%). Ο συνολικός όγκος συναλλαγών συρρικνώθηκε κατά 37% εφόσον φέτος επενδύθηκαν πέριξ των €63,9 εκ., ενώ πέρσι πέριξ των €101,5 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Σεπτεμβρίου 28,1% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 19,7% επί της αξίας συναλλαγών. Επιπλέον, η Λευκωσία κατέγραψε και 298 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 8% αυξημένα σε σχέση με τον Σεπτέμβριο του 2023. Παρόλο που η Λευκωσία είναι η μόνη επαρχία με συνολική άνοδο 20% σε νέα πωλητήρια έγγραφα, εντούτοις δεν μπορούμε παρά να υπογραμμίσουμε τη σοβαρή μείωση στη συνολική επενδυτική δραστηριότητα.

Η Λεμεσός κατέγραψε 421 πωλήσεις φέτος και 427 πωλήσεις πέρσι (μείωση 1,4%). Ο συνολικός όγκος συναλλαγών ήταν πέριξ των €115,9 εκ. φέτος και πέριξ των €115,3 εκ. πέρσι παραμένοντας ουσιαστικά αμετάβλητος. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Σεπτεμβρίου 27,5% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 35,8% επί της αξίας συναλλαγών. Επιπλέον, η Λεμεσός κατέγραψε και 392 νέα πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 4% μειωμένα σε σχέση με τον Σεπτέμβριο του 2023. Παρά τα προβλήματά της, η Λεμεσός αποτέλεσε την κυριότερη στήριξη της αγοράς κατά τον περασμένο μήνα.

Η Λάρνακα κατέγραψε 282 πωλήσεις φέτος σε αντίθεση με 353 πωλήσεις πέρσι (μείωση 20,1%). Ο συνολικός όγκος συναλλαγών ήταν πέριξ των €45 εκ. φέτος και πέριξ των €64,5 εκ. πέρσι σημειώνοντας πτώση της τάξης του 30,2%. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Σεπτεμβρίου 18,4% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 13,9% επί της αξίας συναλλαγών. Επιπλέον, η Λάρνακα κατέγραψε και 259 νέα πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 13% μειωμένα σε σχέση με τον Σεπτέμβριο του 2023. Το μέχρι τώρα σκορ για τη Λάρνακα σε νέα πωλητήρια έγγραφα είναι κατά 6% αυξημένο σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2023.

Η Πάφος κατέγραψε 274 πωλήσεις φέτος και 232 πωλήσεις πέρσι σημειώνοντας αύξηση 18,1%. Ο συνολικός όγκος συναλλαγών ήταν πέριξ των €74,3 εκ. φέτος και πέριξ των €54,2 εκ. πέρσι σημειώνοντας θεαματική αύξηση 37,1%. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Σεπτεμβρίου 17,9% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 22,9% επί της αξίας συναλλαγών. Η Πάφος κατέγραψε και 266 νέα πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 8% μειωμένα σε σχέση με τον Σεπτέμβριο του 2023. Για την Πάφο, οι πρώτοι εννέα μήνες κύλησαν αρνητικά σε νέα πωλητήρια έγγραφα, αφού ο συνολικός αριθμός τους συρρικνώθηκε κατά 12% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2023.

Η Αμμόχωστος κατέγραψε 123 πωλήσεις φέτος και 104 πωλήσεις πέρσι σημειώνοντας αύξηση 18,3%. Ο συνολικός όγκος συναλλαγών ήταν πέριξ των €25 εκ. φέτος και πέριξ των €13 εκ. πέρσι σημειώνοντας σχεδόν διπλασιασμό. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Σεπτεμβρίου 8% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο επίσης 7,7% επί της αξίας συναλλαγών. Η Αμμόχωστος κατέγραψε και 74 νέα πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 16% αυξημένα σε σχέση με τον Σεπτέμβριο του 2023, γεγονός που αφήνει την επαρχία σε σχεδόν αμετάβλητο επίπεδο (+1%) κατά τους πρώτους εννέα μήνες, σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο πέρσι.

Τα συμπεράσματα του Σεπτεμβρίου καταλήγουν σε μια θετική εικόνα για τις επαρχίες Πάφου και Αμμοχώστου, σε μια αρνητική εικόνα για Λευκωσία και Λάρνακα, ενώ δεν απέχει πολύ και η Λεμεσός από την αρνητική κατάταξη, αφού αυτό που τη σώζει είναι η μερίδα του λέοντος που έχει στα κεφάλαια που επενδύονται σε ακίνητη ιδιοκτησία.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
τέχνες & γράμματα
ΚΥΡΙΑΚΗ 6 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2024

Γιατί διαβάζουμε Σάλι Ρούνεϊ

Τέσσερις βιβλιόφιλοι μιλούν για τη σχέση τους με τη συγγραφέα, με αφορμή την κυκλοφορία του «Ιντερμέτζο»

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ**

Τις πρώτες πρωινές ώρες της Τρίτης 24 Σεπτεμβρίου, πολλά βιβλιοπωλεία σε διάφορες πολιτείες των ΗΠΑ είχαν τα φώτα αναμμένα. Εκατοντάδες φαν της αγαπημένης συγγραφέως-φαινομένου των μιλένιαλ Σάλι Ρούνεϊ ανταποκρίθηκαν στα πάρτι που οργανώθηκαν εν αναμονή της κυκλοφορίας του τέταρτου βιβλίου της, «Ιντερμέτζο», ανυπομονώντας να είναι από τους πρώτους που θα το πάρουν στα χέρια τους. Στην πατρίδα της, Ιρλανδία, τα βιβλιοπωλεία είχαν ετοιμάσει μικρά δωράκια για τους πρώτους πελάτες και είχαν στοκάρει εκατοντάδες αντίτυπα περιμένοντας μαζική προσέλευση πιστών αναγνωστών της. Αλλωστε, τα βιβλία της, «Συζητήσεις με φίλους», «Κανονικοί άνθρωποι» και «Ομορφε κόσμε, πού είσαι», μόνο στην Ιρλανδία και στο Ηνωμένο Βασίλειο έχουν πουλήσει 3 εκατ. αντίτυπα και έχουν μεταφραστεί σε 40 γλώσσες – τα δύο πρώτα μεταφέρθηκαν και στην τηλεόραση, σε δύο πολύ επιτυχημένες σειρές παραγωγής των BBC Three και Hulu. Θεωρείται μία από τις πιο επιδραστικές συγγραφείς της εποχής –το περιοδικό TIME προ διετίας τη συμπεριέλαβε στη λίστα με τους 100 πιο επιδραστικούς ανθρώπους–, έχει κατορθώσει να συνδυάζει την αξιοζήλευτη εμπορική επιτυχία με την αποδοχή των κριτικών. Στα μπεστ σέλερ βιβλία της συνυπάρχουν τα όνειρα και οι φαντασιώσεις των μιλένιαλ, ενώ μέσα από τις ιστορίες και τους ήρωές της απενοχοποιεί τη γυναικεία ταυτότητα και τη σαρκική επιθυμία, εκφράζει χωρίς ντροπή τον πόνο και τη ματαίωση.

Η «Κ», με αφορμή την κυκλοφορία του νέου της βιβλίου στις ΗΠΑ, ζήτησε από βιβλιόφιλους τη δική τους άποψη για τη συγγραφέα και το λογοτεχνικό της αποτύπωμα.

ELLIOS GRACE/THE NEW YORK TIMES

Η Σάλι Ρούνεϊ έκανε το ντεμπούτο της το 2017, σε ηλικία μόλις 26 ετών, με το βιβλίο «Συζητήσεις με φίλους». Ακολούθησαν τα «Κανονικοί άνθρωποι» και «Ομορφε κόσμε, πού είσαι». Τα τρία μυθιστορήματα έχουν γνωρίσει μεγάλη επιτυχία και έχουν μεταφραστεί σε πάνω από 40 γλώσσες.

Αμάντα Μιχαλοπούλου

Συγγραφέας

Σημαντικό να εκφράζεις τη γενιά σου

Γνώρισα τα βιβλία της Σάλι Ρούνεϊ μέσω της κόρης μου. Στην αρχή διάβαζα διστακτικά, με δυσπιστία, επειδή έτσι αντιμετωπίζουμε τα μπεστ σέλερ, σαν να μην υπάρχουν κείμενα που μπορεί να ενώνουν τους ανθρώπους. Γρήγορα αφέθηκα στη ρέουσα πρόζα της, που γεννήθηκε από την πολύ βαθιά ιρλανδική ρίζα των προγόνων της. Αν το καλοσκεφτώ, μερικοί από τους συγγραφείς που έχω στην καρδιά μου (όπως η αμίμητη Εντνα Ο' Μπράιεν) κατάγονται από την Ιρλανδία.

Οταν μιλάω για τη σημασία ενός συναρπαστικού διαλόγου στους μαθητές μου στη δημιουργική γραφή, φέρνω συχνά στο τραπέζι ένα δικό της κείμενο. Ξέρει πώς να φτιάχνει έναν αληθοφανή διάλογο με βαθιές υπαρξιακές αντηχήσεις και αμφιθυμία ακόμη κι όταν μιλάει για τον καιρό. Επίσης –στον βαθμό που η λογοτεχνία εξακολουθεί να είναι ηδονοβλεπτική ματιά σε άλλους κόσμους και ευκαιρία να καταλάβεις πώς σκέφτονται οι νεότερες γενιές– μαθαίνω πολλά για τα διλήμματα των σημερινών τριαντάρηδων διαβάζοντας τα βιβλία της. Και είναι τρομερά διαβασμένη και η ίδια, κάτι που εκτιμώ πολύ στους σημερινούς συγγραφείς. Είναι σημαντικό –και καθόλου ευνόητο– να εκφράζεις σφαιρικά τη γενιά σου γράφοντας μυθοπλασία.

Γιάννης Καλογερόπουλος

Υπάλληλος του βιβλιοπωλείου Literature House, διαχειριστής του blog No14Me

Ο χρόνος θα δείξει την αντοχή των βιβλίων της

Η ανάπτυξη και η επικράτηση των κοινωνικών δικτύων διέδωσαν και πύκνωσαν τη συζήτηση γύρω (και) από τη λογοτεχνία. Η ανάγνωση δεν είναι πια μια μοναχική και κοινωνικά περιορισμένη δραστηριότητα όπως άλλοτε, οι αναγνώστες με ευκολία κοινοποιούν τις απόψεις τους. Από τη μία στέκουν οι υπέρμαχοι του πλουραλισμού, από την άλλη οι σκεπτικιστές· η πραγματικότητα βρίσκεται κάπου στη μέση. Το φαινόμενο «Σάλι Ρούνεϊ» είναι εν πολλοίς απότοκο (και) αυτού του ανοίγματος.

Ανέβαλλα διαρκώς τη γνωριμία με την Ιρλανδή συγγραφέα. Από το 2017 για την ακρίβεια, όταν και κυκλοφόρησε το πρώτο της βιβλίο στα ελληνικά. Κάπου ανάμεσα στο είναι/δεν είναι λογοτεχνία καταλάγιασε η δική μου περιέργεια και επιθυμία να τη διαβάσω. Αλλά δεν χάθηκε. Απόλαυσα την τηλεοπτική μεταφορά του «Κανονικοί άνθρωποι». Το «Ομορφε κόσμε, πού είσαι» με ενθουσίασε. Ακολούθησαν τα δύο πρώτα της βιβλία· κάτι υπήρχε εδώ. Η λογοτεχνία της Ρούνεϊ διακρίνεται (κυρίως) από συγχρονία, ο τρόπος που χαρακτηρίζει τη σημερινή εποχή περνάει στην αφήγηση και τη γλώσσα. Εκεί έγκειται η αντίρρηση· δεν είναι λογοτεχνία τα επιγραμματικά sms και τα μηνύματα στο τσατ, λένε. Ο χρόνος μόνο θα δείξει την αντοχή των βιβλίων της. Σήμερα, όμως, η είδηση της κυκλοφορίας του τελευταίου της βιβλίου με γεμίζει με ανυπομονησία!

YE FAN/THE NEW YORK TIMES

Η κυκλοφορία του «Ιντερμέτζο» συνοδεύθηκε από μεταμεσονύκτια πάρτι στα βιβλιοπωλεία, τόσο στην πατρίδα της, Ιρλανδία, όσο και στη Μεγάλη Βρετανία και στις ΗΠΑ.

Ξένια Κουναλάκη

Δημοσιογράφος

Περιγράφει την ιστορία της ζωής μας

Με τα βιβλία της Σάλι Ρούνεϊ νιώθω αυτή τη σπάνια οικειότητα που αισθάνομαι με συγγραφείς-δικούς μου ανθρώπους. Μια φράση, μια παράγραφος, μια σκηνή αποτυχημένης ερωτικής συνεύρεσης και βλέπω τον εαυτό μου στις σελίδες της. Οχι παντού, αλλά σε μια απειροελάχιστη παρατήρηση για την απώλεια και το πένθος για παράδειγμα. Οι ήρωές της είναι ελαττωματικοί, γήινοι, ψάχνουν να κάνουν σεξ, ενώ αναζητούν πάνω από όλα τρυφερότητα. Μιλούν ή σκέφτονται κοφτά, συχνά χωρίς ρήματα, αντανακλούν το θραυσματικό Zeitgeist, υπάρχουν σαν να σκρολάρουν. Πέρα από το hype του «Συνηθισμένοι άνθρωποι», η πολιτικοποιημένη Ιρλανδέζα γι' αυτό μ' αρέσει και με ενδιαφέρει. Γιατί κάθε βιβλίο της είναι για μένα αναπόδραστο. Με παίρνει από το χέρι, και στις γέφυρες και στα καλντερίμια του Δουβλίνου μου δείχνει χαρακτήρες που έχω συναντήσει στους βρώμικους δρόμους της Αθήνας. Αδέλφια που δυσκολεύονται να συνεννοηθούν, αλλά μοιράζονται με έναν σχεδόν αυτόματο τρόπο την απώλεια του γονιού, άυπνοι άνθρωποι που παλεύουν να κοιμηθούν, ζευγάρια που είναι και δεν είναι μαζί. «Πώς είναι η Σάλι;», με ρώτησε μια φίλη όταν πόσταρα στο Instagram ότι διαβάζω το «Ιντερμέτζο» στην παραλία. «Ε, ξέρεις, δυσλειτουργικές σχέσεις, μοναξιά και δίψα για επικοινωνία». «Κατάλαβα, η ιστορία της ζωής μας. Θα το διαβάσω».

Κώστας Κατσουλάρης

Συγγραφέας

Σκιαγραφεί πειστικά πορτρέτα νέων

Η Σάλι Ρούνεϊ είναι σήμερα τριάντα τριών χρόνων. Το 2017, όταν κυκλοφόρησε το πρώτο της μυθιστόρημα, «Συζητήσεις με φίλους», ήταν είκοσι έξι. Ηδη έτοιμη, ώριμη συγγραφέας. Το μεγαλύτερο προσόν της: η ικανότητά της να σκιαγραφεί περίπλοκα και πειστικά πορτρέτα νέων της ηλικίας της, χωρίς να παραβλέπει καμιά σημαντική πλευρά τους: τη ρευστή σεξουαλικότητα, τις νέες πολιτισμικές ταυτότητες, την έλλειψη μεγάλων φιλοδοξιών, τη σημασία της κοινωνικής τάξης. Καταφέρνει έτσι να δώσει φωνή, και κυρίως πρόσωπο, στην ιδιόμορφη γενιά των μιλένιαλ, να τους εμφανίσει μέσα στην πολυπλοκότητά τους, ακόμη και μέσα στην αμηχανία τους. Ζούνε μεγάλους έρωτες (ένας τέτοιος έρωτας θα είναι το κυρίως θέμα στο δεύτερο βιβλίο της, «Κανονικοί άνθρωποι»), αλλά το κοινωνικό δοχείο μέσα στο οποίο οι έρωτες αυτοί θα έβρισκαν μια πιο μόνιμη θέση μοιάζει να έχει σπάσει. Είναι η πρώτη πραγματικά απελευθερωμένη γενιά: από τα δεσμά του φύλου, της οικογένειας, της πατριαρχίας, ακόμη και της επιταγής για κοινωνική επιτυχία. Είναι παιδιά που θέλεις να τους σφίξεις το χέρι, να τους οδηγήσεις κάπου, σε ένα ασφαλέστερο και πιο στέρεο μέλλον, μα τίποτε από αυτά δεν υπάρχει πλέον. Το ξέρουν αυτοί, το ξέρεις κι εσύ. Εξ ου και η γλυκόπικρη επίγευση των ιστοριών της. Τέλος, ευτύχησε (χάρη και στις δικές της προσπάθειες, ως παραγωγού) τα δύο πρώτα της βιβλία να δώσουν το υλικό για δύο εξαιρετικές τηλεοπτικές σειρές.

Τα βιβλία της Σάλι Ρούνεϊ «Συζητήσεις με φίλους», «Κανονικοί άνθρωποι» (και τα δύο σε μετάφραση της Μαρίας Φακίνου) και «Ομορφε κόσμε, πού είσαι» (σε μετάφραση της Στέλλας Κάσδαγλη) κυκλοφορούν στην Ελλάδα από τις εκδόσεις Πατάκη. Από τον ίδιο εκδοτικό οίκο θα κυκλοφορήσει και το «Ιντερμέτζο», σε μετάφραση της Μυρτώς Καλοφωλιά, την άνοιξη του 2025.

Ατζέντα

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

6.10 - 12.10.24

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΒΙΒΛΙΟ

Alex Michaelides στην Καστελλιώτισσα

Οι εκδόσεις Διόπτρα και το βιβλιοπωλείο Σολώνειον διοργανώνουν συνάντηση με τον Ελληνοκύπριο συγγραφέα Alex Michaelides. Ο συγγραφέας των best sellers «Η σιωπηλή ασθενής», «Οι κόρες» και «Το μένος» θα συνομιλήσει με τον Τάσο Τρύφωνος για το σύνολο του έργου του. Θα ακολουθήσει Q&A με το κοινό και υπογραφή αντιτύπων. Η εκδήλωση θα πραγματοποιηθεί στη μεσαιωνική αίθουσα «Καστελλιώτισσα», Αγίου Μάρωνα, Πύλη Πάφου, την Τετάρτη 9 Οκτωβρίου. Προσέλευση ώρα 6:30 μ.μ. Έναρξη ώρα 7:00 μ.μ. **Είσοδος ελεύθερη. Θα τηρηθεί σειρά προτεραιότητας.**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Down Memory Lane

Η Art Seen παρουσιάζει την πρώτη ατομική έκθεση στην Κύπρο του Χρίστου Ακορδαλίτη με τίτλο Down Memory Lane, σε επιμέλεια της Μαρίας Στάθη με κείμενο της ιστορικού τέχνης Θάλεια Στεφανίδου. Αναφέρει η κα Στεφανίδου: «Όλες του οι εικόνες προβάλλουν τις προτιμήσεις του φαντασιακού του με σημαίνουσα οικονομία, δίνοντας χώρο σε ερμηνευτικά κλειδιά, αλλά και σε αμφισημίες. Κάθε του επεισόδιο μοιάζει να δημιουργεί και μια μυθιστορία: άλλοτε πλάθει εικαστικές δοκιμές ως καταγραφές σκέψεων κι άλλοτε καταγράφει φαντασιώσεις, ονειροπολήσεις, μεταμορφώσεις κι αναμορφώσεις, εστιάζοντας κυρίως σε οικείες για τον ίδιο θεματικές. Και όλα αυτά με ζωγραφικές αυθαιρεσίες που δίνουν έμφαση σε σύμβολα και αρχέτυπα. [...]». Ο Χρίστος Ακορδαλίτης ζει και εργάζεται στην Πάφο. Έλαβε μεταπτυχιακό τίτλο Καλών Τεχνών από την Ακαδημία Τέχνης του Ντίσελντορφ, όπου σπούδασε ζωγραφική με τον Andreas Schulze και γλυπτική με τον καλλιτέχνη Tony Cragg. Έχει συμμετάσχει σε πολλές ομαδικές εκθέσεις. Η δουλειά του έχει περιληφθεί σε καλλιτεχνικά περιοδικά και το έργο του έχει ενταχθεί σε σημαντικές καλλιτεχνικές συλλογές, όπως όπως το Garage Museum of Contemporary Art στη Μόσχα, το Zuzeum Art Centre, Pigα, την προσωπική συλλογή του Νίκου Παττίχη κ.ά. Art Seen, λεωφόρος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ 66Β, Λευκωσία. **Πληροφορίες 22006624 | info@art-seen.org | www.art-seen.org.**

ΘΕΑΤΡΟ

Μάντεψε ποιος θα πεθάνει απόψε

Οι θεατρικές ομάδες Point To Contemporary Theater και Anyhow Theatre Ensemble παρουσιάζουν την κωμωδία των Μιχάλη Ρέππα και Θανάση Παπαθανασίου «Μάντεψε ποιος θα πεθάνει απόψε» σε σκηνοθεσία Μιχάλη Κολοκοτρώνη. Βρισκόμαστε στο Σαμονί της Γαλλίας τη δεκαετία του '50. Η Κατρίν Κλεμάν δηλώνει στις αρχές την εξαφάνιση του συζύγου της Φιλίπ Κλεμάν. Ενώ η επιθεωρήτρια Σαμπρόλ ενημερώνει την Κατρίν ότι οι προσπάθειες της αστυνομίας δεν είχαν κάποιο αποτέλεσμα εμφανίζεται στο σπίτι ο Φιλίπ τον οποίο η Κατρίν δεν αναγνωρίζει. Τότε ξεκινάει μια αστυνομική περιπέτεια γεμάτη ανατροπές... Παραστάσεις: 6, 11, 12, 13, 18, 19, 20, 25, 26, 27 Οκτωβρίου. Υπαίθρια σκηνή θεάτρου WhereHaus 612, Μιχαήλ Κουσουλίδη 5, Λευκωσία. **Πληροφορίες, κρατήσεις τηλέφωνα: 99122552, 99660162**

ΕΚΘΕΣΗ

Imagining Home – Between the Walls

Η διεθνής και πολυκοινοτική έκθεση τέχνης που παρουσιάζεται στην ουδέτερη ζώνης της Λευκωσίας, διάβαση Λήδρας - Lokmaci, διερευνά την ιδέα της ταυτότητας και της «οικίας». Η έκθεση «Imagining Home – Between the Walls» εμβαθύνει στην ουσιαστική έννοια του «σπιτιού». Μέσα από επιλεγμένα εκθέματα, διερευνά τρόπους επαναπροσδιορισμού του σπιτιού και της έννοιας του «οίκου» στη Λευκωσία, 50 χρόνια μετά τα γεγονότα του 1974 και 60 χρόνια μετά την ίδρυση της UNFICYP. Οι καλλιτέχνες διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στη διαμόρφωση της κατανόησής μας για το «σπίτι» διοχετεύοντας προσωπική εμπειρία. Θέτουν το ερώτημα: Πώς μπορούν να ονειρευτούν και να επαναπλάσουν ένα σπίτι μέσα από τα ερείπια; Πώς μπορούν οι καλλιτέχνες να είναι οι «οικοδόμοι κόσμων» και νέοι αφηγητές; Η έκθεση ξεκινά με την προϋπόθεση του ονείρου ενός σπιτιού, δανειζόμενη μια φράση από τον Γάλλο συγγραφέα Gaston Bachelard, ο οποίος περιέγραψε το σπίτι ως σώμα και ψυχή μαζί. Συμμετέχουν οι καλλιτέχνες: Έφη Σαββίδη, Sümer Erek, Julie Gauthron, Nafia Akdeniz, Anaïs LLobet. Επιμελητής: Alessandro Vincentelli. Διάρκεια έως 31 Οκτωβρίου. Αίθουσα Master Plan εντός της περιοχής διέλευσης. **Ώρες λειτουργίας: Τετάρτη έως Παρασκευή: 5 μ.μ. - 9 μ.μ., Σάββατο: 11 π.μ. - 7 μ.μ**

ΕΚΘΕΣΗ

Amensalism

Το Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης ΔΙΑΤΟΠΟΣ παρουσιάζει την πρώτη ατομική έκθεση της Emma Louise Charalambous με τίτλο «Amensalism» σε επιμέλεια της Δάφνης Νικήτα. Στην πρώτη της ατομική έκθεση η φωτογράφος Emma Louise Charalambous διερευνά τις σχέσεις εξουσίας που επηρεάζουν την περιβαλλοντική και αστική πολιτική στην Κύπρο. Η έκθεση χωρίζεται σε δύο θεματικές. Στην πρώτη με τίτλο «What's Up With The Sky», η καλλιτέχνις υιοθετεί μια προσέγγιση σε στυλ ντοκιμαντέρ για να διερευνήσει ζητήματα οικολογικής και κοινωνικοπολιτισμικής σημασίας

της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Το έργο της στοχεύει να επικοινωνήσει τις δομές εξουσίας που παίζουν ρόλο και να τονίσει την επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης για την εναλλακτική αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης. Διάρκεια έκθεσης έως 25 Οκτωβρίου. Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης ΔΙΑΤΟΠΟΣ, οδός Κρήτης 11, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22766117, www.diatopos.com**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Οι Αγνοημένες

Δραματοποιημένοι Μονόλογοι με τη συμπλήρωση 50 χρόνων από το 1974 σε σκηνοθεσία Μάριου Ιωάννου από την Έκδοση «Αγνό Μένος: 50 Χρόνια Αγνοημένες Μονολογούν» της Κατερίνας Νικολάου. «Αγνό Μένος: 50 Χρόνια Αγνοημένες Μονολογούν» - με τη συμπλήρωση 50 χρόνων από το 1974, οι γυναίκες ψηλαφούν το συλλογικό τραύμα και εξερευνούν το συναισθηματικό, ψυχολογικό και κοινωνικό αποτύπωμά του στους δικούς τους ρόλους. Κύπριες, μητέρες, σύζυγοι, κόρες, προσφύγισσες και φροντίστριες, στέκουν στη μέση της σκηνής για να μοιραστούν την αλήθεια τους και, για λίγο, παύουν να είναι η ηχώ της Ιστορίας και της ιστορίας τους. Τους ρόλους ερμηνεύουν με σειρά εμφάνισης: Μαρίνα Μακρή, Κατερίνα Καμπανέλλη, Δήμητρα Χατζηγιάννη, Άννα Φαρμακά και Πέννυ Φοινίρη. Video & Performance Design: Νεφέλη Κεντώνη. **Το θεατρικό έργο «Οι Αγνοημένες» θα παρουσιαστεί από 11 έως 13 Οκτωβρίου 2024 στο Film Etc. Creative Space στη Λευκωσία.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Το ταξίδι άξιζε

Ποια είναι η θέση του ιστορικού και ποια του δημοσιογράφου ερευνητή; Κάποιες φορές διασταυρώνονται, συχνά αλληλοτροφοδοτούνται, κι όταν αναλαμβάνουν η εικόνα και ο ήχος την αφήγηση στην οθόνη, τότε κάθε θεατής παίρνει τη σκυτάλη· με το βλέμμα του ανασυστήνει και ανασυνθέτει, εστιάζει, διακρίνει, ξεχωρίζει. Τι γίνεται όμως όταν όσα εκτυλίσσονται στην οθόνη αποτελούν, με έναν τρόπο, και κομμάτι της ζωής του;

Αθήνα 24 Ιουλίου 1974. Πριν από 50 χρόνια ο Κωνσταντίνος Καραμανλής προσγειώνεται στο αεροδρόμιο του Ελληνικού. Τέλος της χούντας, αρχή της Μεταπολίτευσης. Λίγες μέρες πριν, όμως, εκτυλίσσεται μια τραγωδία. Οι τουρκικές δυνάμεις εισβάλλουν στην Κύπρο. Ηχητικά ντοκουμέντα. Ακούμε τον δικτάτορα Δημήτριο Ιωαννίδη, τον άνθρωπο που έπαιξε με την τύχη της Ελλάδας και της Κύπρου.

Το 1974 ο Αλέξης Παπαχελάς ήταν δεκατριών ετών. «Ενιωθα ότι ζούσα κι εγώ, όπως όλοι οι Ελληνες, κάτι σημαντικό που θα μας σφράγιζε για πολλές γενιές», γράφει ο ίδιος στον πρόλογο του βιβλίου του «Ένα σκοτεινό δωμάτιο 1967-1974» (εκδ. Μεταίχμιο). Στο βιβλίο του αυτό, καθώς και στον «Βιασμό της ελληνικής δημοκρατίας» (εκδ. Εστία), βάσισε και το σενάριο που υπογράφει για τη σειρά έξι 50λεπτων ντοκιμαντέρ, τα οποία θα προβληθούν στον ΣΚΑΪ από τις 14 Οκτωβρίου, με τίτλο «Σκοτεινή δεκαετία 1964-1974». Την περασμένη Τρίτη παρουσιάστηκε το πρώτο επεισόδιο, που αφορούσε ουσιαστικά τα γεγονότα του 1964, σε ειδική εκδήλωση στο μουσείο του Ιδρύματος Β&Ε Γουλανδρή στο Παγκράτι.

Προσωπική μαρτυρία: το παρακολούθησα με κομμένη την ανάσα και με την αγωνία

Η σειρά ντοκιμαντέρ «Σκοτεινή δεκαετία 1964-1974», που θα προβάλει ο ΣΚΑΪ, είναι μια ερευνητική δουλειά ζωής.

ενός θρίλερ, που ενώ ξέρεις πώς εξελίσσεται, κάθε φορά που το βλέπεις ανακαλύπτεις και κάτι το οποίο σου είχε διαφύγει και μετατοπίζει την οπτική της υπόθεσης.

Η Ελλάδα της 10ετίας του 1960 βρίσκεται σε τροχιά ανάπτυξης, προσπαθώντας όμως ταυτόχρονα να κλείσει και τις πληγές του Εμφυλίου. Ο Ψυχρός Πόλεμος κορυφώνεται. Στη χώρα μας, σύμφωνα με τηλεγράφημα της αμερικανικής πρεσβείας στην Αθήνα, κάνουν κουμάντο «Η Αγία Τριάδα: το Παλάτι, που είχε υπό την άμεση επιρροή του τον Στρατό, οι Αμερικανοί και οι πολιτικοί που προσπαθούν να τα έχουν καλά με τους άλλους δύο πόλους εξουσίας». Η αφήγηση χτίζεται βήμα βήμα, με γεγονότα στο προσκήνιο που διαμορφώνονται από το σκοτεινό παρασκήνιο. Καταιγιστικό μοντάζ, ζωντανές μαρτυρίες από πρόσωπα που δεν βρίσκονται πλέον στη ζωή, Αμερικανοί πρώην πράκτορες της CIA, οι σχέσεις με την ΚΥΠ, το Παλάτι με τον βασιλιά Κωνσταντίνο, η Ενωση Κέντρου με τον Γιώργο Παπανδρέου, ο Κωνσταντίνος Καραμανλής της ΕΡΕ, η εμφάνιση του διάσημου καθηγητή Οικονομικών στην Αμερική Ανδρέα Παπανδρέου. Η χρονιά της πρώτης μεγάλης κρίσης στην Κύπρο.

Η επιχείρηση Παναθήναια. Η μυστική αποστολή του «Φαέθων» στην Κύπρο, πόσο πρόχειρα είχε σχεδιαστεί, στέλνοντας στον θάνατο, ουσιαστικά, το πλήρωμα της ακταιωρού, που θερίστηκε από τα τουρκικά αεροπορικά πυρά. Η συγκλονιστική μαρτυρία του τότε κυβερνήτη Δημήτρη Μητσάτσου (τώρα ναύαρχος ε.α.).

Στον 21ο αιώνα της σοσιαλμιντιακής παντοκρατορίας, της απρόσκοπτης κυριαρχίας των fake news, προβάλλεται μια ερευνητική δουλειά ζωής. «Κλείνει» μια 40ετία αναζήτησης πηγών, διασταύρωσης, τεκμηρίων, επιμονής και –κυρίως– δέσμευσης σε έναν σκοπό, στην «εξιχνίαση» μιας κομβικής περιόδου της σύγχρονης ελληνικής Ιστορίας. «Αυτό που ξεκίνησε από την περιέργεια ενός εφήβου που ζούσε την Ιστορία λίγο πιο έντονα από όσο δικαιολογείτο, κράτησε τελικά πολλά χρόνια». «Το ταξίδι άξιζε», όχι μόνο για τον Α. Παπαχελά, αλλά και για όσους αναζητούν –και δεν φοβούνται– την αλήθεια· για όσους αντιλαμβάνονται ότι το «άσπρο - μαύρο» βοηθάει μόνον στη χειραγώγηση, πως το μίσος ή η προκατάληψη, όσο και η αδιαφορία, αναπαράγουν κυρίως στερεότυπα, δεν διαμορφώνουν ούτε πολίτες ούτε πολιτική. Τότε, παραμονές του 1965, «οι πολιτικοί βυθισμένοι στην πόλωση και σε μια ακραία αντιπαράθεση δεν βλέπουν το τι έρχεται. Κοιμούνται τον ύπνο του δικαίου».

ΜΟΝΟΚΛ | *Του* **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΛΑΚΑΣΑ**

Το γήρας: ένα χαμόγελο, ένα τραγούδι, μια ευχή

Μια 90χρονη, που πολύ συχνά συναντώ στο σούπερ μάρκετ, με μία βοηθό δίπλα της. Πάντα στην τρίχα, βαμμένη, χαμογελαστή. Μια μεγάλης ηλικίας τραγουδίστρια, που με ενεργητικότητα πάνω στη θεατρική σκηνή τραγουδά, μεταδίδει στο κοινό τη δύναμή της, το συγκινεί και συγκινείται από αυτό.

Ενας ηλικιωμένος που καλεί μια τηλεφωνική γραμμή υποστήριξης για να ευχηθεί στον ανώνυμο τηλεφωνητή. «Για να πω σε κάποιον "χρόνια πολλά". Δεν έχω κανέναν». Ενα ζευγάρι ρυτιδιασμένο, δίπλα στα χαρούμενα εγγόνια του, που εξηγεί στην τηλεοπτική κάμερα πώς κατάφερε να είναι μαζί πενήντα και βάλε χρόνια: «Στην κοινή μας ζωή μάθαμε ό,τι χαλάει να το επιδιορθώνουμε, όχι να το πετάμε».

Τις έχω πρόσφατες τις εικόνες αυτές. Είναι άνθρωποι που συνεχίζουν να διεκδικούν την απόλαυση της ζωής, παρότι γέροι. Και όμως, το γήρας είναι δύσκολο να το αγγίξεις, πλέον ακόμη και σε επίπεδο ορισμού. Πότε ξεκινά; Μήπως μετά τη σύνταξη; Οι στατιστικές, ας πούμε, βάζουν όριο τα 65 χρόνια, αλλά αυτό θεωρείται πολύ χαμηλό με βάση το προσδόκιμο ζωής και την πρόοδο που έχουν κάνει οι επιστήμες υγείας και ευεξίας.

Παλαιότερα, είχαμε συνηθίσει να

Το υπέροχο «Το γήρας - ένα χορικό», σε σκηνοθεσία Γεωργίας Μαυραγάνη, παρουσιάστηκε στην Πειραματική Σκηνή του Εθνικού Θεάτρου το 2016.

εξυμνούμε τη νεότητα, όπως αυτή περνούσε μέσα από τα διαφημιστικά πρότυπα. Αυτό θέλει κοινωνικές και ψυχολογικές διεργασίες για να αλλάξει βιωματικά, ωστόσο, καθώς περάσαμε στην εποχή της πολιτικής ορθότητας, τα πρότυπα εμπλουτίστηκαν και με πρόσωπα μεγαλύτερης ηλικίας, που έχουν επιλεγεί ως πρότυπα καλής ζωής, εμπειρίας, εσωτερικής δύναμης. Και όμως, αυτή δεν είναι όλη η εικόνα, το κάδρο φωτίζεται επιλεκτικά.

Σε μια συζήτησή μας, η σκηνοθέτις Γεωργία Μαυραγάνη, η οποία είχε κάνει το υπέροχο «Το γήρας - ένα χορικό» στην Πειραματική Σκηνή του Εθνικού Θεάτρου το 2016, μου μίλησε για τη συνάντησή της με την αείμνηστη ποιήτρια Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ ενόψει εκείνης της παράστασης, που ήταν ένας φόρος τιμής στον χρόνο που περνάει αφήνοντας το αποτύπωμά του στην ανθρώπινη ύπαρξη, διαμορφώνοντας αυτό που αποκαλούμε εμπειρία, με ό,τι θετικό ή αρνητικό μπορεί να σημαίνει. «Μου ήταν δύσκολο να κάνω την πρώτη ερώτηση. Ρώτησα τη Ρουκ "τι είναι τα γηρατειά;". Γέλασε και μου είπε: "Θες να με ρωτήσεις πώς αισθάνομαι τα γηρατειά". Μου περιέγραψε τον φόβο και τη μοναξιά».

Στην Ελλάδα, το 23% του πληθυσμού είναι άνω των 65 ετών. Αλλά ακόμη και εάν το όριο των 65 δεν το πιστεύουν πολλοί, είναι γεγονός ότι ο πληθυσμός στη χώρα μας όταν γερνάει συνήθως απομονώνεται. Εκτιμάται πως περίπου 530.000 άτομα μεγαλύτερης ηλικίας στην Ελλάδα ζουν μόνα τους, και βιώνουν μοναξιά και κοινωνική απομόνωση – ίσως έτσι να υποβαθμίζεται η ποιότητα της ζωής τους και να ασθενούν ψυχικά και σωματικά.

«Είναι φυσικό να μεγαλώνεις, είναι λογικό να βρεθείς "εκτός" απ' ό,τι έκανες. Είναι καλή "ταπείνωση" αυτό. Συνέρχεσαι από την οίηση της ζωής», πιστεύει η Μαυραγάνη, και έχει δίκαιο. Αθάνατο-πηγή σοφίας είναι αυτό που θα περάσεις στους άλλους και όχι μόνο ένα έργο τέχνης ή ένα επιστημονικό έργο. Είναι και ένα ρυτιδιασμένο, ζεστό χαμόγελο, ένα αφιλτράριστο ποστ της φθαρτής ζωής μας. Και είναι δίπλα μας, περιμένει να το εισπράξουμε.

Back to school... με ευκολίαι πληρωμών

Στα βιβλιοπωλεία της εποχής έβρισκες από τετράδια ελληνικά ριγάτα έως δείγματα εργόχειρων προς χρήσιν των Παρθεναγωγείων

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Το νέο σχολικό έτος άρχισε και τα σχολεία όλων των βαθμίδων έχουν αρχίσει τα μαθήματά τους και σιγά-σιγά μαθητές/τριες και εκπαιδευτικό προσωπικό βρίσκουν τους ρυθμούς τους. Ανέκαθεν μαθητιώσα νεολαία και εκπαιδευτικοί άρχιζαν το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Σεπτεμβρίου τον αγώνα της μάθησης. Και μέσα σε όλα, δάσκαλοι και διδασκάλισσες, μαθητές και μαθήτριες έπρεπε να εξοπλιστούν για να μπουν πάνοπλοι στον μαθητικό στίβο. Τα εφόδια μαθητού και εκπαιδευτικού, λοιπόν, πάντοτε ήταν εκ των ων ουκ άνευ, και φυσικά εννοούμε για όσες οικογένειες είχαν να διαθέσουν τα απαραίτητα χρήματα και για εφόδια και για δίδακτρα, γιατί δεν πρέπει να ξεχνάμε πως κάποτε η παιδεία ήταν τρόπον τινά δημόσια, αλλά όχι και δωρεάν. Για όσους διέθεταν λοιπόν χρήματα υπήρχαν, όπως και σήμερα, βιβλιοπωλεία στα οποία μπορούσε ο ενδιαφερόμενος γονεύς να βρει ό,τι χρειαζόταν και ο εκπαιδευτικός όλα όσα θα του ήταν απαραίτητα για το μάθημά του. Σταχυολογούμε μερικές διαφημίσεις από βιβλιοπωλεία, για να πάρουμε απλώς μια γεύση από ένα αλλοτινό back to school.

Στο τυπογραφείο της λεμεσιανής εφημερίδας «Αλήθεια» λειτουργούσε από πολύ νωρίς και βιβλιοπωλείο. Σε ρεκλάμα λοιπόν του 1884 διαβάζουμε πως σε αυτό οι ενδιαφερόμενοι μπορούσαν να βρουν βιβλία διδακτικά διάφορα «προς χρήσιν Ελληνικών και Αλληλοδιδακτικών σχολείων και Παρθεναγωγείων», καθώς και γεωγραφικοί άτλαντες, πίνακες αναγνώσεως και αριθμητικής, αλλά και γραφική ύλη, όπως «χάρτης, τετράδια ελληνικά ριγάτα, γραφίδες» και όλα αυτά «εις τιμάς λίαν συγκαταβατικάς»... είπαμε για όσους είχαν. Φυσικά, τα πρώτα χρόνια του 20ού αιώνα τα πολιτικά πράγματα στην Κύπρο ήταν εντελώς διαφορετικά από εκείνα των επόμενων δεκαετιών, και εννοείται πως καμία σχέση δεν είχαν με αυτά των αμέσως προηγούμενων από εκείνες του τέλους του ίδιου αιώνα. Έτσι, στα σχολεία, ιδίως στα δημοτικά, που ήταν και τα περισσότερα χρειαζόντουσαν εποπτικά μέσα, και μεταξύ αυτών και χάρτες... και τι πιο χρήσιμο για ένα κυπριακό σχολείο ένας χάρτης της Κρήτης: «Εξεδόθη εις μέγα σχήμα νέος γεωγραφικός χάρτης της αδελφής μεγαλονήσου Κρήτης. [...] Τον συνιστώμεν θερμώς εις όλους ιδία δε εις τους κ. κ. Δημοδιδασκάλους και τας επιτροπάς των Δημοτικών μας Σχολείων», ο χάρτης ήταν διαθέσιμος στα Βιβλιοδετεία Γ. Ν. Τουφεξή.

> *Μαθήματα μαγειρικής στο Παρθεναγωγείο Λευκωσίας παρέδιδε δις της εβδομάδος ο Ιωάννης Νεοφύτου «όστις έχων επαρκείς γνώσεις της μαγειρικής προσεφέρθη αμισθεί να εργασθή».*

Ενδιαφέρον έχουν όλες οι διαφημίσεις των βιβλιοπωλείων, τα οποία όπως είναι λογικό εντείνουν τις διαφημιστικές τους εκστρατείες, εν είδει back to school, από τα τέλη Αυγούστου έως και τον Οκτώβριο. Στη Λευκωσία λοιπόν το Βιβλιοπωλείο του Κ.Γ. Ρώσσου το 1905 «ευρίσκονται εν αυτώ όλα τα διδακτικά και εκκλησιαστικά βιβλία» και «πάντα τα είδη της γραφικής ύλης». Φυσικά, «Ευθυνία περί τας τιμάς. Ταχύτης και ειλικρίνεια περί την εκτέλεσιν των παραγγελιών, ευκολιαί περί τας πληρωμάς παρέχονται τοις φίλοις διδασκάλοις και επιτρόποις των Σχολείων». Βέβαια, υπήρχαν και οι συγγραφείς που πωλούσαν τα βιβλία τους μόνοι τους, όπως ο σπουδαίος παιδαγωγός Χαράλαμπος Μαραθεύτης και Α. Ιωαννίδης, οι οποίοι σε διαφήμισή τους το 1905 αναφέρουν πως στο Τυπογραφείο «Ο Ελληνισμός» εξεδόθησαν διάφορα διδακτικά βιβλία, [...] άτινα πωλούνται πολύ ευθυνότερα των τοιούτων έξωθεν ερχομένων» και τονίζουν «Εξ Αθηνών, όπου δεν υπάρχουσι κλεψίτυπα είνε δύσκολον να προμηθευθή τις εφέτος βιβλία διότι είνε πολύ ακριβά ένεκα της υποτιμήσεως της λίρας»... είπαμε κάθε κρίση δημιουργεί ευκαιρίες και οι δύο σευνεργατες ξεκαθαρίζουν: «θεωρούμεν αναγκαίον να δηλώσωμεν ότι δεν θα πωλώμεν ευθηνότερα των βιβλιοπωλών παρά τοις οποίοις πωλούνται τα ημέτερα βιβλία».

Μαγειρική και κάνιστρα

Όσο για τα μαθήματα, οπωσδήποτε είχαν εντελώς διαφορετική άποψη για τη διδακτέα ύλη και για το τι ήταν χρήσιμο και σε ποιους. Στη διδακτέα ύλη των Παρθεναγωγείων κεντρικό ρόλο είχαν τα οικοκυρικά, από εργόχειρα μέχρι μαγειρική. Και φυσικά οι κορασίδες έπρεπε να προμηθευτούν τα κατάλληλα εφόδια. Στο νέο βιβλιοπωλείο του Α.Π. Μιχαηλίδου το 1890 οι προνοητικοί γονείς μπορούσαν να βρουν μεταξύ πολλών άλλων μαθητικών εφοδίων και «κάνιστρα Ευρωπαϊκής κατασκευής δι' εργόχειρα δεσποσυνών και κυριών. Διαφόρων ειδών ιχνογραφεία, χαρτόνια και δείγματα δι' εργόχειρα προς χρήσιν των Παρθεναγωγείων». Βέβαια, στο εν λόγω βιβλιοπωλείο, όπως και στα άλλα υπήρχαν τετράδια διαφόρων ειδών και μεγεθών προς χρήσιν των μαθητών και μαθητριών, πάντα σε τιμές λίαν συγκαταβατικές.

Χρήσιμη λοιπόν πολύ ήταν και η μαγειρική, η οποία είχε εισαχθεί στο Παρθεναγωγείο Λευκωσίας από το σχολικό έτος 1901-1902. Τα μαθήματα παρέδιδε δις της εβδομάδος ο Ιωάννης Νεοφύτου «όστις έχων επαρκείς γνώσεις της μαγειρικής προσεφέρθη αμισθεί να εργασθή». Ο εν λόγω κύριος εργαζόταν στο Δημαρχείο Λευκωσίας με καθήκοντα «την διανομήν μιας των διακλαδώσεων των ποσίμων υδάτων Λευκωσίας» και η διδασκαλία γινόταν στο μαγειρείο του Πτωχοκομείου της πόλης. Το μάθημα φυσικά διδασκόταν και σε άλλα παρθεναγωγεία. Γνωρίζουμε τα σχετικά από τα παράπονα ενός πολίτη για τη κατάργησή του το 1904.

Φυσικά, λίγα μόνο χρόνια αργότερα η Πολυξένη Λοϊζιάς, στην «Κυπριακή Κυψέλη» θα έγραφε: «Νυν υπέρ ποτέ επιβάλλεται η ίδρυσις των τοιούτων σχολών [Επαγγελματική, οικοκυρική, με παραρτήματα λεπτουργικής, νοσηλευτικής, λογιστικής και καταστιχογραφίας] διά τας νέας γυναίκας, καθ' όσον αι παλαιαί μέθοδοι της ραπτικής, της μαγειρικής και πάσης άλλης οικιακής επιστήμης, ή τέχνης παιδαγωγικής και νοσηλευτικής, περιέπεσον αι πλείσται εις αχρηστίαν και λήθην, ως ανεπαρκείς και δι' αυτήν την οικιακήν ευμάρειαν και διεύθυνσιν του οίκου και εξάσκησιν των κοινωνικών καθηκόντων και σχέσεων εν τη εποχή ταύτη».

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΕΛΙΑ-ΜΙΕΤ

Στα βιβλιοπωλεία της εποχής οι ενδιαφερόμενοι μπορούσαν να βρουν βιβλία διδακτικά διάφορα «προς χρήσιν Ελληνικών και Αλληλοδιδακτικών σχολείων και Παρθεναγωγείων. Στη φωτογραφία η δημοτική σχολή Περιστερωνοπηγής, το 1901.

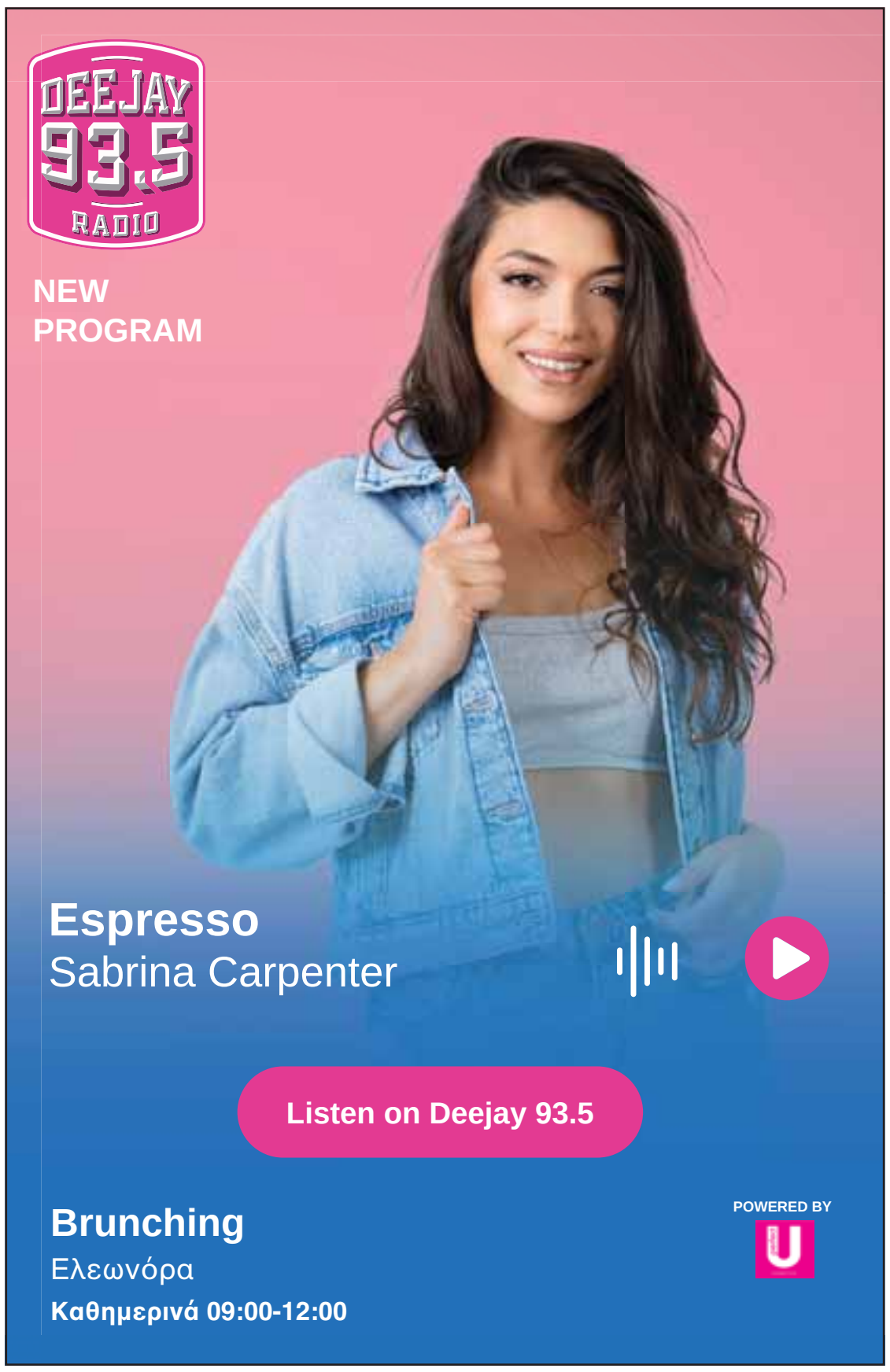

ΑΡΧΕΙΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΑ / ΕΦΟΡΟΙ ΤΟΥ ΚΟΛΛΕΓΙΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΑ

ΑΡΧΕΙΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΑ / ΕΦΟΡΟΙ ΤΟΥ ΚΟΛΛΕΓΙΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΑ

Αριστερά: Ο πρόεδρος, δρ Τζορτζ Γουάιτ, μπροστά στην πύλη του οικοπέδου του νέου campus του κολλεγίου στην Πυλαία, το 1928. «Είχαμε φέρει το πνεύμα του παλαιού κολλεγίου οκτακόσια μίλια μακριά, σε μια νέα πόλη, μια νέα χώρα και μια νέα ήπειρο. Ομως το σώμα, το υλικό κομμάτι, έμεινε πίσω», έγραφε ο ίδιος για τη μετεγκατάσταση του σχολείου από τον Πόντο στη Θεσσαλονίκη. Επάνω, ημέρα αγώνων (1931) και δεξιά, μαθητές και μαθήτριες μπροστά στο κτίριο του Macedonia Hall στο campus Πυλαίας, το 1974.

ΑΡΧΕΙΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΑ / ΕΦΟΡΟΙ ΤΟΥ ΚΟΛΛΕΓΙΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΑ

Ενας αιώνας γνώσης και προσφοράς

Η ιστορία των 100 ετών του Κολλεγίου Ανατόλια στη Θεσσαλονίκη ζωντανεύει στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού

Της **ΓΙΩΤΑΣ ΜΥΡΤΣΙΩΤΗ**

Στη μεταπολεμική Θεσσαλονίκη, ο μικρός Αντώνης Παπαδόπουλος είχε μόλις τελειώσει το δημοτικό. Γιος προσφύγων από τη Μικρά Ασία, ορφανός από πατέρα, ζούσε με τη μητέρα του σε φτωχογειτονιά της Τούμπας. Κάποιοι γνωρίζοντας τη φιλομάθειά του τον ενθάρρυναν να κάνει αίτηση στο Κολλέγιο Ανατολία. Η υποτροφία που κέρδισε του άνοιξε έναν άλλον κόσμο. Βούτηξε στην πλούσια βιβλιοθήκη του, καταβρόχθιζε λογοτεχνία, συμμετείχε σε ομίλους μέσα από τους οποίους έμαθε, όπως έλεγε, «τις δημοκρατικές διαδικασίες και την εργασιακή ηθική», έμενε στους χώρους του σχολείου μετά το μάθημα για αθλητικές και άλλες δραστηριότητες, πριν πάρει τον δρόμο της επιστροφής για το σπίτι του, με τα πόδια, διανύοντας μια απόσταση πέντε χιλιόμετρων.

Δεν είναι ο μόνος μαθητής που πιστεύει ότι το Ανατόλια του άλλαξε τη ζωή. Πολλά παιδιά από επαρχιακές πόλεις που κέρδισαν υποτροφίες βρέθηκαν στο φιλόξενο εκπαιδευτικό περιβάλλον του κολλεγίου, συγχρωτίστηκαν με συμμαθητές όλων των κοινωνικών τάξεων, άρπαξαν την ευκαιρία να ανακαλύψουν και να αναπτύξουν τα ταλέντα τους, διέπρεψαν επαγγελματικά στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό. Οι ιστορίες τους είναι συναρπαστικές. Αποτελούν, ωστόσο, ψηφίδες της μακράς ιστορίας ενός εκπαιδευτικού οργανισμού μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ο οποίος, όπως σημειώνει ο πρόεδρός του δρ Πάνος Βλάχος, πατάει σε τρεις ηπείρους (Αμερική, Μικρά Ασία, Ευρώπη), τρεις αιώνες (από τον 19ο έως τον 21ο) και τέσσερις αρχές: καινοτομία, αριστεία, κοινωνική υπευθυνότητα, συμπερίληψη.

Με αυτές τις θεμελιώδεις ιδρυτικές αρχές άνθησε το Ανατόλια στη Μερζιφούντα του Πόντου το 1886, με αυτές ανέτειλε ξανά στη Θεσσαλονίκη, όπου μετεγκαταστάθηκε αναγκαστικά το 1924, ακολουθώντας το κύμα των προσφυγικών πληθυσμών μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή. Γύρω από τις ίδιες αξίες αναπτύσσεται και η επετειακή έκθεση στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, για να ερμηνεύσει το φαινόμενο ενός κολλεγίου που κατάφερε παρά τα ιστορικά γεγονότα να συνεχίσει το εκπαιδευτικό και κοινωνικό του έργο επί έναν αιώνα.

«Παράθυρο στον κόσμο»

«Το Ανατόλια ήταν και παραμένει ένα παράθυρο στον κόσμο. Εχει μια δομημένη εξωστρέφεια που σου προσφέρεται σε όλες τις φάσεις της εκπαίδευσης. Η φιλοσοφία του προγράμματος σπουδών διαχρονικά και με συνέπεια, οι βιβλιοθήκες, τα κλαμπ, τα εργαστήρια, η μετάδοση της αγάπης για τις τέχνες, τις ανθρωπιστικές και φυσικές επιστήμες με βιωματικό τρόπο, που στοχεύει στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και της κατανόησης του φυσικού κόσμου, είναι εφόδια που προσφέρονται πέρα από την εγκύκλια παιδεία στους μαθητές για να γίνουν πολίτες του κόσμου», εξηγεί στην «Κ» η καθηγήτρια Αρχιτεκτονικής του ΑΠΘ Αλκμήνη Πάκα, απόφοιτος του Ανατόλια, που έχει την επιμέλεια της έκθεσης μαζί με τον αρχιτέκτονα Στέργιο Γαλίκα.

Φωτογραφίες, ντοκουμέντα, έγγραφα, αλληλογραφίες για υποτροφίες, αντικείμενα, όργανα για πειράματα, εκδόσεις, επετειακοί τόμοι, λογοτεχνικά περιοδικά, αφίσες από θεατρικές παραστάσεις, οπτικοακουστικό υλικό κ.ά. τεκμηριώνουν τους σταθμούς της διαδρομής, το προφίλ και τη φιλοσοφία του, δίνοντας την ευκαιρία στο ευρύ κοινό να εισέλθει στα άδυτα ενός από τους μακροβιότερους εκπαιδευτικούς οργανισμούς της πόλης.

«Το κολλέγιο είχε να αντιμετωπίσει δύο στερεότυπα: τον αντιαμερικανισμό της ελληνικής κοινωνίας τον περασμένο αιώνα, καθώς και την αντίληψη πως πρόκειται για ένα ελιτίστικο σχολείο. Διαβάζοντας ωστόσο την έκθεση και τη θεμελιώδη φιλοσοφία για τη συμπερίληψη, τα στερεότυπα αυτά απορρίπτονται», υποστηρίζει η κ. Πάκα. Πρόσφυγες ήταν οι πρώτοι μαθητές του. Στο κολλέγιο, βρήκαν ασφαλές περιβάλλον για διδασκαλία μετά το ’50 εκπαιδευτικοί που αντιμετώπιζαν πολιτικές διώξεις στη διάρκεια του εμφυλίου πόλεμου. Στο προσωπικό του εντάχτηκαν σπουδαίοι καθηγητές (Γιάννης Παπαράλλης, Νίκος Παπαχατζής, Αναστάσιος Γεωργοπαπαδάκος κ.ά.) οι οποίοι δεν είχαν τη δυνατότητα να διδάξουν σε δημόσια σχολεία λόγω πολιτικών φρονημάτων στη διάρκεια της δικτατορίας (1967-1974). Ο εμβληματικός πρόεδρος Καρλ Κόμπτον, μεταξύ άλλων, μεσολαβούσε για την έγκριση οικονομικής ενίσχυσης από τις ΗΠΑ σε υπότροφους μαθητές όπως ο Αντώνης Παπαδόπουλος (1948) εξασφαλίζοντας τη μετακίνησή τους με λεωφορείο και γεύμα. Ο ίδιος πρόεδρος ήταν ο μάρτυρας υπεράσπισης του Γρήγορη Στακτόπουλου, αποφοίτου του κολλεγίου, στην υπόθεση δολοφονίας του Αμερικανού δημοσιογράφου Τζορτζ Πολκ (1948). Τον Κόμπτον μνημόνευσε πρόσφατα και ο Τζιοβάνι Σάκο (απόφοιτος του 1959), ο οποίος ήρθε από την Ιταλία την περασμένη έβδομα για την εορταστική εκδήλωση «Homecoming», τη μεγάλη συγκέντρωση αποφοίτων του Ανατόλια.

ΑΡΧΕΙΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΑ / ΕΦΟΡΟΙ ΤΟΥ ΚΟΛΛΕΓΙΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΑ

Σήμερα το campus του Κολλεγίου Ανατόλια δεν θυμίζει σε τίποτα τις δύσκολες στιγμές που πέρασε τα πρώτα χρόνια του στην Ελλάδα. Σε συνολική έκταση 220 στρεμμάτων με 33 εγκαταστάσεις, λειτουργούν 112 εξωδιδακτικοί όμιλοι, 23 εργαστήρια φυσικών επιστημών, 15 χώροι τέχνης και τρεις βιβλιοθήκες.

Η έκθεση «Future Cometh» παρουσιάζει ντοκουμέντα από την ίδρυση του ιδρύματος στη Μερζιφούντα του Πόντου, το 1886, έως σήμερα.

Στη μνήμη του Σάκο έχει μείνει αξέχαστη η ημέρα μιας διαδήλωσης για το Κυπριακό στα μέσα της δεκαετίας του ’50. «Ημουν μικρός με κοντά παντελονάκια. Ενα πρωινό, στη διάρκεια της προσευχής, οι μεγαλύτεροι άρχισαν να ψέλνουν το “Υπερμάχω στρατηγέ”. Ο Αμερικανός καθηγητής μουσικής που έπαιζε πιάνο κοίταξε τον Κόμπτον. Εκείνος του έκανε νόημα να συνεχίσει. Οταν τελειώσαμε, ο πρόεδρος του μαθητικού συμβουλίου ζήτησε από τον Κόμπτον τη σημαία για να πάμε στο συλλαλητήριο. Ο πρόεδρος δεν το σκέφτηκε ούτε ένα δευτερόλεπτο. Την παρέδωσε στον μαθητή και τον συμβούλευε να προσέχει τους μικρούς. Φύγαμε όλοι με τα πόδια για τη Θεσσαλονίκη. Συμμετείχαμε στο συλλαλητήριο κρατώντας τη σημαία του κολλεγίου». Μερικά χρόνια αργότερα, ένας άλλος πρόεδρος, ο δρ Ουίλιαμ Μαγκρού (1974), ανέλαβε την ασφαλή μετακίνηση, την υποτροφία και τη διαμονή στο campus 26 μαθητών και μαθητριών από την Κύπρο μετά την εισβολή.

Αυτές και άλλες μαρτυρίες με πρωταγωνιστές μαθητές, εκπαιδευτικούς και χαρισματικούς ηγέτες του κολλεγίου ξεδιπλώνει η έκθεση για τα 100 χρόνια του Κολλεγίου στη Θεσσαλονίκη «Future Cometh» (το μέλλον έρχεται), ένα λογοπαίγνιο εμπνευσμένο από τον ύμνο του Ανατόλια «Morning Cometh» (Ξημερώνει). Γράφτηκε το 1916, καθώς συμπλήρωνε 30 χρόνια λειτουργίας στη Μερζιφούντα της Μικράς Ασίας, όπου φωτισμένοι ιεραπόστολοι εφάρμοζαν μια κοσμική παιδεία. Τη χρονιά εκείνη κανείς δεν μπορούσε να φανταστεί την προφητική του διάσταση.

Σχολείο στην προσφυγιά

Μια επταετία αργότερα (1923) το Ανατόλια μεταφέρεται στη Θεσσαλονίκη και από σχολείο της προσφυγιάς μετατρέπεται σε σχολείο υποδοχής προσφύγων. «Είχαμε φέρει το πνεύμα του παλαιού κολλεγίου οκτακόσια μίλια μακριά, σε μια νέα πόλη, μια νέα χώρα και μια νέα ήπειρο. Ομως το σώμα, το υλικό κομμάτι, έμεινε πίσω. Οχι μόνο ήμασταν χωρίς κτίρια, αλλά δεν είχαμε ούτε παγκάκι, ούτε κρεβάτι, ούτε βιβλία, ούτε καμπάνα...», έγραφε ο πρόεδρός του, δρ Τζορτζ Γουάιτ. Παρ’ όλα αυτά, το διδακτικό προσωπικό με ευάριθμους μαθητές (13 ξεκίνησαν, 157 ήταν στο τέλος του 1924 – σήμερα ξεπερνάει τις 6.000 ετησίως) συνέχισε την αποστολή του σε πρόχειρες εγκαταστάσεις και σε στρατιωτικά κτίρια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, στη Χαριλάου, όπου στεγάστηκαν επί μία δεκαετία. Η Θεσσαλονίκη είχε επιλεγεί –έπειτα από προτροπή του Ελευθέριου Βενιζέλου– για τη μόνιμη εγκατάσταση του κολλεγίου. Ρίζωσε το 1934 στον λόφο Καρά Τεπέ της Πυλαίας, όπου σχεδιάστηκε και αναπτύχτηκε ένα πρωτοποριακό για την Ελλάδα campus. Χαρισματικοί πρόεδροι και εμπνευσμένοι εκπαιδευτικοί, Ελληνες και Αμερικανοί, που πλούτισαν με καινοτόμους παιδαγωγικές προσεγγίσεις την εκπαιδευτική διαδικασία, διαμόρφωσαν από κοινού το όραμα του Κολλεγίου Ελευθερίων Τεχνών και αποκρυστάλλωσαν την ταυτότητά του. Στο πέρασμα του αιώνα, το κολλέγιο αναπτύχτηκε σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Πλέον, στο campus του κολλεγίου, σε συνολική έκταση 220 στρεμμάτων με 33 εγκαταστάσεις, λειτουργούν 112 εξωδιδακτικοί όμιλοι, 23 εργαστήρια φυσικών επιστήμων, 15 χώροι τέχνης και τρεις βιβλιοθήκες. Σε 18.769 ανήλθαν οι απόφοιτοι όλων των βαθμίδων έως το 2023-2024. Σήμερα, το 27% μαθητών και φοιτητών φοιτά με υποτροφία ή οικονομική υποστήριξη, από τις οποίες ωφελήθηκαν περισσότεροι από 2.250 σπουδαστές την τελευταία πενταετία (2019-2024).

Εκπαιδευτική και κοινωνική δράση

Πώς κατάφερε να πορευθεί σταθερό και εξελισσόμενο επί έναν αιώνα; «Το κολλέγιο δεν είχε πάντα μια γραμμική ρόδινη πορεία. Είχε και καταστροφές», εξηγεί ο 12ος και πρώτος Ελληνας πρόεδρος του Ανατόλια, δρ Πάνος Βλάχος. Στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, το σχολείο έκλεισε και μετατράπηκε σε στρατιωτικό νοσοκομείο. Στην Κατοχή, οι Γερμανοί εγκατέστησαν το αρχηγείο της βαλκανικής χερσονήσου, κατασκεύασαν κτίρια και υπόγεια τούνελ, στη συνέχεια εγκαταστάθηκαν οι Αγγλοι (1944-45). «Ακολούθησαν δύσκολες περίοδοι, τη δεκαετία του ’80, στην οικονομική κρίση και πρόσφατα στην υγειονομική κρίση η οποία έκλεισε τον δρόμο νέων Αμερικανών (6.130 Αμερικανοί φοιτητές/τριες συμμετείχαν στο πρόγραμμα Study Abroad του ACT από το 1997-2024) με αποτέλεσμα το κολλέγιο να υποστεί ζημία εκατομμυρίων μέσα σε μια ημέρα», υποστηρίζει ο κ. Βλάχος. Παρά τις αναταράξεις, δεν μείωσε ποτέ στο ελάχιστο την εκπαιδευτική και κοινωνική δράση. «Οφείλει την ανθεκτικότητά του στη μοναδική διακυβέρνηση από τους εφόρους του στην Αμερική, οι οποίοι μένοντας πιστοί στην αποστολή του σχολείου κοιτούν συνέχεια μπροστά, στο διηνεκές. Κάθε σχεδιασμός για την εξασφάλιση πόρων έχει ορίζοντα. Στο βιώσιμο σύστημα διακυβέρνησης προστίθεται ο σχεδιασμός διαχείρισης σε βάθος χρόνου από διοίκηση του οργανισμού, καθώς και η αφοσίωση των αποφοίτων μας να συνεισφέρουν με χορηγίες. Οι προσφορές μας επιστρέφουν στο σχολείο πολλαπλάσιες ως αντίδωρα ευγνωμοσύνης».

«Future Cometh - Κολλέγιο Ανατόλια. 100 χρόνια Θεσσαλονίκη», Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης.
Εως την 1η Δεκεμβρίου.

Θύματα είναι όσοι δεν έχουν αγάπη μέσα τους

Ο Μάριος Ιωάννου σκηνοθετεί το έργο της Κατερίνας Νικολάου «Οι Αγνοημένες» και μιλάει στην «Κ» για το γιασεμί τους...

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο σκηνοθέτης και ηθοποιός Μάριος Ιωάννου σκηνοθετεί τις Μαρίνα Μακρή, Κατερίνα Καμπανέλλη, Δήμητρα Χατζηγιάννη, Άννα Φαρμακά και Πέννυ Φοινίρη, οι οποίες κλήθηκαν να ερμηνεύσουν μονόλογους για το θεατρικό έργο «Οι Αγνοημένες», που βασίζεται στο βιβλίο «Αγνό Μένος: 50 Χρόνια Αγνοημένες Μονολογούν» της Κατερίνας Νικολάου. Ο Μάριος Ιωάννου στο σκηνοθετικό του σημείωμα αναφέρει: «Οι μαυρόασπρες γυναίκες που συμπόνεσα μικρός, μετρούν πενήντα χρόνια ζωής. Έγιναν έγχρωμες, έγιναν digital, μα δεν μεγαλώνουν, οι πληγές τους παραμένουν ανοιχτές. Η μαυρόασπρη γυναίκα δεν σωπαίνει» και γι' αυτές τις γυναίκες ο Μάριος Ιωάννου μού λέει ερωτώμενος τι τον δίδαξαν πως του θύμισαν πράγματα που έχουν τσιμεντωθεί και καλυφθεί με γελοίες μουτσούνες διεφθαρμένων πολιτικών... Τη βαθιά του ευαισθησία ο Μάριος Ιωάννου ξέρει να τη μετατρέπει σε ανυπόκριτο συναίσθημα, γνωρίζει να πώς να προσεγγίζει τα πρόσωπα που ένα έργο ή ένας ρόλος χρειάζονται τη φροντίδα του. «Επιθυμία μου να ακούσουμε τι έχουν να πουν. Ατόφιος λόγος από ατόφιες γυναίκες. Ούτε τραίνα ούτε πλοία!», μού λέει και ανυπομονώ να ακούσω εκείνες που αγνοήθηκαν...

–Τι είναι αυτό που σε δίδαξαν αυτές οι γυναίκες, οι αγνοημένες;

–Δεν με δίδαξαν αλλά μου θύμισαν... Μου θύμισαν πράγματα που έχουν τσιμεντωθεί και καλυφθεί με γελοίες μουτσούνες διεφθαρμένων πολιτικών, Χρυσά διαβατήρια, Shopping malls γεμάτα Ισραηλινούς, Κινέζους, Ρώσους αγοραστές αντιρυτιδικών προϊόντων, πύργους στη Λεμεσό που τα κατοικούν παντοφλάκια με στρασάκια. Μου θύμισαν τι σημαίνει καρτερία, υπομονή, ανθρωπιά, αξιοπρέπεια.

–Μυστική άσκηση αντοχής, λες στο σκηνοθετικό σημείωμά σου... σε τι συνίστανται αυτές οι ασκήσεις;

«Επιθυμία μου να ακούσουμε τι έχουν να πουν. Ατόφιος λόγος από ατόφιες γυναίκες. Ούτε τραίνα ούτε πλοία!».

–Αναφερόμουν στα βιβλία που είχαμε όλα τα σπίτια τη δεκαετία του '80. Βιβλία με φωτογραφίες από το πραξικόπημα και την εισβολή. Σκοτωμένοι άνθρωποι, εκτοπισμένοι άνθρωποι, μαυροφορεμένες γυναίκες, κρατώντας στα χέρια φωτογραφίες αγνοουμένων και άλλα και άλλα... που έφεραν οι μαύρες για τον τόπο μας μέρες. Ένα αθώο παιδί άνοιγε τα βιβλία και μετρούσε πόση ώρα θα άντεχε κάθε φορά. Εγώ ήμουν αυτός. Είχα ενσυναίσθηση ανεπτυγμένη και δεν άντεχα πολύ. Έγινα ηθοποιός και σκηνοθέτης. Έμαθα την ενσυναίσθησή μου να τη μετουσιώνω σε δημιουργία.

«Όσες πέθαναν πήγαν στο γιασεμί της αυλής τους ή όπου αλλού ήθελαν, μια και στην άλλη διάσταση ο Θεός θα δώσει αυτό που αγαπήσαμε πολύ στη ζωή. Όσες ζουν, είμαι σίγουρος πως τα νοσταλγικά απογεύματά τους, πάνε εκεί με το πνεύμα» λέει ο σκηνοθέτης της παράστασης «Οι Αγνοημένες».

–Δυσκολεύτηκες να τις κατανοήσεις, πώς τις αποκωδικοποίησες;

–Καθόλου δεν δυσκολεύτηκα. Οικείες πολύ. Έφτανε μόνο να ζωντανέψουν οι γωνιές που με πότισαν οι εικόνες τους στα πρώτα χρόνια της ζωής μου μέχρι την εφηβεία μου.

–Υπάρχει κάποια πτυχή των γυναικών αυτών που θέλεις να δείξεις περισσότερο;

–Γεννήθηκα το 1972. Θέλησα να τις αναγνώσω στην ολότητά τους. Ακολούθησα το νόημα των μονολόγων που έγραψε η Κατερίνα Νικολάου, Όλα είναι εκεί... Επιθυμία μου να ακούσουμε τι έχουν να πουν. Ατόφιος λόγος από ατόφιες γυναίκες. Ούτε τραίνα ούτε πλοία!

–Οι γυναίκες της τραγωδίας του 1974 είναι διπλά θύματα των πτημένων του πολέμου;

–Θύματα είναι όσοι δεν έχουν αγάπη μέσα τους. Οι γυναίκες αυτές είχαν και έχουν αγάπη. Ίσως στην «κοσμική» ανάγνωση των πραγμάτων να νόμισαν όσοι τις εργαλειοποίησαν ή τις εκμεταλλεύτηκαν πως οι γυναίκες αυτές ήταν θύματα. Ο Χριστός ήταν θύμα που σταυρώθηκε;

–Μπορούν να επιστρέψουν οι γυναίκες αυτές στο γιασεμί των ευτυχισμένων χρόνων τους;

–Όχι. Όσες πέθαναν πήγαν στο γιασεμί της αυλής τους ή όπου αλλού ήθελαν, μια και στην άλλη διάσταση ο Θεός θα δώσει αυτό που αγαπήσαμε πολύ στη ζωή. Όσες ζουν, είμαι σίγουρος πως τα νοσταλγικά απογεύματά τους, πάνε εκεί με το πνεύμα.

–Σε φοβίζει η ιδέα της AI, την αναφέρεις στο σημείωμά σου...;

–Εμένα δεν με τρομάζει. Με στεναχωρεί μάλλον για τους ανθρώπους που θα το χρησιμοποιήσουν τόσο ώστε θα χάσουν την επαφή με την πηγή της έμπνευσης και της δημιουργικότητάς τους. Την επαφή με το πνεύμα, την ψυχή. Τον άνθρωπο μέσα τους δηλαδή. Την ύπαρξη την ίδια.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Από το βιλίο «Αγνό Μένος»
εκδ. Κυπρογένεια, στο οποίο βασίζεται η παράσταση «Οι Αγνοημένες»

ΣΚΗΝΙΚΟ: [Το σκηνικό είναι ένα ορθογώνιο Τραπέζι Κουζίνας (η κουζίνα ως φυσικό περιβάλλον της Γυναίκας) και πέντε Καρέκλες, η μία ανήκει στον άντρα που λείπει, είναι μια design Ghost, η κάθε καρέκλα έρχεται από άλλη εποχή, τόνεψη, πλαστική, οι διάφορες πραγματικότητες. Μια οθόνη, αφού μόνο μέσα από τα μίντια οι πολίτες «λαμβάνουν μέρος» στο Κυπριακό, οι εξελίξεις, η «πρόοδος» ή τα αδιέξοδα του Κυπριακού είναι σε «θέα». Ένας μεγάλος ανεμιστήρας, το Κυπριακό είναι σε εμμηνόπαυση και έχει εξάψεις. Στην κουζίνα η γυναίκα καθαρίζει, μαγειρεύει, ταΐζει, φροντίζει, business as usual, εκεί θα περάσει τις ώρες της, θα κρυφτεί για να κλάψει, θα συνομιλήσει με τον αγνοούμενο. Εκεί θα μαζευτεί η οικογένεια, ο χώρος γεμίζει και αδειάζει, η γυναίκα μένει μόνη... Το τραπέζι μεταμορφώνεται στο τραπέζι του πάνελ, όπου η πενηντάρα δίνει συνέντευξη για δουλειά, διαθέτει όλο το βιογραφικό και την εμπειρία, την πνίγουν τα δίκια της, αλλά αυτό δεν είναι αρκετό.

Το τραπέζι είναι και ο πάγκος όπου τοποθετείται ή προβάλλεται ο σκελετός του αγνοούμενου] στο πλαίσιο της διαδικασίας, ταυτοποίησης, παράδοσης στους συγγενείς για ταφή. Στη διάρκεια της παράστασης προβάλλεται οπτικό υλικό, σε οθόνη ή τηλεοράσεις, όπως εξελίχθηκαν τεχνολογικά μέσα σε μισό αιώνα από τη μαυρόασπρη στην έγχρωμη, στο video wall, όπου θα αξιοποιηθούν ιστορικά γεγονότα, ειδήσεις δελτίων τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών, συνεντεύξεις και οι γνωστές φωτογραφίες από συλλαλητήρια, αγνοούμενους, προέδρους, ηγέτες, συνομιλητές, κατάρρευση γκράφιτι και animation. Η παράσταση αποτελείται από μονολόγους, ενώ στη σκηνή/οθόνη κυκλοφορούν τα φαντάσματα του κυπριακού προβλήματος. Η οικογένεια φεύγει, ο αγνοούμενος μένει, τα μνημεία μένουν, η ιστορία μένει, ο πόνος μένει, το Κυπριακό μάς έμεινε..

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
προτείνει

Οκτώβριος 2024

3
ΠΕΜ 20:30 (60')
Graces – Silvia Gribaudi
15th Open House Festival

Η παράσταση είναι εμπνευσμένη από το γλυπτό του Αντώνιο Κανόβα «Τρεις Χάριτες» και αντλεί έμπνευση από τη μυθολογία: τις τρεις κόρες του Δία —Ευφροσύνη, Αγλαΐα και Θάλεια— οι οποίες ακτινοβολούσαν λαμπρότητα, χαρά και ευημερία. Τρεις αρσενικές φιγούρες σε έναν χώρο και χρόνο που αιωρείται μεταξύ του ανθρώπινου και του αφηρημένου: ένα σημείο όπου αρσενικό και θηλυκό συναντιούνται χωρίς προκαθορισμένους ρόλους και χορεύουν στον ρυθμό της φύσης. Χορογραφία: Silvia Gribaudi. Δραματουργία: Silvia Gribaudi και Matteo Maffesanti. Ερμηνευτές: Silvia Gribaudi, Siro Guglielmi, Matteo Marchesi, Andrea Rampazzo. Η παράσταση παρουσιάζεται στο πλαίσιο του 15ου Open House Festival της Στέγης Χορού Λεμεσού, σε συνεργασία με το Θέατρο Ριάλτο.
€10/8

12 – 18
ΣΑΒ – ΠΑΡ 20:00
Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Κύπρου (18+)

Ένα πανόραμα από επιλεγμένες ταινίες μυθοπλασίας, animation, πειραματικές και ντοκιμαντέρ θα έχουν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν οι σινεφίλ, σε μια διοργάνωση που αναδεικνύει τον πολυδιάστατο χαρακτήρα της τοπικής και διεθνούς κινηματογραφικής κοινότητας. Το ISFFC με δεκάδες ταινίες μικρού μήκους Κύπριων και ξένων σκηνοθετών, έρχεται στην οθόνη του Θεάτρου Ριάλτο για 14η συνεχή χρονιά, σε καλλιτεχνική διεύθυνση των Ιωακείμ Μυλωνά και Αλεξίας Roider. Παράλληλες δράσεις, εργαστήρια και προβολές πλαισιώνουν και φέτος το Φεστιβάλ, το οποίο αποτελεί ετήσιο θεσμό του Υφυπουργείου Πολιτισμού (Τμήμα Σύγχρονου Πολιτισμού) και συνδιοργανώνεται με το Θέατρο Ριάλτο. Με ελληνικούς και αγγλικούς υπότιτλους.
Είσοδος ελεύθερη.
(Απαραίτητη η εξασφάλιση θέσεων).

21
ΔΕΥ 20:30 (87')
Σκάμματα (CY, 2024) | Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου

Πενήντα χρόνια μετά το πραξικόπημα και την Τουρκική εισβολή στην Κύπρο, Κύπριοι και ξένοι αρχαιολόγοι, καθώς και μέλη του τότε προσωπικού του Τμήματος Αρχαιοτήτων, ανασκάπτουν την προσωπική μνήμη, ψηλαφούν το συλλογικό τραύμα του πολέμου και σκιαγραφούν τις συνέπειές του στην κυπριακή αρχαιολογία. Ένα ντοκιμαντέρ του Τμήματος Αρχαιοτήτων με αφορμή την επέτειο των 50 χρόνων από το πραξικόπημα και την Τουρκική εισβολή στην Κύπρο. Σκηνοθεσία: Δανάη Στυλιανού. Γλώσσες διαλόγων: Ελληνικά, Αγγλικά, Γαλλικά. Υπότιτλοι: Ελληνικά, Αγγλικά.
Είσοδος Ελεύθερη
(Απαραίτητη η εξασφάλιση θέσεων).

26 – 27
ΣΑΒ – ΚΥΡ 11:30 & 16:00 (50')
Επί Σκηνής
88 Μικρές Συμφωνίες
Στέφανος Δρουσιώτης | Πρόγραμμα Συνεργαζόμενος Καλλιτέχνης 2024

Μια αξέχαστη παράσταση για ένα πιάνο με ουρά, δύο ουράνια σώματα και μια αόρατη ορχήστρα. Ο Στέφανος Δρουσιώτης επιστρέφει στο Θέατρο Ριάλτο με μια πρωτότυπη παράσταση-συναυλία που συστήνει στους νεαρούς θεατές την κλασική μουσική και τα χιλιάδες μυστικά της. Μέσα από μια σειρά μαγευτικών σκηνικών εικόνων, η συναρπαστική αυτή εμπειρία καλεί τα παιδιά να εξερευνήσουν έναν κόσμο γεμάτο σκέψεις και ερωτήματα: τι είναι η μουσική, πώς δημιουργείται, γιατί συνεχίζουμε να τη φτιάχνουμε και να την απολαμβάνουμε; Σύλληψη, σκηνοθεσία, φωτισμοί, ερμηνεία: Στέφανος Δρουσιώτης. Το έργο δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος Συνεργαζόμενος Καλλιτέχνης του Θεάτρου Ριάλτο 2024.
€12/10

30
ΤΕΤ 20:30 (70')
Γυναίκες σε κάδρο… 50 χρόνια | Πολιτιστική Κίνηση Επιλογή & Θεατρική Ομάδα Παρασκήνιο

Βασισμένη σε πραγματικές, προσωπικές ιστορίες γυναικών του 1974, η μουσικοθεατρική αυτή παράσταση παρουσιάζει την αθέατη ιστορία των γυναικών της Κύπρου. Μια ολόκληρη κοινωνία γυναικών με μια πράσινη ταυτότητα στο χέρι, την προσφυγική, συνεχίζουν μια άλλη ζωή απ' αυτήν που ονειρεύτηκαν, χωρίς να ρωτηθούν. Συγγραφή κειμένου: Γεωργία Ιορδάνου. Σκηνοθεσία: Ξένιος Ξενοφώντος. Μουσική επιμέλεια, πρωτότυπη σύνθεση και διδασκαλία: Μιχάλης Γρηγορίου. Παίζουν οι ηθοποιοί: Ιωάννα Σιαφκάλη και Γαλάτεια Ζήνωνος. Συνοδεύει πολυμελής ορχήστρα και το Φωνητικό Σύνολο της Πολιτιστικής Κίνησης Επιλογή.
€15/12

Εισιτήρια:
Στο ταμείο του Θεάτρου:
Δευτέρα -Παρασκευή 10:00 - 15:00 & 90' πριν την έναρξη των παραστάσεων
Ηλεκτρονικά www.rialto.com.cy
Τηλεφωνικά 77777745
Κρατήσεις θέσεων γίνονται τηλεφωνικά και ισχύουν μέχρι και πέντε μέρες πριν από κάθε παράσταση.
*Το κοινό παρακαλείται όπως προσέρχεται έγκαιρα.

Ταμείο Θεάτρου:
77777745, boxoffice@rialto.com.cy

77777745
rialto.com.cy

Θέατρο Ριάλτο

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

HAYWARD GALLERY

ΛΟΝΔΙΝΟ
Μικαλένα Τόμας
Η έκθεση των υποβλητικών, ποπ, υβριδικών και πάντα απροσδόκητων έργων της 53χρονης Αφροαμερικανίδας εικαστικού Μικαλένα Τόμας στη Hayward Gallery του Λονδίνου ανακοινώθηκε ήδη, με τα εγκαίνια προγραμματισμένα για τον Φεβρουάριο του 2025. Είναι ένα γεγονός που ενδιαφέρει το διεθνές κοινό της σύγχρονης τέχνης, καθώς η Μικαλένα Τόμας είναι μια ενδιαφέρουσα προσωπικότητα και η Hayward Gallery ένα σημείο αναφοράς και μια καλή αφορμή πάντα για να έρθει κανείς έως το Southbank.

BIRMINGHAM MUSEUM & ART GALLERY

ΜΠΕΡΜΙΓΧΑΜ
Βικτωριανοί ριζοσπάστες
Το Μπέρμιγχαμ διαθέτει μια θαυμάσια πινακοθήκη. Εκεί, και μέχρι τα Χριστούγεννα, παρουσιάζεται μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα έκθεση, που θα δώσει μεγάλη χαρά σε όσους αγαπούν τη βρετανική τέχνη της περιόδου 1850-1900. Είναι μια συγκέντρωση έργων από τους Προραφαηλίτες ώς το κίνημα της Art & Crafts, που μας συνδέουν άμεσα με όλους εκείνους τους πρωτοπόρους ζωγράφους, σχεδιαστές, ιδεολόγους και μοντέλα, που προχώρησαν σε ρήξη με τον βικτωριανό ακαδημαϊσμό.

JOHN MARTIN GALLERY

ΛΟΝΔΙΝΟ
Αν Μάγκιλ
Η 62χρονη Βρετανίδα ζωγράφος Αν Μάγκιλ παρουσιάζει νέα ενότητα έργων της και αξίζει να γνωρίσουμε το έργο της. Στο Λονδίνο, στην γκαλερί John Martin, στο Μέιφερ (έως τις 25 Οκτωβρίου), παρουσιάζεται η έκθεση με τίτλο «Η ακτή», μια σειρά ονειρικών έργων που φανερώνουν την αστείρευτη ικανότητά της να αφηγείται συναισθήματα και φευγαλέους συνειρμούς. Η Αν Μάγκιλ έχει φτιάξει έναν δικό της, αναγνωρίσιμο κόσμο. Δουλεύει ασταμάτητα με λάδι, κάρβουνο και ακρυλικά.

STEFAN KORTE/GALERIE NEU, BERLIN

ΒΕΝΕΤΙΑ
Ο ζωγράφος Λούις Φρατίνο
Η ζωγραφική του 33χρονου Αμερικανού ζωγράφου Λούις Φρατίνο εντυπωσιάζει στην Μπιενάλε της Βενετίας και προκαλεί τα βλέμματα με τα πυκνά, αφηγηματικά θέματα, τα ανδρικά σώματα, τις αυτοπροσωπογραφίες και τα λεπτομερή εσωτερικά. Μια νέα μονογραφία για τον ανερχόμενο ζωγράφο, καθώς και μια νέα μεγάλη έκθεση έργων του στην Ιταλία (στο Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Λουίτζι Πέτσι, στο Πράτο της Τοσκάνης) με διάρκεια έως τις 2/2/25, στρέφουν την προσοχή στο έργο του.

JOHANNES STOLL/BELVEDERE WIEN

ΒΙΕΝΝΗ
Από το Ελσίνκι
Ο Ακσέλι Γκάλεν-Καλέλα (1865-1931) υπήρξε κορυφαία μορφή της τέχνης στη Φινλανδία του 1900, όταν η χώρα αγωνιζόταν να απαγκιστρωθεί από τη Ρωσία. Η έκθεση στο Μπελβεντέρε της Βιέννης γίνεται σε συνεργασία με το Ατενέουμ στο Ελσίνκι. Ο Γκάλεν-Καλέλα με τα θέματά του διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στη συγκρότηση εθνικής ταυτότητας. Στα έργα του διακρίνονται οι επιρροές του συμβολισμού και της αρ νουβό ενώ συνδέθηκε και με τη Βιέννη της Απόσχισης.

PARAMOUNT

Η αφίσα για την κινηματογραφική μεταφορά του κλασικού φιλμ του Μπλέικ Εντουαρντς «Πρόγευμα στο Τίφανις» (1961) με την υπέρκομψη Οντρεϊ Χέπμπορν.

Ενας αιώνας από τη γέννηση του Τρούμαν Καπότε

Η επέτειος των 100 χρόνων από τη γέννηση του Τρούμαν Καπότε (1924-1984) είναι ένα από τα σημαντικά γεγονότα του λογοτεχνικού ημερολογίου. Ο Καπότε ήταν βεβαίως κάτι ευρύτερο ενός λογοτέχνη. Η ίδια η προσωπικότητά του είχε τα συστατικά ενός αστέρα και όλες εκείνες τις ιδιότητες που τον καθιστούσαν ξεχωριστό: θεατρικός συγγραφέας, ηθοποιός, σεναριογράφος, μια πολυμορφική περσόνα της Αμερικής. Η περίφημη εκδοτική σειρά της Modern Library (που ανήκει στον όμιλο Random House) τιμά την επέτειο ως εκδοτικός φορέας των έργων του Τρούμαν Καπότε. Για το ευρύτερο διεθνές κοινό, ο Καπότε είναι διάσημος κυρίως για δύο έργα του, εντελώς διαφορετικά μεταξύ τους: το «Πρόγευμα στο Τίφανις» και το «Εν ψυχρώ» (και τα δύο κυκλοφορούν τα τελευταία χρόνια από τις εκδόσεις Πατάκη. Το «Εν ψυχρώ» είχε κυκλοφορήσει παλαιότερα και από τις εκδόσεις Ζαχαρόπουλος). Η υπέρκομψη μορφή της Οντρεϊ Χέπμπορν έρχεται στον νου όταν σκεφτόμαστε την κινηματογραφική μεταφορά της νουβέλας «Πρόγευμα στο Τίφανις» από το 1961, μεγάλη εμπορική επιτυχία της Paramount (το βιβλίο είχε εκδοθεί το 1958). Αξεπέραστο φιλμ του Μπλέικ Εντουαρντς, το «Πρόγευμα στο Τίφανις» στηριζόταν στη φήμη της Οντρεϊ Χέπμπορν καθώς και στους πολύ καλούς συμπρωταγωνιστές της, τον Τζορτζ Πέπαρντ, την Πατρίσια Νιλ, τον Μάρτιν Μπάλσαμ, τον Μίκι Ρούνι.

Ο Τρούμαν Καπότε έγινε κατά κάποιον τρόπο ένα σύμβολο μέσα από αυτήν την ευφυή, πιπεράτη, κομψή και ευχάριστη οπτική στα σύγχρονα ήθη. Φίλος από νεανική ηλικία με τη συγγραφέα του «Οταν σκοτώνουν τα κοτσύφια» Χάρπερ Λι, ο Καπότε ταυτίστηκε με το ανοικτό, φιλελεύθερο πνεύμα της Αμερικής. Λίγα χρόνια μετά το «Πρόγευμα στο Τίφανις» και με συνεχή συγγραφική και άλλη δραστηριότητα, κυκλοφορεί, το 1965, το «Εν ψυχρώ». Ηταν ένα βιβλίο-γροθιά, πρόδρομος της νέας δημοσιογραφίας, ένα υπόδειγμα λογοτεχνικού non-fiction. Ο Καπότε βασίζεται στο έγκλημα που είχε συγκλονίσει την Αμερική το 1959: την εν ψυχρώ δολοφονία της οικογενείας Κλάτερ, στην πολιτεία του Κάνσας, από δύο κακοποιούς. Ο Ντέιβιντ Σεντάρις είχε πει για τον Τρούμαν Καπότε πως «υπήρξε ένας σκαπανέας, ότι έθεσε εκ νέου τα όρια για το τι μπορεί να κάνει ένας συγγραφέας στη μυθοπλασία και στο non-fiction».

Η επέτειος των 100 ετών από τη γέννησή του (ο θάνατός του ήταν πρόωρος) μας προκαλεί να σκεφτούμε και πάλι το έργο αυτού του μεγάλου συγγραφέα.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

«Είδαμε ως μυροφόρες πρώτοι την Ανάσταση»

Είχε χρόνια να το διαβάσει. Γύρω στα είκοσι, μπορεί και πιο πολλά. Είχε σε ένα κορίτσι δανείσει το βιβλίο, μετά χαθήκανε –οι γνωστές ιστορίες–, χάθηκε και το βιβλίο.

Της το είχε δώσει για να προσέξει το ομότιτλο αφήγημα, αυτό με το οποίο άρχιζε η συλλογή: «Επιτάφιος θρήνος». Αυτή η μεγάλη του αδυναμία στα πεζά του Γιώργου Ιωάννου. Ενας ακόμη Θεσσαλονικιός που άφησε μερικά από τα πιο ωραία κείμενα για την Αθήνα (όπως και ο Ταχτσής). Ειδικά το «Ομόνοια 1980», που κλείνει με την απρόσμενα υπαρξιακή αγωνία του Ξέρξη απ' τον Ηρόδοτο, είναι ενδεικτική. Γιατί αυτή η αναδρομή του κυρίου Γκρι σε παλαιότερα διαβάσματα; Διότι οι εκδόσεις Κέδρος αποφάσισαν να επανεκδώσουν την εν λόγω συλλογή του Ιωάννου, μαζί με μία ακόμα, επίσης έξοχη, τη «Μόνη κληρονομιά».

Ο «Επιτάφιος θρήνος» διαδραματίζεται σε λαϊκό ξενοδοχείο της Ομόνοιας ανήμερα μια Μεγάλη Παρασκευή, πιθανώς της δεκαετίας του '50. Ο πρωτοπρόσωπος αφηγητής μάς πληροφορεί ότι έκανε «με τα πόδια όλο το δρόμο από το Σταθμό Λαρίσης προς την Ομόνοια». Πρώτα όμως παρέδωσε τη βαλίτσα του στη «Φύλαξη», «για να είμαι ελεύθερος και διαθέσιμος, μήπως συμβεί το μέγα γεγονός, αυτό το ακαθόριστο» – υπαινιγμός στις ακατονόμαστες για την εποχή ερωτικές ροπές του, δηλωτικός όμως του ποιος μιλάει εδώ.

> *Τους ξυπνάει για να τους δείξει «και του ζεύγους την ανάσταση, που σ' ένα όλο ευλυγισία σύμπλεγμα σφάδαζε πάνω στο σουσταλίδικο κρεβάτι του».*

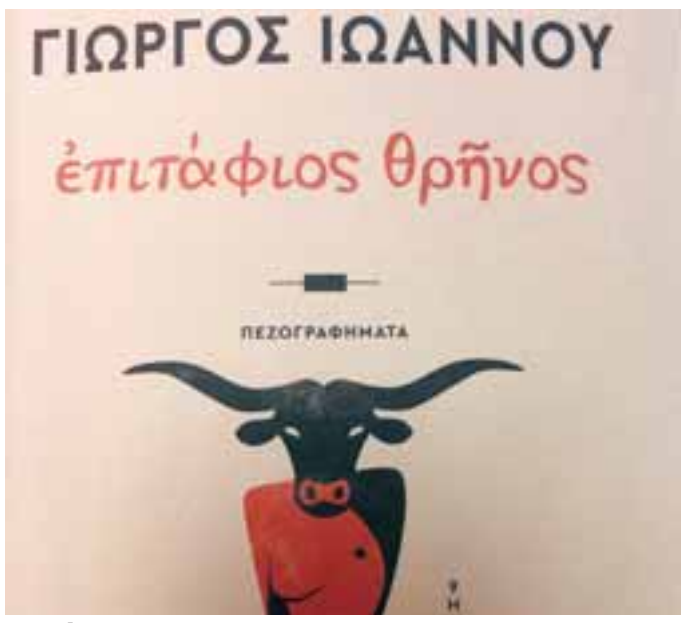

Το εξώφυλλο της πρόσφατης επανέκδοσης της συλλογής πεζογραφημάτων του Γιώργου Ιωάννου «Επιτάφιος θρήνος», από τις εκδόσεις Κέδρος. Είχε πρωτοκυκλοφορήσει το 1980.

Δεν είναι το βλέμμα του στερεοτυπικού αρσενικού της περιόδου. Είναι κάτι πιο σύνθετο. Και το βλέμμα εδώ έχει τη σημασία του. Ο αφηγητής νοικιάζει ένα δωμάτιο επί της Αγίου Κωνσταντίνου, απέναντι απ' το Εθνικό Θέατρο. Το μοιράζεται με άλλους δύο (τρεις στη συνέχεια) άγνωστους άνδρες, άπλυτους επαρχιώτες, πρώην στρατιωτικούς, διωγμένους απ' τις γυναίκες τους, στερημένοι όλοι της ερωτικής επαφής.

Ο αφηγητής παίρνει τη σιέστα του κι όταν ξυπνάει, είναι απόγευμα. Η περιφορά του Επιταφίου έξω έχει ξεκινήσει. Ωσπου, ακούγεται θόρυβος στο διπλανό δωμάτιο. «Ζευγαράκι, θα μπανίσουμε!» αναφωνεί ο επιλοχίας. «...και το ζευγάρι άρχισε να γδύνεται, κι εμάς μας κόπηκε η ανάσα, μελαγχολία μεγάλη μάς κατέλαβε, καθώς από τις χαραμάδες βλέπαμε το εξαίσιο σώμα του, μα και της κόρης το έκθαμβο...». Καβαφική ατμόσφαιρα· η πεζή εκδοχή του υποβλητικού «Πολυέλαιου» ίσως. Μονάχα που η πράξη δεν ολοκληρώνεται ποτέ: ο νέος ξεσπάει σε λυγμούς, η κοπέλα τον αγκαλιάζει με κατανόηση. Αποκοιμούνται αγκαλιά. Εχει πια σκοτεινιάσει. Το πρωί, Μεγάλο Σάββατο, ένας ενθουσιώδης επιλοχίας τούς ξυπνάει για να τους δείξει «και του ζεύγους την ανάσταση, που σ' ένα όλο ευλυγισία σύμπλεγμα σφάδαζε πάνω στο σουσταλίδικο κρεβάτι του».

«Είδαμε ως μυροφόρες πρώτοι την Ανάσταση», λέει ο αφηγητής. Πηγαίνει με τον επιλοχία να προσκυνήσουν τον επιτάφιο, «φιλώντας όπου είναι οι χαρακιές της δύναμης, μεριές μεριές στο στήθος μέχρι κάτω στην κοιλιά. Χαραματιές για να παραφυλάς τα δρώμενα στο διπλανό δωμάτιο».

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ**

Λιζαβέτα Ανατόλιεβνα και Αννα Καρένινα

Ο Αλέξανδρος Σολζενίτσιν (1918-2008) δεν ευτύχησε εκδοτικά στη χώρα μας ούτε εκτιμήθηκε όσο του αξίζει. Η μεταπολιτευτική ιδεολογική κυριαρχία της Αριστεράς εμπόδισε τη δίκαιη υποδοχή του, μολονότι είχαν δημιουργηθεί ορισμένες προϋποθέσεις, χάρη στην έκδοση δύο βιβλίων, την περίοδο των πρώτων μεταφράσεών του στα ελληνικά, με αντιφερόμενες προσεγγίσεις του έργου του. Το 1971 οι εκδόσεις Διογένης του Κώστα Κουλουφάκου (1924-1994), ο οποίος μόλις τον Αύγουστο του 1970 είχε απελευθερωθεί από την εξορία στο Παρθένι της Λέρου, εκδίδουν το σύντομο βιβλίο του Ούγγρου μαρξιστή Γκέοργκ Λούκατς (1885-1971) για τον Σολζενίτσιν. Το βιβλίο δημοσιεύεται στα ελληνικά, δύο χρόνια μετά την πρώτη έκδοσή του στα γερμανικά (1969), μαζί με άλλα δύο δοκίμια του ίδιου συγγραφέα: Γκέοργκ Λούκατς, «Σολτζενίτσιν, Χάινε, Πρωτοποριακοί. Αισθητικά δοκίμια», μτφρ. Μπάμπης Κολώνιας (το κείμενο για τον Σολζενίτσιν), Κώστας Κουλουφάκος (τα άλλα δύο), Αθήνα 1971. Λίγα χρόνια αργότερα εκδόθηκε το βιβλίο του Γάλλου Ορθόδοξου θεολόγου Ολιβιέ Κλεμάν (1921-2009) για τον Ρώσο συγγραφέα: «Το πνεύμα του Σολζενίτσυν», μτφρ. Ελένη Δαλαμπίρα, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, χ.χ. [1975;].

Από το τεράστιο έργο του Σολζενίτσιν διαλέγω να πω εδώ δυο λόγια για ένα πρόσωπο από την «Πτέρυγα καρκινοπαθών». Η ιδέα να γράψει τούτο το μυθιστόρημα του γεννήθηκε την άνοιξη του 1955, στην Τασκένδη, μόλις έβγαινε από την πτέρυγα των καρκινοπαθών του νοσοκομείου, θα αρχίσει όμως να το γράφει μια δεκαετία αργότερα. Το πρώτο μέρος του, μετά την άρνηση του περιοδικού «Νόβι Μιρ», εκδόθηκε στη Ρωσία σε σαμιζντάτ (1966). Η πλήρης έκδοσή του στα ρωσικά θα γίνει το 1968, στη Δύση, από δύο εκδότες: Possev (Φρανκφούρτη) και YMCA (Παρίσι). Στα ελληνικά εκδόθηκε από τις αριστερές επίσης εκδόσεις των Αδελφών Τολίδη το 1970, σε μετάφραση Αλεξάνδρας Π. Η έκδοση αυτή κυκλοφορεί ακόμη από άλλον εκδότη. Θα παραπέμπω στη μετάφραση αυτή, με ορισμένες τροποποιήσεις.

A.P. PHOTO/VALERY KISELEV

Ο Αλέξανδρος Σολζενίτσιν υπογράφει αντίτυπο ενός βιβλίου του στη Μόσχα το 1994, όπου επέστρεψε 20 χρόνια μετά την εξορία του.

Από το τεράστιο έργο του Σολζενίτσιν διαλέγω να πω εδώ δυο λόγια για ένα πρόσωπο από την «Πτέρυγα καρκινοπαθών».

Το μυθιστόρημα διαδραματίζεται όλο, εκτός από τα δύο τελευταία κεφάλαια, στην πτέρυγα των καρκινοπαθών ενός νοσοκομείου της Τασκένδης, το 1956, την εποχή της αποσταλινοποίησης. Αποτελεί μια τεράστια πινακοθήκη προσώπων: ασθενών, γιατρών και νοσοκόμων. Είναι το δεύτερο μεγάλο μυθιστόρημα του εικοστού αιώνα, μετά το «Μαγικό βουνό» (1924) του Τόμας Μαν, που εκτυλίσσεται σε νοσοκομείο. Η κοινωνική σύνθεση των αρρώστων στα δύο μυθιστορήματα είναι τελείως διαφορετική (πλούσιοι και κοσμοπολίτες στο «Μαγικό βουνό», φουκαράδες και κατατρεγμένοι στην «Πτέρυγα καρκινοπαθών»), αλλά η βαριά αρρώστια (φυματίωση στο πρώτο, καρκίνος στο δεύτερο) τους απειλεί εξίσου θανάσιμα. Το πρόσωπο για το οποίο θα μιλήσω είναι η καθαρίστρια Λιζαβέτα Ανατόλιεβνα. Εχει δοκιμάσει και αυτή την εξορία, έχει χάσει την κόρη της στην εξορία, ο άνδρας της είναι τώρα εξόριστος για δεύτερη φορά, και εκείνη παλεύει να ζήσει τον οκτάχρονο γιο της, δουλεύοντας καθαρίστρια στο νοσοκομείο. «Αυτούς τους δύο μήνες που ο Ολέγκ είχε περάσει στο νοσοκομείο, αυτή η εργατική καθαρίστρια με το γεμάτο κατανόηση πρόσωπο, είχε σκύψει πολλές φορές κάτω από τα κρεββάτια για να τρίψει το πάτωμα. Μετακινούσε τις μπότες που ο Κοστογκλότωφ έκρυβε, αλλά ποτέ δεν το μαρτύρησε. Αυτή ήταν που, οπλισμένη μ' ένα ξεσκονόπανο καθάριζε τους τοίχους, άδειαζε τα πτυελοδοχεία και τα έκανε να λάμπουν, μοίραζε στους αρρώστους τα μπουκάλια των αναλύσεων, κι έκανε ό,τι άλλο ήταν βαρύ, δυσάρεστο, που οι νοσοκόμες δεν καταδέχονταν να το πιάσουν στα χέρια τους» (σ. 543). Ο Ολέγκ Κοστογκλότωφ, που έχει κάνει εφτά χρόνια στον στρατό και άλλα εφτά εξορία (σ. 342), την αναγνωρίζει, καταλαβαίνει αμέσως ότι είναι δικιά του. «Με καλοσύνη, χωρίς βιασύνη, κοίταξαν ο ένας τον άλλον» (σ. 544) και έπιασαν κουβέντα. Είναι μορφωμένη, αλλά, όταν δεν καθαρίζει, διαβάζει μόνο εύκολα γαλλικά βιβλία (Κλωντ Φαρέρ). Στην απορία του Ολέγκ θα απαντήσει ότι την πονάνε λιγότερο (σ. 544) και ότι λειτουργούν μέσα της καταπραϋντικά (σ. 548). Δεν έχει κανένα νόημα να διαβάσει τις μεγάλες λογοτεχνικές τραγωδίες: «όλες οι τραγωδίες της λογοτεχνίας μού φαίνονται κωμικές αν τις συγκρίνω με τη ζωή που ζούμε [...]. Τα παιδιά στο σχολείο κάνουν αναλύσεις πάνω στην Αννα Καρένινα. Για τη ζωή της που ήταν δυστυχισμένη, τραγική και δεν ξέρω τι άλλο. [...] Αλλά όταν, στο σπίτι που γεννηθήκατε και ζήσατε χρόνια, μπαίνουν με το "έτσι θέλω" άνθρωποι με στολές και κασκέτα και σας διατάζουν να εγκαταλείψετε το σπίτι και την πόλη μέσα σε είκοσι τέσσερις ώρες, παίρνοντας μαζί σας μόνο όσα μπορούν να σηκώσουν τα χέρια σας; [...] Οταν αφήνετε ορθάνοιχτη την πόρτα και φωνάζετε τους περαστικούς για να δούνε μήπως θα μπορούσαν να αγοράσουν κάτι, τι λέω, να σας πετάξουν μερικές δεκάρες και να μπορέσετε έτσι να αγοράσετε λίγο ψωμί! [...] Οταν σας προσφέρουν για το πιάνο της μητέρας σας το ένα εκατοστό της τιμής του, χωρίς να ντρέπονται γι' αυτό... κι η κορούλα σας, που φοράει ακόμη ένα φιόγκο στα μαλλιά, κάθεται στο πιάνο για να παίξει για τελευταία φορά Μότσαρτ, αλλά την πιάνουν τα κλάματα και φεύγει... τότε τι ανάγκη έχω να ξαναδιαβάσω την Αννα Καρένινα;» (σ. 548-549).

Για ποιο λόγο στ' αλήθεια η Λιζαβέτα Ανατόλιεβνα που έχει χάσει την κόρη στην εξορία να διαβάσει την «Αννα Καρένινα»; Για ποιο λόγο εκείνος που σιγολιώνει από τον καρκίνο και τις χημειοθεραπείες σε ένα νοσοκομείο της Τασκένδης και κάθε Τασκένδης να διαβάσει την «Αννα Καρένινα»; Οποιος ξέρει από λογοτεχνία θα δώσει δίκιο στη νοσοκομειακή καθαρίστρια, γιατί αυτός που πράγματι ξέρει λογοτεχνία se moque de la literature, για να παραφράσουμε τον Πασκάλ, την κοροϊδεύει τη λογοτεχνία και τις μεγάλες δυνατότητές της. Μόνο αν παραδεχτείς τα όρια των δυνατοτήτων της, που φτάνουν σε ορισμένες συνθήκες ζωής μέχρι την πλήρη αχρήστευση, θα μπορέσεις να αναγνωρίσεις και την πραγματική αξία της, όση έχει. Και κάτι ακόμη: ας μην ενδίδουμε στον πειρασμό να ειρωνευόμαστε τα εύκολα ρομάντζα, γιατί κάποτε βοηθάνε περισσότερο από τα σπουδαία έργα. Παντού και πάντα χρειάζεται ταπεινοφροσύνη.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Το στέκι μιας ουτοπίας

ΝΙΚΟΣ ΒΕΡΓΕΤΗΣ
Τετάρτη, μετά το Φρουμέλ
εκδ. Κυψέλη, **σελ.** 152

«Μπορείς να νικάς τον θάνατο όταν δεν πίνεις; Μπορείς να αρχίσεις να πραγματοποιείς το επόμενο πρωί τα μεθυσμένα χθεσινοβραδινά σου όνειρα; Μπορείς να κυνηγάς την ουτοπία ξεμέθυστος;» Ο μεθυσμένος πρωταγωνιστής του αφηγήματος έχει μόλις φύγει «μετά από δωδεκάωρο πιόμα» από το Φρουμέλ, ένα μεζεδοπωλείο στα Εξάρχεια που λέγεται Φρούμελ, αλλά επειδή η παρέα το λέει Φρουμέλ μάλλον έτσι είναι το σωστό. Στον αφηγητή δεν αρέσει καθόλου η αλήθεια. Εξάλλου, η πραγματικότητα είναι βαρετή. Περπατώντας προς το σπίτι του δολιχοδρομεί σε ζαλισμένες σκέψεις περί συγγραφής, όταν ξαφνικά ένας ουρανοκατέβατος άνδρας τού παραδίδει έναν πάκο σελίδες. Είναι το μυθιστόρημα της Ιφιγένειας, μιας γυναίκας που όλο εξαφανίζεται.

Με το πρώτο του βιβλίο, «Χόλι Μάουντεν» (2017), ο Νίκος Βεργέτης αποκάλυψε ένα ιδιότυπο, παιγνιώδες και σαφώς πολυδιαβασμένο βλέμμα, το οποίο κατοπτεύει και το «Τορκί μπαρ» (2021), παρεμφερές μυθοπλαστικά με το παρόν βιβλίο. Ο Βεργέτης αγαπά παράφορα τον μύθο. Ολα του τα βιβλία μυθολογούν ευρηματικά αυτή την αγάπη. Οι μύθοι ξορκίζουν το κακό, εξανθρωπίζουν στοιχειά και δαίμονες, λυτρώνουν από τον πόνο, αλλά κυρίως μας κάνουν να περνάμε καλά. Οπως λέει στην Ιφιγένεια ένας από τους συνοδοιπόρους της στο μακρύ της ταξίδι: «Σημασία [...] δεν έχει από πού κλέβεις την ιστορία, αλλά αν περνάς καλά όταν την αφηγείσαι».

Ο Βεργέτης «κλέβει» ασύστολα, όπως μαρτυρεί η καταληκτική βιβλιογραφία. Το βιβλίο είναι ένα σύνθεμα δάνειων ιστοριών. Στο ταξίδι της στη Λατινική Αμερική σε αναζήτηση του Μπολάνιο, η Ιφιγένεια καταδύεται στις ιστορίες των αξεπέραστων παραμυθάδων της Λατινικής Αμερικής. Η ίδια είναι «μια ιστορία που ψάχνει τον συγγραφέα της», μια «αέναν ιστορία». Η περιπλάνησή της στον κόσμο έχει κάτι το χιμαιρικό. Περισσότερο φεύγει παρά ψάχνει. Ονειρεύεται τον «μη τόπο». «Ένα μέρος χωρίς μνήμες». Αγωνιά να φύγει μακριά από τη φοβερή γραμμή που συνδέει το τίποτα με το τίποτα, από το κενό, από «τη μαύρη τρύπα που μας καταπίνει όλους». Στη μυθοπλασία η Ιφιγένεια αποζητούσε τη λήθη, την απαγκίστρωση από τον θνητό εαυτό της. Οταν ρωτούσε τους κατοίκους της Χιλής, της Βολιβίας, του Περού και της Παταγονίας πού θα μπορούσε να βρει τον Μπολάνιο, κατά βάθος εκλιπαρούσε για ένα ευφάνταστο ψέμα, για μια παραμυθία. Ηταν από «τους ανθρώπους που τα μετράνε όλα σε θάνατο». Από τους μύθους ζητούσε να την απαλλάξουν από τον φόβο του θανάτου.

Στις ωδές του Βεργέτη στη μυθοπλασία δεν υπάρχει ίχνος μεγαλορρημοσύνης ή υψηλοφροσύνης. Η εμφανέστατη λογοτεχνική του καλλιέργεια δεν απολήγει σε ελιτίστικη προσέγγιση του γραψίματος. Ο Βεργέτης εξαίρει την ψυχαγωγική πτυχή της λογοτεχνίας, δίχως να την απομυζά από τη βαθύτερη σημασία της. Μοιάζει σαν να ατενίζει θαυμαστικά μια απέραντη βιβλιοθήκη, μπορχεσιανής αρχιτεκτονικής. Από την περιδιάβαση του βλέμματός του στα απίθανα ράφια αποσπά ψηφίδες, τις οποίες εναποθέτει στην προσωπική του μυθολογία. Μπορεί τέτοια τεχνάσματα να φαίνονται αυτοαναφορικοί ακκισμοί και μεταμοντέρνες εξυπνάδες, αλλά οι μυθοπλασίες του Βεργέτη δεν ναρκισσεύονται, απλώς έλκουν και έλκονται από ιστορίες. «Εχει πολλή πλάκα η λογοτεχνία. Εχει μυστήριο. Είναι όμορφη πολύ».

Κάθε Τετάρτη απόγευμα μαζεύεται στο Φρουμέλ, όχι της Μαυρομιχάλη, αλλά του μύθου, μια παρέα για να ανταλλάξει ιστορίες. Κάποτε έφτασε εκεί και η Ιφιγένεια, αλλά δεν βρήκε τον Μπολάνιο, μόνο οκτώ άντρες που τα έπιναν. Οσο εκείνη περιπλανιέται στη Λατινική Αμερική, ο ένας μετά τον άλλον ποντίζονται στη μαύρη τρύπα τού τίποτα. Μερικές φωτογραφίες απομένουν να μνημειώνουν τις μυθικές Τετάρτες. «Αυτές δεν ήταν φωτογραφίες, αλλά τεκμήρια ουτοπίας».

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΝΑ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

Γεννήθηκε στον Βόλο. Είναι απόφοιτος του Παιδαγωγικού Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Το «Εστί Ηδονή» ΑΩ Εκδόσεις είναι η πρώτη της ποιητική συλλογή, όπου και απέσπασε βραβείο λυρικής-ερωτικής ποίησης (Βραβείο Ερατούς) στον Παγκόσμιο Διαγωνισμό Καβάφης (2024).

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Πλάι στο κρεβάτι μου με συντροφεύει ο Σαίξπηρ. Τα «Ερωτικά Σονέτα» με βεγγαλικά ονείρων ερωτικών και οι χρυσές γραμμές των λέξεων του μέγα Καβάφη. «Τα Ηδονικά» μυρωδικά της ποίησής του.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Πως η ίδια η ανάγνωση είναι το «πρώτο σκαλί» πριν από τη γραφή. Ενας αόριστος συναισθηματικός κραδασμός όταν διαβάζεις κάποιους στίχους. Αυτή η «οπτική βίωση» ενός στίχου. Αυτό το αθέατο που στα μάτια σου παίρνει μορφή και έρχεται σαν ποίημα.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Την «Ασκητική». Ισως η ενσάρκωση της κοσμοθεωρίας του Νίκου Καζαντζάκη. Ενα έργο-κραυγή, ένα απόσταγμα πνευματικής αναρρίχησης.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.
Δεν υπάρχει συνθήκη. Η ποίηση σε καλεί απρόσμενα να τη γράψεις ή να τη διαβάσεις. Μια μυρωδιά. Μια ανάμνηση. Ενα φιλί. Ανοίγει ένα παράθυρο για να αναπνεύσεις. Μια θρυαλλίδα ελευθερίας, μια παραμυθία, μια προσωπική αποκάλυψη. Μια ονειρική οδός θαυμάτων, αλλά και αλήθειας.

Υπάρχουν βιβλία για τα οποία νιώθετε ενοχές που σας άρεσαν;
Μέχρι στιγμής δεν έχει υπάρξει βιβλίο που να μου δημιουργήσει ενοχές.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;
Το ότι κάθε συγγραφέας ξεχωριστά καταθέτει ένα κομμάτι του καθρέφτη του. Μέσα από τη γραφίδα του εκάστοτε συγγραφέα, μπορεί κανείς να διακρίνει την ψυχή του. Και φυσικά το γεγονός ότι οι λέξεις ορθώνονται μία προς μία, σε εγείρουν και σε κάνουν να νιώθεις συναισθηματική πληρότητα.

Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε;
Το επόμενο βιβλίο που θα ήθελα σίγουρα να διαβάσω είναι «Το μαχαίρι και ο καθρέφτης» του Μάνου Χατζιδάκι. Ενα προσωπικό δοκίμιο ανθρωπισμού, τέχνης και δημιουργίας.

Τι «Εστί ηδονή»;
Η ποίηση. Η άγρια επιθυμία. Η γραφή. Ο ίδιος ο έρωτας. Το άγγιγμα της ψυχής. Η φιλήδονη επιθυμία που αισθάνεσαι για τον άλλον, όπου παραχωρεί τη θέση της σε μια ύψιστη επιθυμία, έναν υπερβατικό-συμπαντικό πόθο.

Τα ποιήματα γράφτηκαν κατά περιόδους ή όλα μαζί; Πώς ήταν η διαδικασία συγγραφής;
Τα ποιήματα γράφτηκαν σταδιακά. Είχαν αμοιβαία αλληλοϋποδοχή, καθώς κάθε ποίημα αποτελεί μια ξεχωριστή ερωτική εξομολόγηση που συνδέεται μια θεϊκή μαρτυρία.

Επιμέλεια: **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ**

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη Read LIBRARY

Ισμήνη Παφίτη - «Στη βαλίτσα»
Ψηφιακή Έκδοση Read Library
Επιμέλεια εξωφύλλου Ισμήνη Παφίτη

Το διήγημα «Στη βαλίτσα» διακρίθηκε στον 2ο ετήσιο Διαγωνισμό Διηγήματος του κυπριακού πολιτιστικού περιοδικού «Νέα Εποχή», το οποίο κυκλοφορεί ανελλιπώς από το 1959 και δημοσιεύτηκε στο τεύχος αρ. 360 (Άνοιξη 2024). Γράφτηκε εις μνήμην των θυμάτων του θεσμικού και έμφυλου ρατσισμού και του «Ορέστη», του κατά συρροήν Κύπριου δολοφόνου αλλοδαπών γυναικών και κοριτσιών, του οποίου η δράση άρχισε να αποκαλύπτεται τον Απρίλιο του 2019. Για τις Μαίρη Ρόουζ και την 6χρονη κόρη της Σιέρα, από τις Φιλιππίνες, Αριάν Παλάνας Λοζάνο, από τις Φιλιππίνες, Ασμίτα Κάτχα Μπίστα, από το Νεπάλ, Λιβία Μπουένα και την 8χρονη κόρη της Ελένα, από τη Ρουμανία και Μαρικάρ Βαλντέζ, από τις Φιλιππίνες. Το διήγημα είναι προϊόν φαντασίας και οποιεσδήποτε ομοιότητες με πρόσωπα ή γεγονότα είναι συμπτωματικές. Η Ισμήνη Παφίτη γεννήθηκε στη Λευκωσία, είναι αρχιτέκτονας και μέλος της Mensa. Ασχολείται με τη συγγραφή τα τελευταία πέντε χρόνια. Το πρώτο της βιβλίο «Ιούνιος στο Κάστρο της Μέντας» περιλήφθηκε στη βραχεία λίστα των Κρατικών Βραβείων Λογοτεχνίας Κύπρου για τις εκδόσεις 2021 (εκδόσεις Άνω Τελεία). Το δεύτερό της βιβλίο, το παραμύθι «Με το Νι και με το...Βήτα» θα εκδοθεί σύντομα από την Ελληνοεκδοτική. Διηγήματά της που διακρίθηκαν στους λογοτεχνικούς διαγωνισμούς του κυπριακού Πολιτιστικού Περιοδικού «Νέα Εποχή» διατίθενται στην ψηφιακή βιβλιοθήκη READ. Το διήγημά της «Βάλε τελεία» έχει συμπεριληφθεί στον συλλογικό τόμο του Δικτύου Γυναικών Συγγραφέων κατά της Έμφυλης Βίας και των Γυναικοκτονιών, «Η φωνή της» (εκδόσεις Καστανιώτη).

Το διήγημα διατίθεται δωρεάν από την εφαρμογή Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο Read-library.com για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

ΑΡΧΕΙΟ ΡΕΣΛΕΡ, ΣΥΛΛΟΓΗ Α. ΑΣΣΑΕΛ

Γερμανικές εγκαταστάσεις στον σταθμό της Καρυάς κατά τη διάρκεια των εργασιών. Διακρίνεται η πινακίδα της «Οργάνωσης Τοντ».

Φωτογραφικό ντοκουμέντο της ναζιστικής θηριωδίας

Ενα βιβλίο για τα κάτεργα του θανάτου

Του **ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ**

«Λίγα χιλιόμετρα πριν από τη Λαμία, το τρένο είχε πάλι σταθεί, κοντά σε μια ερημιά, όπου η ψυχή μου δοκιμάστηκε από τη φοβερή σκηνή μιας δαντικής κόλασης. Δεν είναι σχήμα λόγου ετούτη η πολυμεταχειρισμένη έκφραση. Εκεί κάτω στην μικρή χαράδρα, μπροστά στο σταματημένο τρένο, παιζόταν η τελευταία πράξη ενός επεισοδίου από την κόλαση του μεγάλου Φλορεντίνου. Ησαν στημένα μερικά παραπήγματα όπου πριν από λίγους μήνες ίσως στεγάζονταν κάποιο "τάγμα εργασίας" των ταλαίπωρων Εβραίων. Τώρα είχαν απομείνει κάμποσα ζωντανά ξεφτίδια που φαίνεται πως ήταν κάποτε άνθρωποι. Σκελετωμένα σώματα με ίχνη πάνω τους από κουρέλια, μόλις που σαλεύανε από την ανημποριά. Και τα πρόσωπα, δίχως ανθρωπιά, έμοιαζαν μορφές πληγωμένων ζώων που ξεψυχούσαν. Προσπαθούσαν να περπατήσουν και τρίκλιζαν, σκοντάφτανε πάνω στις πέτρες και τότε έτρεχε ο φύλακάς τους, ένας Εβραίος εξωμότης και κατέβαζε με ορμή στο κουρελιασμένο σώμα το γερμανικό του μαστίγιο».

Η παραπάνω μαρτυρία ανήκει στον ποιητή Γεώργιο Θ. Βαφόπουλο (1903-1996), ο οποίος τον Αύγουστο του 1943 πήγαινε με το τρένο στην Αθήνα. Η «ερημιά» πριν από τη Λαμία στην οποία σταμάτησε η αμαξοστοιχία ήταν το φαράγγι της Καρυάς και τα ανθρώπινα ράκη που έβλεπε ο Βαφόπουλος ήταν Εβραίοι εργάτες στα ναζιστικά καταναγκαστικά σιδηροδρομικά έργα που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα μεταξύ του 1942 και 1943, σύμφωνα με την έρευνα του Ανδρέα Ασσαέλ, που αποτυπώνεται στο βιβλίο «Στα κάτεργα του θανάτου», το οποίο θα κυκλοφορήσει σε λίγες ημέρες, από τις εκδόσεις University Studio Press.

Το άγνωστο αυτό κεφάλαιο της γερμανικής κατοχής στην Ελλάδα, στη σκιά του Ολοκαυτώματος, φωτίζεται μέσα από 350 ανέκδοτες φωτογραφίες που έφτασαν στα χέρια του 65χρονου μηχανικού και συλλέκτη από τη Θεσσαλονίκη στις αρχές του 2000. Μέσα από μια έρευνα 20 ετών, ο Ανδρέας Ασσαέλ τεκμηρίωσε την προέλευση των εικόνων, συνέλεξε μαρτυρίες επιζώντων από τα κάτεργα (στα οποία εκτός από Εβραίους εξαναγκάστηκαν να δουλέψουν και χριστιανοί) και από τις ελληνικές περιοχές που ταυτίζονται με τις φωτογραφίες (Λαμία, Χαλκιδική, Θεσσαλονίκη, Αθήνα), επισκέφθηκε το 2004 την Καρυά Φθιώτιδας, το πιο «φριχτό εργοτάξιο». «Το φαράγγι της Καρυάς έγινε η αιτία για τον θάνατο τουλάχιστον 300 ανθρώπων, ως επί το πλείστον νέων ανθρώπων», γράφει χαρακτηριστικά καθώς, όπως θα εξηγήσει ο συγγραφέας με λεπτομέρειες στις σελίδες του βιβλίου του, οι Εβραίοι εργάτες δούλευαν 24 ώρες σε δύο βάρδιες, με ελάχιστο νερό και φαγητό (συνήθως λάχανο και μουχλιασμένο ψωμί) για να πραγματοποιήσουν τη διάνοιξη ενός φαραγγιού στο όρος Οθρυς και την κατασκευή ενός προσωρινού χώρου στάθμευσης για τους συρμούς ώστε να αυξήσουν την κινητικότητα του σταθμού. Εκτός από ελάχιστους που κατάφεραν να αποδράσουν, οι περισσότεροι πέθαναν λόγω των απάνθρωπων συνθηκών ή εκτελέστηκαν στο τέλος του έργου, σύμφωνα με τις μαρτυρίες που συνέλεξε ο συγγραφέας.

Το φαράγγι της Καρυάς έγινε η αιτία για τον θάνατο τουλάχιστον 300 Εβραίων. Οσοι άντεξαν τις κακουχίες εκτελέστηκαν από τους Γερμανούς όταν ολοκληρώθηκε το έργο.

Ο φωτογράφος

Εχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η απάντηση στο ερώτημα ποιος έβγαζε τις φωτογραφίες στα ναζιστικά κάτεργα, που δείχνουν τους αποστεωμένους Εβραίους και χριστιανούς να δουλεύουν νυχθημερόν. Η έρευνα του συγγραφέα τον οδήγησε στον μηχανικό Ρέσλερ Χανς (1905-1995), ο οποίος εργαζόταν για μια ιδιωτική εταιρεία οδικών κατασκευών (Ιμπερλαντ) και κατά τη διάρκεια του πολέμου έγινε αξιωματικός της Οργάνωσης Τοντ (Obertuppfuhrer), που αναλάμβανε στρατιωτικά κατασκευαστικά έργα. Ο Ρέσλερ φωτογράφιζε τα έργα που επέβλεψε στην Ελλάδα, αφήνοντας «μια μοναδική και πολύ θλιβερή κληρονομιά», όπως αναφέρει ο συγγραφέας, με ιστορικά ντοκουμέντα.

ΑΡΧΕΙΟ ΡΕΣΛΕΡ, ΣΥΛΛΟΓΗ Α. ΑΣΣΑΕΛ

ΣΥΛΛΟΓΗ Α. ΑΣΣΑΕΛ

Επάνω, το φαράγγι της Καρυάς φωτογραφημένο το 2004. Αριστερά, καταναγκαστικά σιδηροδρομικά έργα στην περιοχή Στύρφακα της Λαμίας από ντόπιους χριστιανούς εργάτες, η λεγόμενη «αγγαρεία», το καλοκαίρι του 1942. Κάτω, ντοκουμέντα από την Καρυά και τη Χαλκιδική, όπου διακρίνεται Ελληνας χωροφύλακας, και στα δεξιά, Εβραίοι εργάτες στην Καρυά και στη Χαλκιδική με Ελληνα χωροφύλακα για φρουρό.

ΑΡΧΕΙΟ ΡΕΣΛΕΡ, ΣΥΛΛΟΓΗ Α. ΑΣΣΑΕΛ

ΑΡΧΕΙΟ ΡΕΣΛΕΡ, ΣΥΛΛΟΓΗ Α. ΑΣΣΑΕΛ

Το οδοιπορικό στα καταναγκαστικά ναζιστικά έργα χριστιανών και Εβραίων στην Ελλάδα του 1942-43.

Σ. ΚΑΡΑΣΣΟ

Πανοραμική άποψη του σταθμού της Καρυάς, με τη διπλή γραμμή που χρησιμοποιούσαν τα τρένα. Αριστερά, διακρίνονται οι γραμμές που οδηγούσαν στο φαράγγι και σήμερα είναι σε αχρηστία.

«Τα θύματα, εκεί ψηλά, θέλουν να ακουστεί η ιστορία τους»

«Από μικρός είχα αγάπη για την Ιστορία», μας λέει ο συγγραφέας Ανδρέας Ασσαέλ, ο οποίος μεγάλωσε, πρώτα απ' όλα, με την ιστορία της οικογένειάς του στη Θεσσαλονίκη. Οι Ασσαέλ έχασαν 43 άτομα της οικογένειάς τους στο Ολοκαύτωμα, αλλά η στενή οικογένεια του συγγραφέα –ο πατέρας του με τις αδελφές του και τους γονείς του– σώθηκε την τελευταία στιγμή. «Ο παππούς μου ήθελε να φύγει η οικογένεια, δεν πίστευε ότι οι Γερμανοί θα τους σκότωναν», επισημαίνει. Ενας Θεσσαλονικιός, ο Μανώλης Κονιόρδος, που ήταν ερωτευμένος με μία από τις αδελφές του πατέρα του, έπεισε την οικογένεια να μείνουν στη Θεσσαλονίκη. «Κρύφτηκαν στο σπίτι της Μαρίας Βουδούρογλου. Για ενάμιση χρόνο δεν βγήκαν από εκεί μέσα», μας εξηγεί. Χρόνια αργότερα, απονεμήθηκε στον Μ. Κονιόρδο και στη Μ. Βουδούρογλου ο τίτλος του «Δικαίου των Εθνών».

Ο ίδιος τελείωσε τη Γερμανική Σχολή της Θεσσαλονίκης και σπούδασε στο Πολυτεχνείο του Μονάχου. «Ο πατέρας μου ήταν ένας άνθρωπος με ευρύτητα σκέψης. Δεν μίσησε τους Γερμανούς παρά το γεγονός ότι η οικογένειά μας πέρασε όσα πέρασε», σημειώνει. Μάλιστα, ο πατέρας του, Φρέντυ Ασσαέλ, εικονίζεται σε μία από τις φωτογραφίες του «Μαύρου Σαββάτου» που περιλαμβάνονται στο βιβλίο, όταν οι άρρενες Εβραίοι της Θεσσαλονίκης συγκεντρώθηκαν στην πλατεία Ελευθερίας στις 11 Ιουλίου του 1942 και οι δυνάμεις Κατοχής τούς υπέβαλαν σε εξευτελιστικά γυμνάσια. Οσοι δεν επιβιβάστηκαν στα τρένα του θανάτου που αναχώρησαν τον Μάρτιο του '43 για το Αουσβιτς και δεν βρήκαν καταφύγιο σε κρυψώνες μέσα στην πόλη, ήταν πολύ πιθανό να πιαστούν είτε στον δρόμο ή από το γκέτο του Βαρώνου Χιρς και να σταλούν σε κάτεργα.

Ο συγγραφέας Ανδρέας Ασσαέλ περιγράφει πώς έφτασαν στα χέρια του οι φωτογραφίες, καθώς και τις δυσκολίες που αντιμετώπισε στην έκδοση του βιβλίου.

Ως φοιτητής ο Ασσαέλ γύριζε στις υπαίθριες αγορές της Γερμανίας και αγόραζε ό,τι έβρισκε και αφορούσε την Ελλάδα, από κειμήλια μέχρι φωτογραφίες. «Το 2002, ένας πωλητής που με ήξερε μου έδειξε ένα χοντρό άλμπουμ ενός Γερμανού μηχανικού με αρνητικά από τις εργασίες που έκανε η εταιρεία σε όλες τις βαλκανικές χώρες. Στην αρχή τού είπα ότι δεν ενδιαφέρομαι, αλλά μετά, κοιτώντας πιο προσεκτικά μια φωτογραφία, που έγινε το εξώφυλλο του βιβλίου, ξεχώρισα το αστέρι του Δαβίδ. Διάβασα επίσης επάνω τη λέξη "Καρυά" και μου έκανε εντύπωση γιατί δεν είχε ακουστεί ξανά τίποτα για την Καρυά παρά μόνο μια αναφορά στο βιβλίο του Μόλχο, το "In Memoriam". Εκεί έλεγε ότι ήταν το χειρότερο εργοτάξιο σε ελληνικό έδαφος. Το είχα μάθει απ' έξω από παιδί».

Αφού απέκτησε τις φωτογραφίες, ο κ. Ασσαέλ ξεκίνησε μια διαδικασία τεκμηρίωσης και έρευνας για να μάθει όσο περισσότερα μπορούσε γύρω από τα κάτεργα που έστησαν οι ναζιστικές δυνάμεις στην Ελλάδα. Στη συζήτησή μας περιγράφει επίσης τις δυσκολίες που αντιμετώπισε στην έκδοση του βιβλίου, που έμεινε για αρκετά χρόνια στο ράφι. Το θέμα της έρευνάς του για τα καταναγκαστικά έργα, σχολιάζει, θεωρήθηκε ότι δεν θα προκαλέσει το ενδιαφέρον των αναγνωστών σε σχέση με τις θηριωδίες του Ολοκαυτώματος. Το αδιέξοδο ήρθη από την πλευρά των Γερμανών. «Σε μια συνάντησή μου με τον Γερμανό πρόξενο της Θεσσαλονίκης, του μίλησα για την έρευνά μου και κατάφερε να εξασφαλίσει χρηματοδότηση για μια έκθεση με το θέμα της Καρυάς», μας λέει ο κ. Ασσαέλ. Μάλιστα, η έκθεση και η ιστορία της Καρυάς θα παρουσιαστεί στο Μουσείο Μπενάκη της Πειραιώς μέσα στον Οκτώβριο. «Σκέφτηκα πολλές φορές να τα παρατήσω, αλλά κάτι με έσπρωχνε να συνεχίσω. Νομίζω ότι κάπου εκεί ψηλά τα θύματα θέλουν να ακουστεί η ιστορία τους».

Τέσσερα βιβλία που φωτίζουν τη Γάζα

Η διαμάχη Ισραηλινών - Παλαιστινίων στο μικροσκόπιο

Του **ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ**

Οι εξελίξεις στη Μέση Ανατολή είναι τέτοιες, ώστε η περιγραφή τους χρειάζεται κάτι βαθύτερο από το κλισέ που τις θέλει «ραγδαίες». Την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές το Ισραήλ δεν έχει απαντήσει στην επίθεση του Ιράν και την ώρα που θα διαβάζονται μπορεί να έχουν ανατραπεί ακόμη μια φορά τα γεωπολιτικά δεδομένα. Παρ' όλα αυτά –ή ακριβώς γι' αυτόν τον λόγο– φαίνεται απαραίτητο το «ένα βήμα πίσω», που θα αναδιοργανώσει τη σκέψη ακόμη και των απλών –και ανήσυχων– αναγνωστών. Η ισραηλινοπαλαιστινιακή σύγκρουση ενδέχεται να κλιμακωθεί ακόμη πιο επικίνδυνα. Οι τίτλοι που ακολουθούν ίσως φωτίσουν κάποιες πτυχές της.

ENZO TRAVERSO
Η Γάζα μπροστά στην Ιστορία
μτφρ.: Νίκος Κούρκουλος
Εκδόσεις του 21ου

Στην εισαγωγή του δοκιμίου του ο Ιταλός ιστορικός ξεκαθαρίζει ότι δεν το έγραψε σαν ειδικός στη Μέση Ανατολή ούτε και προσποιείται ότι αναλύει έναν εν εξελίξει πόλεμο. Αντίθετα, θέλησε να προσεγγίσει με κριτική ματιά την πολιτική και διανοητική αντιπαράθεση που πυροδότησε η κρίση στη Γάζα και η οποία σχετίζεται με την Ιστορία, τη μνήμη και την επίκλησή τους –ή την εργαλειοποίησή τους– για την ερμηνεία

Τίτλοι που κυκλοφόρησαν πρόσφατα ή αναμένονται το αμέσως προσεχές διάστημα.

του παρόντος. Προς αυτόν τον σκοπό ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Κορνέλ θέτει ερωτήματα όπως: συνιστά η καταστροφή της Γάζας μόνο μια συνέπεια της επίθεσης της Χαμάς στο Ισραήλ στις 7 Οκτωβρίου 2023 ή είναι και το αποτέλεσμα μιας μακράς διαδικασίας διωγμού και εκκαθαρίσεων; Δικαιούνται οι Παλαιστίνιοι να αντιστέκονται στην κατοχή των εδαφών τους; Είναι αντισημιτισμός το να γίνεται λόγος για γενοκτονία; «Η δική μου σκοπιά», σημειώνει ο Τραβέρσο στο βιβλίο του (που θα κυκλοφορήσει το επόμενο διάστημα σε μετάφραση του πρόσφατα εκλιπόντος Νίκου Κούρκουλου), «δεν συμπίπτει με τα αξιώματα αυτού του μικρού μέρους του κόσμου που ονομάζουμε Δύση, η οποία ισχυρίζεται ότι κατέχει το μονοπώλιο, όχι μόνο της εξουσίας αλλά και της ηθικής».

GILLES KEPEL
Γάζα, Ισραήλ και Δύση
μτφρ.: Αριστέα Κομνηνέλλη
εκδ. Κλειδάριθμος

Παρά την αναφορά του σε πολλά «ολοκαυτώματα», το ευπώλητο βιβλίο του Ζιλ Κεπέλ, που κυκλοφόρησε πολύ πρόσφατα και στην Ελλάδα, δεν αμφισβητεί το βάρος της εξόντωσης των Εβραίων από τους ναζί. Ο δημοφιλής γεωπολιτικός αναλυτής και ειδικός της Μέσης Ανατολής χρησιμοποιεί τον όρο αφενός με την αρχική θρησκευτική σημασία της μαζικής θυσίας και αφετέρου, θέλοντας να δείξει ότι μετά την επιδρομή της Χαμάς στο Ισραήλ έναν χρόνο πριν και την απάντηση του Νετανιάχου, επιχειρείται μια ηθική αναδιαμόρφωση του κόσμου, στην οποία η Γάζα αντιπροσωπεύει «τον πόνο τον ίδιο», τη στιγμή που το Ισραήλ είναι ιδωμένο πλέον αποκλειστικά υπό το πρίσμα των αμαρτημάτων του και ολόκληρος ο «μισητός Βορράς» στιγματίζεται ως αποικιοκράτης και ισλαμόφοβος. Ο Κεπέλ θεωρεί μια τέτοια ερμηνεία αποτέλεσμα της woke κουλτούρας και προτείνει με το βιβλίο του μια «πρώτη διάγνωση» της 7ης Οκτωβρίου 2023 και των όσων επακολούθησαν, εντάσσοντάς τα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο και εκτιμώντας ότι απέναντί του έχει αντιπάλους ριζοσπαστισμούς και εθνικισμούς μεσσιανικού χαρακτήρα, αλλά και έναν πόλεμο κατά της Δύσης και των αξιών της.

REFAAT ALAREER
Η Γάζα απαντά.
Ιστορίες από τη Γάζα
μτφρ.: Βικτωρία Λέκκα
εκδ. Αλεξάνδρεια

Μετά τον θάνατό του τον Δεκέμβριο του 2023 κατά τη διάρκεια

Μια μικρή Παλαιστίνια στέκεται με τη γάτα της μπροστά από ερείπια στην πόλη Ράφα, μία ημέρα μετά την ισραηλινή αεροπορική επιδρομή της 17ης Οκτωβρίου 2023. Τα βιβλία που αναμένονται πολύ σύντομα στις προθήκες, παρουσιάζουν όλες τις πτυχές της αιματηρής αντιπαράθεσης.

ισραηλινών βομβαρδισμών, ο συγγραφέας και καθηγητής αγγλικής φιλολογίας Ρεφάτ Αλαρίρ έγινε κάτι σαν σύμβολο του φιλοπαλαιστινιακού κινήματος για τον τερματισμό του πολέμου στη Γάζα. Το δυσοίωνα προφητικό –αλλά και ελπιδοφόρο– ποίημά του «Αν πρέπει να πεθάνω» αναπαράχθηκε σε πλήθος ιστοσελίδων ανά τον κόσμο, διαδίδοντας το μήνυμά του για τη σημασία της αφήγησης των τραγωδιών μέσα από ιστορίες γεμάτες πίστη. Τέτοιες αφηγήσεις εξάλλου –που ενώ περιλαμβάνουν θάνατο και βία κρύβουν μέσα τους αλήθεια, δύναμη ή και χαρά– είχε συγκεντρώσει ο Αλαρίρ σε αυτόν τον συλλογικό τόμο, που εκδόθηκε το 2014 και κυκλοφόρησε πρόσφατα στα ελληνικά. Περιγράφοντας τις προσωπικές εμπειρίες τους από την ισραηλινή επίθεση του 2008-2009, την επιχείρηση «Χυμένο μολύβι», οι νεαροί συγγραφείς από την Παλαιστίνη κατορθώνουν, ενίοτε με μια ακατέργαστη ευφράδεια (χαρακτηριστική ακόμη και σε τίτλους όπως «Πονόδοντος στη Γάζα», «Είναι η δική μου φρατζόλα» κ.ά.), να ξεπεράσουν σε διεισδυτικότητα πολλές απρόσωπες στατιστικές και αναφορές, μιλώντας απλώς για γείτονες και φίλους, για γονείς και παιδιά, για τραύματα και όνειρα για ένα καλύτερο μέλλον.

PERRY ANDERSON
Η ιστορικοποίηση του παλαιστινιακού ζητήματος
μτφρ.: Αλίκη Κοσυφολόγου, Αλέξανδρος Μινωτάκης
εκδ. Τόπος

Από τη Βρετανική Εντολή της Παλαιστίνης (τη γεωπολιτική οντότητα που δημιουργήθηκε μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο) μέχρι τις αρχές του 21ου αιώνα εκτείνεται η περίοδος που καλύπτουν τα δύο δοκίμια του μαρξιστή διανοητή και ιθύνοντα νου του περιοδικού New Left Review, Πέρι Αντερσον, τα οποία συγκεντρώνονται σ' αυτή την έκδοση που αναμένεται τον Νοέμβριο. Επιλεγμένα από κοινού με τη διεύθυνση του περιοδικού, τα δύο κείμενα, που κυκλοφόρησαν μερικά χρόνια πριν και έχουν τους τίτλους «The house of Zion» και «The historicization of the Palestinian Issue», δεν επιχειρούν απλώς να ιστορικοποιήσουν υπό μαρξιστική σκοπιά ένα πρόβλημα που συχνά παρουσιάζεται ως το απόλυτο γεωπολιτικό αδιέξοδο, αλλά και προτείνουν ειρηνευτικούς δρόμους, που μπορεί να μην ικανοποιούν όλο το φάσμα της Αριστεράς. Η λύση των δύο κρατών, λέει ο Αντερσον, μοιάζει σαν συνταγή για αιώνια αναταραχή, ενώ ένα κράτος με δικαίωμα ψήφου για όλους, νοτιοαφρικανικού τύπου, είναι ίσως κάτι που αξίζει να εξεταστεί.

Η μουσική επιστροφή του «Τζόκερ»

Το πολυαναμενόμενο σίκουελ με τους Χοακίν Φίνιξ και Lady Gaga

Ο Χοακίν Φίνιξ «μπαίνει» ξανά στα ρούχα του Αρθουρ Φλεκ και έχει συνοδοιπόρο τη Lady Gaga ως Λι Κουινζέλ, στην ταινία «Joker: Τρέλα για δύο».

Joker: Τρέλα για δύο ★★½
ΜΙΟΥΖΙΚΑΛ (2024), 138΄
Σκηνοθεσία: Τοντ Φίλιπς
Ερμηνείες: Χοακίν Φίνιξ, Lady Gaga

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Η τεράστια επιτυχία του πρώτου «Joker» του Τοντ Φίλιπς το 2019 (Χρυσός Λέων στη Βενετία, δύο Οσκαρ και πάνω από 1 δισ. δολάρια στο παγκόσμιο box office) προανήγγειλε ουσιαστικά το πολυαναμενόμενο σίκουελ, το οποίο έφτασε και στις ελληνικές αίθουσες. Ο Χοακίν Φίνιξ μπαίνει ξανά στα ρούχα του Αρθουρ Φλεκ, ο οποίος βρίσκεται πλέον στην ψυχιατρική φυλακή Αρκαμ, κρατούμενος εν αναμονή της δίκης του για τα εγκλήματα που διέπραξε ως Τζόκερ στο πρώτο φιλμ. Οσο βρίσκεται εκεί, ωστόσο, θα γνωρίσει τον έρωτα στο πρόσωπο της Λι Κουινζέλ (Lady Gaga), μιας αινιγματικής νεαρής γυναίκας, η οποία θα τον βοηθήσει να απελευθερώσει τη μουσική που κρύβει μέσα του.

Διαφοροποίηση

Η λέξη-κλειδί, φυσικά, εδώ είναι η «μουσική». Ο Τοντ Φίλιπς και οι συνεργάτες του, θέλοντας προφανώς να ξεφύγουν από την παγίδα ενός σίκουελ που θα έμοιαζε με επανάληψη του πρώτου μέρους, αποφάσισαν να δώσουν στη νέα ταινία χαρακτήρα μιούζικαλ. Οι ίδιοι δεν το προσδιορίζουν έτσι ακριβώς, ωστόσο, αυτό δεν αλλάζει το γεγονός ότι ο νέος «Τζόκερ» είναι γεμάτος τραγούδια και σεκάνς χορού, κυρίως ανάμεσα στους δύο πρωταγωνιστές. Η συγκεκριμένη επιλογή είναι τουλάχιστον ενδιαφέρουσα και πρωτότυπη, τόσο που το πρώτο κομμάτι της ταινίας παρασέρνει τον θεατή στη γοητευτική δίνη μιας ασυνήθιστης ιστορίας αγάπης, ξεχνώντας σχεδόν ότι εδώ έχουμε να κάνουμε με ήρωα κόμικς.

Η συνέχεια όμως δεν είναι ανάλογη –ή ίσως να είναι υπερβολικά ανάλογη– καθώς η δράση μεταφέρεται στην αίθουσα του δικαστηρίου και η ταινία μετατρέπεται σε ιδιότυπο δικαστικό δράμα, το οποίο ταυτόχρονα μοιάζει ανά στιγμές να παρωδεί το είδος. Η μουσική, φυσικά, συνεχίζεται και εδώ, με τον Αρθουρ να παλεύει κόντρα στον εσωτερικό του δαίμονα· τα θέματα της ψυχικής υγείας, της μοναξιάς και της αποξένωσης έχουν άλλωστε ξανά κεντρική θέση, αν και η προσέγγισή τους μέσα από το μοτίβο της διχασμένης προσωπικότητας είναι αρκετά πιο σχηματική, πάντα σε σχέση με όσα είδαμε στο πρώτο φιλμ.

Ο Τοντ Φίλιπς και οι συνεργάτες του αποφάσισαν να δώσουν στη νέα ταινία χαρακτήρα... μιούζικαλ. Είναι γεμάτη τραγούδια και σεκάνς χορού, κυρίως ανάμεσα στους δύο πρωταγωνιστές.

Για να είμαστε δίκαιοι, υπάρχουν και σε αυτόν τον «Τζόκερ» κάποιες σκηνές ανθολογίας, ενορχηστρωμένες άψογα από τον Τοντ Φίλιπς, με τον Φίνιξ αλλά και τη Lady Gaga να δείχνουν το ταλέντο τους, από την άλλη, η παρατεταμένη στασιμότητα της πλοκής μέχρι να φτάσουμε στην (ταιριαστή) κορύφωση του φινάλε, σίγουρα δεν βοηθά σε ένα ευφάνταστο συνολικά πρότζεκτ, το οποίο όμως στερείται εμφανώς κάποιων βασικών κινηματογραφικών αρχών.

HOME CINEMA

Ανατριχιαστικό θρίλερ και διασκεδαστικό animation

Ο Χαβιέ Μπαρδέμ (αριστερά) πρωταγωνιστεί στη σειρά «Τέρατα: Η ιστορία των Λάιλ και Ερικ Μενέντεζ».

Τέρατα: Η ιστορία των Λάιλ και Ερικ Μενέντεζ
ΘΡΙΛΕΡ (2024)
Δημιουργός: Ιαν Μπρέναν, Ράιαν Μέρφι
Ερμηνείες: Χαβιέ Μπαρδέμ, Κούπερ Κοχ

Η σειρά ανθολογίας του Netflix που ξεκίνησε με την ανατριχιαστική, αληθινή ιστορία του κανίβαλου Τζέφρι Ντάμερ συνεχίζεται αυτή τη φορά με την αντίστοιχη των αδελφών Μενέντεζ, οι οποίοι εκτέλεσαν εν ψυχρώ τους γονείς τους με καραμπίνα, προκειμένου να ξεφύγουν από τον έλεγχο του δεσποτικού πατέρα τους. Γνωρίζοντας εξαρχής τη φύση του εγκλήματος, στα εννέα επεισόδια του κύκλου παρακολουθούμε επί της ουσίας την εξέλιξη της αστυνομικής έρευνας, καθώς και αποκαλυπτικές λεπτομέρειες γύρω από το παρελθόν ολόκληρης της οικογένειας Μενέντεζ.

Οι δημιουργοί Ιαν Μπρέναν και Ράιαν Μέρφι ακολουθούν ξανά την επιτυχημένη συνταγή του κεφαλαίου του Ντάμερ, έχοντας πάντως εδώ σαφώς λιγότερο σοκαριστικό –όχι όμως και λιγότερο ενδιαφέρον– υλικό στη διάθεσή τους. Η ιστορία της εύπορης οικογένειας Μενέντεζ, εκτός από θριαμβευτική ματαίωση του αμερικανικού ονείρου, αποτελεί επίσης ενδιαφέρον παράδειγμα ψυχοπαθολογίας. Οχι τυχαία ο Ερικ Μενέντεζ ξεκινά να εξομολογείται τα πάντα γύρω από τις δολοφονίες στον ψυχοθεραπευτή του, ξετυλίγοντας σταδιακά το κουβάρι (και) γύρω από τον βαθιά τοξικό πατέρα του. Τον τελευταίο υποδύεται άρτια ο Χαβιέ Μπαρδέμ, έχοντας στο πλευρό του και την Κλοέ Σεβινί στον ρόλο της συζύγου του.

Η Ράιλι έρχεται αντιμέτωπη με νέα συναισθήματα στην ταινία «Τα μυαλά που κουβαλάς 2».

Τα μυαλά που κουβαλάς 2 ★★★½
ANIMATION (2024), 100΄
Σκηνοθεσία: Κέλσεϊ Μαν
Ακούγονται: Εϊμι Πόλερ, Μάγια Χοκ

Το εξαιρετικό σίκουελ της Pixar, που έγινε η πιο επιτυχημένη εμπορικά ταινία της χρονιάς, «προσγειώθηκε» πρόσφατα και στην πλατφόρμα του Disney+. Η μικρή Ράιλι είναι πλέον ένα 13χρονο κορίτσι που μπαίνει στην εφηβεία και τα παλιά συναισθήματα (Χαρά, Λύπη, Φόβος, Θυμός, Αηδία) πρέπει να κάνουν χώρο στα «κεντρικά» προκειμένου να χωρέσουν καινούργιοι ένοικοι, με επικεφαλής την πάντα αεικίνητη και νευρική Ανησυχία.

Οταν η Ράιλι θα βρεθεί σε ένα αθλητικό καμπ, το οποίο αποτελεί ταυτόχρονα τελετή μύησης στον κόσμο του γυμνασίου, η αναστάτωση μέσα στο κεφάλι της θα κορυφωθεί. Πότε (πολύ) αστείο και πότε συγκινητικό, αλλά και εύστοχο ως προς τις παρατηρήσεις του, το φιλμ της Pixar διαθέτει όλα τα συστατικά που έκαναν αγαπητό το συγκεκριμένο στούντιο. Τα νέα συναισθήματα (Ανησυχία, Ζήλια, Αγία, Ντροπή), που σχετίζονται με το πέρασμα στην εφηβεία, κάνουν το μείγμα ακόμη πιο ενδιαφέρον, ενώ το σενάριο παραμένει καλογραμμένο, χαρίζοντας σε μικρούς και μεγάλους ένα πολύχρωμο, διασκεδαστικό σύνολο, που έχει και κάτι να τους πει.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Δέκα χρόνια «Νύχτες κλασικής μουσικής» στη Γεννάδειο

Είναι αρκετοί οι λόγοι που οι φθινοπωρινές «Νύχτες κλασικής μουσικής» της Γενναδείου αποτελούν σημείο αναφοράς στην αθηναϊκή μουσική ζωή. Οι συναυλίες, τις οποίες πραγματοποιεί στα τέλη Σεπτεμβρίου το Ιδρυμα Σβαρτς σε συνεργασία με τη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη και το πρόγραμμα «Curtis on tour», ξεχωρίζουν ασφαλώς για την ποιότητα των ερμηνευτών που προσκαλούνται, όλοι τους απόφοιτοι της περίφημης μουσικής σχολής Κέρτις των ΗΠΑ, που φέτος συμπληρώνει έναν αιώνα ζωής. Εξίσου ελκυστικά είναι τα προγράμματα, που φέρνουν το κοινό σε επαφή με σημαντικά έργα του ρεπερτορίου. Συμβάλλει, ακόμη, η συμπύκνωση της διοργάνωσης, καθώς στην ουσία πρόκειται για ένα μικρό «φεστιβάλ» που εξελίσσεται σε τρεις ή τέσσερις συνεχόμενες βραδιές με σύντομες αλλά έξυπνα δομημένες συναυλίες. Και, τέλος, είναι η αίθουσα της Γενναδείου, το Cotsen Hall, που διαθέτει καλή ακουστική, αλλά κυρίως επιτρέπει την εγγύτητα του κοινού με τους μουσικούς, ώστε πραγματικά να έχει κανείς την αίσθηση της μουσικής σε ένα «δωμάτιο» και όχι σε έναν μεγάλο συναυλιακό χώρο.

Οι φετινές δέκατες «Νύχτες κλασικής μουσικής» πραγματοποιήθηκαν από τις 27 έως και τις 29 Σεπτεμβρίου και κατά τη διάρκειά τους ακούστηκαν ορισμένα από τα ωραιότερα κουαρτέτα εγχόρδων του ρεπερτορίου, όπως επίσης το δεύτερο Σεξτέτο του Μπραμς και το Οκτέτο του Μέντελσον. Τα έργα απέδωσαν τα κουαρτέτα Erinys και Dover.

Αρχή έγινε στις 27 Σεπτεμβρίου με το κουαρτέτο Erinys (όνομα εμπνευσμένο από τις Ερινύες), το οποίο απέδωσε το δεύτερο από τα «Πρωσικά Κουαρτέτα» του Μότσαρτ (αρ. 22) και το πρώτο από τα τελευταία Κουαρτέτα του Μπετόβεν (αρ. 12.). Ανάμεσα στους άξιους μουσικούς ξεχώρισε η Ελίζαμπεθ Στιούαρτ, το πολύ καλό πρώτο βιολί, που έδωσε τον τόνο παίζοντας με θαυμαστή ασφάλεια, όπως επίσης με αίσθηση του ύφους κάθε συνθέτη. Στον Μότσαρτ υπήρχε δραματική ένταση, χωρίς όμως να χάνονται η ευγένεια και η χάρη, ενώ στον Μπετόβεν η ένταση είχε διαφορετικό χαρακτήρα, φτάνοντας κάποτε στα όρια της τραχύτητας. Ξεχώρισε η ιδιαίτερη εκφραστική ερμηνεία του δεύτερου μέρους. Την επόμενη βραδιά το πιο έμπειρο Κουαρτέτο Dover απέδωσε το «Αμερικανικό» Κουαρτέτο του Ντβόρζακ και το πρώτο Κουαρτέτο του Τσαϊκόφσκι. Στο περίφημο «Αμερικανικό», το εξαιρετικό πρώτο βιολί, ο Τζόελ Λινκ, συνεργάστηκε άριστα με τον ασφαλή με μεστό ήχο του τσελίστα Κάμντεν Σο, ενώ συνολικά η συνεργασία των τεσσάρων μουσικών έδωσε ενέργεια και χαρακτήρα στην ερμηνεία. Στον Τσαϊκόφσκι ο Λινκ απέδωσε με χαρακτηριστική εκφραστικότητα τη μελαγχολική μελωδία του αργού μέρους, ενώ με τη βιόλα της η Τζούλιαν Λι στήριξε πολύ καλά το τελευταίο μέρος. Την τελευταία βραδιά το Erinys συνεργάστηκε με δύο μουσικούς του Dover για το δεύτερο Σεξτέτο του Μπραμς. Μαζί, τα δύο κουαρτέτα απέδωσαν με συναρπαστικό τρόπο το Οκτέτο του Μέντελσον. Το κύριο βάρος της ερμηνείας έφερε ο Τζόελ Λινκ, ο οποίος οδήγησε τους μουσικούς με ακρίβεια, μεγάλη θεατρικότητα και εκπληκτική αίσθηση του ύφους στις διαφορετικές διαθέσεις του έργου, από την αέρινη «νεραϊδομουσική» του τρίτου μέρους έως το διονυσιακό φινάλε.

Τα κουαρτέτα εγχόρδων Erinys και Dover απέδωσαν σημαντικά έργα μουσικής δωματίου του 19ου αιώνα.

ΕΥΤΥΧΙΑ ΒΛΑΧΟΥ

Τα δύο μουσικά σύνολα απογείωσαν με την ερμηνεία τους το γεμάτο ενέργεια Οκτέτο του Φέλιξ Μέντελσον.

Η σκηνή είναι μια διαρκής ευθύνη

Η πιανίστρια Ελίζαμπετ Λεόνσκαγια μιλάει στην «Κ» με αφορμή την εμφάνισή της με την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΩ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Στιγμιότυπο από τη συναυλία της 1ης Απριλίου του 2022 στην αίθουσα Χρήστος Λαμπράκης του Μεγάρου Μουσικής, όπου η Λεόνσκαγια ερμήνευσε το υψηλών δεξιοτεχνικών απαιτήσεων Πρώτο Κοντσέρτο για πιάνο και ορχήστρα του Γιοχάνες Μπραμς με την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών. Τη βραδιά διηύθυνε και τότε ο Λουκάς Καρυτινός.

Σε μια ζωντανή συνέντευξή της που βρίσκεται στο YouTube, η Ελίζαμπετ Λεόνσκαγια είναι παραδόξως εξομολογητική. Ίσως επειδή η συνέντευξη είναι πολύ σύντομη, διαρκεί μόνον 4 λεπτά.

Ανάμεσα στα άλλα, τη ρωτούν τι είναι για εκείνη ευτυχία. Απαντά, «είχα κάποτε ρωτήσει το ίδιο τον Σβιατοσλάβ Ρίχτερ. "Είμαι χαρούμενος, είπε, όταν κάνω μια βόλτα στην Πράγα". Δεν είναι κάτι σταθερό η ευτυχία, κάτι που καταφέρνεις και διαρκεί μια ζωή. Μπορεί να έρθει οποιαδήποτε στιγμή. Είναι απελευθέρωση. Είναι ενθουσιασμός».

Προετοιμάζοντας τη συνέντευξη για την «Κ» με αφορμή την επικείμενη εμφάνισή της στην Ελλάδα, που θα ανοίξει τη νέα καλλιτεχνική σεζόν της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών (ΚΟΑ), τη σκέφτομαι να φοράει το χαρακτηριστικό κόκκινο κραγιόν που τονίζει τα γαλανά μάτια της. Είναι 78 ετών και παραμένει ωραία. «Είμαι χαρούμενη επειδή ζω μέσα και μαζί με τη μουσική. Και είμαι απίστευτα ευγνώμων στους γονείς και τους δασκάλους μου που με έβαλαν σε αυτό το μονοπάτι», λέει.

Η Ελίζαμπετ Λεόνσκαγια είναι μια από τις πιο διακεκριμένες πιανίστριες της εποχής μας. Γεννημένη στην Τιφλίδα της Γεωργίας, έχει καταφέρει να κερδίσει την παγκόσμια αναγνώριση με την εξαιρετική της τεχνική και τη βαθιά μουσική της ευαισθησία. Η καριέρα της, που εκτείνεται σε περίπου έξι δεκαετίες, είναι γεμάτη από σημαντικές συνεργασίες με κορυφαίες ορχήστρες και μαέστρους, καθώς και από ηχογραφήσεις που έχουν αφήσει ανεξίτηλο σημάδι στον κόσμο της κλασικής μουσικής.

Γεωργιανή με καταγωγή από την Πολωνία, σπούδασε στη Μόσχα και από το 1978 κατοικεί μόνιμα στη Βιέννη. «Ποια από τις χώρες στις οποίες έχετε ζήσει νιώθετε ως πατρίδα σας;», τη ρωτώ. «Το μεγάλο βασίλειο της μουσικής σώζει ανθρώπους», απαντάει.

Χρόνια γεμάτα χαρά

Διηγείται ότι τα παιδικά της χρόνια στην Τιφλίδα ήταν γεμάτα χαρά. «Υπήρχε μουσική παντού, σε κάθε πανηγύρι υπήρχε τραγούδι. Η περίφημη ανδρική a capella χορωδία της Γεωργίας! Ανεξάρτητα από το αν γνώριζε κάποιος τις νότες, μπορούσε να συμμετέχει τραγουδώντας "με το αυτί"».

> *Στην Τιφλίδα υπήρχε μουσική παντού, σε κάθε πανηγύρι υπήρχε τραγούδι. Ανεξάρτητα από το αν γνώριζε κάποιος τις νότες, μπορούσε να συμμετέχει τραγουδώντας «με το αυτί».*

Οταν σπούδαζε στο Ωδείο της Μόσχας, όλοι οι σπουδαίοι μουσικοί βρίσκονταν γύρω της. Οι φοιτητές μπορούσαν να παίζουν τα έργα του Ντμίτρι Σοστακόβιτς παρουσία του. Παρακολουθούσαν καθημερινά συναυλίες των Γκίλελς, Ρίχτερ, Οϊστραχ, Κόντρασιν, Ροστροπόβιτς, άκουγαν τα μαθήματά τους ως επισκέπτες φοιτητές. «Μια μεγάλη, υπέροχη εποχή», θυμάται.

Και η στενή σχέση της με τον Σβιατοσλάβ Ρίχτερ, στην οποία συχνά αναφέρεται; Πώς ήταν εκείνος ως δάσκαλος; «Ο Σβιατοσλάβ Ρίχτερ δεν δίδαξε ποτέ!», απαντάει.

«Ομως ο καθένας από εμάς –φοιτητές και ερμηνευτές– ένιωθε την επιρροή του. Τα πιο σημαντικά πράγματα που συγκράτησα από εκείνον ήταν η ειλικρίνεια, η έκταση και η εκπληκτική παραγωγικότητά του».

Σε μια προηγούμενη συνέντευξή της παρατηρούσε ότι παίζει πιάνο πάρα πολλά χρόνια κι ακόμη δεν το έχει χορτάσει. Πώς είναι δυνατόν; «Το πιο σημαντικό είναι να μελετάμε διαρκώς και προσεκτικά το κείμενο. Οπως έλεγε πάντα ο Χέντριτς Νιουχάους: "Κοίτα τη μουσική, όλα βρίσκονται εκεί". Και μετά "ανοίγει το σουσάμι". Τότε παρουσιάζεται ό,τι κρύβεται πίσω από τις νότες, και αρχίζει το άπειρο».

Τίποτα δεν θα με έκανε να σταματήσω να παίζω πιάνο

Στις 18 Οκτωβρίου επιστρέφει στην Αθήνα για μια τρίτη συνάντηση με την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών μέσα στα τελευταία 7 χρόνια και οι κριτικές της πιο πρόσφατης εμφάνισής της, το 2022, ήταν διθυραμβικές για τον τρόπο που καταφέρνει να ηγηθεί στον μουσικό διάλογο με την ορχήστρα. Τώρα, με τον καλλιτεχνικό διευθυντή της ΚΟΑ στο πόντιουμ όπως και τότε, θα ερμηνεύσει το Τρίτο κοντσέρτο για πιάνο του Μπετόβεν, έργο για το οποίο έχει γραφτεί στο περιοδικό Gramophone ότι «κυλάει στο αίμα της». Πώς νιώθει η ίδια για αυτό;

«Τα σπουδαία έργα που δημιουργούνται από ιδιοφυΐες μάς συνοδεύουν σε όλη μας τη ζωή και παρέχουν πάντα υλικό για προβληματισμό και ενσυναίσθηση. Εμείς, οι "δι-ερμηνείς", πρέπει να ερμηνεύσουμε και να καταφέρουμε να εκφράσουμε όλα όσα υπάρχουν στο μουσικό κείμενο», απαντά.

– Θυμάστε την πρώτη φορά που ερμηνεύσατε το Τρίτο κοντσέρτο για πιάνο του Μπετόβεν; Κάθε φορά που το ερμηνεύετε ανακαλύπτετε νέα στοιχεία σε αυτό;

– Εμαθα το Τρίτο κοντσέρτο αρκετά αργά, νομίζω πως ήταν το τελευταίο από τα πέντε. Θυμάμαι μια συναυλία με διευθυντή ορχήστρας τον Ρούντολφ Μπαρσάι, την ακρίβεια των κινήσεών του και τη δική μου αίσθηση ότι πρέπει να είμαι πειθαρχημένη και ευλαβής. Ως ακροατής, δεν θα ξεχάσω ποτέ πώς ο Γιούρι Τεμιρκάνοφ οδήγησε το πρώτο ορχηστρικό κομμάτι του έργου. Σε αυτό βρίσκονται όλες οι πιο σημαντικές ιδέες του πρώτου μέρους.

– Πώς νιώθετε επάνω στη σκηνή;

– Η σκηνή είναι σοβαρό θέμα από μόνη της, μια συνεχής ευθύνη. Γιατί, πάνω στη σκηνή δημιουργείς κάτι αυτή τη συγκεκριμένη στιγμή. Πρέπει να βρεις το κουράγιο να πολεμήσεις κάθε ανασφάλεια και να ανήκεις μόνο στη μουσική. Χρειάζεται πλήρης συγκέντρωση γιατί μόνο αν είναι ο ερμηνευτής πλήρως συγκεντρωμένος στη σκηνή, μπορεί να πείσει το ακροατήριό του.

JULIA WESELY

Η Ελίζαμπετ Λεόνσκαγια θα ερμηνεύσει στην Αθήνα το Τρίτο Κοντσέρτο για πιάνο του Μπετόβεν.

> *Χρειάζεται πλήρης συγκέντρωση γιατί μόνο αν είναι ο ερμηνευτής πλήρως συγκεντρωμένος μπορεί να πείσει το ακροατήριό του.*

> *Τα σπουδαία έργα που δημιουργούνται από ιδιοφυΐες μάς συνοδεύουν σε όλη μας τη ζωή και παρέχουν πάντα υλικό για προβληματισμό και ενσυναίσθηση.*

– Στις παύσεις ανάμεσα στις νότες, ποιες ιστορίες νιώθετε ότι λέει η μουσική;

– Οι παύσεις στη μουσική είναι πολύ σημαντικές. Εχουν πάντα διαφορετική ένταση, έχουν διαφορετική διάρκεια, και αυτό συμβάλλει στον χαρακτήρα της μουσικής. Οι παύσεις σε καμία περίπτωση δεν διαχωρίζονται από τη μουσική έκφραση.

– Οταν κάθεστε στο πιάνο για να ερμηνεύσετε ένα έργο, νιώθετε ότι συνομιλείτε με τον συνθέτη του;

– Οταν κάθομαι στο πιάνο και δουλεύω, είμαι απόλυτα συγκεντρωμένη στο έργο και δεν παρακολουθώ τον εαυτό μου. Είναι μια σημαντική διαδικασία, που θα μπορούσε κάποιος να την ονομάσει «εσωτερική».

– Σας απασχολεί η σύγκριση με νέους ανερχόμενους σολίστες;

– Δεν με ενδιαφέρει αυτό. Το να συναντώ νέους μουσικούς μου δίνει χαρά και είναι και διεγερτικό.

– Μεταξύ άλλων, το 1964, κερδίσατε τον Διεθνή Διαγωνισμό Ενέσκου στο Βουκουρέστι, με δύο από τους κριτές να είναι ο Αράμ Χατσατουριάν και ο Αρθουρ Ρουμπινστάιν. Πιστεύετε ότι σήμερα υπάρχουν προσωπικότητες αυτού του βεληνεκούς;

– Στο μυαλό μου έρχεται ο Βρετανός συνθέτης Τόμας Αντές, ο οποίος θεωρώ ότι ξεπερνάει πολλούς ομότεχνούς του από το δεύτερο μισό του 20ού αιώνα. Ή σκέφτομαι πιανίστες όπως ο Ράντου Λούπου, ο Πιοτρ Αντερσέφσκι, ο Μιχαήλ Πλεντιόφ, ο Γκριγκόρι Σοκόλοφ...

– Πώς το ακούτε όταν σας περιγράφουν ως την τελευταία εν ζωή Ρωσίδα πιανίστα στη σειρά του Ρίχτερ και του Εμιλ Γκίλελς;

– Δεν παρακολουθώ όλα όσα λέγονται για μένα.

– Τι θα σας έκανε να σταματήσετε να παίζετε πιάνο;

– Τίποτα.

TUBE + BERGER

N-ice
PURE ICE CUBES
PRESENTS

AT 5th CYPRUS COCKTAIL FESTIVAL

09
OCTOBER 2024
NICOSIA MUNICIPAL THEATRE
TIME: 18:00

MAIN SPONSOR

THREE 3 CENTS
ARTISANAL BEVERAGES

ORGANISED BY

Difford's Guide
FOR DISCERNING DRINKERS

SUPPORTED BY

NICOSIA
The brightest capital of Europe
#visitnicosia

DEEJAY 93.5 RADIO